

Carlos CASTANEDA

CEALALTĂ REALITATE

INTRODUCERE

Cu zece ani în urmă am avut norocul să întîlnesc un indian Yaqui din nord-vestul Mexicului. Îi spuneam don Juan. În spaniolă „don“ e un apelativ care indică respect. Am făcut cunoștință cu don Juan în cele mai fortuite circumstanțe. Stăteam cu Bill, un prieten al meu, într-o stație de autobuz, într-un oraș de graniță din Arizona. Eram foarte tăcuți. După-amiaza, căldura verii părea de nesuportat Dintr-o dată, el s-a aplecat spre mine și m-a bătut pe umăr.

— Acesta-i omul de care ți-am vorbit, a spus el cu voce scăzută.

A arătat cu capul spre intrare. Tocmai intrase un bătrîn.

— Ce mi-ai spus despre el ? am întrebat.

— E un indian care știe multe despre peiotă. Îți amintești ?

Mi-am amintit că eu și Bill am condus o zi întreagă căutînd casa unui indian mexican „excentric“, care locuia în zonă. Nu am găsit casa și aveam sentimentul că indienii pe care i-am întrebat ne-au îndrumat eronat în mod deliberat. Bill mi-a spus că omul era un *yerbero,* o persoană

care adună și vinde plante medicinale și că știa foarte multe despre cactusul halucinogen, peiota. El a mai spus că ar fi foarte bine să-l întîlnesc. Bill era ghidul meu în călătoria pe care o întreprinsesem în sud-vest, pentru a culege informații și specii de plante medicinale folosite de indienii din zonă.

Bill s-a ridicat și l-a salutat. Indianul era de înălțime medie. Părul său era scurt și alb și creștea puțin peste urechi, accentuîndu-i rotunjimea capului. Era destul de smead ; cutele adînci de pe față îi sugerau vîrsta, totuși, corpul său părea să fie puternic. L-am urmărit preț de o clipă. Se mișca cu o sprinteneală pe care o credeam imposibilă pentru un bătrîn.

Bill m-a chemat lîngă el.

— E un tip simpatic, mi-a spus Bill. Dar nu-l pot înțelege. Spaniola lui e ciudată, plină de cuvinte locale, bănuiesc.

Bătrînul l-a privit pe Bill și a zîmbit. Ghidul meu, care nu știa decît cîteva cuvinte în spaniolă, a format o frază absurdă în această limbă. M-a privit ca și cum ar fi vrut să știe dacă aveau vreun sens cele spuse de el, dar nu știam ce are în cap ; apoi a zîmbit și s-a depărtat. Bătrînul m-a privit și a izbucnit în rîs. I-am explicat că prietenul meu uita uneori că nu vorbea spaniola.

— Cred că a uitat, de asemenea, să ne facă cunoștință, am spus și i-am dezvăluit numele meu.

— Iar eu sînt Juan Matus, la dispoziția dumneavoastră, a spus el.

Ne-am dat mîinile și am rămas o vreme tăcuți. Am spart gheața și i-am destăinuit subiectul interesului meu. I-am spus că era vorba de orice informație despre plante,

în special despre peiotă. Am vorbit exagerat de mult, deşi ştiam că eram un ignorant în materie. Susţineam că ştiam multe despre peiotă. Credeam că, dacă îmi voi declina cunoştinţele, va fi interesat de continuarea discuţiei. Dar el n-a spus nimic. A ascultat cu atenţie. Apoi a aprobat uşor din cap şi m-a privit. Ochii săi păreau să strălucească, avînd o lumină proprie. I-am evitat privirea. M-am simţit jenat. Aveam certitudinea că în acel moment ştia că vorbesc prostii.

— Vino odată la mine, a spus în final, luîndu-şi ochii de pe mine. Probabil că vom putea vorbi mai în tihnă.

N-am ştiut ce să spun. Nu mă simţeam în largul meu. După o vreme, Bill s-a întors în cameră. Şi-a dat seama de situaţia mea, dar n-a spus nimic. Am rămas tăcuţi o vreme. Apoi bătrînul s-a ridicat. Venise autobuzul său. Şi-a luat la revedere.

— N-a mers prea bine, nu-i aşa ?

— Nu.

— L-ai întrebat despre plante ?

— Da. Dar cred că am greşit.

— Ţi-am spus, e excentric. Indienii din jur îl cunosc, totuşi nu vorbesc niciodată despre el. Iar asta e ceva.

— Mi-a spus totuşi că pot să-l vizitez.

— Se distra cu tine. Bineînţeles, poţi să te duci la el, dar ce folos ? N-o să-ţi destăinuie niciodată nimic. Dacă o să-l întrebi ceva, el va amuţi, ca şi cum ai fi un idiot care debitează prostii.

Bill mi-a spus că a mai întîlnit oameni ca el, care dădeau impresia că ştiu foarte multe. După el, nu merita atîta atenţie, căci puteai obţine aceeaşi informaţie, mai devreme sau mai tîrziu, de la altcineva, care nu era atît de

greu de convins. A adăugat că nu avea înțelegere, sau răbdare pentru niște bătrîni nebuni și că era posibil că și acesta să se fi dat cunoscător al ierburilor, cînd în realitate, probabil, că și el cunoștea tot atît de puțin ca toți ceilalți.

Bill a continuat să vorbească, dar nu-l ascultam. În sinea mea continuam să mă gîndesc la bătrînul indian. Știa că vorbeam prostii. Mi-am amintit de ochii lui. Efectiv, străluciseră.

Cîteva luni mai tîrziu, m-am întors să-l revăd, nu atît în calitatea mea de student în antropologie interesat de plante medicinale, cît ca o persoană mînată de o curiozitate inexplicabilă. Modul în care mă privise era un fapt fără precedent în viața mea. Voiam să știu ce însemna acea privire. Devenise aproape o obsesie pentru mine. Am reflectat la asta, iar cu cît mă gîndeam mai mult, cu atît îmi părea mai neobișnuită.

Am devenit prieten cu don Juan, iar timp de un an i-am făcut numeroase vizite. Găseam că felul său de a fi era foarte liniștitor, iar simțul umorului superb ; dar, dincolo de toate, simțeam că există o substanță tăcută în acțiunile sale, o consistență care mă uimea pur și simplu. Simțeam o plăcere ciudată în prezența lui și, în același timp, și o jenă ciudată. Compania lui m-a forțat să-mi reevaluez propriile modele comportamentale. Fusesem educat, ca toată lumea probabil, să accept că omul este o creatură extrem de slabă și de supusă greșelilor. Ceea ce mă impresiona cel mai mult la don Juan era faptul că el nu-și punea această problemă, iar pe mine, care eram lîngă el, mă determina să fac o comparație favorabilă între modul său de a se purta și al meu. Probabil, una dintre

cele mai impresionante declarații pe care mi le făcea atunci se referea la deosebirea inerentă dintre noi. Înainte de a-l vizita, mă simțeam relativ nefericit, din cauza cursului vieții mele și a unui număr de conflicte personale pe care le aveam. Cînd am ajuns la casa lui eram destul de agitat.

Vorbeam despre interesul meu față de cunoaștere, dar, ca de obicei, ne aflam pe două căi diferite. Eu mă refeream la cunoașterea academică rezultată din experiență, iar el vorbea de cunoașterea directă a lumii.

— Știi ceva despre lumea din jurul nostru ?

— Știu o mulțime de lucruri.

— Vreau să spun, ai simțit vreodată lumea din jurul nostru ?

— Percep din lumea din jur atît de mult cît pot.

— Nu-i de ajuns. Trebuie să simți totul, altfel lumea își pierde sensul.

Am expus argumentul clasic, că nu trebuie să gust supa pentru a-i cunoaște rețeta, sau că nu trebuie să suport un șoc electric pentru a afla despre electricitate.

— Ceea ce spui n-are sens, a spus el. După cum văd, vrei să te agăți de argumentele tale, în pofida faptului că ele nu-ți aduc nimic bun ; vrei să rămîi același, chiar cu prețul bunăstării tale.

— Nu știu despre ce vorbești.

— Vorbesc despre faptul că nu ești complet. Nu ai pace.

Afirmația m-a deranjat. Mă simțeam ofensat. Gîndeam că nu avea dreptul să-mi judece faptele, sau personalitatea.

— Ești copleșit de probleme. De ce ?

— Sînt doar un om, don Juan, am spus arţăgos.

Am făcut afirmaţia exact în acelaşi mod în care obişnuia tatăl meu s-o facă. De cîte ori spunea că e doar un om, înţelegea prin asta că e slab şi neajutorat, iar afirmaţia sa, ca şi a mea, era plină de un sentiment extrem al disperării.

Don Juan m-a privit ca în prima zi în care ne-am întîlnit.

— Te gîndeşti prea mult la tine, a spus şi a zîmbit. Asta îţi generează o oboseală ciudată, care te face să blochezi lumea din jurul tău şi să te agăţi de argumentele tale. De aceea tot ce obţii sînt doar probleme.

— Ce vrei să spui ?

— Eu mi-am învins problemele. Păcat că viaţa mea e atît de scurtă, încît nu pot să mai abordez altele. Mi-ar face plăcere. Dar asta nu e o problemă, e doar o părere.

Mă cucerise tonul afirmaţiei sale. În el nu era nici disperare, nici autocompătimire.

În 1961, la un an după prima noastră întîlnire, don Juan mi-a dezvăluit că ştia un secret despre plantele medicinale. Mi-a spus că era un *brujo.* Cuvîntul spaniol *brujo* poate fi tradus în engleză prin vrăjitor, vraci, medic curant. De atunci, relaţia dintre noi s-a schimbat. Am devenit ucenicul său, iar în următorii patru ani el m-a învăţat misterele vrăjitoriei. Mi-am descris ucenicia în prima mea carte intitulată *Învăţăturile lui don Juan. O cale Yaqui de cunoaştere.*

Conversaţia noastră se desfăşura în spaniolă şi, mulţumită superbei cunoaşteri a acestei limbi de către el, am obţinut explicaţii detaliate despre complicatele înţelesuri ale sistemului său de credinţe. M-am referit la acest corpus

de cunoaștere, complicat și bine sistematizat, folosind noțiunea de vrăjitorie și l-am numit pe don Juan vrăjitor, deoarece acestea erau categoriile pe care le folosea el însuși în conversațiile noastre informaționale. În contextul unor explicații mai serioase, el se exprima cu termenul de „cunoaștere“, pentru a desemna vrăjitoria, și sintagma de „om al cunoașterii“ sau „cunoscătorul“, pentru a defini un vrăjitor.

În procesul de învățare și pentru confirmarea cunoașterii sale, don Juan folosea trei plante psihotropice cunoscute destul de bine : peiota — *Lophora Williamsii*, planta lui Jimson — *Datura inoxia* și o specie de ciupercă din genul *Psilocybe*. Prin ingestia separată a fiecărei plante, el producea în mine, ca ucenic al său, niște stări particulare de percepție distorsionată, sau de conștiință schimbată, pe care le-am denumit „stări de realitate neobișnuită“. Am folosit cuvîntul „realitate“, pentru că era o premisă majoră în sistemul de credințe al lui don Juan că stările de conștiință produse de ingestia uneia dintre aceste plante nu erau halucinații, ci ceva concret, totuși, neobișnuit, aspecte ale realității vieții normale. Don Juan privea aceste stări de realitate neobișnuită nu „ca și cum“ ar fi fost reale, ci „ca“ reale.

A clasifica aceste plante ca halucinogene, și stările produse de ele drept realitate neobișnuită, este bineînțeles problema. Don Juan înțelegea și explica aceste plante ca fiind vehicule care conduceau omul spre forțe impersonale, sau „puteri“, iar stările produse de ele ca fiind „întîlnirile“ pe care le are un vrăjitor cu acele „puteri“, pentru a cîștiga controlul asupra lor.

El denumea peiota „Mescalito" și spunea că este un profesor și un protector al oamenilor. Mescalito îl învăța pe om „adevăratul mod de a trăi". Peiota era consumată la întîlnirile obișnuite ale vrăjitorilor, denumite *mitotes,* unde participanții se întîlneau în mod special pentru a primi o lecție despre adevăratul mod de a trăi.

Don Juan considera planta Jimson și ciupercile ca fiind puteri de tipuri diferite. Vorbea despre ele ca despre niște „aliați" și spunea că aceștia puteau fi manipulați ; iar un vrăjitor își trăgea de fapt puterea din manipularea unui aliat. Din cei doi, don Juan îl prefera pe cel din ciupercă. El susținea că puterea conținută în aceste ciuperci era aliatul său personal și îl denumea „fumul", sau „micul fum".

Procedura lui don Juan de utilizare a ciupercilor era să le usuce, transformîndu-le într-o pudră fină într-un vas mic. Ținea vasul acoperit timp de un an, apoi amesteca această pudră fină cu alte cinci plante uscate și producea mixtura de fumat ; pentru care se folosea o pipă.

Pentru a deveni un om al cunoașterii, trebuia să te „întîlnești" cu aliatul de cîte ori era posibil ; trebuia să te familiarizezi cu el. Premisa aceasta implica, bineînțeles, să fumezi destul de des amestecul respectiv. Procesul „fumatului" consta în ingestia pudrei fine a ciupercii, care nu se incinera, și în inhalarea celor cinci plante care formau mixtura. Don Juan explica efectele profunde pe care le aveau ciupercile asupra capacităților de percepție, ca fiind „o îndepărtare a corpului de către aliat".

Metoda de învățare folosită de don Juan cerea un efort extraordinar din partea ucenicului. De fapt, gradul necesar de participare era atît de stresant, încît la sfîrșitul

anului 1965 a trebuit să mă retrag. Pot spune, din perspectiva celor cinci ani de ucenicie, că atunci învățăturile lui don Juan începuseră să devină o serioasă amenințare pentru „concepția pe care o aveam despre lume." Am început să-mi pierd certitudinea, pe care o deținem cu toții, că realitatea vieții normale e un lucru pe care îl luăm de bun.

Pe vremea retragerii mele, eram convins că decizia pe care o luasem era definitivă : nu mai voiam să-l văd pe don Juan. Totuși, în aprilie 1968 mi-a parvenit un exemplar al cărții mele și m-am simțit obligat să i-l arăt. I-am făcut o vizită. Relația noastră de profesor-ucenic s-a refăcut în mod misterios și pot spune că de atunci am început al doilea ciclu al uceniciei mele, foarte diferit de primul ciclu. Frica mea nu mai era așa de acută ca în trecut. Modelul global al învățăturilor lui don Juan era mai relaxant. El rîdea și mă făcea și pe mine să rîd. Părea că metoda era intenționată, de a minimaliza seriozitatea în general. El se maimuțărea în timpul momentelor cruciale ale acestui al doilea ciclu, ajutîndu-mă astfel să depășesc experiențele, care ar fi putut deveni destul de ușor obsesive. Pornea de la premisa că, pentru a rezista impactului și ciudățeniei cunoașterii pe care mi-o prezenta, era necesară o dispoziție lejeră și docilă.

— Motivul pentru care te-ai speriat și ai cedat este că te simți prea important, a spus el, explicîndu-mi retragerea mea. Cînd te simți importamt, devii greoi, stîngaci și te simți inutil. Să fii un om al cunoașterii înseamnă să fii liber și permeabil.

Interesul particular al lui don Juan în al doilea ciclu al uceniciei mele era să mă facă să „văd". Aparent, în siste-

mul lui de cunoaştere, exista o posibilitate de a face o diferenţă semantică între „a vedea“ şi „a privi“, acestea fiind două maniere distincte de percepţie. „A privi“ se referea la modalitatea obişnuită de a percepe lumea, în timp ce „a vedea“ presupunea un proces foarte complex, în virtutea căruia un om al cunoaşterii putea percepe „esenţa“ lucrurilor din lume.

Pentru a conferi complicaţiilor acestui proces de învăţare o formă uşor accesibilă, am editat notiţele originale condensînd lungile pasaje de întrebări şi răspunsuri. Cu toate acestea, sper că modalitatea aleasă nu va schimba sensul învăţăturilor lui don Juan. Am avut în vedere să redau fluenţa conversaţiilor, astfel încît acestea să aibă impactul pe care l-am dorit ; cu alte cuvinte, am vrut să comunic cititorului, sub forma unui reportaj, dramatismul şi spontaneitatea situaţiei reale. Fiecărei secţiuni i-am alocat cîte un capitol, întrucît reprezintă cîte un ciclu de şedinţe cu don Juan. De regulă, el termina fiecare astfel de sesiune cu cîte o notă abruptă ; de aceea tonul dramatic al finalului fiecărui capitol nu este un procedeu literar al autorului, ci stilul propriu al tradiţiei orale a lui don Juan. Părea să fie un mecanism mnemotehnic, care să mă ajute să reţin importanţa şi calitatea dramatică a lecţiilor.

Pentru a face ca reportajul să devină mai concludent, sînt necesare, totuşi, anumite explicaţii, deoarece claritatea sa depinde de elucidarea unui număr de concepte-cheie, sau de unităţi-cheie. Am considerat că această accentuare este potrivită cu interesul meu fată de ştiinţele sociale. E perfect posibil ca o altă persoană, cu un alt set de scopuri şi de speranţe, să aleagă concepte total diferite de cele pe care le-am folosit eu.

În timpul celui de-al doilea ciclu al uceniciei mele, don Juan m-a asigurat că mixtura de fumat este indispensabilă pentru a atinge scopul urmărit, și anume „vederea“. De aceea, a trebuit să apelez la această metodă cît de des cu putință.

— Doar fumul îți poate da viteza necesară pentru a surprinde o sclipire a lumii aceleia efemere, spunea el.

Cu ajutorul amestecului psihotrop, el a produs în mine o serie de stări de altă realitate*, neobișnuită. Principala trăsătură a acestor stări, în relație cu ceea ce părea să facă don Juan, era o condiție de „inaplicabilitate“. Ceea ce am început în aceste stări de conștiință schimbată era imposibil de interpretat cu ajutorul modului obișnuit de a înțelege lumea. Cu alte cuvinte, condiția inaplicabilității presupunea să renunț la ideea de pertinență a viziunii mele asupra lumii.

Don Juan folosea această condiție a inaplicabilității stărilor de realitate schimbată pentru a introduce o serie de „unități conceptuale“ noi, prestabilite. Unitățile conceptuale erau toate elemente singulare pertinente cunoașterii pe care mi-o preda don Juan. Le-am denumit unități conceptuale deoarece ele reprezentau acel conglomerat care stătea la baza datelor senzoriale și a interpretărilor lor și în care erau construite concepte mai complexe. Un exemplu de astfel de unitate e modul în care era înțeles efectul fiziologic al amestecului psihotrop. Acesta producea o paralizie și o pierdere a controlului locomotor, fapt interpretat în sistemul lui don Juan

* În literarura de specialitate se mai folosesc și termenii de „realitate schimbată“, „cealaltă realitate“, „stări de conștiință schimbată“ (n.red.).

drept o acțiune întreprinsă de fumul-aliat, pentru „a prelua corpul practicantului".

Unitățile conceptuale erau grupate într-un mod specific și fiecare bloc astfel creat forma ceea ce eu am denumit „o interpretare senzorială". Evident, trebuie să existe un număr nelimitat de posibile interpretări senzoriale care țin de magie, pe care vrăjitorul trebuie să învețe să le facă. În viața normală, sîntem confruntați cu un număr nesfîrșit de interpretări senzoriale pertinente de aceasta. Un exemplu simplu îl constituie interpretarea deliberată pe care o dăm de nenumărate ori, în fiecare zi, structurii căreia îi spunem „cameră". Este evident că am învățat s-o facem folosind termenul de cameră ; din această cauză, exemplul respectiv este o interpretare senzorială pentru că pretinde ca, atunci cînd o facem, să cunoaștem într-un fel sau altul elementele care intră în componența ei. Cu alte cuvinte, un sistem de interpretări senzoriale este procesul în virtutea căruia un prcaticant cunoaște toate unitățile conceptuale necesare pentru a face presupuneri, deducții, predicții, etc. despre toate situațiile legate de activitatea sa.

Prin „practicant" înțeleg un participant care posedă un model de cunoaștere adecvată a tuturor sau aproape tuturor unităților conceptuale incluse în sistemul său particular de interpretări senzoriale. Don Juan era practicant, adică era un vrăjitor care cunoștea toți pașii artei sale.

Ca practicant, el a încercat să creeze un sistem de interpretări senzoriale care să-mi fie accesibil. Ceea ce, în acest caz, era echivalent cu un proces de resocializare, în

care se predau și se însușeau noi modalități de interpretări perceptuale.

Eu eram „străinul“, cel căruia îi lipsea capacitatea de a face interpretări inteligente și congruente ale unităților conceptuale proprii vrăjitoriei.

Sarcina lui don Juan, ca practicant care făcea ca sistemul lui să-mi fie accesibil, era să strice o certitudine specifică pe care o împărțeam cu ceilalți, și anume că vederile noastre de „bun simț“ despre lume sînt definitive. Prin folosirea plantelor psihotrope și prin contacte bine direcționate între sistemul străin de credințe și sistemul meu, el a reușit să-mi demonstreze că acea concepție despre lume pe care o aveam nu putea fi definitivă, pentru că era doar o interpretare.

Probabil că pentru indienii americani, fenomenul vag pe care îl denumim vrăjitorie a fost, de mii de ani, o practică serioasă, comparabilă cu știința noastră. Dificultatea constă în a-i înțelege termenii și rezultă, fără îndoială, din unitățile conceptuale cu care respectiva persoană are de-a face.

Don Juan mi-a spus odată că un om al cunoașterii are predilecții. L-am rugat să-și explice afirmația.

— Predilecția mea e să „văd“, a spus.

— Ce înțelegi prin asta ?

— Îmi place să „văd“, pentru că numai prin „vedere“ poate cunoaște un om al cunoașterii.

— Ce fel de lucruri „vezi“ ?

— Totul.

— Dar și eu văd totul, fără să fiu un om al cunoașterii.

— Nu. Tu nu „vezi".

— Eu cred că da.

— Îți spun eu, nu „vezi".

— Ce te face să spui asta, don Juan ?

— Tu privești doar suprafața lucrurilor.

— Vrei să spui că fiecare om al cunoașterii vede efectiv prin ceea ce privește ?

— Nu. Nu asta am vrut să spun. Am spus că un om al cunoașterii are propriile sale predilecții ; a mea e doar să „văd" și să știu ; alții fac alte lucrri.

— Ce alte lucruri, de exemplu ?

— De exemplu, Sacateca, el e un om al cunoașterii și predilecția sa e dansul. Deci el dansează și știe.

— Predilecția unui om al cunoașterii e ceva ce te face să știi ?

— Da, e corect.

— Dar cum poate cunoaște Sacateca ceva dansînd ?

— Poți spune că Sacateca dansează cu tot ce are.

— Dansează ca mine ? Vreau să spun, dans ?

— Să spunem că dansează așa cum „văd" eu și nu cum dansezi tu.

— „Vede" și el modul în care „vezi" tu ?

— Da, dar el și dansează.

— Cum dansează Sacateca ?

— E greu de explicat. E un mod particular de a dansa, pe care-l folosește cînd vrea să știe. Da, tot ce-ți pot spune despre asta e că, dacă nu înțelegi comportamentul unui om care știe, e imposibil să-ți vorbesc despre dans și „vedere".

— L-ai „văzut" vreodată dansînd ?

— Da. Totuşi, nu e posibil ca oricine care priveşte la dansul lui să „vadă" că este, de fapt, un mod particular de a cunoaşte.

Îl ştiam pe Sacateca, sau cel puţin ştiam cine este. Ne-am întîlnit odată şi i-am cumpărat şi o bere. Era foarte politicos şi mi-a spus că pot să mă opresc la casa lui oricînd vreau. M-am gîndit mult timp înainte să-l vizitez, dar nu i-am spus lui don Juan.

În 14 mai 1962, după-amiază, m-am dus cu maşina la casa lui Sacateca ; el îmi dăduse indicaţii cum să ajung, aşa că n-am avut nici o problemă. Era la un colţ şi avea gard de jur împrejur. Poarta era închisă. M-am plimbat în jur să văd dacă pot pătrunde în casă. Părea să fie pustiu.

— Don Elias, am strigat tare. Puii s-au speriat şi au început să se agite. Un cîine mic a venit la gard. Mă aşteptam să latre, dar el stătea şi mă privea. Am mai strigat o dată şi puii au avut iar o izbucnire de agitaţie.

Din casă a apărut o femeie bătrînă. Am rugat-o să-l cheme pe don Elias.

— Nu e aici, a spus.

— Unde-l pot găsi ?

— E pe cîmp.

— Unde pe cîmp ?

— Nu ştiu. Vino după-masă. O să fie pe la cinci.

— Sînteţi nevasta lui don Elias ?

— Da. Sînt nevasta lui, a spus şi a zîmbit.

Am încercat s-o întreb despre Sacateca, dar s-a scuzat şi a spus că nu vorbeşte prea bine spaniola. M-am urcat în maşină şi am plecat.

M-am întors pe la şase. Am condus pînă la casa lui şi l-am strigat. De data asta a apărut chiar el din casă. Am

pornit casetofonul, care era agățat de umărul meu cu o curea maro și arăta ca un aparat de fotografiat. Se părea că m-a recunoscut.

— Oh, tu ești, a spus zîmbind. Ce face Juan ?

— E foarte bine. Dar ce mai faci, don Elias ?

N-a răspuns. Părea agitat. Părea liniștit, dar am remarcat că nu se simțea în largul lui.

— Te-a trimis Juan la mine cu vreo problemă ?

— Nu. Am venit singur.

— Dar de ce ?

Întrebarea părea să-i trădeze surpriza.

— Am vrut să vorbesc cu tine, am spus, sperînd că tonul meu suna destul de natural. Don Juan mi-a spus lucruri minunate despre tine, am devenit curios, așa că am venit să-ți pun niște întrebări.

Sacateca stătea în fața mea. Trupul lui era slab, dar vînjos. Purta pantaloni și cămașă kaki. Ochii lui erau ușor întredeschiși ; părea fie somnoros, fie băut. Gura îi era întredeschisă, iar buza de jos, lăsată. Am remarcat că respira adînc și aproape fornăia. Mi-a trecut prin cap că Sacateca ar fi putut fi, fără îndoială, și nebun. Dar apoi gîndul ăsta a devenit prea nepotrivit cu situația, pentru că, doar cu cîteva minunte înainte, cînd ieșise din casă, era foarte alert și conștient de prezența mea.

— Despre ce vrei să discutăm ? a spus într-un tîrziu.

Vocea îi era puțin obosită ; ca și cum cuvintele ar fi fost extrase unul cîte unul. M-am simțit jenat. Era ca și cum oboseala lui ar fi fost contagioasă și mă prindea și pe mine.

— Despre nimic în mod special. Am venit să discutăm prietenește. M-ai rugat odată să trec pe la tine.

— Da, dar acum nu mai e la fel.

— De ce nu mai e la fel ?

— Nu vorbești cu Juan ?

— Ba da.

— Atunci ce vrei de la mine ?

— M-am gîndit să te întreb cîte ceva.

— Întreabă-l pe Juan. Nu te învață el ?

— Ba da, dar tare aș vrea să te întreb și pe tine despre ce mă învață el, să ascult părerea ta. Așa voi fi în stare să știu ce să fac.

— De ce vrei să faci asta ? Nu-l crezi pe Juan ?

— Ba da.

— Atunci de ce nu-l rogi pe el să-ți spună ce vrei să știi ?

— O fac. Și îmi spune. Dar dacă ai putea să-mi spui și tu despre ce mă învață don Juan, probabil că aș învăța mai bine.

— Juan poate să-ți spună orice. El singur poate face asta. Nu-nțelegi lucrul ăsta ?

— Înțeleg, dar aș vrea să discut cu oameni ca tine, don Elias. Nu poți găsi un om al cunoașterii în fiecare zi.

— Juan e un om al cunoașterii.

— Știu asta.

— Atunci de ce vrei să discuți cu mine ?

— Am spus că am venit să fim prieteni.

— Nu, nu de asta ai venit. De data asta e altceva cu tine.

Am vrut să-i explic, dar tot ce puteam spune era un minim incoerent. Sacateca n-a spus nimic. Părea că ascultă cu atenție. Ochii săi erau întredeschiși, dar simțeam că mă privea. Apoi pleoapele s-au deschis și i-am văzut ochii. Părea că privește undeva peste mine. Bătea uneori podeaua cu marginea piciorului drept, chiar în fața călcîiului stîng. Picioarele îi erau ușor arcuite, iar brațele

îi atîrnau pe lîngă corp. Apoi şi-a ridicat braţul drept; mîna era deschisă, cu palma perpendiculară pe pămînt; degetele erau întinse şi îndreptate spre mine. Şi-a lăsat mîna să se clatine de cîteva ori, înainte s-o aducă la nivelul feţei. A ţinut-o cîteva clipe aşa, apoi mi-a spus cîteva cuvinte. Vocea lui era foarte clară, totuşi cuvintele se scurgeau anevoie.

După o clipă, şi-a lăsat mîna şi a rămas nemişcat, luînd o poziţie ciudată.

Am simţit o apăsare nedorită, un fel de nelinişte. Gîndurile mele păreau disociate. Erau gînduri ciudate, fără sens, care n-aveau nimic de-a face cu ceea ce se întîmpla. Am remarcat această nelinişte şi am încercat să-mi adun gîndurile, dar nu reuşeam, în ciuda unei mari lupte interne. Era ca şi cum o forţă nu m-ar fi lăsat să mă concentrez, sau să mă gîndesc la lucruri normale.

Sacateca nu spunea nici un cuvînt şi n-am ştiut ce să mai zic sau ce să fac. Aproape automat, m-am întors şi am plecat.

Mai tîrziu, am simţit că trebuia să-i spun lui don Juan despre întîlnirea cu Sacateca. El a izbucnit în rîs.

— Ce s-a întîmplat cu adevărat acolo ?

— Sacateca a dansat ! a spus don Juan. Te-a „văzut“, apoi a dansat.

— Dar ce mi-a făcut ? Mă simţeam rece şi derutat.

— Aparent nu i-ai plăcut şi atunci te-a oprit, aruncîndu-ţi un cuvînt.

— Dar cum a reuşit asta ? am exclamat incredul.

— Foarte simplu ; te-a oprit cu „voinţa“ lui.

— Cu ce-ai spus ?

— Te-a oprit cu „voinţa“ lui.

Eplicaţia nu era suficientă. Afirmaţiile sale mi se păreau ciudate. Am încercat să-l chestionez în continuare, dar el nu-mi putea furniza explicaţii satisfăcătoare.

Evident că acel eveniment, sau oricare altul apărut în acel sistem străin de interpretări senzitive putea fi explicat sau înţeles în termenii unităţilor conceptuale proprii acestui sistem. Lucrarea prezentă este un reportaj şi, de aceea, trebuie citită ca un reportaj. Sistemul pe care l-am consemnat mi-era de neînţeles şi, de aceea, a pretinde că este altceva în afară de o simplă relatare ar fi o greşeală. În această idee, am adoptat metoda fenomenologică şi m-am luptat să descriu vrăjitoria pur şi simplu ca pe un fenomen care mi-era prezentat. Eu, ca receptor, am înregistrat percepţiile, iar la momentul înregistrării am încercat să elimin judecarea lui.

PARTEA ÎNTÎI

PRELIMINARIILE „VEDERII“

1

2 aprilie 1968

Don Juan m-a privit și n-a părut deloc surprins, deși trecuseră mai mult de doi ani de cînd îl vizitasem ultima dată. Mi-a pus mîna pe umăr, a zîmbit și mi-a spus că mă schimbasem, că arătam mai gras și mai liniștit.

Îi adusesem un exemplar din cartea mea. Fără nici o introducere, l-am scos din servietă și i l-am înmînat.

— E o carte despre tine, don Juan.

A luat-o și a frunzărit paginile, ca pe un pachet de cărți. I-a plăcut culoarea verde de pe coperta din spate și grosimea ei. A mîngîiat coperta cu palmele, a întors-o de cîteva ori și cînd mi-a înapoiat-o am simțit un val de mîndrie.

— Vreau s-o păstrezi.

A dat din cap și a rîs ușor.

— Mai bine nu, a spus, apoi a adăugat cu un zîmbet larg : Știi ce facem noi cu hîrtia în Mexic.

Am rîs. Simțeam că ironia lui era minunată.

Stăteam pe o bancă din parcul unui orășel din zona muntoasă a Mexicului central. Nu avusesem absolut nici un mod de a-l anunța că-l voi vizita, dar eram sigur că o

să-l găsesc şi l-am găsit. Am aşteptat puţin timp în acel oraş, înainte ca don Juan să coboare din munţi, şi l-am întîlnit în piaţă, la standul unui prieten al său.

De fapt, don Juan mi-a spus sec că venisem la timp ca să-l duc înapoi în Sonora, apoi am stat în parc, ca să aştept un prieten al lui, un indian Mazatec cu care locuia.

Am aşteptat trei ore. Am vorbit despre lucruri neimportante, iar spre sfîrşitul zilei, chiar înainte să vină prietenul lui, i-am relatat nişte evenimente la care fusesem martor cu cîteva zile înainte.

În timpul călătoriei mele spre el, maşina mea s-a stricat în vecinătatea unui oraş şi a trebuit să stau acolo trei zile pînă a fost reaparată. În faţa service-ului se afla un motel, dar mahalalele oraşului mă indispuneau, aşa că am stat într-un hotel modern, cu opt etaje, din centrul oraşului.

Liftierul mi-a spus că hotelul avea restaurant, iar cînd am coborît să mănînc, am constatat că erau mese şi pe trotuar. Mai degrabă putea fi numit un aranjament frumos pe colţul străzii, sub cîteva arcuri de cărămidă cu linii moderne. Afară era răcoare şi erau şi mese libere, am preferat totuşi să stau înăuntru. Remarcasem că la colţul restaurantului se afla un grup de băieţi lustragii şi eram sigur că m-ar fi hărţuit dacă m-aş fi aşezat afară.

De unde stăteam puteam urmări grupul respectiv prin vitrina de sticlă. Doi bărbaţi tineri s-au aşezat la o masă şi băieţii s-au vînturat în jurul lor, vrînd să le lustruiască pantofii. Tinerii au refuzat şi am fost uimit cînd am văzut că băieţii nu au insistat şi că s-au întors la locurile lor. După o vreme, trei bărbaţi în costume de afaceri s-au ridicat şi băieţii au alergat la masa lor şi au început să

mănînce resturile ; în cîteva clipe farfuriile erau curate. La fel s-a întîmplat şi cu resturile de la celelalte mese.

Am remarcat că băieţii erau destul de ordonaţi ; dacă vărsau apă, o curăţau cu cîrpele de lustruit. Am observat şi plenitudinea operaţiei lor de devorare a resturilor. Mîncau pînă şi cuburile de gheaţă rămase în paharele cu apă şi feliile de lămîie din ceai. Nu rămînea absolut nimic risipit.

Cît am stat la hotel, am aflat că exista o înţelegere între copii şi şeful restaurantului ; băieţilor le era permis să se vînture pe lîngă restaurant pentru a face rost de bani de la clienţi. De asemenea, puteau mînca resturile, atîta timp cît nu deranjau pe nimeni şi nu spărgeau nimic. Erau în total unsprezece, avînd între cinci şi doisprezece ani, totuşi cel mai mare era ţinut la distanţă de restul grupului. Îl exilau deliberat, ironizîndu-l că avea deja păr pubian şi că era prea bătrîn pentru a sta cu ei.

După ce i-am urmărit trei zile repezindu-se ca vulturii asupra resturilor, m-am întristat şi am părăsit oraşul cu sentimentul că nu era nici o şansă pentru aceşti copii, a căror lume era deja modelată de lupta lor de zi cu zi pentru fărîmituri.

— Ţi-e milă de ei ? a exclamat don Juan pe un ton întrebător.

— Bineînţeles.

— De ce ?

— Pentru că mă preocupă bunăstarea concetăţenilor mei. Aceştia sînt copii şi lumea lor e urîtă şi ieftină.

— Stai ! Stai ! Cum poţi spune că lumea e „urîtă“ şi „ieftină“ ? a spus don Juan, imitîndu-mi afirmaţia. Crezi că tu stai mult mai bine, nu-i aşa ?

Am răspuns afirmativ; m-a întrebat de ce; i-am relatat că, în comparaţie cu lumea acestor copii, lumea mea era infinit mai variată şi mai bogată în experienţe şi şanse de dezvoltare şi de satisfacţie personală. Rîsul lui don Juan a fost prietenos şi simplu. A spus că nu eram atent la ceea ce spuneam, că nu aveam nici o modalitate de a cunoaşte ceva despre bogăţia şi şansele din lumea acelor copii.

M-am gîndit că don Juan era foarte încăpăţînat. Efectiv, mă gîndeam că el a ales viziunea contrară ca să mă supere. Credeam sincer că acei copii nu aveau nici cea mai mică şansă de a se dezvolta intelectual.

Mi-am susţinut o vreme punctul de vedere, apoi don Juan m-a întrebat brusc :

— Nu mi-ai spus odată că, după opinia ta, cea mai mare realizare a omului e să devină un om al cunoaşterii ?

Spusesem asta şi am repetat că, în opinia mea, a deveni un om al cunoaşterii era una dintre cele mai mari realizări intelectuale.

— Crezi că lumea ta foarte bogată o să te ajute vreodată să ajungi un om al cunoaşterii ? a întrebat sarcastic don Juan.

N-am răspuns şi atunci el a reformulat aceeaşi întrebare într-o manieră diferită, un lucru pe care eu îl făceam mereu cu el cînd credeam că nu a înţeles ceva.

— Cu alte cuvinte, a spus el zîmbind larg, fiind evident conştient că îi cunosc gîndul, te pot ajuta şansele şi libertatea ta să devii un om al cunoaşterii ?

— Nu ! am răspuns cu convingere.

— Atunci, cum poate să-ţi fie milă de aceşti copii ? a întrebat cu seriozitate. Oricare dintre ei poate deveni un

om al cunoașterii. Toți oamenii cunoașterii pe care-i cunosc au fost niște copii ca cei pe care i-ai văzut mîncînd resturi și lingînd mesele.

Argumentul lui don Juan mi-a produs o senzație de inconfort. Nu mi-era milă de copiii aceia pentru că nu aveau ce mînca, ci pentru că, în termenii mei, lumea lor îi condamnase deja să crească în mod inadecvat din punct de vedere intelectual. Totuși, în termenii lui don Juan oricare dintre ei putea deveni ceea ce eu credeam a fi un rezultat al acumulărilor intelectuale ale omului, un om al cunoașterii. Motivul meu de a-mi fi milă de ei era absurd. Don Juan mă încuiase cu îndemînare.

— Probabil că ai dreptate, am spus. Dar cum poți evita dorința, dorința pură de a-i ajuta pe semenii tăi, oamenii ?

— Cum crezi că-i poți ajuta ?

— Alinîndu-le greutățile. Cel mai bun lucru pe care-l poți face pentru semenii tăi e să încerci să-i schimbi. Tu însuți ești angajat în asta. Nu-i așa ?

— Nu. Nu sînt. Nu știu ce să schimb, sau de ce să schimb ceva la semenii mei.

— Dar eu, don Juan ? Nu mă învățai tu pe mine să mă schimb ?

— Nu, Nu încerc să te schimb. Se poate întîmpla ca într-o zi să devii un om al cunoașterii — nu există nici un mod de a cunoaște asta — dar asta nu te va schimba. Probabil că într-o zi o să fii în stare să vezi oamenii în alt mod, iar atunci o să-ți dai seama că nu poți schimba nimic în ei.

— Ce înseamnă acest alt mod de a vedea oamenii, don Juan ?

— Oamenii arată diferit atunci cînd îi „vezi". Micul Fum o să te ajute să-i vezi pe oameni ca niște fibre de lumină.

— Fibre de lumină ?

— Da. Fibre, albe ca niște pînze de păianjen. Fibre foarte fine, care circulă de la cap spre buric. Astfel, omul arată ca niște ouă de fibre care circulă. Iar brațele și picioarele ca niște țepi luminoși care țîșnesc în toate direcțiile.

— Așa arată toți ?

— Toți. În afară de asta, fiecare om se află în contact cu tot ce există în jurul lui, nu prin intermediul mîinilor sale, ci prin intermediul unui mănunchi de fibre lungi care țîșnesc din centrul abdomenului său. Fibrele astea fac legătura omului cu mediul înconjurător ; ele îi păstrează echilibrul ; ele îi dau stabilitatea. Deci, așa cum o să „vezi" într-o zi, omul e ca un ou luminos, indiferent că e cerșetor sau rege, și nu există nici un mod de a schimba ceva ; sau mai exact, ce poate fi schimbat în oul luminos ? Ce ?

2

Vizita mea la don Juan a declanșat un nou ciclu de învățături. Nu am întîmpinat nici o dificultate în a reveni la situația anterioară și de a mă bucura de simțul lui teatral, de umorul și de răbdarea pe care le-a manifestat față de mine. Simțeam clar că trebuia să-l vizitez mai des. Pentru mine era într-adevăr o mare pierdere să nu-l văd pe don Juan ; în afară de asta, voiam să discut cu el ceva deosebit de important.

După ce am terminat cartea despre învățăturile sale, am început să reexaminez notițele pe care nu le folosisem. Lăsasem deoparte un mare număr de date, datorită accentului pe care îl acordasem stărilor de altă realitate, neobișnuită. Revizuind notițele vechi, am ajuns la concluzia că un vrăjitor ingenios poate prezenta ucenicului său cel mai specializat registru de percepție, pur și simplu prin „manipularea datelor sociale". Tot din punctul meu de vedere despre natura acestor procedee de manipulare, el se baza pe presupunerea că un conducător trebuie să scoată în evidență registrul necesar de percepție. Am considerat ca un test specific cazul întîlnirilor vrăjitorului cu peiota. Am presupus că, în cadrul acestor întîlniri,

vrăjitorii primesc o confirmare despre natura realității, fără nici un semn evident de schimb de cuvinte, sau semne, iar concluzia mea era că se folosea un cod foarte sofisticat de către participanți, pentru a ajunge la o astfel de confirmare. Am construit un sistem complex pentru a putea explica codul și procedurile, astfel încît m-am întors să-l văd pe don Juan și să-i cer opinia și sfaturile referitoare la munca mea.

21 mai 1968

În excursia mea de întoarcere nu s-a întîmplat nimic neobișnuit. Temperatura în deșert depășea 40° C, ceea ce era destul de neplăcut. Căldura a mai cedat spre după-amiază, iar cînd am ajuns la casa lui, spre seară, bătea chiar și o briză răcoroasă. Nu eram prea obosit, așa că ne-am așezat în camera lui și am discutat. Mă simțeam bine și am discutat ore în șir. N-a fost o conversație pe care să fi vrut s-o înregistrez ; nu voiam neapărat să pun o problemă serioasă sau să aflu ceva interesant ; am discutat despre vreme, despre recolte, despre nepotul său, despre indienii Yaqui, despre guvernul mexican. I-am spus lui don Juan cît de mult îmi plăcea senzația de a discuta în întuneric. El a răspuns că afirmația mea era în acord cu natura mea guralivă ; că era normal să-mi placă să sporovăiesc în întuneric, pentru că era singurul lucrul pe care-l puteam face atunci, în timp ce stăteam cu el. Am argumentat că ceea ce mă înviora era mai mult decît simpla acțiune de a vorbi. Eu savuram căldura alarmantă din jurul nostru. M-a întrebat ce făceam acasă seara. I-am răspuns că aprindeam invariabil lumina, sau mă plimbam pe străzile luminate pînă venea timpul să mă culc.

— Oh ! a spus cu un aer de neîncredere. Credeam că ai învățat să folosești întunericul.

— La ce-l poți folosi ?

A spus că întunericul — iar el îi spunea „întunericul“ zilei — era timpul cel mai bun pentru a „vedea“. A subliniat cuvîntul „a vedea“ cu o inflexiune aparte. Voiam să știu ce a vrut să spună prin asta, dar el a spus că era prea tîrziu că să se explice atunci.

22 mai 1968

De îndată ce m-a sculat dimineață, fără nici o pregătire, i-am spus lui don Juan că am construit un sistem pentru a explica ce se întîmplă la o întîlnire cu peiota, o mitotă*. Mi-am luat notițele și i-am citit ceea ce făcusem. A ascultat atent, în timp ce mă luptam să elucidez schema mea.

I-am spus că eram de părere că era nevoie de un conducător tainic care să ghideze participanții astfel încît aceștia să ajungă la o comuniune pertinentă. I-am indicat că oamenii formau o mitotă pentru a căuta prezența lui Mescalito și lecțiile lui despre adevăratul mod de a trăi ; că aceste persoane nu schimbau niciodată vreun semn între ele, și totuși erau de acord în legătură cu prezența lui Mescalito și a lecțiilor sale specifice. În experiența mea personală, am aflat că forma vizitelor individuale ale lui Mescalito și lecția sa consecventă erau extrem de omogene, deși variau în conținut de la persoană la persoană. Nu puteam explica această omogenitate decît ca rezultat al unui sistem subtil și complex de gîndire.

* Șezătoare (n. red.).

Mi-au trebuit aproape două ore ca să citesc și să-i explic schema pe care o prelucrasem. Am terminat prezentarea și l-am rugat să-mi explice cu propriile lui cuvinte care erau procedurile exacte pentru atingerea acestei comuniuni.

Cînd am terminat, el s-a încruntat. M-am gîndit că a considerat explicația mea provocatoare ; părea să se fi adîncit în gînduri de deliberare. După o tăcere rezonabilă, l-am întrebat ce credea despre ideea mea.

Întrebarea mea l-a făcut să-și transforme brusc încruntarea într-un zîmbet și apoi într-un rîs tumultuos. Am încercat și eu să rîd și l-am întrebat nervos ce era atît de comic.

— Ești deplasat ! a exclamat el. De ce ar trebui să se preocupe cineva cu ghidarea în timpul atît de important al unei mitote ? Crezi că există cineva care să se joace cu Mescalito ?

M-am gîndit o clipă că răspunsul era destul de evaziv și că nu răspundea, de fapt, întrebării mele.

— De ce ar trebui să dea cineva indicații ? a întrebat don Juan cu încăpățînare. Ai participat și tu la mitote. Ar trebuit să-ți dai seama că nimeni nu ți-a indicat ce să simți, sau ce să faci, nimeni în afară de Mescalito însuși.

Am insistat că o astfel de explicație nu era posibilă și l-am rugat iar să-mi spună cum se ajungea la această înțelegere.

— Știu de ce-ai venit, a spus don Juan pe un ton misterios. Nu pot să te ajunt în strădaniile tale, pentru că nu există nici un sistem de indicații.

— Dar cum pot fi de acord toate persoanele cu prezența lui Mescalito ?

— Sînt de acord, pentru că „văd“, a spus don Juan pe un ton dramatic și apoi a adăugat sec. De ce nu încerci altă mitotă, să „vezi“ și singur ?

Am simțit că era o capcană. Nu am spus nimic, dar mi-am pus notițele deoparte. El n-a insistat.

Puțin mai tîrziu, m-a rugat să-l conduc la casa unui prieten al său. Am stat acolo aproapte toată ziua. În cursul unei conversații, prietenul său John m-a întrebat ce s-a întîmplat cu interesul meu în materie de peiotă. John procurase măciuliile de peiotă pentru prima mea experiență, cu aproape opt ani înainte. Nu știam ce să-i spun. Don Juan a venit în ajutorul meu și i-a spus lui John că mă descurcam foarte bine.

Pe drumul de întoarcere spre casa lui don Juan, m-am simțit obligat să fac un comentariu despre întrebarea lui John, iar printre alte lucruri i-am spus că nu aveam nici o intenție să mai învăț despre peiotă, pentru că necesita un curaj pe care eu nu-l posedam ; de asemenea, că am vorbit serios cînd i-am spus că renunț. Don Juan a zîmbit și n-a spus nimic. Am continuat să vorbesc pînă am ajuns acasă.

Ne-am așezat pe zona curată din fața ușii. Era o zi caldă și senină, dar bătea o briză slabă, care o făcea destul de plăcută.

— De ce trebuie să mergi așa departe ? a spus brusc don Juan. Cîți ani sînt de cînd nu mai vrei să înveți altceva ?

— Trei ani.

— De ce ești atît de vehement ?

— Simt că te trădez, don Juan. Cred că de asta vorbesc numai despre lucrul ăsta.

— Dar nu mă trădezi.

— Ți-am înșelat așteptările. Te-am părăsit. Simt că sînt înfrînt.

— Faci tot ce poți. Și apoi, încă n-ai fost înfrînt. Ceea ce trebuie să te învăț e ceva foarte greu. De exemplu, mie mi s-a părut chiar mai greu decît ție.

— Dar ai continuat, don Juan. Cazul meu e diferit. Eu am cedat și acum am venit să te văd nu pentru că vreau să învăț, ci doar pentru că voiam să te rog să-mi clarifici o idee în munca mea.

Don Juan m-a privit o clipă, apoi și-a mutat privirea.

— Trebuie să lași fumul să te ghideze iar, a spus cu forță.

— Nu, don Juan, nu mai pot folosi fumul tău. Cred că sînt extenuat.

— Nici n-ai început.

— Îmi este prea frică.

— Ți-e frică, deci. Nu-i nimic nou în asta. Nu te gîndi la frica ta. Gîndește la minunile „vederii".

— Doresc sincer să mă gîndesc la aceste minuni, dar nu pot. Cînd mă gîndesc la fumul tău, simt cum mă învăluie un întuneric. Ca și cum n-ar mai fi oameni pe pămînt, nimeni la care să privești. Fumul tău mi-a arătat singurătatea supremă, don Juan.

— Nu e adevărat. Ia-mă pe mine de exemplu. Fumul e aliatul meu, iar eu nu simt o asemenea singurătate.

— Dar tu ești diferit ; ți-ai învins frica.

Don Juan m-a bătut ușor pe umăr.

— Nu ți-e frică, a spus ușor.

Vocea lui avea o acuzație ciudată.

— Te mint, cînd vorbesc de frica mea, don Juan ?

— Nu sînt afectat de minciuni, a răspuns. Ceea ce mă interesează este altceva. Motivul pentru care nu vrei să înveți nu e frica. Este altceva.

L-am rugat să-mi spună despre ce era vorba. L-am rugat, dar n-a spus nimic, a dat doar din cap ca și cum nu putea crede că nu știam nimic.

I-am spus că poate inerția mea mă împiedica să învăț. El a vrut să afle înțelesul cuvîntului „inerție“. I-am citit din dicționar : „Tendința materiei de a rămîne în repaus, dacă e în repaus, sau dacă se mișcă, să continue mișcarea în aceeași direcție, dacă nu e afectată de o forță externă.“

— Dacă nu e afectată de o forță externă, a repetat el. Asta e cel mai bun cuvînt pe care l-ai găsit. Ți-am spus deja că numai un excentric și-ar asuma misiunea de a deveni om al cunoașterii din propriul lui îndemn. Un om inteligent trebuie să fie păcălit pentru a face asta.

— Sînt sigur că există nenumărați oameni care s-ar apuca bucuroși de asta, am răspuns.

— Da, dar ei nu contează. De obicei sînt țicniți. Sînt ca o ploscă, care arată perfect privită din afară și totuși s-ar goli în clipa în care ai pune-o sub presiune, după ce ai umplut-o cu apă. Odată a trebuit să te păcălesc ca să înveți, în același mod în care m-a păcălit și pe mine binefăcătorul meu. Altfel n-ai fi învățat atîtea lucruri. Probabil că e timpul să te păcălesc iar.

Trucul la care se referea era unul din momentele cruciale ale uceniciei mele. Avusese loc cu mulți ani înainte, dar totuși era atît de proaspăt în memoria mea, ca și cum s-ar fi întîmplat atunci. Prin manipulări artistice, don Juan m-a forțat la o confruntare directă și înspăimîntătoare cu o reputată femeie-vrăjitor. Întîlnirea s-a soldat cu o animozitate profundă din partea ei. Don Juan mi-a exploatat frica de acea femeie, ca să devină o motivație

pentru continuarea uceniciei mele, afirmînd că trebuia să învăț mai multe despre vrăjitorie, ca să pot fi în stare să mă apăr și singur de faptele ei magice. Rezultatul final al trucului său a fost atît de convingător, încît am simțit sincer că nu aveam alte resurse decît să învăț cît mai mult posibil dacă voiam să rămîn în viață.

— Dacă plănuiești să mă păcălești iar cu femeia aceea, pur și simplu nu voi mai reveni deloc.

Rîsul lui don Juan a fost foarte voios.

— Nu te îngrijora, a spus el liniștitor. Trucurile cu frica nu mai acționează asupra ta. Ție nu-ți mai e frică. Dar dacă este nevoie, poți fi păcălit oriunde te afli ; nu trebuie să fii aici pentru asta.

Și-a pus brațele sub cap și s-a întins să doarmă. Am lucrat la notițele mele pînă cînd s-a trezit și m-a întrebat, zîmbind, dacă am reușit să-mi aștern pe hîrtie problema.

23 mai 1968

Vorbeam despre Oaxaca. I-am povestit lui don Juan că odată am ajuns în oraș într-o zi cînd piața era deschisă, o zi cînd numeroși indieni veneau din zona întreagă acolo să vîndă mîncare și tot felul de brelocuri. I-am spus că mă interesa în mod special un bărbat care vindea plante medicinale. Avea o ladă de lemn în care păstra cîteva borcane mici cu fragmente uscate de plante și stătea în mijlocul străzii, ținînd un borcan în mînă și intonînd cu voce tare un cîntec monoton și ciudat :

Am adus aici, de purici, muște, țînțari și păduchi.
De asemenea, pentru porci, cai, capre și vaci.
Am aici pentru toate bolile omului.
Am adus aici pentru inimă, ficat, stomac și șale.

Apropiați-vă, doamnelor și domnilor.
Am adus aici de purici, muște, țînțari și păduchi.

L-am ascultat mult timp. Cîntecul lui consta în enumerarea unei liste lungi de boli omenești, pentru care pretindea că are cîte un leac ; mecanismul folosit pentru a da ritm cîntecului era o pauză după fiecare set de enumerări.

Don Juan a spus că și el obișnuia să vîndă ierburi în piața din Oaxaca în tinerețe. Își mai amintea cîntecul pentru vînzare și l-a recitat pentru mine. A spus că și el și prietenul lui Vicente făceau preparate din plante.

— Amestecurile lui erau foarte bune, a spus don Juan. Prietenul meu, Vicente, făcea extracte de plante excelente.

I-am spus lui don Juan că odată, într-una din excursiile mele în Mexic, l-am întîlnit pe prietenul lui Vicente. Don Juan a fost surprins și a vrut să afle mai multe amănunte despre asta.

Pe vremea aceea, mă aflam cu mașina prin Durango și mi-am amintit că don Juan îmi spusese odată să-l vizitez pe unul dintre prietenii lui, care locuia acolo. L-am căutat, l-am găsit și am discutat o vreme cu el. Înainte să plec, el mi-a dat un sac cu plante și o serie de instrucțiuni pentru replantarea uneia dintre ele.

M-am oprit în drumul spre orașul Agua Calientes. M-am asigurat că nu e nimeni împrejur. Urmărisem vreo zece minute drumul și împrejurimile. Nu se vedea nici o casă și nici un catîr de-a lungul drumului. Am oprit în vîrful unui deal mic ; de acolo puteam să văd drumul înainte și înapoi. Era pustiu în ambele direcții, atît cît puteam să văd. Am așteptat cîteva minute să mă orientez

și să-mi amintesc instrucțiunile lui don Vicente. Am luat una dintre plante, m-am dus la un cîmp de cactuși, la est de șosea, și am plantat-o conform celor spuse de don Vicente. Aveam cu mine o sticlă de apă minerală, cu care voiam să stropesc planta. Am încercat s-o deschid, lovind-o cu o bară mică de fier cu care săpasem, dar sticla a explodat și o bucată din ea m-a lovit la buza de sus, care a început să sîngereze.

M-am înpoiat la mașină să iau altă sticlă. În timp ce scoteam sticla din portbagaj, a oprit un tip cu un Volkswagen combi și m-a întrebat dacă aveam nevoie de ajutor. I-am răspuns că totul era în ordine și a plecat. M-am întors să ud planta și apoi am pornit înapoi spre mașină. Cînd am ajuns la vreo treizeci de metri de ea, am auzit voci. M-am grăbit spre șosea și am găsit lîngă mașină trei mexicani : doi bărbați și o femeie. Unul dintre bărbați stătea lîngă bara de protecție. Să fi avut vreo treizeci și șase-patruzeci de ani, era de înălțime medie și avea părul negru și ondulat. I se vedea pe spate o boccea și purta pantaloni de pînză și o cămașă roz, uzată. Pantofii erau dezlegați și probabil că erau prea mari pentru picioarele lui ; păreau neîngrijiți și neconfortabili. Transpira din abundență.

Celălalt bărbat stătea la vreo șase metri de mașină. Era un tip cu oase mici și mai scund decît celălalt, cu părul drept și pieptănat pe spate. Și el avea o boccea, dar mai mică și era mai bătrîn, probabil spre cincizeci de ani. Hainele lui erau într-o stare mai bună. Purta o jachetă bleumarin, pantaloni de pînză albastru-deschis și pantofi negri. Nu transpira deloc și părea pierdut, dezinteresat.

Femeia părea și ea peste patruzeci de ani. Era grasă și avea un ten foarte închis. Purta pantaloni negri pescărești, pulover alb și pantofi negri, ascuțiți. Îi lipsea bocceaua, dar avea un radio portabil. Arăta foarte obosită și fața ei era acoperită de picături de transpirație.

Cînd m-am apropiat de ei, bărbatul mai tînăr și femeia m-au acostat. Voiau să-i duc cu mașina. Le-am spus că nu aveam deloc spațiu în mașină. Le-am arătat locul din spate care era plin și nu mai era nici un pic de loc în rest. Bărbatul a sugerat că, dacă aș conduce încet, ar putea merge pe bara din spate, sau întinși pe apărătoarea din față. M-am gîndit că ideea era absurdă. Era totuși o tentă de urgență în rugămintea lor, astfel încît mă simțeam trist și jenat. Le-am dat niște bani pentru autobuz.

Cel mai tînăr a luat hîrtiile și mi-a mulțumit, dar cel bătrîn a întors disprețuitor spatele.

— Eu vreau un mijloc de transport. Nu mă interesează banii.

Apoi s-a întors spre mine.

— Nu poți să ne dai niște mîncare, sau apă ?

Efectiv nu aveam nimic să le dau. Au stat și m-au privit o clipă, apoi au plecat.

M-am urcat în mașină și am încercat să pornesc motorul. Era o căldură foarte mare și motorul se îneca. Cel mai tînăr s-a oprit cînd a auzit starterul, s-a întors și s-a așezat în spatele mașinii, gata să împingă. Simțeam o apăsare îngrozitoare. Gîfîiam disperat. Într-un tîrziu, motorul a pornit și am întins-o.

După ce am terminat de povestit toate acestea, don Juan a rămas multă vreme gînditor.

— De ce nu mi-ai spus pînă acum ? a spus, fără să se uite la mine.

Nu știam ce să spun. Am dat din umeri și am spus că nu credeam că era atît de important.

— E al dracului de important ! Vicente e un vrăjitor de prima clasă. Ți-a dat să plantezi ceva, pentru că avea motivele lui ; iar dacă ai întîlnit trei oameni care ți se păreau că au răsărit acolo din senin exact după ce-ai plantat-o, era un motiv și pentru asta ; dar numai un nebun ca tine poate să uite incidentul și să creadă că n-a fost important.

A vrut să știe exact ce s-a întîmplat cînd l-am vizitat pe Vicente.

I-am povestit că treceam prin oraș și că am ajuns lîngă piață ; atunci mi-a venit ideea să-l caut pe Vicente. Am intrat în piață și m-am dus la sectorul de plante medicinale. Acolo erau trei mese în șir, dar în spatele lor se aflau trei femei grase. Am mers la capătul pasajului și am dat peste o altă masă după colț. Acolo am văzut un bărbat scund, subțire și cu părul alb. Tocmai vindea o cușcă cu păsărele unei femei.

Am așteptat pînă a rămas singur și l-am întrebat dacă îl cunoștea pe Vicente Medrano. M-a privit fără să răspundă.

— Ce vrei de la Vicente Medrano ? a întrebat apoi.

I-am spus că venisem să-i fac o vizită din partea unui prieten al lui și i-am spus numele lui don Juan. Bătrînul m-a privit o clipă și apoi a spus că el este Vicente Medrano și că se află la dispoziția mea. M-a rugat să stau jos. Părea să fie foarte mulțumit, foarte relaxat și foarte prietenos. I-am povestit despre prietenia mea cu don Juan. Am simțit că exista o undă de simpatie între noi. El mi-a spus

că îl cunoștea pe don Juan din tinerețe, de pe vremea cînd aveau cam douăzeci de ani. Avea numai cuvinte de laudă pentru don Juan. În finalul conversației, a spus pe un ton vibrant :

— Juan e cu adevărat un om al cunoașterii. Eu m-am ocupat foarte puțin de plantele puterii. M-au interesat mereu proprietățile lor curative ; am cumpărat chiar și cărți de botanică, pe care le-am vîndut de curînd.

A rămas tăcut o vreme ; și-a mîngîiat de cîteva ori bărbia. Părea să caute un cuvînt potrivit.

— Poți spune despre mine că sînt doar un om al cunoașterii poetice. Nu sînt ca fratele meu indian, Juan.

Don Vicente a tăcut o clipă. Ochii lui erau sticloși și priveau în pămînt, în stînga mea.

Apoi s-a întors spre mine și a spus aproape în șoaptă :

— Oh, cît de sus se avîntă fratele meu indian !

Don Vicente s-a ridicat. Părea că și conversația s-a terminat.

Dacă oricine altcineva ar fi făcut o afirmație despre un frate indian, aș fi luat-o drept o exprimare ieftină. Totuși, în tonul lui don Vicente era ceva atît de sincer și ochii lui erau atît de senini, încît m-a încîntat imaginea fratelui său indian avîntîndu-se atît de sus. Și am crezut tot ce spusese.

— Cunoaștere poetică, pe ochii mei ! a exclamat don Juan, după ce am terminat de povestit totul. Vicente e un *brujo*. De ce te-ai dus să-l vezi ?

I-am reamintit că el însuși mi-a spus să-i fac o vizită lui don Vicente.

— E absurd ! a exclamat el teatral. Ți-am spus că într-o zi, cînd o să „vezi", să-i faci o vizită lui Vicente ; asta am spus. Probabil că tu nu ascultai.

Am remarcat că nu vedeam nici o problemă în faptul că l-am întîlnit pe don Vicente și că eram încîntat de bunătatea și de manierele sale.

Don Juan a dat din cap și și-a exprimat uimirea pe un ton pe jumătate glumeț în legătură cu ceea ce numea el „norocul meu derutant". A spus că vizita mea la don Vicente semăna cu o intrare în cușca leului, înarmat cu o crenguță. Don Juan arăta foarte agitat, deși nu vedeam motivul problemei sale. Don Vicente era un om minunat. Părea atît de firav ; ochii lui ciudat de iscoditori îl făceau să arate aproape eteric. L-am întrebat pe don Juan cum putea să fie periculoasă o persoană atît de minunată.

— Ești nebun, a spus el și m-a privit cu severitate pentru o clipă. El singur nu ți-a cauzat nici un rău. Dar cunoașterea e putere și, în clipa în care omul a luat-o pe drumul cunoașterii, el nu mai e răspunzător pentru ceea ce se poate întîmpla celor ce vin în contact cu el. Ar fi trebuit să-i faci o vizită după ce-ai învățat să te aperi singur ; nu de el, ci de puterea pe care o utilizează el, care, apropo, nu e a lui sau a altcuiva. Cînd a auzit că ești prietenul meu, Vicente s-a gîndit că ești în stare să te protejezi și atunci ți-a făcut un cadou. Probabil că i-ai plăcut și trebuie să-ți fi făcut un cadou foarte mare, pe care l-ai irosit. Ce păcat !

24 mai 1968

L-am bătut la cap toată ziua pe don Juan să-mi spună ceva despre darul lui don Vicente. I-am demonstrat în diferite feluri că trebuie să ia în considerare deosebirile dintre noi ; i-am spus că ceea ce era ușor de înțeles pentru el, pentru mine era total ininteligibil.

— Cîte plante ți-a dat ? m-a întrebat el într-un tîrziu.

Am răspuns că au fost patru, dar nu-mi aminteam sigur. Apoi don Juan a vrut să știe exact ce s-a întîmplat după ce l-am părăsit pe don Vicente și înainte să opresc pe șosea. Dar nu-mi aminteam nimic.

— E foarte important numărul plantelor și apoi succesiunea evenimentelor. Cum pot să-ți spun care era cadoul lui, dacă nu-ți amintești nimic ?

M-am luptat fără succes să vizualizez succesiunea evenimentelor.

— Dacă ți-ai aminti ce s-a întîmplat, ți-aș putea spune cel puțin cum ți-ai irosit cadoul.

Don Juan părea foarte tulburat. M-a îmboldit nerăbdător să mă reculeg, dar memoria mea tot nu mă ajuta.

— Ce crezi că am greșit, don Juan ? am spus, ca să continui conversația.

— Totul.

— Dar am urmat instrucțiunile lui don Vicente, cuvînt cu cuvînt.

— Ei și ? Nu înțelegi că nu avea sens să-i urmezi instrucțiunile ?

— De ce ?

— Pentru că ele erau pentru unul care poate „vedea“, nu pentru un idiot care a rămas în viață doar datorită unui noroc nebun. Te-ai dus să-l vizitezi pe Vicente fără nici o pregătire. El te-a plăcut și ți-a dat un cadou. Iar acel cadou putea foarte ușor să te coste viața.

— Dar de ce mi-a dat ceva atît de serios ? Dacă el e vrăjitor, ar trebui să știe că eu sînt un începător.

— Nu, nu ar fi putut „vedea“ asta. Arăți ca și cum ai ști, dar de fapt nu prea știi nimic.

Am spus că eram sincer convins că nu încercam niciodată să par altceva decît sînt, cel puțin nu conștient.

— Nu m-am referit la asta. Dacă ți-ai fi dat aere, Vicente ar fi putut vedea prin tine. Asta e mai rău decît a-ți da aere. Cînd eu te „văd", pentru mine apari ca și cum ai ști multe, dar eu știu că nu e așa.

— Ce par să știu, don Juan ?

— Secrete ale puterii, bineînțeles, cunoștințele unui *brujo*. Deci, cînd Vicente te-a „văzut", ți-a făcut un cadou, iar tu ai acționat față de el cum acționează un cîine față de mîncare cînd are stomacul plin. Cîinele urinează pe mîncare, cînd nu mănîncă, ca să nu mănînce și alt cîine. La fel ai făcut și tu cu cadoul. Acum nu vom mai ști ce s-a întîmplat cu adevărat. Ce risipă !

A tăcut o vreme ; apoi a dat din umeri și a zîmbit.

— Nu are sens să te lamentezi, și, totuși, e așa de greu să n-o faci. Daruri ale puterii apar atît de rar în viața cuiva ; ele sînt unice și prețioase. Mie, de exemplu, nu mi-a făcut nimeni un astfel de cadou. După cîte știu, sînt foarte puțini oameni care au avut așa ceva. E păcat să risipești ceva atît de rar.

— Înțeleg ce vrei să spui, don Juan. Pot să fac ceva ca să salvez cadoul ?

El a rîs și a repetat de cîteva ori „să slavezi cadoul".

— Asta sună drăguț, îmi place. Totuși, nu e nimic de făcut ca să salvezi cadoul.

25 mai 1968

Astăzi, don Juan și-a petrecut aproape tot timpul arătîndu-mi cum să asamblez capcane pentru animalele mici. Aproape toată dimineața am tăiat și curățat crengi. Aveam atîtea întrebări în cap. Trebuia să vorbesc cu el în timp ce lucram, dar el a făcut o glumă și a spus că dintre noi doi, doar eu puteam să-mi mișc și gura și mîinile în

același timp. În final, ne-am așezat să ne odihnim și am izbucnit cu o întrebare.

— Cum e cînd „vezi“, don Juan ?

— Trebuie să înveți să „vezi“, ca să știi. Eu nu-ți pot spune.

— E un secret pe care nu trebuie să-l știu ?

— Nu. Doar că nu pot să-ți descriu.

— De ce ?

— Pentru tine ar fi fără sens.

— Încearcă, don Juan. Poate voi înțelege.

— Nu. Trebuie să o faci singur. O dată ce ai învățat, o să poți „vedea“ orice lucru în lume în alt mod.

— Atunci, don Juan, nu mai vezi lumea în modul normal.

— O văd în amîndouă modurile. Cînd vreau să o „privesc“, o văd așa cum o vezi și tu. Cînd vreau să o „văd“, o privesc așa cum știu eu și o percep în mod diferit.

— Lucrurile arată la fel, atunci cînd le „vezi“ ?

— Ele nu se schimbă. Îți schimbi doar modul de a privi, asta-i tot.

— Don Juan, vreau să spun că dacă „vezi“, de exemplu, un copac, el rămîne la fel de fiecare dată cînd îl „vezi“ ?

— Nu. Se schimbă și totuși e la fel.

— Dar dacă același copac se schimbă de cîte ori îl „vezi“, atunci „vederea“ ta e doar o iluzie.

A rîs și n-a răspuns o vreme, dar părea că se gîndește. În final, a spus :

— De cîte ori privești la obiecte, nu le „vezi“. Doar privești la ele, bănuiesc, ca să fii sigur că este ceva acolo. Deoarece nu ești acomodat cu „vederea“, de cîte ori le privești, lucrurile arată exact la fel. Pe de altă parte, cînd

înveţi să „vezi“, un lucru nu mai e niciodată la fel cînd îl „vezi“, dar totuşi e la fel. Ţi-am spus, de exemplu, că un om e ca un ou. De cîte ori îl „văd“ pe acelaşi om, „văd“ un ou, dar nu e acelaşi ou.

— Dar n-o să fii în stare să recunoşti nimic, cînd nu mai e nimic la fel ; deci care e avantajul să „vezi“ ?

— Poţi departaja lucrurile. Poţi să le vezi aşa cum sînt.

— Dar eu nu văd lucrurile aşa cum sînt ele ?

— Nu. Ochii tăi n-au învăţat decît să privească. De exemplu, cei trei oameni pe care i-ai văzut, cei trei mexicani. Mi i-ai descris în detaliu şi mi-ai spus chiar şi ce haine purtau. Iar asta-mi dovedeşte că nu ai „văzut“ deloc. Dacă ai fi fost capabil să „vezi“, ai fi ştiut imediat că nu sînt oameni.

— Nu erau oameni ? Dar ce erau ?

— Nu erau oameni, asta-i tot.

— Dar e imposibil. Erau ca tine şi ca mine.

— Nu, nu erau. Sînt sigur de asta.

L-am întrebat dacă erau fantome, spirite, sau sufletele unor oameni morţi. Răspunsul a fost că nu ştia ce erau fantomele, spiritele şi sufletele.

I-am tradus din dicţionarul Webster definiţia cuvîntului fantomă : „Presupusul spirit fără corp al unei persoane moarte, pretins a se înfăţişa celor vii ca o umbră palā.“ Apoi şi definţia spiritului : „O fiinţă supranaturală, în special una concepută... ca o fantomă, sau ca un locuitor al unei anumite regiuni, avînd un anumit caracter (bun sau rău)“.

El a spus că puteau fi definite drept spirite, deşi definiţia pe care i-o citisem nu era tocmai adecvată lor.

— Sînt ca un fel de gardieni ?

— Nu. Nu păzesc nimic.

— Sînt supraveghetori ? Ne urmăresc pe noi ?

— Sînt forțe, nici bune, nici rele, doar niște forțe, pe care un *brujo* învață să le folosească.

— Sînt aliații, don Juan ?

— Da, ei sînt aliații unui om al cunoașterii.

Era prima dată în opt ani de asociație cînd don Juan se apropia de definirea unui aliat. Îl rugasem s-o facă de nenumărate ori. De obicei îmi evita întrebarea, spunînd că știam ce era un aliat și că era un nonsens să discut despre ceva ce știam. Afirmația directă a lui don Juan despre natura aliatului era o noutate și eram constrîns să-l examinez.

— Mi-ai spus că aliații sînt în plante, în planta Jimson și în ciuperci.

— Nu ți-am spus asta niciodată, a răspuns el cu mare convingere. Tu ajungi întotdeauna la concluziile tale pripite.

— Dar am scris în notițele mele, don Juan.

— Poți să scrii ce vrei, dar nu-mi spune mie că am spus asta.

I-am reamintit că la început, el mi-a spus că aliatul său era micul fum, iar aliatul Binefăcătorului său era planta Jimson ; și că mai tîrziu a rectificat, spunînd că aliatul e conținut în fiecare plantă.

— Nu. Nu e corect, a spus el încruntîndu-se. Aliatul meu e micul fum, dar asta nu înseamnă că aliatul meu e în amestecul de fumat, sau în ciuperci, sau în pipa mea. Ele sînt strînse și puse toate laolaltă, pentru a mă conduce la

aliat, iar pe acesta îl denumesc Micul Fum din motive personale.

Don Juan a spus că cei trei oameni pe care i-am văzut, pe care el i-a numit „cei ce nu sînt oameni“ — *los qué no son gente* —, erau în realitate aliații lui Vicente.

I-am reamintit că el stabilise că diferența între un aliat și Mescalito era aceea că aliatul nu putea fi văzut, în timp ce pe Mescalito puteai să-l vezi ușor.

Apoi ne-am angajat într-o lungă discuție. El a spus că stabilise ideea că aliatul nu putea fi văzut, pentru că îmbrăca orice formă. Cînd i-am arătat că el spusese că Mescalito îmbrăca și el orice formă, don Juan a încheiat conversația spunînd că „vederea“ la care se referea nu era obișnuitul „privit la lucruri“ și că toată confuzia mea apărea din insistența mea de a vorbi.

Cîteva ore mai tîrziu, don Juan a revenit singur la subiectul aliaților. Am simțit că era tulburat de întrebările mele, așa că nu l-am presat mai mult. El îmi arăta cum să fac o capcană pentru iepuri ; trebuia să țin un băț lung și să-l îndoi cît mai mult posibil, iar el lega o sfoară în jurul capetelor. Bățul era destul de subțire, dar cerea încă destulă putere ca să-l îndoi cît mai mult posibil. Îmi tremurau capul și brațele de efort și eram aproape epuizat, cînd el a reușit să lege sfoara.

Ne-am așezat și am început să discutăm. El spunea că e evident pentru el că nu puteam înțelege nimic, dacă nu discutam despre asta, iar că pe el nu-l deranjau întrebările mele și o să-mi vorbească despre aliați.

— Aliatul nu e în fum. Fumul doar te duce acolo unde e aliatul, iar cînd devii una cu aliatul, nu trebuie să

mai fumezi deloc. Din acel moment, poți să chemi aliatul la dorință și să-l pui să facă tot ce dorești. Aliații nu sînt nici buni, nici răi, dar sînt puși la lucru de vrăjitori, pentru orice scop urmăresc ei. Mie îmi place Micul Fum ca aliat, pentru că nu-mi cere prea multe. E constant și cinstit.

— Cum arată aliatul pentru tine, don Juan ? De exemplu, cei trei oameni pe care i-am văzut, care arătau ca oamenii obișnuiți pentru mine ; cum ar fi arătat ei pentru tine ?

— Ar fi arătat ca niște oameni obișnuiți.

— Atunci cum îi poți deosebi de oamenii reali ?

— Oamenii reali arată ca niște ouă luminoase cînd îi „vezi". Neoamenii arată ca oamenii. Asta voiam să spun cînd ți-am spus că nu poți „vedea" un aliat. Aliații iau forme diferite. Ei arată ca niște cîini, coioți, păsări, sau chiar semințe în vînt, sau orice altceva. Singura diferență e că atunci cînd îi „vezi", ei arată exact ca ceea ce pretind a fi. Totul are un mod al său aparte de a fi, cînd „vezi". Așa cum oamenii arată ca niște ouă, alte lucruri arată altfel, dar aliații pot fi văzuți doar în forma pe care ei o reprezintă. Forma aceea e destul de bună pentru a păcăli ochii noștri, asta e. Un cîine nu e niciodată păcălit, nici cioara.

— Dar de ce vor să ne păcălească ?

— Eu cred că toți sîntem niște clovni. Ne păcălim singuri. Aliații iau doar forma exterioară a tot ceea ce e în jur, iar noi îi luăm drept ceea ce sînt. Nu e vina lor că noi ne-am învățat ochii doar să privească lucruri.

— Funcția lor nu mi-e clară, don Juan. Ce fac aliații în lume ?

— Asta e ca și cum m-ai întreba ce facem noi, oamenii, în lume. Eu, unul, nu știu. Sîntem aici, asta știu. Iar aliații sînt aici, cu noi, iar ei poate că au fosr aici înaintea noastră.

— Cum adică înaintea noastră, don Juan ?

— Noi, oamenii, nu am fost aici dintotdeauna.

— Vrei să spui aici, în țara asta, sau aici în lume ?

În acest moment ne-am angajat într-o lungă controversă. Don Juan spunea că, pentru el, lumea era locul unde-și punea el piciorul. L-am întrebat de unde știa el că nu am fost dintotdeauna în lume.

— Foarte simplu. Noi, oamenii, știm foarte puțin despre lume. Un coiot știe mai multe decît noi. Un coiot e greu de înșelat de aparența lumii.

— Atunci cum de putem să-i prindem și să-i omorîm ? Dacă ei nu sînt înșelați de aparențe, de ce mor așa de ușor ?

Don Juan m-a fixat cu privirea, pînă m-am simțit stingherit.

— Putem să-i prindem în capcane, să-i otrăvim, sau să-i împușcăm pe coioți. Oricum am face-o, coiotul e o pradă ușoară pentru noi, deoarece el nu e familiarizat cu mașinațiile omului. Dacă, totuși, coiotul a supraviețuit, poți fi sigur că n-o să-l mai prinzi niciodată. Un vînător bun știe asta și nu-și pune niciodată capcanele de două ori în același loc, pentru că dacă un coiot moare în capcană, fiecare coiot poate să „vadă" moartea acestuia zăbovind, de aceea ei vor evita capcana, sau chiar întreaga zonă unde a fost pusă. Pe de altă parte, noi nu „vedem" niciodată moartea care zăbovește în locul unde a murit unul dintre semenii noștri ; putem să o suspectăm, dar n-o „vedem" niciodată.

— Un coiot poate „vedea“ un aliat ?

— Bineînțeles.

— Cum arată aliatul pentru un coiot ?

— Ar trebui să fiu coiot ca să știu asta. Totuși, pot să-ți spun că pentru o cioară, aliatul arată ca o pălărie țuguiată. Rotundă și largă la fund, terminîndu-se cu un vîrf lunguieț. Unii dintre ei strălucesc, dar majoritatea sînt lipsiți de strălucire și par foarte grei. Seamănă cu o cîrpă udă leoarcă. Ei sînt niște forme prevestitoare.

— Cum arată ei pentru tine, cînd îi „vezi“, don Juan ?

— Ți-am spus deja ; arată ca ceea ce pretind a fi. Pot lua orice formă le place. Pot fi în formă de piatră, sau de munte.

— Ei vorbesc, sau rîd, sau fac vreun zgomot ?

— În compania oamenilor se poartă ca oamenii. În compania animalelor se poartă ca animalele. De obicei, animalelor le e frică de ei ; totuși, dacă sînt obișnuite să „vadă“ aliați, îi lasă în pace. Noi înșine facem ceva similar. Avem în mijlocul nostru nenumărați aliați, dar nu-i deranjăm. Deoarece ochii noștri nu știu decît să privească la lucruri, nu-i băgăm în seamă.

— Vrei să spui că unii dintre oamenii pe care-i vedem pe stradă nu sînt oameni adevărați ? am întrebat, cu adevărat uimit de afirmația lui.

— Unii dintre ei nu sînt, a spus el accentuat.

Afirmația lui părea fantastică, deși nu puteam să cred în mod serios că don Juan făcea o astfel de remarcă de dragul efectului. I-am spus că suna ca o poveste științifico-fantastică despre ființe de pe altă planetă. El a spus că nu-l interesa cum suna, dar unii oameni de pe stradă nu erau oameni.

— De ce crezi că fiecare persoană din mulţime trebuie să fie o fiinţă umană ? a întrebat el cu un aer de seriozitate extremă.

Nu puteam eplica de ce, doar că eram obişnuit să cred asta drept un act de adevărată încredere din partea mea.

El a continuat să spună cît de mult îi plăcea să urmărească locurile aglomerate cu o mulţime de lume, cum „vedea" el uneori o grămadă de oameni care arătau ca nişte ouă luminoase, iar printre ei observa unul care arăta ca un om.

— E foarte distractiv să faci asta, a spus el rîzînd, sau cel puţin aşa e pentru mine. Îmi place să stau în parcuri, în staţia de autobuz şi să urmăresc. Uneori pot „vedea" imediat un aliat ; alteori pot „vedea" doar oameni. Odată am „văzut" doi aliaţi stînd în autobuz, unul lîngă altul. Atunci a fost singura dată în viaţă, cînd am văzut doi aliaţi împreună.

— A avut e semnificaţie specială pentru tine, să „vezi" doi aliaţi în acelaşi timp ?

— Bineînţeles. Tot ce fac ei este semnificativ. Un *brujo* îşi poate trage putere uneori din acţiunile lor. Chiar dacă un *brujo* nu are un aliat al său, atît timp cît ştie să „vadă", el poate manipula puterea urmărind acţiunile aliaţilor. Binefăcătorul meu m-a învăţat să fac asta, iar înainte să am un aliat, am urmărit ani întregi aliaţii din mulţime, iar de cîte ori „vedeam" vreunul învăţam cîte ceva. Tu ai găsit trei împreună. Ce lecţie magnifică ai risipit !

N-a mai spus nimic pînă n-am terminat cu capcana de iepuri. Apoi s-a întors spre mine şi mi-a spus brusc, ca şi cum şi-ar fi adus aminte, că un alt lucru important era că ori de cîte ori observi doi aliaţi împreună, aceştia sînt de acelaşi fel, sau sex ; cei doi pe care-i „văzuse" el erau doi bărbaţi ; iar pentru că eu am văzut doi bărbaţi şi o femeie,

el a tras concluzia că experința mea era și mai neobișnuită.

L-am întrebat dacă aliații luau și formă de copii ; dacă copiii puteau fi de același sex, sau diferiți ; dacă luau și formă și rase diferite ; dacă puteau fi o familie formată din bărbat, copil și femeie ; iar în final, l-am întrebat dacă văzuse vreodată vreun aliat conducînd o mașină, sau un autobuz.

Don Juan n-a răspuns deloc. Zîmbea și m-a lăsat să vorbesc. Cînd mi-a auzit ultima întrebare, a izbucnit în rîs și a spus că eram neatent cu întrebările mele, că ar fi fost mai bine să întreb dacă el „văzuse" vreodată un aliat conducînd un vehicul cu motor.

— Doar nu vrei să uiți motocicletele, nu-i așa ? a spus el cu o sclipire ștrengară în ochi.

M-am gîndit că stilul lui de a face haz de întrebarea mea era atît de comic, încît am rîs împreună cu el.

Apoi mi-a explicat că aliații nu puteau lua conducerea și nu puteau acționa direct ; totuși, ei puteau acționa indirect asupra omului. Don Juan a spus că intrarea în contact cu un aliat era periculoasă, pentru că aliatul era capabil să extragă tot ce e mai rău dintr-o persoană. El a continuat spunînd că ucenicia e lungă și anevoioasă, pentru că trebuie redus la maximum tot ce nu e necesar în viață, pentru a rezista impactului unei astfel de întîlniri. Don Juan mi-a relatat că binefăcătorul lui, cînd a intrat prima oară în contact cu un aliat, a fost împins să se ardă singur și a fost atît de rănit de parcă îl mușcase o puma. În propriul lui caz, aliatul îl împinsese într-o grămadă de lemne făcîndu-l să se aleagă cu arsuri la genunchi și omoplat, dar cicatricele au dispărut în timp, cînd el a devenit una cu aliatul său.

3

Pe 10 iunie 1968, am pornit cu don Juan într-o călătorie lungă, pentru a participa la o mitotă. Am așteptat luni întregi această ocazie, deși nu eram sigur că vreau să merg. Mă gîndeam că ezitarea mea se datora fricii că la o întîlnire de peiotă va trebuie să diger iar peiota și nu aveam nici o intenție să fac asta. Mi-am exprimat aceste sentimente în mod repetat față de don Juan. La început el a rîs răbdător, dar în final a spus că nu mai voia să audă nimic despre frica mea.

Atît cît știam, o mitotă era terenul ideal pentru a-mi verifica schema pe care o construisem. Încă nu abandonasem complet ideea că la o astfel de întîlnire era necesară prezența unui conducător ascuns, pentru a asigura legătura dintre participanți. Aveam sentimentul că don Juan renunțase la ideea mea din motive personale, deoarece credea că era mult mai eficace să explice tot ce se petrecea la o mitotă în termeni de „vedere". Mă gîndeam că interesul meu de a găsi o explicație potrivită, în termenii mei, nu era în concordanță cu ceea ce voia el să fac ; de aceea, el a trebuit să abandoneze logica mea, așa cum obișnuia să procedeze cu tot ce nu era conform cu sistemul său.

Exact înainte să plecăm în călătorie, don Juan m-a eliberat de teama de a mai digera peiota, spunîndu-mi că voi sta la mitotă doar ca martor. M-am simțit plin de euforie. Atunci eram sigur că voi descoperi procedura ascunsă prin care participanții ajung la o înțelegere.

Am plecat după-amiaza ; soarele era aproape de orizont ; îl simțeam pe gît și aș fi vrut să am un stor la parbrizul din spate. Din vîrful dealului vedeam în jos o vale imensă ; drumul era ca o panglică neagră, întinsă pe pămînt de-a lungul a nenumărate dealuri. L-am urmărit cu ochii o clipă, înainte de a dispare peste un lanț de munți mici aflați în depărtare.

Don Juan stătea liniștit, privind înainte. Nu am vorbit nici unul multă vreme. În mașină era extrem de cald. Deschisesem toate geamurile, dar asta n-a ajutat cu nimic, pentru că era o zi extrem de caldă. Mă simțeam foarte enervat și obosit. Am început să mă plîng de căldură.

Don Juan s-a încruntat și m-a privit întrebător.

— În anotimpul ăsta e cald în tot Mexicul, a spus. Nu-i nimic de făcut.

Nu l-am privit, dar știam că mă fixa cu privirea. Mașina prindea viteză la vale. Am observat vag un semn pe șosea, *Vado* — denivelare. Cînd am reușit să observ denivelarea, mergeam prea repede și, deși am încetinit, tot am simțit impactul și am săltat pe locuri în sus și în jos. Am redus considerabil viteza ; treceam printr-un loc unde vitele circulau liber pe marginea șoselei, o zonă unde scheletul unui cal, sau al unei vaci lovite de mașini era ceva obișnuit. La un moment dat, a trebuit să opresc, ca să las niște cai să traverseze șoseaua. Eram din ce în ce mai obosit și mai enervat. I-am spus lui don Juan că de

vină era canicula ; am continuat, mărturisindu-i că din copilărie nu puteam suferi căldura, pentru că în fiecare vară mă sufocam și respiram cu mare greutate.

— Acum nu mai ești copil.

— Căldura încă mă mai sufocă.

— Ei bine și pe mine mă sufoca foamea cînd eram mic. Singurul lucru pe care-l știam în copilărie, era că mi-era foame și ajungeam să mă umflu, încît uneori nu mai puteam nici respira. Dar asta era demult. Acum nu mai pot să mă sufoc, nici să mă umflu cînd mi-e foame.

Nu știam ce să spun. Simțeam că mă aflam pe o poziție instabilă și că în curînd ar fi trebuit să apăr o idee care nu mă interesa. Căldura nu era atît de rea, ceea ce mă deranja însă era perspectiva de a conduce mai mult de 1600 de kilometri pînă la destinație. Mă enerva gîndul că trebuia să trudesc atît.

— Să oprim și să mîncăm ceva, am spus. Poate că nu va mai fi așa de cald cînd va apune soarele.

Don Juan m-a privit zîmbind și a spus că nu era nici un oraș curat pe aproape, iar el înțelesese că nu-mi plăcea să mănînc de la tarabele de pe drum.

— Nu-ți mai e teamă că faci diaree ? a întrebat.

Știam că era sarcastic, dar totuși păstra pe față o privire întrebătoare și în același timp serioasă.

— După cum te comporți, s-ar putea crede că diareea îți dă tîrcoale, așteptînd să cobori din mașină, ca să sară pe tine. Ești teribil de încordat ; dacă scapi de căldură, te va urmări diareea.

Tonul lui don Juan era atît de serios, încît am început să rîd. Apoi am mers mult timp în tăcere. Cînd am ajuns

la o oprire pentru camioane, denumită Los Vidrios — Sticlă — era deja aproape întuneric.

— Ce aveți de mîncare ? a strigat don Juan din mașină.

— Carne de porc, a răspuns dinăuntru o femeie.

— Pentru binele tău, sper că purcelul a fost doborît astăzi pe șosea, mi-a spus rîzînd don Juan.

Am coborît din mașină. Șoseaua era flancată de ambele părți de șiruri de munți mici, care păreau să fie lava solidificată a unei erupții vulcanice gigantice. În întuneric, vîrfurile negre și zimțate apăreau ca niște pereți amenințători, imenși, făcuți, parcă din cioburi de sticlă.

În timp ce mîncam. i-am spus lui don Juan că înțelegeam motivul pentru care locul era numit Sticlă. Am spus că pentru mine era evidentă legătura cu forma de cioburi de sticlă a munților.

Don Juan a replicat că locul era denumit Los Vidrios, pentru că acolo s-a răsturnat un camion plin cu geamuri și cioburile de sticlă au rămas pe șosea ani întregi.

Simțeam că glumește și l-am rugat să-mi spună dacă ăsta era motivul real.

— De ce nu întrebi pe cineva de pe aici ?

L-am întrebat pe un om care stătea la o masă alăturată ; a răspuns că nu știe. Am intrat în bucătărie și le-am întrebat pe femeile de acolo dacă știau, dar mi-au răspuns negativ ; că locul era pur și simplu denumit Sticlă.

— Cred că am dreptate, a spus don Juan cu ton scăzut. Mexicanii nu obișnuiesc să observe lucrurile din jurul lor. Sînt sigur că ei nu văd munții sticloși, dar cu siguranță pot lăsa ani întregi pe șosea un munte de cioburi de sticlă.

Am găsit imaginea hazlie şi am început să rîdem.

Cînd am terminat de mîncat, don Juan m-a întrebat cum mă simţeam. I-am spus că mă simţeam perfect, dar parcă îmi era puţină greaţă. El m-a privit ferm şi a detectat sentimentul de stingherealǎ.

— Cînd te-ai decis să vii în Mexic, ar fi trebuit să-ţi laşi deoparte toată frica, a spus el foarte sever. Decizia ta de a veni ar fi trebuit să o învingă defintiv. Ai venit pentru că ai vrut să vii. Acesta e drumul luptătorului. Ţi-am spus de nenumărate ori că cel mai potrivit mod de viaţă e cel al luptătorului. Îngrijorează-te şi gîndeşte-te înainte să iei o decizie, dar după ce ai luat-o, eliberează-te de gînduri şi griji ; vor mai fi un milion de alte decizii de luat. Acesta e comportamentul luptătorului.

— Cred că fac asta, don Juan, cel puţin uneori. Totuşi, e foarte greu să-mi amintesc de asta tot timpul.

— Un luptător se gîndeşte la moartea sa, cînd lucrurile devin neclare.

— Asta e şi mai greu, don Juan. Pentru mulţi oameni, moartea e foarte vagă şi îndepărtată. Nu ne gîndim niciodată la ea.

— De ce ?

— De ce ar trebui ?

— Foarte simplu. Pentru că ideea morţii e singurul lucru care ne tempereazǎ spiritul.

Cînd am părăsit Los Vidrios era atît de întuneric, încît silueta zimţată a munţilor dispăruse în întunericul cerului. Am mers în tăcere mai mult de o oră. Mă simţeam obosit. Era ca şi cum nu aş fi vrut să vorbesc, pentru că nu era nimic de spus. Din direcţia opusă treceau foarte puţine maşini. Parcă oamenii mergeau pe şosea doar spre

sud. M-am gîndit că era ciudat și am continuat să privesc în oglindă, să văd dacă venea vreo mașină din spate.

După o vreme, nu m-am mai uitat după mașini și am început să mă gîndesc la excursia aceasta. Apoi am observat că farurile mele erau extrem de strălucitoare față de întunericul din jur și m-am uitat iar în oglindă. Am văzut întîi o strălucire, apoi două puncte de lumină, ce păreau că au apărut ca din pămînt. Erau farurile unei mașini, pe vîrful unui deal, departe în urma noastră. Au rămas vizibile o vreme, apoi au dispărut în întuneric de parcă ar fi fost mascate de ceva ; după o clipă, au reapărut pe alt vîrf de deal și apoi au dispărut iar. Am urmărit aparițiile și disparițiile în oglindă multă vreme. La un moment dat, mi s-a părut că mașina se apropie. Se apropia evident. Am apăsat pe pedala de accelerație. Aveam o senzație de stinghereală. Don Juan probabil că mi-a observat dilema, sau probabil a remarcat că am accelerat. M-a privit, apoi s-a întors și a privit la luminile îndepărtate.

M-a întrebat dacă era ceva cu mine. I-am spus că n-am văzut nici o mașină ore întregi și că acum am observat brusc luminile unei mașini, care părea că se apropie neîncetat de noi.

A chicotit și m-a întrebat dacă credeam într-adevăr că era o mașină. I-am răspuns că trebuia să fie o mașină și el a răspuns că preocuparea mea i-a dezvăluit întrucîtva că eu am simțit probabil că ceea ce era în urma noastră era ceva mai mult decît o simplă mașină. Am insistat spunînd că trebuia să fie o mașină pe șosea, probabil un camion.

— Ce altceva poate fi ? am întrebat tare.

Don Juan reușise să-mi creeze o problemă.

S-a întors spre mine şi m-a privit drept în ochi, apoi a dat încet din cap, parcă ar fi măsurat ceea ce avea de spus.

— Astea sînt luminile din capul morţii, a spus uşor. Moartea şi le pune ca pe o pălărie şi porneşte în galop. Acelea sînt luminile morţii în galop, care se apropie de noi, venind din ce în ce mai aproape.

Am simţit un fior pe spate. După o vreme, am privit iar în oglindă şi am constata că luminile nu mai erau.

I-am spus lui don Juan că maşina probabil s-a oprit, sau a ieşit din şosea. El n-a privit în spate ; s-a întins şi a căscat.

— Nu. Moartea nu se opreşte niciodată. Uneori stinge luminile, asta-i tot.

Am sosit în Mexicul de nord-est pe 13 iunie. Două femei bătrîne, care arătau ca două surori, împreună cu patru fete, se adunaseră la uşa unei case de chirpici. În spatele casei se aflau o baracă şi un şopron dărăpănat, din care rămăsese doar un zid şi o parte din acoperiş. Femeile ne aşteptau ; probabil că observaseră maşina, după praful ridicat pe drumul de ţară, după ce părăsiserăm şoseaua cu cîţiva kilometri mai înainte. Casa era într-o vale adîncă, iar de la uşa ei şoseaua se vedea ca o cicatrice lungă pe coastele dealurilor înverzite.

Don Juan a ieşit din maşină şi a vorbit puţin cu bătrînele. Ele i-au arătat nişte taburete de lemn în faţa uşii. Don Juan mi-a făcut semn să merg să mă aşez. Una din bătrîne a stat cu noi ; restul au intrat în casă. Două dintre fete au rămas la uşă, examinîndu-mă curioase. Le-am făcut semn cu mîna ; au chicotit şi au intrat repede în casă. După cîteva clipe, au apărut doi tineri şi l-au salu-

tat pe don Juan. Nu mi-au vorbit, nici măcar nu s-au uitat la mine. Au vorbit puțin cu don Juan ; apoi s-au ridicat și am mers cu toții, inclusiv femeile, spre altă casă, la vreun kilometru distanță.

Acolo am întîlnit un alt grup de oameni. Don Juan a intrat în casă, dar pe mine m-a oprit la ușă. Am privit înăuntru și am văzut un bătrîn indian de vîrsta lui don Juan, care stătea pe un taburet.

Nu era foarte întuneric. Un grup de tineri indieni, femei și bărbați, stăteau liniștiți în jurul unui camion vechi, parcat în fața casei. Le-am vorbit în spaniolă, dar au evitat în mod deliberat să-mi răspundă ; femeile chicoteau de fiecare dată cînd spuneam ceva, iar bărbații zîmbeau și apoi întorceau privirea în altă parte. Era ca și cum nu mă înțelegeau, deși eram sigur că vorbeau spaniola, pentru că-i auzisem discutînd între ei.

După o vreme, don Juan și bătrînul au ieșit și s-au urcat în camion, lîngă șofer. Asta părea să fie un semnal, pentru că s-au urcat cu toții pe platforma camionului. Nu erau balustrade laterale și cînd a pornit camionul, ne-am apucat cu toți de o funie legată de niște cîrlige din șasiu.

Camionul mergea încet pe drumul prăfuit. La un moment dat, la o pantă foarte abruptă, s-a oprit, au coborît toți și am mers în urma lui ; apoi doi tineri au sărit iar pe platformă și au stat pe margine, fără să se țină de frînghie. Femeile au rîs și i-au încurajat să-și mențină poziția precară. Don Juan și celălalt bătrîn, care era denumit don Silvio, mergeau împreună și nu păreau să dea atenție jocului celor doi tineri. Cînd drumul s-a îndreptat, ne-am suit cu toții în camion.

Am mers aproape o oră. Podeaua era extrem de tare și neconfortabilă, așa că am stat în picioare și m-am ținut de acoperișul cabinei și am mers așa pînă cînd am ajuns în fața unui grup de cocioabe. Acolo erau mulți oameni ; era întuneric de-a binelea și nu-i vedeam decît pe cîțiva dintre ei în lumina slabă a unei lămpi cu petrol care atîrna de ușă.

Au coborît toți din camion și s-au amestecat cu cei din case. Don Juan mi-a spus iar să rămîn afară. M-am sprijinit de bara din față a camionului și, după un minut, s-au apropiat trei tineri. Pe unul îl întîlnisem cu patru ani înainte, la o mitotă. El m-a îmbrățișat, prinzîndu-mă de antebrațe.

— Arăți foarte bine, a spus în spaniolă.

Am stat lîngă camion, foarte tăcuți. Era o noapte caldă, cu vînt. Auzeam murmurul unui pîrîu din apropiere. Prietenul meu m-a întrebat în șoaptă dacă am vreo țigară. Le-am întins un pachet. La lumina țigărilor, m-am uitat la ceas. Era nouă seara.

Curînd după asta, a ieșit din casă un grup de oameni și tinerii s-au îndepărtat. Don Juan a venit și mi-a spus că le explicase cu rezultate satisfăcătoare prezența mea, astfel încît eram binevenit și puteam servi apă la mitotă. A spus că o să înceapă imediat.

Un grup de femei și unsprezece bărbați au ieșit din casă. Omul care îi conducea era un tip viguros ; avea probabil în jur de cincizeci și cinci de ani. Ei îi spuneau „Mocho“, o poreclă care înseamnă „ciunt“. Mergea cu pași vioi și fermi. Avea o lampă cu petrol și o plimba dintr-o parte în alta în timp ce mergea. La început am crezut că o mișca la întîmplare, dar apoi am observat că o plimba

ca să marcheze un obstacol, sau o trecere dificilă pe drum. Am mers aproape o oră. Femeile chicoteau și rîdeau ușor din cînd în cînd. Don Juan și celălalt bătrîn se aflau în capul grupului ; eu eram chiar în coada lui. Îmi țineam ochii fixați pe drum, încercînd să văd pe unde calc.

Erau patru ani de cînd eu și don Juan fusesem noaptea pe dealuri și pierdusem din antrenamentul fizic. Continuam să mă împiedic și să lovesc involuntar pietricele de pe drum. Genunchii mei nu aveau nici o flexibilitate ; cînd ajungeam la un povîrniș, drumul părea că îmi dispare din cale. Eram cel mai zgomotos și asta mă transforma într-un măscărici neintenționat. Cineva din grup striga „uuu“ de cîte ori mă împiedicam și atunci începeau toți să rîdă. La un moment dat, o piatră lovită de mine a atins o femeie în călcîi și ea a strigat tare, spre încîntarea tuturor, „Dați-i o lumînare săracului băiat !“ Dar umilirea finală a fost cînd m-am împiedicat și a trebuit să mă țin de persoana din fața mea ; aceasta aproape că și-a pierdut echilibrul din cauza mea și a strigat și mai tare. Toți au rîs atît de tare, încît întregul grup a trebuit să se oprească pentru o vreme.

La un moment dat, omul care conducea a mișcat lampa în sus și în jos. Părea să fie semnalul că am ajuns la destinație. În dreapta, la mică distanță, se vedea silueta întunecată a unei căsuțe. Toți cei din grup s-au împrăștiat în direcții diferite. L-am căutat pe don Juan. Era dificil să-l găsesc în întuneric. M-am poticnit zgomotos o vreme, pînă cînd l-am observat stînd pe o piatră.

Mi-a spus că era de datoria mea să aduc apă pentru oamenii care participau. Mă învățase procedura cu ani

înainte. Mi-aduceam aminte de fiecare detaliu, dar el a vrut să mi le reîmprospăteze şi mi-a arătat ce să fac.

După aceea, ne-am dus în spatele casei, unde se adunaseră toţi oamenii. Făcuseră un foc. Era un spaţiu acoperit cu rogojini, la vreo patru-cinci metri de foc. Mocho, omul care ne condusese, s-a aşezat primul pe rogojină ; am observat că-i lipsea marginea superioară a urechii stîngi, ceea ce îi dădea porecla. Don Silvio s-a aşezat în dreapta lui şi don Juan în stînga. Mocho stătea cu faţa la foc. Un tînăr a avansat spre el şi i-a pus în faţă un coş plat cu măciulii de peiotă ; apoi s-a aşezat între Mocho şi don Silvio. Un alt tînăr a adus două coşuri şi le-a plasat lîngă măciuliile de peiotă, apoi s-a aşezat între Mocho şi don Juan. Apoi ceilalţi tineri i-au flancat pe don Juan şi don Silvio, închizînd un cerc de şapte persoane. Femeile au rămas în casă. Doi tineri aveau grijă să menţină focul toată noaptea, iar eu şi un adolescent păstram apa care trebuia dată celor şapte persoane, după ritualul lor de o noapte. Eu şi băiatul ne-am aşezat pe o piatră. Focul şi vasul cu apă erau opuse unul faţă de altul, la distanţă egală de cercul de participanţi.

Mocho, conducătorul, îşi cînta cîntecul peiotei ; ochii lui erau închişi, iar corpul îi sărea în sus şi în jos. Era un cîntec foarte lung. Nu înţelegeam limba. Apoi au început toţi, unul după altul, să-şi cînte propriile cîntece. Nu păreau să aibă vreo ordine prestabilită. Cîntau aparent de cîte ori simţeau nevoia. Apoi Mocho a ridicat vasul cu măciuliile de peiotă, a luat două şi a pus vasul în centrul cercului ; următorul a fost don Silvio, apoi don Juan. Cei patru tineri, care păreau să formeze o unitate separată, au

luat fiecare cîte două măciulii, trecînd vasul în sensul invers acelor de ceasornic.

Fiecare dintre cei șapte participanți a cîntat și a mîncat cîte două măciulii de peiotă, în patru prize consecutive, după care au împărțit celelalte două coșuri, care conțineau fructe și carne uscate.

Au repetat acest ciclu de nenumărate ori în timpul nopții, totuși nu puteam detecta nici o ordine prestabilită a mișcărilor lor. Nu vorbeau unul cu altul ; mai degrabă păreau să fie singuri, fiecare cu el însuși. Nu am văzut pe nici unul dintre ei, nici măcar o dată, să dea atenție la ceea ce făceau ceilalți.

Înainte de răsărit, ei s-au ridicat și le-am dat apă, împreună cu tînărul. Apoi m-am plimbat în împrejurimi, ca să mă orientez. Casa era o construcție de chirpici, cu acoperiș de paie, și avea o singură cameră. Bordeiul era situat într-un teren aspru, cu vegetație amestecată. Cactuși și arbuști creșteau împreună, dar nu erau deloc copaci. Nu prea aveam chef să mă depărtez de casă.

Dimineața, femeile au plecat. Bărbații se mișcau tăcuți în jurul casei. Pe la prînz, ne-am așezat cu toții în aceeași ordine în care stătusem și noaptea trecută. S-a perindat un coș cu carne uscată, tăiată la mărimea măciuliilor de peiotă. Unii dintre bărbați își cîntau cîntecele peiotei. După oră, sau mai mult, s-au ridicat toți și au plecat în direcții diferite.

Femeile lăsaseră pe foc o oală cu fiertură de ovăz și apă. Am mîncat din oală și apoi am dormit aproape toată după-amiaza.

După ce s-a întunecat, tinerii care se ocupau de foc au construit altul și a reînceput ciclul de ingerare a peiotei.

A urmat exact în aceeaşi ordine ca în noaptea trecută, terminîndu-se în zori.

În cursul nopţii, m-am luptat să înregistrez fiecare mişcare a celor şapte partcipanţi, în speranţa de a descoperi cea mai mică indicaţie a vreunui sistem de comunicare verbală, sau neverbală, între ei. Totuşi, în acţiunile lor nu era nimic care să trădeze un sistem preconceput.

Seara devreme, s-a reluat din nou ciclul de ingerare a peiotei. Dimineaţa, ştiam că n-am reuşit să găsesc nici o cheie care să-mi indice conducătorul sau să descopăr vreo formă ascunsă de comunicaţie între ei, sau vreo urmă de înţelegere. Restul zilei am stat singur şi mi-am aranjat notiţele.

Cînd oamenii s-au adunat în a patra noapte iar, mi-am dat seama că era ultima noapte a întîlnirii. Nu-mi menţionase nimeni nimic despre asta, totuşi ştiam că se vor despărţi în ziua următoare. M-am aşezat iar lîngă apă şi toţi ceilalţi şi-au ocupat locurile deja cunoscute.

Comportarea celor şapte bărbaţi din cerc era identică cu ceea ce observasem în timpul celorlalte nopţi. Am fost absorbit de mişcările lor, aşa cum făcusem şi înainte. Voiam să înregistrez tot ce făceau, fiecare mişcare, fiecare gest.

La un moment dat, am auzit în ureche un fel de bip ; era o stare obişnuită de bîzîit în ureche şi nu-i dădeam atenţie. Bîzîitul a devenit din ce în ce mai tare, totuşi se afla încă în zona senzaţiilor fizice. Mi-amintesc că mi-am împărţit atenţia între urmărirea oamenilor şi bîzîitul din ureche. Apoi, la un moment dat, feţele oamenilor păreau mai strălucitoare ; parcă se aprinsese o lumină. Dar nu era ca un bec electric, sau o lanternă, sau reflexia focului

pe fețele lor. Era mai degrabă o adiere; o luminozitate roză, foarte subțire, totuși detectabilă din locul unde mă aflam. Bîzîitul părea să crească. Am privit la adolescentul care era cu mine, dar el adormise.

Luminozitatea roză a devenit din ce în ce mai evidentă, cînd priveam la don Juan; ochii lui erau închiși; le fel erau și ai lui Mocho și ai lui don Silvio. Nu-i puteam vedea pe cei patru tineri, pentru că doi dintre ei era aplecați în față și ceilalți doi stăteau cu spatele la mine.

Am început să-i urmăresc mai atent. Totuși, nu realizasem pe deplin că auzeam un bîzîit și că vedeam o lumină roză pe fețele oamenilor. După o clipă, mi-am dat seama că lumina roz, slabă, și bîzîitul, erau foarte constante. Am avut o clipă de mare derută, apoi mi-a trecut prin cap un gînd, care nu avea de-a face cu scena la care eram martor, nici cu scopul pentru care mă aflam acolo. Mi-am reamintit de ceva ce îmi spunea mama în copilărie. Gîndul era foarte tulburător și nepotrivit; am încercat să-l evit și am încercat iar să urmăresc ceea ce se întîmpla, dar nu puteam. Gîndul prindea teren; era mai puternic, mai revendicativ, apoi am auzit limpede vocea mamei mele, care mă chema. Auzeam tîrșîitul papucilor ei și apoi rîsul ei. M-am întors s-o văd; eram sigur că eram transportat în timp de un fel de halucinație, sau miraj, și aveam s-o văd, dar vedeam doar băiatul care dormea lîngă mine. Cînd l-am văzut, am avut o tresărire și un scurt moment de libertate, de luciditate.

Am privit iar grupul de bărbați. Nu-și schimbaseră deloc pozițiile. Totuși, luminozitatea dispăruse și dispăruse și bîzîitul din urechi. M-am simțit ușurat. M-am gîndit că halucinația cu mama mea dispăruse. Vocea ei fusese atît

de limpede şi de vie. Mi-am repetat de nenumărate ori că vocea mă prinsese în capcană. Am observat că don Juan mă privea, dar asta nu mă interesa deloc. Mă uimea gîndul la glasul mamei mele. M-am luptat cu disperare să mă gîndesc la altceva. Apoi am auzit iar vocea ei, la fel de clară, ca şi cum ar fi fost în spatele meu. Mă striga pe nume. M-am întors repede, dar n-am văzut decît umbra întunecată a bordeiului şi arbuştii din jurul lui.

Auzul numelui meu mi-a provocat un chin profund. Am scîncit involuntar. Mă simţeam rece şi singur şi am început să plîng. În acel moment, mă copleşise senzaţia că aveam nevoie de cineva care să aibă grijă de mine. Am întors capul să privesc la don Juan ; mă fixa cu privirea. Nu voiam să-l văd, aşa că am închis ochii. Apoi am văzut-o pe mama mea. Nu era gîndul la mama mea, aşa cum mă gîndesc uneori la ea. Era o viziune clară a ei, stînd lîngă mine. Mă simţeam disperat. Tremuram şi voiam să scap. Viziunea mamei mele era atît de tulburătoare, atît de străină de scopul în care venisem la întîlnirea cu peiota. Aparent, nu era nici un mod conştient de a îndepărta gîndul. Puteam să deschid ochii, dacă voiam cu adevărat ca viziunea să dispară, dar am examinat-o în detaliu. Examinarea mea era mai mult decît o simplă privire, era o examinare şi o evaluare impuse. M-a învăluit un sentiment foarte deosebit, parcă era o forţă externă, şi am simţit brusc încărcătura cumplită de dragoste a mamei mele. Cînd mi-am auzit numele, am fost răvăşit ; memoria mamei mele mă umplea de melancolie şi de chin, dar cînd am examinat-o, am ştiut că ea nu mi-a plăcut niciodată. Asta a fost o realizare şocantă. Gîndurile şi imaginile m-au cuprins ca o avalanşă. În acest timp, viziunea mamei mele probabil că se evaporase ; nu mai era importantă.

Nu mă mai interesa nici ce făceau indienii. De fapt, uitasem de mitotă. Eram absorbit de o serie de gînduri extraordinare, extraordinare pentru că erau mai mult decît niște simple gînduri; acestea erau unități complete de sentimente, care erau certitudini emoționale, evidențe indiscutabile despre natura relației mele cu mama mea.

La un anumit moment, gîndurile astea extraordinare au cedat. Am observat că ele își pierduseră fluența și calitatea lor de unități complete de sentimente. Începusem să mă gîndesc la alte lucururi. Mintea mea hoinărea. Mă gîndeam la alți membri din familia mea, dar fără ca vreo imagine să-mi acompanieze gîndurile. Apoi l-am privit pe don Juan. Era în picioare; ceilalți bărbați se ridicaseră și ei, apoi s-au deplasat spre apă. M-am întors și l-am mișcat pe băiat, care dormea încă.

I-am relatat lui don Juan succesiunea de viziuni uimitoare, aproape imediat ce ne-am urcat în mașina mea. A rîs cu mare încîntare și a spus că viziunea mea era o prevestire, un semn la fel de important ca prima mea experiență cu Mescalito. Mi-am reamintit că don Juan interpretase reacțiile pe care le avusesem la prima ingestie de peiotă ca o prevestire foarte importantă; de fapt, el s-a decis să mă învețe ceea ce știa din cauza asta.

Don Juan a continuat spunînd că în timpul nopții ultime a mitotei, Mescalito planase deasupra mea atît de evident, încît toți au fost forțați să se întoarcă spre mine și de aceea mă fixase așa cu privirea, cînd m-am uitat la el.

Am vrut să-i aud interpretarea despre viziune, dar n-a vrut să discute despre asta. A spus că ceea ce percepusem era un nonsens, în comparație cu prevestirea.

Don Juan a continuat să povestească despre zborul lui Mescalito pe deasupra mea și cum îl văzuseră toți.

— Asta a fost într-adevăr ceva. Nu puteam cere o prevestire mai bună.

Don Juan a fost de părere că ne aflam pe două căi de gîndire. Pe el îl interesa importanța evenimentelor, pe care le interpretase ca fiind o prevestire, iar eu eram obsedat de detaliile viziunii pe care o avusesem.

— Nu mă interesează prevestirile, am spus. Vreau să știu ce s-a întîmplat cu mine.

El s-a încruntat, de parcă ar fi fost supărat, și a tăcut o clipă. Apoi, m-a privit. Tonul lui era foarte viguros. A spus că singura problemă importantă era că Mescalito a fost foarte gentil cu mine, că m-a învăluit cu lumina lui și mi-a dat o lecție, fără ca eu să fi depus vreun alt efort, decît acela de a fi martor.

4

Pe 4 septembrie 1968, am plecat să-l vizitez pe don Juan, în Sonora. Amintindu-mi de o dorință pe care și-o exprimase cu ocazia ultimei mele vizite, m-am oprit în drum spre Hermosillo să-i cumpăr niște tequila necomercială, denumită *bacanora.* Dorința lui mi s-a părut foarte ciudată atunci, pentru că știam că nu-i plăcea să bea, dar am cumpărat patru sticle și le-am pus într-o cutie, împreună cu alte lucruri pe care i le cumpărasem.

— Oh, ai luat patru sticle ! a spus el cînd am deschis cutia. Te-am rugat să-mi aduci doar una. Cred că te-ai gîndit că *bacanora* era pentru mine, dar e pentru nepotul meu, Lucio, și trebuie să i le dai lui, ca un cadou din partea ta.

Îl întîlnisem pe nepotul lui don Juan cu doi ani înainte ; atunci avusese douăzeci și opt de ani. Era foarte înalt, avea peste un metru și optzeci, și era îmbrăcat întotdeauna extravagant pentru posibilitățile lui și în comparație cu semenii săi. În timp ce majoritatea indienilor Yaqui purtau Levi's și bluze kaki, pălării de paie și sandale făcute de mînă, denumite *guarches,* costumația lui Lucio era compusă dintr-o jachetă scumpă din piele neagră,

împodobită cu mărgele turcoaz, o pălărie texană de cowboy și o pereche de cizme cu monogramă și decorații manuale.

Lucio a fost încîntat să primească băutura și a dus imediat sticlele în casă, aparent ca să le pună deoparte. Don Juan a remarcat, în treacăt, că nu trebuie să ascunzi băutura și apoi să o bei singur. Lucio a spus că nu o ascundea, doar că o punea deoparte pînă seara, cînd avea să invite niște prieteni să bea cu el.

În seara aceea, pe la șapte, m-am întors la casa lui Lucio. Era întuneric. Am remarcat silueta vagă a doi bărbați care așteptau sub un copăcel ; erau Lucio și un prieten al lui, care mă așteptau și m-au condus spre casă cu o lanternă.

Casa lui Lucio era o construcție tencuită și cam șubredă, formată din două camere cu pămînt pe jos. Avea cam șase metri lungime și grinzi relativ subțiri din copac mesquite. Ca toate casele indienilor Yaqui, acoperișul era de paie, plat, și avea o *ramada* de doi metri și șaptezeci de centimetri lățime. Aceasta era un fel de apărătoare de soare, pe toată lungimea din față a casei. Un acoperiş de *ramada* nu e niciodată din paie ; el e format din ramuri aranjate într-o manieră neordonată și dă destulă umbră, permițînd brizei răcoritoare să circule liber.

În timp ce intram în casă am pornit casetofonul, pe care-l țineam în geanta mea. Lucio mi-a făcut cunoștință cu prietenii lui. În casă erau opt bărbați, inclusiv don Juan. Erau așezați în centrul camerei, sub o lampă cu petrol care atîrna de grindă. Don Juan stătea pe o ladă, iar eu mă așezase cu fața spre el, la capătul unei bănci de vreo doi metri, făcută din grinzi groase de lemn, bătute în cuie pe două furci fixate în pămînt.

Don Juan şi-a pus pălăria pe podea, lîngă el. Lumina lămpii cu petrol făcea ca părul lui alb şi scurt să arate şi mai strălucitor. I-am privit faţa ; lumina amplificase şi cutele de pe frunte şi gît, arătîndu-l mai întunecat la faţă şi mai bătrîn.

Am privit spre ceilalţi ; în lumina alb-verzuie a lămpii cu petrol, toţi păreau bătrîni şi obosiţi.

Lucio s-a adresat întregului grup în spaniolă şi a spus că aveam să bem o sticlă de *bacanora*, pe care o adusesem pentru el din Hermosillo. S-a dus în cealaltă cameră şi a adus o sticlă, a destupat-o şi mi-a dat-o, împreună cu o căniţă. Am turnat foarte puţin în ceaşcă şi am băut. *Bacanora* era mai densă şi mai înmiresmată decît tequila obişnuită şi, de asemenea, mai tare. M-a făcut să tuşesc. Am dat sticla mai departe şi fiecare şi-a turnat cîte puţin în ceaşcă, în afară de don Juan ; el a luat sticla şi a pus-o în faţa lui Lucio, care se afla chiar la sfîrşitul rîndului.

Toţi au făcut comentarii vii despre gustul bun al acestei băuturi şi cu toţi au fost de acord că băutura trebuie să fi provenit din munţii din Chihuahua.

Sticla a făcut al doilea tur. Oamenii plescăiau din buze, repetînd laudele, şi s-au angajat într-o discuţie aprinsă despre diferenţele notabile existente între tequila din jurul Guadalajarei şi cea de la mare altitudine, din Chihuahua.

În timpul celui de-al doilea tur, don Juan iar n-a băut, iar eu am pus doar o gură pentru mine, dar ceilalţi şi-au umplut ceaşca pînă la buză. Sticla a mai făcut un tur ş' s-a terminat.

— Adu şi celelalte sticle, Lucio, a spus don Juan.

Lucio părea că se gîndește, iar don Juan le-a explicat celorlalți că am adus patru sticle pentru Lucio.

Benigno, un tînăr de vîrsta lui Lucio, privea spre geanta pe care o pusesem discret în spatele meu și a întrebat dacă eram un vînzător de tequila. Don Juan a răspuns că nu mă ocupam cu așa ceva și că venisem de fapt în Sonora să-l văd pe el.

— Carlos învață despre Mescalito, iar eu sînt profesorul lui, a spus don Juan.

M-au privit toți și au zîmbit politicos. Bajea, tăietorul de lemne, un om mărunt, subțire, cu trăsăturile ascuțite, m-a privit fix doar o clipă și apoi a spus că magazionerul m-a acuzat că aș fi un spion al unei companii americane, care voia să facă mine pe teritoriul Yaqui. Au reacționat toți ca și cum ar fi fost indignați de o asemenea acuzație. Pe lîngă asta, toți i-o luau în nume de rău magazionerului, care era un mexican, sau *Yori*, cum le spuneau tinerii Yaqui.

Lucio s-a dus în celalată cameră și a adus o altă sticlă de *bacanora*. A deschis-o și și-a pus singur o cantitate mai mare, apoi a trecut-o mai departe. Conversația a deviat la posibilitățile companiei americane de a veni în Sonora și care ar fi fost efectele asupra indienilor Yaqui. Sticla a ajuns la Lucio iar. El a ridicat-o și i-a privit conținutul, să vadă cît a mai rămas.

— Spune-i să nu se îngrijoreze, mi-a șoptit don Juan. Spune-i că o să mai aduci data viitoare cînd o să vii.

M-am aplecat spre Lucio și l-am asigurat că la următoarea vizită o să-i aduc cel puțin șase sticle.

La un moment dat, subiectul conversației s-a schimbat.

Don Juan s-a întors spre mine și a spus cu voce tare :

— De ce nu le spui băieţilor despre întîlnirile tale cu Mescalito ? Cred că i-ar interesa mai mult decît pălăvrăgeala asta despre ce s-ar întîmpla dacă ar veni în Sonora compania americană.

— Mescalito e peiota, bunicule ? a întrebat, curios, Lucio.

— Unii oameni îi spun aşa, i-a răspuns sec don Juan. Eu prefer să-i spun Mescalito.

— Chestia asta blestemată cauzează nebunia, a spus Genaro, un bărbat înalt, viguros şi de vîrstă medie.

— Cred că e o prostie să spui că Mescalito provoacă nebunia, i-a replicat încet don Juan. Pentru că, dacă ar fi aşa, Carlos ar fi acum într-o cămaşă de forţă, în loc să stea de vorbă aici, cu noi. El a consumat şi, totuşi, uitaţi-vă la el, e foarte bine.

Bajea a zîmbit şi a răspuns timid :

— Cine poate spune ? şi au rîs cu toţii.

— Atunci uită-te la mine, a spus don Juan. L-am cunoscut pe Mescalito de cînd mă ştiu şi nu mi-a făcut nici un rău.

Oamenii n-au rîs, dar era evident că nu-l luau în serios.

— Pe de altă parte, a continuat don Juan, e adevărat că Mescalito înnebuneşte oamenii, aşa cum ai spus, dar asta doar pentru că ei vin la el fără să ştie ce fac.

Esquere, un bătrîn care părea să fie de vîrsta lui don Juan, chicotea uşor, în timp ce-şi mişca capul dintr-o parte în alta.

— Ce vrei să spui prin a-l „cunoaşte“, Juan ? a întrebat. Ultima dată cînd te-am văzut, spuneai aceleaşi lucruri.

— Oamenii înnebunesc într-adevăr cînd consumă din chestia asta, a continuat Genaro. Am văzut indienii Hui-

chol mîncînd din ea. Se comportau de parcă erau turbați. Făceau spume, vomitau și urinau peste tot. Poți face epilepsie dacă consumi din chestia asta blestemată. Asta mi-a spus odată domnul Salas, inginerul guvernamental. Și epilepsia e pe viață, știi asta.

— Asta-i mai rău decît să fii un animal, a adăugat Bajea solemn.

— Ai văzut doar ceea ce ai vrut tu să vezi la indienii Huichol, Genaro, a spus don Juan. În mod sigur, nu ți-ai pus niciodată problema să afli de la ei ce înseamnă să faci cunoștință cu Mescalito. El n-a făcut niciodată pe nimeni epileptic, după cîte cunosc eu. Inginerul guvernamental e un *Yori* și mă îndoiesc că un *Yori* știe ceva despre asta. Doar nu crezi că atîtea mii de oameni care-l cunosc pe Mescalito sînt nebuni, nu-i așa ?

— Trebuie să fie nebuni, sau aproape, ca să facă așa ceva, a răspuns Genaro.

— Dar dacă atîtea mii de oameni ar fi nebuni în același timp, atunci cine ar face munca lor în locul lor ? Cum ar reuși ei să supraviețuiască ? a întrebat don Juan.

— Macario, care vine din „partea cealaltă" — SUA — mi-a spus că oricine consumă din asta e marcat pe viață, a spus Esquere.

— Macario minte, dacă spune asta, a spus don Juan. Sînt sigur că el nu știe despre ce vorbește.

— Minte destul de mult, a spus Benigno.

— Cine este acest Macario ? am întrebat.

— E un indian Yaqui care locuiește aici, a spus Lucio. Afirmă că este din Arizona și că a fost în Europa în timpul războiului. Povestește tot felul de istorioare.

— Spune că a fost colonel ! a adăugat Benigno.

Toți au rîs și conversația s-a oprit pentru un timp asupra poveștilor incredibile ale lui Macario, dar don Juan a revenit la subiectul despre Mescalito.

— Dacă știți toți că Macario e un mincinos, cum puteți să credeți ce vă spune despre Mescalito ?

— Vrei să spui, peiota, bunicule ? a întrebat Lucio, de parcă se lupta să înțeleagă cu adevărat.

— Pe dracu' ! Da !

Tonul lui don Juan era pătrunzător și abrupt. Lucio s-a ferit involuntar, iar pentru o clipă am simțit că toți erau înfricoșați. Apoi don Juan a zîmbit larg și a confirmat pe un ton blajin.

— Nu vă dați seama că Macario nu știe despre ce vorbește ? Nu vedeți că, pentru a putea vorbi despre Mescalito, trebuie să-l cunoști ?

— Iar începi, a spus Esquere. Ce dracu' înseamnă să-l cunoști ? Ești mai rău ca Macario. Cel puțin el spune ce are în cap, indiferent că știe sau nu. Te-am ascultat ani întregi, așteptînd să spui ce trebuie să știm. Ce trebuie să știm ?

— Don Juan spune că în peiotă se află un spirit, a fost de părere Benigno.

— Am văzut peiota pe cîmp, dar n-am văzut niciodată spirite, sau ceva de genul ăsta, a adăugat Bajea.

— Mescalito probabil că e ca un spirit, a explicat don Juan. Dar orice este, el nu se arată pînă cînd nu știi despre el. Esquere se plînge că spun asta de ani de zile. Ei bine, am spus-o. Dar nu e vina mea că voi nu înțelegeți. Bajea spune că oricine îl consumă ajunge ca un animal. Ei bine, eu n-o privesc așa. Pentru mine, cei care cred că sînt deasupra animalelor, trăiesc mai rău ca ele. Priviți la nepotul

meu. Muncește fără odihnă. Aș putea spune că el trăiește ca să muncească, la fel ca un catîr. Și tot ce face, ca să nu se asemene cu comportamentul animalelor, e să se îmbete.

Toți au rîs. Victor, un bărbat foarte tînăr, care părea încă un adolescent, rîdea cu un ton ascuțit, mai ridicat decît ceilalți.

Eligio, un fermier tînăr, nu scosese nici un cuvînt. Stătea pe podea, în dreapta mea, cu spatele spijinit de niște saci de îngrășăminte chimice, pe care-i puseseră în casă, ca să nu-i afecteze ploaia. El era unul dintre prietenii din copilărie ai lui Lucio, arăta puternic și, deși era mai scund decît Lucio, structura lui era mai îndesată și mai bine făcută. Eligio părea să dea atenție cuvintelor lui don Juan. Bajea încerca să revină cu un comentariu, dar Eligio l-a întrerupt.

— În ce fel poate schimba peiota toate astea ? a întrebat el. Mi se pare că un om e născut să lucreze toată viața, așa cum fac catîrii.

— Mescalito schimbă totul, a spus don Juan. Cu toate acestea, trebuie să muncim în continuare ca toți ceilalți, ca niște catîri. Am spus că este un spirit în Mescalito, pentru că e ceva ca un spirit, care aduce schimbarea în oameni. Un spirit pe care îl putem vedea și atinge, un spirit care ne preschimbă, uneori împotriva dorinței noastre.

— Peiota te scoate din minți, a spus Genaro, și apoi, bineînțeles tu crezi că te-ai schimbat cu adevărat. Nu-i așa ?

— Cum ne poate schimba ? a insistat Eligio.

— Ne învață adevăratul mod de a trăi, a răspuns don Juan. Îi ajută și îi protejează pe cei care-l cunosc. Viața pe

care o duceți voi nu e deloc viață. Voi nu cunoașteți fericirea pe care ți-o dă lucrul făcut deliberat. Nu aveți un protector !

— Ce vrei să spui ? a spus Genaro idignat. Bineînțeles că avem Stăpînul nostru, Iisus Hristos și Maica Fecioară și Mica Fecioară din Guadelupe. Nu sînt ei protectorii noștri ?

— Frumoasă adunătură de protectori ! a spus don Juan în bătaie de joc. Ei v-au învățat un mod mai bun de a trăi ?

— Asta pentru că oamenii nu-i ascultă, a protestat Genaro, și dau atenție doar diavolului.

— Dacă erau adevărați protectori, vă forțau să-i ascultați, a spus don Juan. Dacă Mescalito devine protectorul vostru, va trebuie să-l ascultați, dacă vă place, sau nu, pentru că poți să-l vezi și trebui să iei în seamă ceea ce spune el. Te va face să-l întîlnești cu respect. Nu în modul în care sînteți voi obișnuiți să vă apropiați de protectorii voștri.

— Ce vrei să spui, Juan ? a întrebat Esquere.

— Vreau să spun că pentru voi, a te apropia de un protector înseamnă că unul dintre voi trebuie să cînte din scripcă și un dansator trebuie să-și pună masca, jambierele și clopoțeii și să danseze, în timp ce ceilalți beau. Tu, Benigno, ai fost odată dansator, spune-ne despre asta.

— Am renunțat după trei ani, a spus Benigno. E o muncă grea.

— Întreabă-l pe Lucio ! spuse ironic Esquere. El a renunțat într-o săptămînă !

Au rîs toți, în afară de don Juan. Lucio a zîmbit, părînd stînjenit, și a înghițit două guri mari de *bacanora*.

— Nu e greu, e o prostie, a spus don Juan. Întrebați-l pe Valencio, dansatorul, dacă îi place să danseze. Nu-i place ! S-a obișnuit cu asta, atîta tot. L-am vazut dansînd ani întregi, iar de cîte ori l-am văzut, am observat aceleași mișcări prost executate. El n-are nici o mîndrie pentru arta sa, doar cînd vorbește despre ea. Nu-i place, de aceea repetă aceleași mișcări an de an. Ceea ce a fost la început rău în dansul lui, s-a fixat pe parcurs. Nu poate să-și mai dea seama de asta.

— Așa a fost învățat să danseze, a spus Eligio. Și eu am fost dansator în orașul Torim. Știu că trebuie să dansezi așa cum ești învățat.

— Oricum, Valencio nu e cel mai bun dansator, a spus Esquere. Mai sînt și alții. Ce spui de Sacateca ?

— Sacateca e un om al cunoașterii, el nu-i din aceeași clasă cu voi, oameni buni, a spus don Juan aspru. El dansează pentru că asta e înclinația naturii sale. Tot ce am vrut să spun e că voi care nu sînteți dansatori nu savurați asta. Probabil că dacă dansurile ar fi bine executate, unora dintre voi le-ar face plăcere. Oricum, nu știu mulți dintre voi atît de multe despre dans ; de aceea va rămîne doar o mică plăcere și aceea infimă. De aceea nu sînteți decît niște bețivi. Uitați-vă la nepotul meu !

— Termină, bunicule ! a protestat Lucio.

— Nu e leneș, sau prost, a continuat don Juan. Dar ce altceva face în afară de a bea ?

— Își cumpără jachete de piele ! a remarcat Genaro și întreaga asistență a izbucnit în rîs.

Lucio a mai înghițit niște *bacanora*.

— Și cum va schimba peiota toate astea ? a întrebat Eligio.

— Dacă Lucio ar căuta un protector, a spus don Juan, viața lui s-ar schimba. Încă nu știu exact cum, dar sînt sigur că s-ar comporta diferit.

— N-ar mai bea, asta vrei să spui ? a insistat Eligio.

— Probabil. Lui îi trebuie altceva în afară de tequila, ca să-și facă viața satisfăcătoare. Iar acel ceva, orice ar fi, îi poate fi asigurat de un protector.

— Atunci, peiota pare să aibă un gust bun, a spus Eligio.

— Nu am spus asta, a răspuns don Juan.

— Cum dracu' te poți bucura, dacă nu-i bună la gust ? a spus Eligio.

— Te face să te bucuri mai mult de viață, a răspuns don Juan.

— Dar dacă nu-i bună la gust, cum poate să ne facă să avem o viață mai bună ? a insistat Eligio. Nu are sens.

— Bineînțeles că are, a spus Genaro cu convingere. Peiota te face să-ți pierzi mințile și bineînțeles că atunci ți se pare că te distrezi foarte bine, indiferent ce faci.

Au rîs iar toți.

— Are sens, a confirmat don Juan imperturbabil, dacă te gîndești cît de puțin cunoaștem și cît de mult e de văzut. Beția înnebunește oamenii. Ea estompează imaginile. Pe de altă parte, Mescalito accentuează totul. Te face să vezi totul atît de bine. Atît de bine !

Lucio și Benigno s-au privit și au zîmbit, de parcă ar mai fi auzit povestea înainte. Genaro și Esquere au devenit mai nerăbdători și au început să vorbească în același timp. Victor rîdea, acoperindu-le vocile. Singurul interesat părea să fie Eligio.

— Cum poate face peiota asta ? a întrebat.

— În primul rînd, a explicat don Juan, trebuie să dorești să-l cunoști, iar eu cred că ăsta e de departe lucrul cel mai important. Apoi trebuie să-i fi oferit și trebuie să-l vezi de multe ori, înainte să poți spune că-l cunoști.

— Și apoi ce se va întîmpla ? a întrebat Eligio.

Genaro a intervenit :

— Vă vînturați pe acoperiș, cu fundul pe pămînt.

Audiența a izbucnit în rîs.

— Ceea ce se întîmplă în continuare depinde doar de tine, a continuat don Juan, fără să-și piardă cumpătul. Trebuie să mergi la el fără teamă și, încetul cu încetul, te va învăța să trăiești o viață mai bună.

A urmat o pauză lungă. Bărbații păreau obosiți. Sticla era goală. Lucio a mai deschis una, cu o reținere evidentă.

— Peiota e și protectorul lui Carlos ? a întrebat Eligio pe un ton glumeț.

— N-aș spune asta, a spus don Juan. El a luat de trei ori pînă acum, așa că întreabă-l pe el.

S-au întors curioși spre mine și Eligio m-a întrebat :

— Ai consumat cu adevărat peiotă ?

— Da.

Se părea că don Juan a trezit atenția auditoriului său. Păreau curioși să audă despre experiența mea, sau prea politicoși ca să-mi rîdă-n față.

— Nu ți-a rănit gura ? a întrebat Lucio.

— Ba da. Avea de asemenea un gust teribil.

— Atunci de ce ai luat-o ? a întrebat Benigno.

Am început să le explic în termeni elaborați că, pentru un apusean , cunoașterea lui don Juan despre peiotă era unul dintre cele mai fascinante lucruri pe care le poți afla.

Am spus că tot ceea ce afirmase despre ea era adevărat și că fiecare dintre noi putea verifica asta singur.

Am observat că zîmbeau toți, de parcă și-ar fi ascuns disprețul. Am devenit foarte stingherit. Eram conștient de stîngăcia mea de a exprima ceea ce aveam de gînd. Am mai vorbit o vreme, dar mi-am pierdut avîntul și am repetat doar ceea ce spusese don Juan.

Don Juan mi-a venit în ajutor și m-a întrebat pe un ton încurajator :

— Tu nu căutai un protector cînd te-ai întîlnit prima dată ce Mescalito, nu-i așa ?

Le-am povestit că nu știam despre Mescalito că poate fi un protector și că eram împins de curiozitatea mea și de o mare dorință de a-l cunoaște.

Don Juan a confirmat că intențiile mele au fost clare, că de aceea avusese Mescalito un efect benefic asupra mea.

— Dar te-a făcut să vomiți și să urinezi peste tot, nu-i așa ? a insistat Genaro.

I-am răspuns că, într-adevăr, mă afectase în acest fel. Au rîs toți cu reținere. Am simțit că deveniseră și mai disprețuitori față de mine. Nu păreau să fie interesați, în afară de Eligio, care mă fixa cu privirea.

— Ce-ai văzut ? m-a întrebat el.

Don Juan m-a îndemnat să le descriu toate, sau aproape toate detaliile remarcabile ale experiențelor mele, așa că le-am descris succesiunea și forma celor percepute. Cînd am terminat de povestit, Lucio a făcut un comentariu.

— Dacă peiota e atît de îngrozitoare, sînt bucuros că n-am luat din ea.

— E exact așa cum am spus, a remarcat Genaro spre Bajea. Chestia asta te îmbolnăvește.

— Dar Carlos nu-i nebun. Ce crezi despre asta ? a întrebat don Juan.

— De unde ști că nu e ? a replicat Genaro.

Au izbucnit cu toții în rîs, inclusiv don Juan.

— Ți-a fost frică ? a întrebat Benigno.

— Bineînțeles că mi-a fost frică.

— Atunci de ce ai făcut-o ? a întrebat Eligio.

— A spus că vrea să știe, a răspuns Lucio în locul meu. După părerea mea, Carlos o să ajungă ca bunicul. Amîndoi au spus că vor să știe, dar nimeni nu știe ce dracu' vor să știe.

— E imposibil să explici asta, i-a spus don Juan lui Eligio, pentru că e diferit de la om la om. Singurul lucru comun pentru toți e că Mescalito își dezvăluie secretele în particular pentru fiecare. Fiind conștient de ceea ce simte Genaro, nu-i recomand să-l întîlnească pe Mescalito. Totuși, în pofida cuvintelor sau sentimentelor mele, Mescalito ar putea avea un efect benefic asupra lui. Dar numai „el“ poate afla asta, iar „asta“ e cunoașterea de care vorbeam.

Don Juan s-a ridicat.

— E timpul să plecăm acasă, a spus. Lucio e beat, iar Victor doarme.

Două zile mai tîrziu, pe 6 septembrie, Lucio, Benigno și Eligio au venit la casa unde stăteam, să mă ia la vînătoare. Au rămas o vreme tăcuți, în timp ce eu continuam să lucrez la notițele mele. Apoi Benigno a rîs politicos, ca o avertizare că avea să spună ceva foarte serios.

După o tăcere pereliminară, stînjenitoare, a rîs și a spus :

— Lucio spune că ar lua și el peiotă.

— Adevărat ? am întrebat.

— Da. Nu m-ar deranja.

Bengno rîdea reținut.

— Lucio a spus că va lua peiotă, dacă îi cumperi o motocicletă.

Lucio și Benigno s-au privit și a izbucnit în rîs.

— Cît costă o motocicletă în SUA ? a întrebat Lucio.

— Ai putea să găsești una și cu o sută de dolari, am răspuns.

— Asta nu înseamnă mult acolo, nu-i așa ? Ai putea s-o obții ușor pentru el, nu-i așa ? a întrebat Benigno.

— Știu și eu, întîi să-l întreb pe bunicul tău, i-am spus lui Lucio.

— Nu, nu, a protestat el. Nu-i spune și lui. O să strice totul. E un vrăjitor. Și apoi, e prea bătrîn și slab de minte și nu știe ce face.

— A fost odată un adevărat vrăjitor, a adăugat Benigno. Vreau să spun, unul adevărat. Ai mei spun că a fost cel mai bun. Dar a luat prea mult peiotă și ajuns un nimeni. Acum e prea bătrîn.

— Și spune mereu aceleași povești aiurite despre peiotă, a spus Lucio.

— Peiota aia e doar o aiureală, a spus Benigno. Știți, am încercat-o și eu o dată. Lucio a luat un sac cu peiotă de la bunicul lui. Într-o noapte, cînd mergeam în oraș, am mestecat-o. A dracului ! Mi-a făcut gura țăndări. Avea un gust nenorocit rău !

— Ai înghițit-o ? am întrebat.

— Am scuipat-o, a spus Lucio, și am aruncat tot sacul.

Amîndoi s-au gîndit că incidentul a fost foarte comic. În timpul ăsta, Eligio n-a scos nici un cuvînt. Era retras, ca de obicei. Nici măcar n-a rîs.

— Ți-ar plăcea s-o încerci, Eligio ? l-am întrebat.

— Nu. Eu nu. Nici măcar pentru o motocicletă.

Lucio și Benigno au găsit declarația lui foarte comică și au izbucnit iar în rîs.

— Oricum, a continuat Eligio, trebuie să admit că don Juan mă uimește.

— Bunicul e prea bătrîn ca să știe ceva, a spus Lucio cu mare convingere.

— Da, e prea bătrîn, l-a imitat Benigno.

M-am gîndit că părerea lor despre don Juan era copilărească și nefondată. Am simțit că era de datoria mea să-l apăr și le-am spus că, după mine, don Juan era atunci, așa cum fusese și în trecut, un mare vrăjitor, poate cel mai mare dintre toți. Am spus că simt că e ceva la el, ceva cu adevărat extraordinar. I-am pus să-și amintească că el avea mai mult de șaptezeci de ani și, totuși, era mai energic și mai puternic decît noi toți la un loc. I-am provocat pe tineri să încerce pe pielea lor, surprinzîndu-l pe don Juan.

— Nu poți să-l surprinzi pe bunicul, a spus mîndru Lucio. El e un *brujo.*

I-am reamintit că ei spuseseră că e prea bătrîn și slab de minte și că o persoană slabă de minte nu știe ce se petrece în jurul ei. Le-am spus că mă minunam de agilitatea lui don Juan de fiecare dată.

— Nimeni nu poate surprinde un *brujo,* chiar dacă este bătrîn, a spus Benigno cu autoritate. Totuși, poate fi

surprins cînd doarme. Așa i s-a întîmplat unui tip, pe nume Cevicas. Oamenii s-au plictisit de vrăjitoriile lui și l-au ucis.

I-am rugat să-mi dea explicații despre acel eveniment, dar au răspuns că s-a întîmplat înainte de nașterea lor, sau cînd erau foarte mici. Eligio a adăugat că oamenii credeau totuși pe ascuns că Cevicas era doar un nebun și că, de fapt, nimeni nu poate face ceva unui vrăjitor adevărat. Am încercat să aflu mai multe asupra opiniilor lor despre vrăjitori. Nu părea să arate prea mare interes subiectului ; în afară de asta, erau nerăbdători să tragă cu pușca de 0,22 pe care le-o adusesem.

Am tăcut o vreme, în timp ce mergeam spre desișul gros, apoi Eligio, care era în fruntea coloanei, s-a întors și mi-a spus :

— Poate că noi sîntem cei nebuni. Poate că don Juan are dreptate. Uite cum trăim.

Lucio și Benigno au protestat. Am încercat să mediez lucrurile. Am fost de acord cu Eligio și le-am spus că eu greșisem modul în care îmi dirijasem viața pînă atunci. Benigno a spus că nu aveam dreptate să mă plîng de viața mea, că aveam bani și mașină. I-am replicat că puteam ușor să spun că ei o duceau puțin mai bine decît mine, pentru că fiecare avea cîte o bucată de pămînt. Mi-au răspuns la unison că proprietarul pămîntului era banca federală. Atunci le-am spus că nici eu nu eram proprietarul mașinii, și că ea aparținea unei bănci din California și că viața mea era doar puțin diferită, dar nu mai bună decît a lor. Ne aflam în tufișurile dese.

N-am găsit nici o căprioară, sau vreun porc mistreț, dar am prins trei iepuri. La întoarcere ne-am oprit la casa

lui Lucio și el ne-a spus că nevasta lui o să facă o tocană de iepure. Benigno s-a dus la magazin să cumpere o sticlă de tequila și să ne aducă niște apă. Cînd s-a întors, don Juan era cu el.

— L-ai găsit pe bunicul la magazin, cumpărînd bere ? a întrebat Lucio rîzînd.

— N-am fost invitat la reuniunea asta, a spus don Juan. Am trecut doar ca să-l întreb pe Carlos dacă pleacă la Hermosillo.

I-am spus că plănuiam să plec a doua zi, iar în vreme ce discutam, Benigno a distribuit sticlele. Eligio i-a dat-o pe a lui lui don Juan, iar deoarece printre Yaquis e foarte nepoliticos să refuzi, chiar și amabil, don Juan a luat-o tăcut. Eu i-am dat-o pe a mea lui Eligio și a fost obligat s-o ia. Așa că Benigno mi-a dat-o pe a lui. Dar Lucio, care vizualizase evident întreaga schemă a bunelor maniere Yaqui, își terminase de băut sticla de apă minerală. S-a întors spre Benigno, care avea pe față o privire patetică, și i-a spus rîzînd :

— Ți-au umflat sticla.

Don Juan a spus că el nu bea niciodată apă gazoasă și i-a dat sticla lui Benigno. Ne-am așezat în tăcere sub *ramada.*

Eligio părea neliniștit. Se juca cu borul pălăriei.

— M-am gîndit la ce-ai spus noaptea trecută, i-a spus el lui don Juan. Cum poate peiota să ne schimbe viața ? Cum ?

Don Juan n-a răspuns. L-a privit țintă pe Eligio o clipă și apoi a început să cînte în dialectul Yaqui. Nu era chiar un cîntec, ci o scurtă recitare. Am rămas tăcuți

multă vreme. Apoi l-am rugat pe don Juan să-mi traducă cuvintele Yaqui.

— Astea sînt doar pentr Yaqui, a spus el sec.

M-am simțit demoralizat. Eram sigur că spusese ceva de mare importanță.

— Eligio e un indian, mi-a spus în final don Juan, și, ca indian, Eligio n-are nimic. Noi, indienii, nu posedăm nimic. Tot ceea ce vezi în jur aparține *Yori*-lor. Indienii Yaqui au doar mînia lor și ceea ce le oferă pămîntul de bună voie.

Nimeni n-a scos o vorbă o vreme, apoi don Juan s-a ridicat, și-a luat rămas bun și a plecat. Noi l-am privit pînă a dispărut după o curbă a drumului. Toți păream să fim neliniștiți. Lucio ne-a declarat într-o manieră dezordonată că bunicul lui n-a rămas, pentru că ura tocana de iepure. Eligio părea cufundat în gînduri. Benigno s-a întors spre mine și mi-a spus cu voce tare :

— Cred că Dumnezeu o să vă pedepsească pe tine și pe don Juan, pentru ceea ce faceți.

Lucio a început să rîdă și Benigno i s-a alăturat.

— Nu te mai prosti, Benigno, a spus Eligio posac. Ce-ai spus adineauri nu face nici două parale.

15 septembrie 1968

Era sîmbătă, ora nouă seara. Don Juan stătea în fața lui Eligio, în centrul *ramadei* din fața casei lui Lucio, și își pusese sacul cu măciulii de peiotă între ei. Acum cînta legănîndu-și ușor corpul înainte și înapoi. Eu, Lucio și Benigno stăteam la vreo doi metri în spatele lui Eligio, sprijiniți de perete. La început era destul de întuneric. Îl așteptasem pe don Juan în casă, sub lampa cu petrol. Ne-a

chemat sub *ramada* cînd a sosit și ne-a spus să ne așezăm. După o vreme, ochii mei s-au obişnuit cu întunericul. Vedeam limpede pe toată lumea. Am observat că Eligio părea înspăimîntat. Îi tremura tot corpul și dinții îi clănțăneau necontrolat. Era zdruncinat de tresăriri spasmodice ale corpului și spatelui.

Don Juan i-a vorbit și i-a spus că nu fie speriat și să aibă încredere în protector și să nu se gîndească la nimic. A luat liniștit o măciulie de peiotă, i-a oferit-o lui Eligio și i-a ordonat s-o mestece foarte încet. Eligio a scîncit ca un cățeluș și s-a oferit. Respirația lui semăna cu un vîjîit de foale. Și-a scos pălăria și și-a șters fruntea. Și-a acoperit fața cu mîinile. Am crezut că plînge. A trecut un moment foarte lung și tensionat, înainte să-și recîștige puțin controlul. S-a așezat drept și, ținîndu-și încă fața acoperită cu mîna, a luat măciulia de peiotă și a mestecat-o.

Am simțit o neliniște colosală. Pînă atunci nu realizasem că eram, probabil, la fel de speriat ca Eligio. Gura mea avea o uscăciune asemănătoare cu cea produsă de peiotă. Eligio a mestecat multă vreme măciulia de peiotă. Tensiunea îmi creștea, m-am trezit scîncind involuntar, pe măsură ce respirația mi se accelera.

Don Juan a început să cînte tare, apoi i-a oferit lui Eligio o altă măciulie de peiotă și, după ce acesta a terminat-o, i-a dat fructe uscate și i-a spus să le mestece încet.

Eligio s-a ridicat și s-a dus în tufișuri. La un moment dat, a cerut apă. Don Juan i-a spus să-și clătească doar gura și să n-o bea.

Eligio a mai mestecat două măciulii și don Juan i-a dat carne uscată.

Cînd a juns la cea de-a zecea măciulie, eram aproape bolnav de neliniște.

Brusc, Eligio s-a prăbușit cu fața în jos și fruntea lui a lovit pămîntul. S-a rostogolit pe partea stîngă, tresărind convulsiv. M-am uitat la ceas. Era unsprezece și douăzeci. Eligio s-a zvîrcolit, s-a zgîlțîit și a gemut mai mult de o oră, întins pe podea.

Don Juan și-a menținut aceeași poziție în fața lui. Cîntecele peiotei erau doar un murmur. Benigno, care stătea în dreapta mea, părea neatent ; Lucio, lîngă el, căzuse pe o parte și sforăia.

Corpul lui Eligio s-a ghemuit într-o poziție contorsionată. Stătea pe partea dreaptă, cu fața la mine și mîinile între picioare. Corpul lui a făcut un salt puternic și s-a întors pe spate, cu picioarele ușor îndoite. Mîna lui stîngă a fluturat lateral și în sus, cu o mișcare extrem de liberă și de elegantă. Mîna dreaptă a repetat aceeași mișcare și apoi ambele brațe au alternat într-o mișcare înceată, oscilantă, semănînd cu cea a unui harpist. Treptat mișcarea devenea din ce în ce mai viguroasă. Brațele lui aveau o vibrație perceptibilă și se ridicau și coborau ca niște pistoane. În același timp, palmele lui se roteau din încheietură și degetele tremurau. Era o viziune armonică, minunată și hipnotică. M-am gîndit că ritmul și controlul lui muscular erau fără comparație.

Apoi Eligio s-a ridicat încet, de parcă ar fi fost împins de o forță învăluitoare. Corpul îi tremura. S-a ghemuit și s-a împins în sus într-o poziție dreaptă. Brațele, trunchiul și capul îi tremurau, ca și cum ar fi trecut un curent electric prin ele. Parcă o forță din afara lui îi menținea controlul și îl făcea să se ridice.

Cîntarea lui don Juan a devenit foarte tare. Lucio și Benigno s-au trezit și priveau dezinteresați la scenă, apoi după o vreme s-au culcat.

Eligio părea că se mișcă tot în sus, ca într-un fel de cățărare. Își făcuse palmele cupă și părea să prindă obiectele aflate în afara viziunii mele. S-a împins în sus și a făcut o pauză, să-și tragă respirația.

Am vrut să-i văd ochii și m-am mișcat spre el, dar don Juan mi-a aruncat o privire fioroasă și m-am rostogolit la locul meu.

Apoi Eligio a sărit. A fost un salt final, formidabil. Își atinsese aparent ținta. Pufăia și suspina de efort. Părea că se ține de ceva, dar altceva îl copleșea. A țipat disperat. I-a slăbit priza și a început să alunece. Corpul lui s-a arcuit pe spate și a fost străbătut din cap pînă în picioare de o pulsație coordonată, excepțional de frumoasă. Unda l-a străbătut de vreo sută de ori, înainte ca tot corpul să i se prăbușească la fel ca un sac de pînză fără viață.

După o vreme și-a întins brațele în față, ca și cum și-ar fi protejat fața. Picioarele i s-au întins spre spate, în timp ce el stătea pe piept ; erau arcuite la cîțiva centimetri deasupra podelei, dîndu-i corpului aparența că aluneca, sau că zbura cu o viteză incredibilă. Capul îi era lăsat pe spate la maximum, brațele îi acopereau ochii, protejîndu-i. Simțeam vîntul suflînd pe lîngă el. Am suspinat adînc și am țipat involuntar. Lucio și Benigno s-au trezit și au privit curioși la Eligio.

— Dacă promiți că-mi iei o motocicletă, mestec și eu acum, a spus tare Lucio.

Am privit la don Juan. El a făcut un gest imperativ din cap.

— Ticălosule ! a murmurat Lucio și a adormit iar.

Eligio s-a ridicat și a început să se plimbe. A făcut cîțiva pași și s-a oprit. Zîmbea, cu o expresie de beatitudine pe chip. A încercat să fluiere. Nu se auzea nici un sunet clar, totuși era armonios. Era o melodie. Avea doar cîteva măsuri care se repetau neîncetat. După o vreme, fluieratul se auzea distinct, apoi a devenit o melodie cu un ton ascuțit. Eligio murmura cuvinte neinteligibile. Mi se păreau a fi versurile melodiei. A repetat-o ore întregi. Era un cîntec foarte simplu, repetat, monoton și totuși ciudat de frumos.

Eligio părea să se uite la ceva în timp ce cînta. La un moment dat, s-a apropiat foarte mult de mine. I-am văzut ochii în întuneric. Erau sticloși, imobili. Zîmbea și chicotea. Se plimba, se așeza și iar se plimba, gemînd și oftînd.

Brusc, ceva păru că îl împinge din spate. Corpul lui s-a arcuit la mijloc, ca mișcat de o forță. La un moment dat, Eligio era în echilibru pe vîrful degetelor, făcînd aproape un cerc complet, mîinile atingîndu-i solul. S-a lăsat iar pe podea, încet, pe spate, și s-a întins, obținînd o rigiditate ciudată.

A scîncit și a gemut o vreme, apoi a început să sforăie. Don Juan l-a acoperit cu niște saci de pînză. Era cinci și treizeci și cinci dimineața.

Lucio și Benigno adormiseră umăr la umăr, cu spatele lipit de perete. Eu și don Juan am stat multă vreme tăcuți. El părea să fie obosit. Am spart tăcerea și l-am întrebat despre Eligio. Mi-a spus că întîlnirea lui Eligio cu Mescalito fusese excepțional de reușită ; Mescalito îl învățase un

cîntec de prima dată cînd s-au întîlnit și asta era într-adevăr excepțional.

L-am întrebat de ce nu-l lăsase pe Lucio să ia puțin, pentru o motocicletă. A răspuns că Mescalito l-ar fi ucis pe Lucio dacă s-ar fi apropiat de el cu o asemenea condiție. Don Juan a admis că se pregătise foarte atent pentru a-l convinge pe nepotul său ; mi-a spus că a contat pe prietenia mea cu nepotul său, ca o parte principală a strategiei sale. Spunea că Lucio a fost totdeauna marea lui grijă și că pe vremuri au locuit împreună și au fost foarte apropiați, dar Lucio s-a îmbolnăvit grav la șapte ani, iar fiul lui don Juan, un catolic devotat, a făcut un jurămînt Fecioarei din Guadelupe că Lucio va intra într-o societate sacră de dans, dacă-i va salva viața. Lucio s-a refăcut și a fost forțat să îndeplinească promisiunea. El a rezistat o săptămînă ca ucenic și apoi s-a decis să rupă legămîntul. Credea că pentru asta va trebuit să moară, așa că s-a întins și a așteptat o zi întreagă să vină moartea. Toți au rîs de băiat și incidentul n-a fost uitat niciodată.

Don Juan n-a vorbit multă vreme. Părea cufundat în gînduri.

— Aranjamentul meu a fost pentru Lucio, a spus el, și l-am găsit în locul lui pe Eligio. Știam că e inutil, dar cînd ne place cineva, trebuie să insistăm, ca și cum ar fi posibil să refaci oamenii. Lucio a avut curaj cînd era copil și apoi l-a pierdut pe măsură ce a crescut.

— Nu poți să-i faci vrăji, don Juan ?

— Să-i fac vrăji ? La ce bun ?

— Astfel încît să se schimbe și să-și recîștige curajul.

— Nu se fac vrăji pentru curaj. Curajul e ceva personal. Vrăjile sînt pentru a-i face pe oameni inofensivi, pentru a-i îmbolnăvi, sau a-i omorî. Nu faci vrăji ca să formezi luptători. Ca să fii luptător, trebuie să fii foarte limpede,

să ai o luciditate de cristal, ca Eligio. Așa e un adevărat om al cunoașterii !

Eligio sforăia liniștit sub sacii de pînză. Era deja ziuă. Cerul era de un albastru limpede. Nu era nici un nor pe cer.

— Aș da orice, am spus, să știu ce călătorie a făcut Eligio. Pot să-l întreb despre asta ?

— În nici un caz nu trebuie să-l întrebi despre asta !

— De ce ? Eu îți descriu experiențele mele.

— Asta-i altceva. Tu nu ești predispus să ții secrete. Eligio e un indian. Călătoria lui e tot ce are. Aș fi dorit să fi fost Lucio.

— Nu poți face nimic, don Juan ?

— Nu. Din nefericire, nu există nici un mod de a schimba un molatic. A fost doar nebunia mea.

A răsărit soarele. Lumina lui îmi împăienjenea ochii.

— Mi-ai spus de nenumărate ori, don Juan, că un vrăjitor nu poate avea nebunii. Nu m-am gîndit niciodată că tu ai putea avea așa ceva.

Don Juan m-a privit pătrunzător. S-a ridicat, a aruncat o privire la Eligio și apoi la Lucio. Și-a turtit pălăria pe cap.

— E posibil să insiști, să insiști cum trebuie, deși știi că ceea ce faci e inutil, a spus el zîmbind. Dar întîi trebuie să știm că acțiunile noastre sînt inutile și, totuși, trebuie să acționăm ca și cum nu am ști acest lucru. Asta e nebunia controlată a unui vrăjitor.

5

M-am întors la casa lui don Juan pe 3 octombrie, 1968, cu singurul scop de a-l întreba despre evenimentele legate de inițierea lui Eligio. Citind descrierea celor întîmplate atunci, m-au năpădit o mulțime de întrebări. Aveam nevoie de explicații foarte precise, așa încît am făcut dinainte o listă cu întrebările care mă interesau, alegîndu-mi foarte atent cuvintele.

Am început să-l întreb :

— Chiar am „văzut“ în noaptea aceea, don Juan ?

— Erai pe-aproape.

— Tu ai „văzut“ că eu „vedeam“ mișcările lui Eligio ?

— Da. Am „văzut“ că Mescalito îți permitea să „vezi“ o parte din lecția lui Eligio, altfel ai fi privit la un om care stătea acolo, sau care era întins acolo. La ultima mitotă nu ai văzut ca oamenii să fi făcut ceva, nu-i așa ?

La ultima mitotă nu observasem ca vreunul dintre bărbați să fi făcut vreo mișcare neobișnuită. I-am răspuns că puteam spune liniștit că tot ce înregistrasem în notițe era că unii dintre ei s-au dus în tufișuri mai des decît alții.

— Dar ai „văzut“ aproape toată lecția lui Eligio, a continuat don Juan. Gîndește-te la asta. Acum înțelegi cît

de generos e Mescalito cu tine ? Mescalito n-a fost niciodată atît de gentil cu cineva, după cîte știu eu. Cu nimeni. Și totuși, tu nu dai nici o atenție generozității sale. Cum poți să-i întorci spatele atît de direct ? Sau poate ar trebui să spun, în schimbul cărui lucru îi întorci spatele lui Mescalito ?

Simțeam că don Juan mă încolțise iar. Eram incapabil să-i răspund la întrebare. Crezusem întotdeauna că am părăsit ucenicia pentru a mă salva, totuși nu aveam nici o idee de ce anume mă feream, sau pentru ce. Am vrut să schimb repede subiectul conversației noastre, iar pentru acest lucru a trebuit să renunț la toate întrebările pe care le pregătisem și am ridicat cea mai mare problemă a mea.

— Mă întreb dacă poți să-mi spui mai multe despre nebunia ta controlată, am spus.

— Ce vrei să știi despre ea ?

— Spune-mi, te rog, don Juan, ce este exact nebunia controlată ?

Don Juan a rîs tare și a produs un sunet zgomotos, lovindu-și coapsa cu palma făcută căuș.

— Asta este nebunia controlată ! a spus el, a rîs și și-a lovit iar coapsa.

— Ce vrei să spui... ?

— Sînt fericit că în sfîrșit mă întrebi despre nebunia mea controlată, după atîția ani și totuși nu mi-ar fi păsat cîtuși de puțin dacă nu m-ai fi întrebat deloc despre ea. Totuși, am ales să fiu fericit, ca și cum m-ar interesa că m-ai întrebat, ca și cum ar conta că mă interesează, sau nu. „Asta“ este nebunia controlată !

Am rîs amîndoi foarte tare. L-am îmbrățișat. Îi găseam explicația încîntătoare, deși n-o prea înțelesesm

Stăteam, ca de obicei, exact în zona din fața ușii sale. Era spre prînz. Don Juan avea în fața lui o grămadă de semințe și curăța rămășițele de pe ele. M-am oferit să-l ajut, dar el m-a refuzat spunînd că semințele erau un cadou pentru unul din prietenii lui din Mexicul central și că nu aveam destulă putere să le ating.

— Cu cine îți exersezi nebunia controlată, don Juan ? am întrebat după o lungă tăcere.

A chicotit.

— Cu oricine ! a exclamat zîmbind.

— Atunci cînd alegi să o faci ?

— De fiecare dată cînd acționez.

În acest moment am simțit nevoia să recapitulez și l-am întrebat dacă nebunia controlată însemna cumva că acțiunile lui nu erau niciodată sincere, fiind doar acțiunile unui actor.

— Acțiunile mele sînt sincere, a spus el, dar ele sînt doar acțiunile unui actor.

— Atunci, tot ceea ce faci trebuie să fie o nebunie controlată, am exclamat eu, cu adevărat surprins.

— Da, totul, a spus el.

— Dar nu poate fi adevărat, am protestat, că fiecare dintre acțiunile tale este doar o nebunie controlată.

— De ce nu ? a întrebat el cu o privire misterioasă.

— Asta ar însemna că pentru tine nu contează nimic și că pe tine nu te interesează cu adevărat nimeni, sau nimic. Ia-mă pe mine, de exemplu. Vrei să spui că nu te interesează dacă devin sau nu om al cunoașterii, sau dacă trăiesc sau mor, sau fac orice altceva ?

— E adevărat ! Nu mă interesează. Tu ești ca Lucio, sau ca oricine altcineva din viața mea, din nebunia mea controlată.

Am simțit un sentiment straniu de goliciune. Evident că nu exista nici un motiv în lume pentru care don Juan să fie interesat de mine, dar, pe de altă parte, aveam aproape certitudinea că pe el îl interesa personal ; m-am gîndit că nu putea fi altfel, deoarece el îmi dăduse întotdeauna toată atenția în timpul pe care l-am petrecut cu el. M-am gîndit că poate don Juan spunea asta doar pentru că era supărat pe mine. În definitiv, eu părăsisem învățăturile sale.

— Am sentimentul că nu vorbim despre același lucru, am spus. Nu ar fi trebuit să mă folosesc pe mine ca exemplu. Ceea ce am vrut să spun este că trebuie să existe ceva în lume care să te interseze într-un mod care să nu fie nebunie controlată. Nu cred că este posibil să trăiești, dacă pentru tine nu contează nimic.

— Asta ți se aplică „ție", a spus. Lucrurile contează pentru „tine". M-ai întrebat despre nebunia mea controlată și ți-am spus că tot ce fac în legătură cu mine și semenii mei este nebunie, pentru că nimic nu contează.

— Ideea mea este, don Juan, că dacă pentru tine nu contează nimic, cum poți trăi ?

A rîs și, după un moment de pauză, în care părea că deliberează dacă să răspundă sau nu, s-a ridicat și s-a dus în spatele casei. L-am urmat.

— Stai, stai, don Juan, am spus. Vreau cu adevărat să știu ; trebuie să-mi explici ce vrrei să spui.

— Poate că nu e posibil de explicat, a spus. Anumite lucruri în viață contează pentru tine, pentru că sînt importante ; acțiunile tale sînt, bineînțeles, importante pen-

tru tine, dar pentru mine nici un lucru nu mai este important, nici acțiunile mele, nici acțiunile semenilor mei oameni. Eu continui să trăiesc totuși, pentru că am voința mea. Pentru că mi-am temperat voința de-a lungul vieții, pînă cînd a ajuns să fie curată și sănătoasă și acum pentru mine nu mai contează că nu mă mai interesează nimic. Voința mea controlează nebunia vieții mele.

S-a lăsat pe vine și și-a trecut degetele prin niște ierburi pe care le pusese la uscat la soare, pe o bucată de pînză de sac.

Eram uimit. N-aș fi anticipat niciodată direcția pe care o va lua discutarea problemei mele. După o pauză lungă, m-am gîndit la un contraargument. I-am spus că, după opinia mea, unele dintre acțiunile semenilor mei erau de importanță supremă. I-am arătat că un război nuclear ar fi în mod clar cel mai dramatic exemplu al unei astfel de acțiuni. Am spus că, pentru mine, distrugerea vieții de pe suprafața pămîntului ar fi o acțiune de o enormitate copleșitoare.

— Crezi asta, pentru că gîndești. Te gîndești la viață, a spus don Juan, cu o strălucire în ochi. Tu nu „vezi".

— Aș simți în mod diferit, dacă aș putea „vedea" ? am întrebat.

— O dată ce un om învață să „vadă", el se află singur într-o lume în care nu există decît nebunie, a declarat criptic don Juan.

A făcut o mică pauză și m-a privit, de parcă voia să vadă efectul cuvintelor sale.

— Acțiunile tale, la fel ca și acțiunile semenilor tăi în general, par să fie importante pentru tine, pentru că tu ai „învățat" să crezi că sînt importante.

A folosit cuvîntul „învățat“ cu o inflexiune atît de originală, încît m-a forțat să-l întreb ce a vrut să spună prin asta.

S-a oprit din manipularea plantelor și m-a privit.

— Noi învățăm să gîndim despre orice, a spus, și apoi ne antrenăm ochii să vadă lucrurile așa cum credem noi că ar fi ele. Noi privim la noi, gîndind deja că sîntem importanți. Și apoi trebuie să ne „simțim“ importanți ! Dar apoi un om învață să „vadă“ și el își dă seama că nu mai poate gîndi despre lucruri că sînt așa cum le vede, iar dacă nu poate să se gîndească la ceea ce privește, totul devine important.

Don Juan trebuie să-mi fi observat privirea mirată și și-a repetat de trei ori afirmațiile ca să mă facă să înțeleg. Ceea ce spusese el îmi suna ca un fel de jargon la început, dar după ce am reflectat asupra lor, cuvintele lui se întrezăreau mai mult ca un fel de declarație sofisticată despre oricare fațetă a percepției.

Am încercat să mă gîndesc la o întrebare bună, care l-ar face să-și clarifice ideea, dar nu-mi venea nimic în minte. Brusc, m-am simțit obosit și nu mi-am mai putut controla corect gîndurile.

Don Juan a părut că-mi observă oboseala și m-a bătut ușor pe umăr.

— Curăță plantele astea de aici, a spus el, și apoi pisează-le atent în cana asta.

Mi-a dat o cană mare de cafea și a plecat.

S-a întors acasă după cîteva ore, spre seară. Terminasem de pisat plantele și avusesem destul timp ca să-mi scriu notițele. Am vrut să-i pun cîteva întrebări chiar atunci, dar el nu era într-o stare în care să-mi poată

răspunde. A spus că-i este foame și întîi trebuie să-și facă de mîncare. A aprins un foc în cuptorul lui de pămînt și a pus o oală cu supă de carne și oase. S-a uitat în sacul cu alimente pe care i-l adusesem și a ales niște legume, pe care le-a tăiat bucățele și le-a aruncat în oală. Apoi s-a întins pe rogojina lui, și-a scos sandalele și mi-a spus să stau mai aproape de cuptor, ca să pot întreține focul.

Era aproape întuneric; de unde stăteam, vedeam cerul spre vest. Marginile unei formațiuni groase de nori aveau nuanța pielii de căprioară, în timp ce în centrul formațiunii norii erau aproape negri.

Mă pregăteam să fac un comentariu despre frumusețea norilor, cînd el a vorbit.

— Margini vaporoase și un centru masiv, a spus, arătînd spre nori.

Afirmația lui era un apropo atît de perfect, încît m-a făcut să tresar.

— Tocmai voiam să-ți vorbesc despre nori, am spus.

— Atunci ți-am luat-o înainte, a spus și a început să rîdă într-un elan copilăresc.

L-am întrebat dacă era într-o stare în care să-mi răspundă la niște întrebări.

— Ce vrei să știi ? a întrebat.

— Ceea ce mi-ai spus în după-amiaza asta despre nebunia controlată m-a tulburat foarte mult. Zău că nu pot înțelege ce ai vrut să spui.

— Bineînțeles că nu poți, a spus. Tu încerci să te gîndești la asta și ceea ce ți-am spus eu nu se potrivește cu gîndurile tale.

— Încerc să mă gîndesc, am spus, pentru că ăsta e singurul mod în care eu personal pot înțelege ceva. De exem-

plu, don Juan, vrei să spui că o dată ce un om învață să „vadă“, totul în lume devine inutil ?

— N-am spus inutil, am spus fără importanță. Totul este egal și de aceea, fără importanță. De exemplu, pentru mine nu există nici un mod de a spune dacă acțiunile mele sînt mai importante decît ale tale, sau că un lucru e mai important decît altul, de aceea toate lucrurile sînt fără importanță.

L-am întrebat dacă afirmațiile lui erau o declarație că ceea ce denumea el „vedere“ era de fapt un „mod mai bun“ decît simplul „a privi“. El a spus că ochii omului pot realiza amîndouă acțiunile, dar că nici una dintre ele nu era mai bună decît celalată ; totuși, să menții ochii doar în poziția de a privi era după el o pierdere inutilă.

— De exemplu, avem nevoie să privim cu ochii noștri, pentru a putea rîde, a spus, pentru că numai cînd privim la lucruri putem detecta partea comică a lumii. Pe de altă parte, cînd ochii noștri „văd“, totul este egal, astfel încît nimic nu mai e comic.

— Vrei să spui, don Juan, că un om care „vede“ nu mai poate rîde ?

A rămas tăcut o vreme.

— Poate că sînt oameni ai cunoașterii care nu rîd niciodată, a spus. Totuși, eu nu cunosc nici unul. Cei pe care-i cunosc „văd“ și, de asemenea, și privesc, deci rîd.

— Un om al cunoașterii ar putea plînge, de exemplu ?

— Cred că da. Ochii noștri privesc, astfel încît putem rîde, sau plînge, ne putem bucura, sau putem fi triști ; de aceea, ori de cîte ori sînt martor la ceva care în mod normal m-ar face să fiu trist, eu pur și simplu îmi schimb

ochii și „văd“ în loc să privesc. Dar atunci cînd întîlnesc ceva hazliu, privesc și rîd.

— Dar atunci, don Juan, rîsul tău e real și nu nebunie controlată.

Don Juan m-a fixat o clipă cu privirea.

— Discut cu tine pentru că mă faci să rîd, a spus. Îmi amintești de niște șobolani de deșert, cu coada stufoasă, care cad în capcană cînd își înfig cozile în găuri, încercînd să sperie alți șobolani, pentru a le fura mîncarea. Tu te lași prins în propriile tale gînduri. Ai grijă ! Uneori șobolanii aceia își rup cozile încercînd să se elibereze.

Am găsit comparația lui comică și am rîs. Don Juan îmi arătase odată niște rozătoare mici, cu cozile stufoase, care arătau ca niște veverițe grase ; imaginea unuia dintre aceștia rupîndu-și coada era tristă și, în același timp, morbid de comică.

— Rîsul meu, ca tot ceea ce fac, este real, a spus el, dar este de asemenea și nebunie controlată, pentru că e inutil ; nu schimbă nimic și totuși rîd.

— Dar, după cîte înțeleg eu, don Juan, rîsul tău nu e inutil. Te face fericit.

— Nu ! Sînt fericit pentru că aleg să privesc la lucruri care mă fac fericit și astfel ochii mei prind partea comică a loc, iar eu rîd. Ți-am spus acest lucru de nenumărate ori. Trebuie să-ți alegi întotdeauna un drum cu inima, pentru a fi la maximul posibilităților și probabil că astfel poți rîde întotdeauna.

Am interpretat ceea ce spusese atunci în sensul că plînsul era inferior rîsului, sau că cel puțin era probabil o acțiune care ne slăbește. El a afirmat că nu există o diferență intrinsecă între ele și că amîndouă sînt importante ;

a spus că totuşi el preferă rîsul, deoarece corpul lui se simţea mai bine rîzînd decît atunci cînd plîngea.

În acest punct am sugerat că, dacă există o preferinţă, atunci nu există egalitate ; dacă el prefera rîsul plînsului, atunci primul era mai important.

El a susţinut cu încăpăţînare că preferinţa lui nu însemna că nu erau egale ; iar eu am insistat că argumentul nostru ar putea fi extins logic la a spune că, dacă lucrurile sînt egale, atunci de ce nu am putea alege moartea ?

— Mulţi oameni ai cunoaşterii fac asta, a răspuns el. Într-o zi ei dispar pur şi simplu. Oamenii pot gîndi despre ei şi că au fost prinşi în capcană, sau au fost ucişi din cauza îndeletnicirilor lor. Ei aleg să moară pentru că pentru ei nu contează. Pe de altă parte, eu aleg să trăiesc şi să rîd, nu pentru că ar conta, ci pentru că asta e înclinaţia naturii mele. Raţiunea pentru care spun că aleg e pentru că „văd" şi nu faptul că aleg să trăiesc ; voinţa mea mă face să continui să trăiesc în pofida a tot ceea ce „văd". Acum nu mă poţi înţelege, din cauza obişnuinţei tale de a gîndi cînd priveşti la lucruri şi de a gîndi aşa cum gîndeşti.

Afirmaţia lui m-a intrigat foarte mult. L-am rugat să-mi explice ce voia să spună.

A repetat aceeaşi construcţie de frază de mai multe ori, acordîndu-şi parcă timp de a o aranja în termeni diferiţi, apoi şi-a expus ideea, spunînd că prin „gîndire" el înţelegea ideea constantă pe care o avem despre toate lucrurile din lume. A spus că „vederea" spulbera această obişnuinţă, iar că pînă cînd voi învăţa să „văd" nu puteam înţelege cu adevărat ceea ce voia el să spună.

— Dar dacă nu contează nimic, don Juan, atunci de ce ar conta ca eu să învăţ să „văd" ?

— Ţi-am explicat odată că specia noastră, a oamenilor, e obişnuită să înveţe, că e bine, că e rău, a spus el. Eu am învăţat să „văd“ şi îţi spun ţie acum că nimic nu contează ; acum e rîndul tău ; poate că într-o zi o să „vezi“ şi atunci o să ştii dacă lucrurile contează sau nu. Pentru mine nu contează nimic, dar pentru tine poate va conta totul. Ar trebui să ştii de acum că un om al cunoaşterii trăieşte prin acţiune, nu prin ceea ce gîndeşte despre acţiune, nici gîndindu-se la ce va gîndi după ce va termina acţiunea. Un om al cunoaşterii îşi alege un drum cu inima şi îl urmează ; apoi el priveşte şi se bucură şi rîde ; apoi el „vede“ şi ştie. El ştie că viaţa lui se va termina prea devreme ; ştie că el, sau oricine altcineva, nu merge nicăieri ; ştie, pentru că „vede“, că nici un lucru nu e mai important decît altul. Cu alte cuvinte, un om al cunoaşterii nu are onoare, demnitate, familie, nume, ţară, ci numai viaţa de trăit, iar în asemenea circumstanţe, singura lui legătură cu semenii săi este nebunia lui controlată. Astfel, un om al cunoaşterii se străduie şi aspiră şi transpiră şi gîfîie, iar dacă altcineva îl vede, el e la fel ca oricare alt om, doar nebunia din viaţa lui se află sub control. Nemaifiind nici un lucru mai important decît altul, un om al cunoaşterii îşi alege orice acţiune şi acţionează în acea idee, ca şi cum ar fi importnată pentru el. Nebunia lui controlată îl face să spună că ceea ce face e important pentru el şi îl face să acţioneze ca şi cum ar fi aşa, dar, totuşi, el ştie că nu este aşa ; astfel că atunci cînd el duce acţiunea la capăt, se retrage în pace şi indiferent dacă acţiunile lui au fost bune sau rele, au dat rezultate sau nu, asta nu mai face parte dintre problemele sale.

— Un om al cunoașterii poate alege, pe de altă parte, să rămînă total impasibil și să nu acționeze niciodată și să se poarte ca și cum această impasibilitate ar conta pentru el; ar avea dreptate și în asta, pentru că ar fi de asemenea nebunia lui controlată.

În acest moment, m-am implicat într-un efort foarte complicat de a-i explica lui don Juan că eram interesat să aflu ce ar motiva un om al cunoașterii pentru o acțiune oarecare, în pofida faptului că el ar ști că nimic nu contează.

El a chicotit ușor înainte să răspundă.

— Te gîndești la acțiunile tale, a spus. De aceea, tu trebuie să crezi că acțiunile tale sînt importante atît cît crezi tu că sînt, cînd în realitate nimic din ceea ce face cineva nu are vreo importanță. Nimic! Dacă nimic nu contează cu adevărat așa cum m-ai întrebat tu, atunci cum putem continua să trăim? Ar fi mai simplu să murim; asta spui și crezi tu, pentru că te gîndești la viața ta, exact așa cum te gîndești acum la cum ar fi dacă ai „vedea". Ai vrut să-ți descriu „vederea", astfel încît să poți începe să te gîndești la ea, în modul în care o faci cu toate lucrurile. Totuși, în cazul „vederii", gîndirea nu este adevărata problemă, astfel că nu-ți pot spune cum este cînd „vezi". Acum vrei să-ți descriu motivele mele pentru nebunia mea controlată și eu pot să-ți spun doar că nebunia controlată e foarte asemănătoare cu „vederea"; este ceva la care nu te poți gîndi.

A căscat. S-a lungit pe spate și și-a întins brațele și picioarele. Oasele îi trosneau.

— Ai lipsit prea mult, a spus. Gîndești prea mult.

S-a ridicat şi s-a dus în tufişurile mari de lîngă casă. Am alimentat focul, ca să fiarbă amestecul. Am vrut să aprind o lampă, dar întunericul era foarte liniştitor. Se crease o strălucire roşiatică în jurul meu. Mi-am pus notiţele alături şi m-am întins. Mă simţeam obosit. Din toată conversaţia cu don Juan, singurul lucrul important care îmi rămăsese în minte era că lui nu-i păsa de mine; mă deranja enorm. De-a lungul anilor îmi pusese toată încrederea în el. Dacă nu aş fi avut deplină încredere în el, aş fi fost paralizat de frica de a-i învăţa cunoaşterea. Premisa pe care îmi bazasem încrederea era ideea că pe el îl interesam personal; îmi fusese întotdeauna frică de el de fapt, dar îmi păstrasem controlul asupra fricii, pentru că aveam încredere în el. Cînd el a eliminat această bază, nu mai aveam nimic pe care să mă bazez şi mă simţeam fără apărare.

O nelinişte foarte ciudată pusese stăpînire pe mine. Am devenit extrem de agitat şi am început să pendulez în faţa cuptorului. Don Juan întîrzia. Îl aşteptam cu mare nerăbdare.

S-a întors puţin mai tîrziu; s-a aşezat iar în faţa focului şi eu am izbucnit dînd glas temerilor. I-am spus că eram îngrijorat pentru că nu puteam schimba direcţia în mijlocul curentului. I-am explicat că, împreună cu încrederea pe care o aveam în el, învăţasem, de asemenea, să respect şi să privesc modul lui de viaţă ca fiind, implicit, mai raţional, sau cel puţin mai funcţional ca al meu. A trebuit să-i vorbesc căci cuvintele lui mă aruncaseră într-un conflict teribil, pentru că ele presupuneau ca eu să-mi schimb sentimentele. Pentru a ilustra ideea mea, i-am povestit lui don Juan despre un om bătrîn, cu acelaşi nivel

de cultură ca al meu, un avocat foarte bogat și conservator, care a trăit toată viața convins că el susținea triumful adevărului. Pe la începutul anilor '30, la apariția New Deal-ului*, el s-a implicat în mod pătimaș în drama politică a acelor vremuri. Era ferm convins că schimbarea va fi vătămătoare pentru țară, iar din convingerea sa că avea dreptate și din devotamentul față de modul său de viață, s-a angajat să lupte cu ceea ce credea el că este un demon politic. Dar fluxul timpurilor era prea puternic și l-a copleșit. A luptat zece ani în arena politică și în viața lui personală ; apoi al doilea război mondial i-a transformat eforturile într-o înfrîngere totală. Înfrîngerea lui politică și ideologică a dat naștere unei amărăciuni profunde ; s-a autoexilat vreme de douăzeci și cinci de ani. Cînd l-am întîlnit, avea optzeci și patru de ani și se întorsese în țara sa pentru a-și petrece ultimii ani într-un cămin de bătrîni. Mi se părea de neconceput că a trăit atît de mult, avînd în vedere modul în care își rispise viața în amărăciune și autocompătimire. El găsea potrivită compania mea și am discutat mult.

Ultima dată cînd l-am văzut, încheiase convorbirea noastră cu următoarele cuvinte :

— Am avut timp să-mi revăd viața și s-o examinez. Problemele din timpul meu sînt astăzi doar o poveste ; și nici măcar una interesantă. Poate că mi-am rispit anii vieții urmărind ceva care n-a existat niciodată. Recent, am avut sentimentul că am crezut în ceva ridicol. Nu a meritat osteneala. Cred că știu asta. Totuși, nu pot recăpăta cei patruzeci de ani pierduți.

* Programul legislativ și administrativ al președintelui F.D. Roosevelt conceput pentru a promova relansarea economiei și reforme sociale (n. red.).

I-am explicat lui don Juan că de data aceasta conflictul era al meu și s-a născut din dubiile în care m-au aruncat cuvintele lui despre nebunia controlată.

— Dacă nimic nu contează cu adevărat, am spus, după ce-ai devenit un om al cunoașterii, te trezești neapărat că ai un gol interior la fel ca prietenul meu, fără avantajul unei poziții mai bune.

— Nu este așa, a spus don Juan tăios. Prietenul tău e singur, pentru că o să moară fără să „vadă". În viața lui n-a ajuns decît să îmbătrînească și acum trebuie să se autocompătimească mai mult decît orcînd. Simte că a pierdut patruzeci de ani, pentru că a alergat după victorii și a găsit doar înfrîngeri. Nu va ști niciodată ca a fi victorios și a fi învins înseamnă unul și același lucru. Deci acum îți este frică pentru că ți-am spus că ești egal cu orice altceva. Te porți copilărește. Destinul nostru ca oameni este să învățăm, iar cel ce merge pe drumul cunoașterii e pregătit ca pentru război; ți-am spus asta de nenumărate ori. Mergi spre cunoaștere, sau la război, cu frică, respect, conștient că mergi la război, și cu încredere absolută în tine. Pune-ți încrederea în tine, nu în mine. Și îți este frică de goliciunea vieții prietenului tău. Dar în viața unui om al cunoașterii nu există goluri, îți spun eu. Totul este plin pînă la refuz.

Don Juan s-a ridicat și și-a întins brațele, ca și cum ar fi pipăit lucruri în aer.

— Totul e plin pînă la refuz, a repetat el, și totul e egal. Eu nu sînt ca prietenul tău, care a îmbătrînit doar. Cînd îți spun că nimic nu contează, nu mă refer la același lucru ca el. Pentru el, lupta n-a meritat timpul pierdut, pentru că a fost înfrînt; pentru mine, nu există victorie sau înfrîngere, sau goliciune. Totul e plin pînă la refuz, iar lupta mea a meritat timpul pierdut.

— Pentru a deveni om al cunoașterii, trebuie să fii un luptător, nu un copil plîngăreț. Trebuie să te străduiești fără să cedezi, fără plîngeri, fără eschivări, pînă cînd „vezi", doar ca să realizezi atunci că nimic nu contează.

Don Juan a mestecat în oală cu o lingură de lemn. Mîncarea era gata. A luat oala de pe foc și a pus-o pe un bloc rectangular de chirpici, pe care îl construise lîngă perete și îl folosea ca masă, sau ca raft. A tras cu piciorul două cutii mici, care îi serveau drept scaune confortabile, în special dacă stăteai cu spatele sprijinit de zid. Mi-a făcut semn să mă așez și mi-a turnat supă. A zîmbit ; ochii lui străluceau ca și cum prezența mea îl bucura cu adevărat. A împins ușor farfuria cu supă spre mine. În gestul său era atîta bunătate și căldură, încît părea un apel de a-mi recîștiga încrederea în el. M-am simțit prost ; am încercat să-mi risipesc starea căutîndu-mi lingura, dar nu am putut s-o găsesc. Supa era fierbinte ca s-o beau direct din farfurie și, în timp ce se răcea, l-am întrebat pe don Juan dacă nebunia controlată însemna că un om al cunoașterii nu mai place pe nimeni.

El s-a oprit din mîncat și a rîs.

— Ești prea preocupat să-ți placă oamenii, sau să fii plăcut de ei, a spus. Un om al cunoașterii simpatizează, asta-i tot. Lui îi place orice, sau place pe oricine dorește, dar își folosește nebunia controlată pentru a nu fi preocupat de asta. Opusul a ceea ce faci tu acum. A-i plăcea pe oameni, sau a fi plăcut de ei, nu e tot ce poate face un om.

M-a fixat o clipă cu privirea, cu capul înclinat într-o parte.

— Gîndește-te la asta, a spus.

— Mai este un lucru despre care vreau să te întreb, don Juan. Ai spus că trebuie să privim cu ochii noștri ca

să rîdem, dar eu cred că rîdem pentru că gîndim. De exemplu, un orb poate rîde și el.

— Nu, a răspuns. Orbii nu rîd niciodată. Corpurile lor tresar puțin de impulsul rîsului. Ei n-au prins niciodată partea comică a lumii și trebuie să și-o imagineze. Rîsul lor nu este clocotitor.

N-am mai vorbit. Aveam o senzație de bunăstare, de fericire. Am mîncat în tăcere ; apoi don Juan a început să rîdă. Foloseam o crenguță uscată pentru a lua verdețurile din supă.

4 octombrie 1968

Astăzi, la un moment dat, l-am întrebat pe don Juan dacă-l deranja să mai discutăm puțin despre „vedere". A părut că deliberează o clipă, apoi a zîmbit și a spus că m-am angajat iar în vechea meteahnă, să vorbesc în loc să acționez.

— Dacă vrei să „vezi", trebuie să lași ca fumul să te ghideze din nou, a spus el categoric. Nu mai discut despre asta.

Îl ajutam să curețe niște ierburi. Am lucrat multă vreme într-o tăcere totală. Cînd sînt forțat să tac multă vreme, simt întotdeauna o neliniște, în special în prezența lui don Juan. La un moment dat, într-o ieșire oarecum forțată și belicoasă, i-am pus o întrebare.

— Cum își exersează un om al cunoașterii nebunia controlată cînd moare o persoană la care ține ? am întrebat.

Don Juan a fost luat prin surprindere de întrebarea mea și m-a privit scrutător.

— De exemplu, nepotul tău, Lucio, am spus. În cazul morții sale, acțiunile tale ar fi o nebunie controlată ?

— Să-l luăm pe fiul meu, Eulalio, e un exemplu mai bun, a replicat calm don Juan. A fost zdrobit de pietre, pe cînd lucra la construcția autostrăzii Pan-Americane. Acțiunile mele față de el în timpul morții sale erau o nebunie controlată. Cînd am ajuns la zona distrusă, era aproape mort, dar corpul lui puternic continua să se miște și să dea din picioare. Am stat în fața lui și le-am spus băieților din brigadă să nu-l miște ; m-au ascultat și au stat acolo, înconjurîndu-l pe băiatul meu, privind la trupul lui zdrobit. Am stat și eu acolo, dar n-am privit. Mi-am schimbat ochii, astfel încît să pot „vedea" viața lui personală dezintegrîndu-se, răspîndindu-se necontrolat dincolo de limitele ei, ca o ceață de cristale, pentru că acesta e modul în care viața și moartea se amestecă și se răspîndesc. Asta am făcut în timpul morții fiului meu. Asta e tot ce poți face, iar asta e nebunie controlată. Dacă l-aș fi privit, l-aș fi văzut cum devine imobil și aș fi simțit un strigăt în eul meu, pentru că nu-i voi mai vedea niciodată silueta minunată pe acest pămînt. În loc de asta, i-am „văzut" moartea, iar în asta nu e nici o tristețe, nici un sentiment. Moartea lui era egală cu orice altceva.

A rămas o vreme tăcut. Părea să fie trist, dar apoi a zîmbit și mi-a atins capul ușor.

— Așa că poți spune că atunci cînd moartea atinge o persoană pe care o iubesc, nebunia mea controlată constă în a-mi schimba ochii.

M-am gîndit la oamenii pe care-i iubeam și m-a învăluit o undă teribilă de autocompătimire.

— Ce noroc ai, don Juan. Tu poți să-ți schimbi ochii, în timp ce eu nu pot decît să privesc.

Mi-a găsit hilară afirmația și a rîs.

— Noroc, prostii ! a spus. E vorba de multă muncă.

Am rîs amîndoi. După o tăcere lungă, am început iar să-l sondez, poate doar ca să-mi împrăștii propria mea tristețe.

— Atunci, dacă te-am înțeles corect, don Juan, singurele acțiuni din viața unui om al cunoașterii care nu constituie nebunie controlată sînt cele pe care el le realizează cu aliații lui și cu Mescalito. Nu-i așa ?

— Ai dreptate, a spus chicotind. Aliatul meu și Mescalito nu sînt pe aceeași treaptă cu noi, ființele umane. Nebunia mea controlată se aplică numai mie și acțiunilor pe care le realizez în compania oamenilor, semenii mei.

— Totuși, există o posibilitate logică, am spus, să te gîndești că un om al cunoașterii poate să privească și acțiunile lui cu aliatul, sau cu Mescalito, drept nebunie controlată, nu-i așa ?

M-a fixat o clipă cu privirea.

— Iar gîndești, a spus. Un om al cunoașterii nu gîndește, de aceea el nu poate întîlni această posibilitate. Eu, de exemplu. Spun că nebunia mea controlată se aplică doar acțiunilor pe care le realizez în compania semenilor mei ; spun asta pentru că eu îi pot „vedea" pe semenii mei. Totuși, nu pot „vedea" prin aliatul meu, și asta îl face de neînțeles pentru mine, așadar, cum aș putea să-mi țin în frîu nebunia controlată, dacă nu „văd" prin el ? Cu aliatul meu, sau cu Mescalito, sînt doar un om care știe să „vadă" și constată că e derutat de ceea ce „vede" ; un om care știe că nu va înțelege niciodată tot ceea ce-l înconjoară. Să te luăm pe tine, de exemplu. Pentru mine nu contează dacă devii sau nu un om al cunoașterii ; totuși, pentru Mescalito asta contează. Evident că-l interesează, altfel n-ar face atîtea pentru a-și păstra interesul pentru tine. Eu pot remarca interesul lui și acționez conform acestuia, totuși motivele lui îmi sînt de neînțeles.

6

Exact cînd ne urcam în mașină, pentru a face o excursie în Mexicul central, pe 5 octombrie 1968, don Juan m-a oprit.

— Ți-am spus înainte, a spus cu o expresie serioasă, că nu trebuie să dezvălui niciodată adevăratul nume, sau poziția unui vrăjitor. Cred că ai înțeles că nu trebuie să-mi dezvălui niciodată adevăratul nume și nici locul unde se află corpul meu. Acum o să te rog să faci același lucru cu un prieten al meu, un prieten căruia o să-i spui Genaro. Mergem la casa lui ; o să petrecem un timp acolo.

L-am asiguat că nu-i trădasem niciodată încrederea.

— Știu asta, a spus, fără să-și schimbe expresia serioasă. Totuși, mă interesează ca tu să nu devii necugetat.

Am protestat și don Juan mi-a spus că voia să-mi reamintească doar că, de fiecare dată cînd ești neatent în probleme de vrăjitorie, te joci cu o moarte iminentă și inutilă, care poate fi evitată printr-un comportament atent și conștient.

— Nu o să mai discutăm niciodată subiectul ăsta, a spus. O dată ce părăsim casa mea, nu vom mai pomeni numele lui Genaro, nici nu ne vom mai gîndi la el. Acum

vreau să-ți pui gîndurile în ordine. Cînd îl vei întîlni, va trebui să fii limpede și fără îndoieli în minte.

— La ce fel de îndoieli te referi, don Juan ?

— La orice fel de îndoieli. Cînd îl vei întîlni, va trebui să fii limpede ca un cristal. El o să te „vadă" !

Avertizările lui ciudate m-au făcut să mă simt foarte neliniștit. I-am spus că poate n-ar trebui să-l întîlnesc deloc pe prietenul lui, ci să merg doar pînă în vecinătatea casei sale și să-l las pe el acolo.

— Ceea ce ți-am spus e doar o precauție, a spus. Ai cunoscut deja un vrăjitor, Vicente, iar el era aproape să te omoare. Ai grijă de data asta !

După ce am ajuns în Mexicul central, ne-au trebuit două zile ca să mergem de unde am lăsat mașina pînă la casa prietenului său, un mic bordei cocoțat pe-o pantă a muntelui. L-am recunoascut imediat. Îl întîlnisem deja, deși foarte sporadic, cînd îi adusesem lui don Juan cartea. Atunci nu-l privisem prea atent, doar în ocheade scurte, așa că avusesem impresia că era un fel de bătrîn ca don Juan. Cum stătea în fața ușii casei sale, am remarcat că era vizibil mai tînăr decît don Juan. Probabil că abia trecuse de șaizeci de ani. Era mai scund decît don Juan și mai zvelt, foarte închis la ten și vînjos. Părul lui era des și alb și puțin mai lung ; îi trecea peste urechi și îi cădea pe frunte. Fața era rotundă și aspră. Un nas foarte proeminent îl făcea să arate ca o pasăre de pradă cu ochi mici și întunecați.

A vorbit întîi cu don Juan. Acesta a dat afirmativ din cap. Au discutat puțin timp. Nu vorbeau spaniola, așa că

n-am înțeles ce spuneau. Apoi don Genaro s-a întors spre mine.

— Ești binevenit în umilul meu bordei, mi s-a adresat el într-o spaniolă ceremonioasă.

Cuvintele lui erau o formulă spaniolă de politețe, pe care o auzisem înainte în diferitele zone rurale ale Mexicului. Totuși, articulînd cuvintele, el a rîs cu voioșie, fără nici un motiv aparent și am știut că își exersa nebunia controlată. Pe el nu-l interesa cîtuși de puțin că un bordei îi servea drept casă. Mi-a plăcut foarte mult don Genaro.

În cursul următoarelor două zile am mers în munți ca să culegem plante. Don Juan, don Genaro și cu mine am plecat în fiecare zi la revărsatul zorilor. Cei doi bătrîni au mers într-o zonă anume, dar neidentificată a muntelui, iar eu am rămas singur într-o zonă păduroasă. Acolo am avut un sentiment de desăvîrșire. N-am observat trecerea timpului și nici n-am fost neliniștit că sînt singur ; experiența extraordinară pe care am trăit-o în aceste două zile a constat în capacitatea stranie de a mă concentra asupra delicatei sarcini de a găsi anumite plante pe care don Juan mă lăsase să le culeg.

Ne-am întors acasă spre seară și în amîndouă zilele am fost atît de obosit, încît am adormit imediat.

Totuși, a treia zi a fost diferită de cele anterioare. Am lucrat împreună toți trei și don Juan l-a rugat pe don Genaro să mă învețe cum să selectez anumite plante. Ne-am întors spre prînz, iar cei doi bătrîni au stat ore întregi în fața casei, într-o tăcere desăvîrșită, de parcă ar fi fost într-o stare de transă. Totuși nu dormeau. M-am

plimbat de cîteva ori în jurul lor; don Juan îmi urmărea mişcarea cu ochii şi la fel făcea şi don Genaro.

— Trebuie să vorbeşti cu plantele, înainte de a le culege, a spus don Juan.

A plasat cuvintele sec şi le-a repetat de trei ori, ca să-mi capteze atenţia. Nimeni nu spusese nici un cuvînt pînă atunci.

— Pentru a „vedea“ plantele, trebuie să le vorbeşti personal, a continuat el. Trebuie să ajungi să le cunoşti individual; plantele îţi pot spune tot ce te interesează despre ele.

Era spre seară. Don Juan stătea pe o lespede, cu faţa spre munţii dinspre vest; don Genaro se aşezase lîngă el pe o rogojină, cu faţa spre nord. Don Juan îmi spusese în prima zi cînd am ajuns acolo, că acelea erau „poziţiile“* lor şi că eu trebuia să stau jos, oriunde în faţa lor. Adăugase că în timp ce stăteam în acele poziţii, eu trebuia să-mi ţin faţa îndreptată spre sud-est şi să-i privesc doar în ocheade scurte.

— Da, aşa trebuie să te porţi cu plantele, nu-i aşa ? a spus don Juan şi s-a întors spre don Genaro, care a fost de acord cu un gest afirmativ.

I-am spus că motivul pentru care nu i-am urmat instrucţiunile era pentru că mă simţeam ridicol să discut cu plantele.

* Locuri benefice pentru persoanele în discuţie. Sînt predestinate vrăjitorilor, fiind obţinute prin intermediul cunoaşterii senzoriale. În spaţiul respectiv nici o forţă malefică nu poate pătrunde şi dăuna „proprietarului“. Experienţa fusese trăită de Castaneda, fiind relatată în volumul anterior (n. red.).

— Nu reușești să înțelegi că un vrăjitor nu glumește, a spus el sever. Atunci cînd un vrăjitor încearcă să „vadă“, el încearcă să cîștige putere.

Don Genaro mă fixa cu privirea. Luam notițe și asta părea să-l deruteze. Mi-a zîmbit, a dat din cap și i-a spus ceva lui don Juan. Acesta a ridicat din umeri. Pentru don Genaro trebuie să fi fost foarte ciudat să mă vadă scriind. Don Juan era obișnuit, presupun, să mă vadă luînd notițe, iar faptul că scriam în timp ce el vorbea nu mai era ciudat pentru el ; continua să vorbească fără să bage în seamă că eu scriam. Totuși, don Genaro a continuat să rîdă, iar eu a trebuit să mă opresc din scris, pentru a nu întrerupe conversația.

Don Juan a afirmat iar că acțiunile unui vrăjitor nu trebuie luate în glumă, pentru că vrăjitorul se confruntă cu moartea la fiecare mișcare. Apoi a început să-i relateze lui don Genaro cum într-o noapte am zărit luminile morții, care mă urmărea într-una din călătoriile noastre. Povestirea s-a dovedit extrem de comică pentru don Genaro ; s-a rostogolit pe jos rîzînd.

Don Juan și-a cerut scuze și a spus că prietenul său obișnuia să izbucnească în hohote de rîs. I-am aruncat o privire lui don Genaro, care credeam că se mai rostogolea pe jos, și l-am văzut făcînd ceva foarte neobișnuit. Stătea în cap, fără ajutorul mîinilor sau brațelor, și picioarele îi erau încrucișate, ca și cînd ar fi stat jos. Scena era atît de absurdă, încît m-a făcut să tresar. Cînd mi-am dat seama că el făcea ceva aproape imposibil din punctul de vedere al mecanicii corpului, revenise la o poziție normală. Se pare că totuși don Juan era conștient de ceea ce se întîmpla și îl celebră pe don Genaro cu un hohot de rîs.

Don Genaro se pare că observase deruta mea ; a bătut de două ori din palme și s-a rostogolit iar pe jos, dîndu-mi impresia că voia să-l urmăresc. Ceea ce la început părea să fie o rostogolire pe jos era de fapt o aplecare laterală din poziția stînd, pînă cînd atingea pămîntul cu capul. Părea că ajunge în această poziție ilogică prin cîștigare de impuls, aplecîndu-se de cîteva ori, pînă cînd inerția corpului îl ducea într-o poziție verticală, astfel că pentru o clipă stătea „pe cap".

Cînd rîsul lor a încetat, don Juan a continuat să vorbească ; tonul lui era foarte sever. Mi-am schimbat poziția corpului, pentru a mă simți mai lejer și l-am ascultat cu toată atenția. N-a zîmbit deloc, așa cum făcea de obicei, în special cînd voiam să fiu foarte atent la ceea ce spunea. Don Genaro continua să mă privească, ca și cum s-ar fi așteptat să încep iar să scriu, dar n-am mai luat notițe. Cuvintele lui don Juan erau o dojană pentru faptul că nu vorbisem cu plantele pe care le culesesem, așa cum mă sfătuise întotdeauna. A spus că plantele pe care le ucisesem puteau și ele să mă ucidă ; că era sigur că, mai devreme sau mai tîrziu, mă vor îmbolnăvi. A adăugat că dacă mi se va face rău din cauza rănilor produse plantelor, voi reuși totuși să mă refac și voi avea impresia că am avut un atac de gripă.

Amîndoi au trecut din nou printr-un moment de veselie, apoi don Juan a devenit iar serios și a spus că, dacă nu mă voi gîndi la moartea mea, întreaga mea viață va fi un haos personal. Arăta foarte aspru.

— Ce altceva poate avea un om în afara vieții și morții lui ? mi-a spus el.

În acest moment am simţit că era indispensabil să iau notiţe iar şi am început să scriu. Don Genaro m-a fixat cu privirea şi a zîmbit. Apoi şi-a dat capul pe spate şi şi-a umflat nările. Avea un control remarcabil asupra muşchilor nărilor, pentru că ele şi-au lărgit de vreo două ori mărimea lor normală.

Ceea ce era şi mai comic nu erau atît gesturile lui, cît reacţiile sale faţă de acestea. După ce şi-a lărgit nările, el s-a rostogolit în jos şi a atins iar poziţia aceea de stînd-pe-cap, în poziţie răsturnată.

Don Juan a rîs pînă i-au dat lacrimile. M-am simţit un pic jenat şi am rîs nervos.

— Lui Genaro nu-i place să scrie, a explicat don Juan.

Mi-am lăsat notiţele deoparte, dar don Genaro m-a asigurat că nu era nici o problemă, pentru că nu-l deranja deloc. Mi-am adunat iar notiţele şi am început iar să scriu. El a repetat aceleaşi mişcări hilare şi amîndoi au avut iar aceleaşi reacţii.

Don Juan m-a privit, încă rîzînd, şi a spus că prietenul lui mă descria ; că tendinţa mea era să-mi lărgesc nările de cîte ori scriam ; şi că don Genaro credea că a încerca să devii vrăjitor luînd notiţe era tot atît de absurd ca şi a sta în cap şi astfel el lua poziţia aceea grotescă, odihnindu-şi greutatea corpului stînd pe cap.

— Poate că tu nu vezi nimic comic, a spus don Juan, dar numai Genaro poate sta pe cap şi numai tu poţi crede că poţi să înveţi să fii vrăjitor luînd notiţe.

Amîndoi au avut iar o explozie de rîs şi don Genatro şi-a repeat mişcarea incredibilă.

L-am plăcut. Era atîta grație și sinceritate în acțiunile lui.

— Scuzele mele, don Genaro, am spus, arătînd spre notesul meu.

— Nu-i nimic, a spus el și a chicotit iar.

N-am mai putut să scriu. Au continuat să discute multă vreme despre felul în care plantele puteau ucide și cum le foloseau vrăjitorii în acest scop. Amîndoi au continuat să mă privească în timp ce vorbeau ca și cum s-ar fi așteptat să scriu.

— Carlos e ca un cal căruia nu-i place șaua, a spus don Juan. Trebuie să-l iei foarte încet. L-ai speriat și acum n-o să mai scrie.

Don Genaro și-a lărgit nările și mi-a adresat o rugăminte zeflemitoare, încruntîndu-se și încrețindu-și gura :

— Haide, Carlitos ! Scrie pînă o să-ți cadă degetul.

Don Juan s-a ridicat, întinzîndu-și brațele și îndoindu-și spatele. În pofida vîrstei sale avansate, corpul lui părea puternic și mlădios. S-a dus în tufișurile de lîngă casă, iar eu am rămas doar cu don Genaro. El m-a privit și mi-am mutat privirea, pentru că mă făcea să mă simt jenat.

— Să nu-mi spui că nici măcar n-o să mă privești ? a spus cu o intonație foarte hilară.

Și-a umflat nările și le-a făcut să tremure ; apoi s-a ridicat și a repetat mișcările lui don Juan, arcuindu-și spatele și întinzîndu-și brațele, dar corpul lui s-a contorsionat într-o poziție ciudată ; era un gest cu adevărat indescriptibil, care combina un simț rafinat al pantomimei cu un simț al ridicolului. M-a fermecat. Era o caricatură autoritară a lui don Juan.

Don Juan s-a întors în acel moment și a surprins gestul și de asemenea și semnificația lui. S-a așezat chicotind.

— În ce direcție bate vîntul ? a întrebat don Genaro.

Don Juan a indicat spre vest cu o mișcare a capului.

— Mai bine m-aș duce acolo unde bate vîntul, a spus don Genaro cu o expresie serioasă.

Apoi s-a întors și m-a făcut atent cu degetul.

— Și să nu dai atenție dacă o să auzi niște zgomote ciudate, a spus. Cînd Genaro „iese afară", tremură munții.

A sărit în tufișuri și o clipă după aceea am auzit un zgomot foarte ciudat, un huruit adînc, nepămîntean. N-am știut ce să fac. Am privit la don Juan preț de-o clipă, dar el se prăpădea de rîs.

17 octombrie 1968

Nu-mi amintesc ce l-a determinat pe din Genaro să-mi povestească despre categoriile din „celelalte lumi", cum o denumea el. Spunea că un maestru vrăjitor era un vultur, sau mai degrabă apărea ca un vultur. Pe de altă parte, un vrăjitor rău era un *tecolote,* o bufniță. Don Genaro mi-a mai explicat și că un vrăjitor rău era un copil al nopții și, pentru un asemenea om, cele mai folositoare animale erau pumele, sau alte pisici sălbatice, sau păsările de noapte, în special bufnițele. A spus că *brujos liricos,* vrăjitorii lirici, însemnînd vrăjitorii diletanți, pereferau alte animale — o cioară, de exemplu. Don Juan a rîs ; ascultase în tăcere.

Don Genaro s-a întors spre el și a spus :

— E adevărat, știi asta, Juan.

Apoi a spus că un maestru vrăjitor poate să-și ia discipolul într-o călătorie și-l poate trece efectiv prin toate

cele zece straturi ale celeilalte lumi. Maestrul, avînd în vedere că este un vultur, poate începe chiar de la primul strat și apoi să treacă succesiv prin toate celelalte, pînă cînd va atinge vîrful. Vrăjitorii răi și diletanți, spunea el, puteau trece cel mult prin trei dintre acele straturi.

Don Genaro a descris cele zece trepte în felul următor :

— Începi chiar de jos, apoi profesorul te ia cu el în zbor și curînd, buum ! Treci prin primul strat. Un pic mai tîrziu, buum ! Treci prin al doilea ; și buum ! Treci prin al treilea...

Don Genaro m-a trecut prin zece buum-uri succesive, pînă la ultimul strat al lumii. Cînd a terminat de povestit, don Juan m-a privit și a zîmbit ca un cunoscător.

— Discuția nu e marea artă a lui Genaro, a spus don Juan, dar dacă te interesează o lecție, o să te învețe despre echilibrul lucrurilor.

Don Genaro a dat afirmativ din cap ; și-a încrețit gura și a închis pe jumătate pleoapele.

Am considerat gestul lui încîntător.

Don Genaro s-a ridicat și don Juan o dată cu el.

— Foarte bine, a spus don Genaro. Atunci să mergem. Putem să-i așteptăm pe Nestor și pe Pablito. Au terminat acum. Joia termină totdeauna repede.

Amîndoi s-au urcat în mașină ; don Juan s-a așezat în față. Nu i-am întrebat nimic, am pornit pur și simplu motorul. Don Juan m-a îndreptat spre un loc care spunea el că e casa lui Nestor ; don Genaro a intrat și s-a întors după puțin timp cu Nestor și cu Pablito, doi tineri care erau ucenicii lui. S-au urcat toți în mașină și don Juan mi-a spus s-o iau pe drumul spre munții din vest.

Am lăsat maşina pe drumul plin de praf şi am mers de-a lungul unui rîu, care avea probabil vreo cinci-şase metri lăţime, pînă la o cascadă pe care o văzusem din locul în care parcasem maşina. Era spre seară. Chiar deasupra noastră se afla un nor mare, întunecat şi albastru, care arăta ca un acoperiş suspendat ; avea o margine bine definită şi era de forma unui semicerc imens. Spre vest, pe munţii înalţi ai Cordilierilor Centrali, ploaia părea să coboare pe pante. Parcă era o cortină albă care se lăsa pe vîrfurile verzi. Spre est era o vale lungă şi adîncă ; peste vale nu se vedeau decît cîţiva nori şi strălucea soarele. Contrastul între cele două zone era magnific. Ne-am oprit la baza cascadei ; avea probabil vreo patruzeci şi cinci de metri înălţime ; zgomotul era foarte mare.

Don Genaro şi-a prins o centură în jurul taliei. Avea agăţate cel puţin şapte elemente de ea. Arătau ca nişte tărtăcuţe mici. Şi-a scos pălăria şi a lăsat-o să-i atîrne pe spate, prinsă de o coardă în jurul gîtului. Şi-a pus pe cap o bandă din lînă groasă, pe care o scosese dintr-o punguţă tot de lînă groasă. Banda era din lînă de culori diferite ; ieşea în evidenţă, mai ales, un galben viu. A prins trei pene în bandă. Păreau să fie pene de vultur. Am remarcat că locurile unde le-a prins nu erau simetrice. Una era prinsă deasupra curbei urechii drepte, alta cîţiva centimetri mai în faţă, iar a treia era pe tîmpla stîngă. Apoi şi-a scos sandalele şi le-a legat sau agăţat de pantaloni şi şi-a pus centura peste poncho. Aceasta părea să fie făcută din fîşii de piele împletite. N-am putut să văd dacă a legat-o, sau a prins-o. Don Genaro s-a dus spre marginea cascadei.

Don Juan a așezat o piatră rotundă într-o poziție fixă și s-a așezat pe ea. Ceilalți doi tineri au făcut același lucru cu alte pietre și s-au așezat în stînga lui. Don Juan mi-a arătat locul de lîngă el, din partea dreaptă, și mi-a spus să-mi aduc o piatră și să mă așez pe ea.

— Trebuie să facem o linie aici, a spus el, arătîndu-mi că ei formau un rînd.

Don Genaro ajunsese deja chiar la baza cascadei și începuse să se cațere pe o potecă din dreapta ei. De unde stăteam, poteca părea să fie destul de abruptă. Erau mulți arbuști pe care el îi folosea drept sprijin. La un moment dat, a părut că-și pierde aderența și aproape alunecă, de parcă ar fi fost pe pămînt moale. O clipă mai tîrziu s-a întîmplat același lucru și m-am gîndit că poate că don Genaro era prea bătrîn pentru a se cățăra. L-am văzut alunecînd și poticnindu-se de cîteva ori, înainte ca să ajungă în punctul în care se termina poteca.

Am simțit un fel de neliniște atunci cînd a început să se cațere pe pietre. Nu-mi dădeam seama ce avea de gînd să facă.

— Ce face ? l-am întrebat pe don Juan în șoaptă.

— Evident, se cațără, a spus el fără să se uite la mine.

Don Juan privea drept înainte la don Genaro. Privirea îi era fixă, iar pleoapele pe jumătate închise. Stătea foarte drept, cu mîinile odihnindu-se între picioare, pe marginea pietrei.

M-am aplecat puțin, să-i văd pe cei doi tineri. Don Juan mi-a făcut un gest imperativ cu mîna să stau pe locul meu, în rînd. M-am retras imediat. Aruncasem o privire spre cei doi. Păreau să fie la fel de atenți ca el.

Don Juan a făcut iar un semn cu mîna și a indicat spre cascadă.

Am privit iar. Don Genaro se cățărase puțin pe zidul de piatră. În clipa în care l-am privit, era cocoțat pe o lespede, făcîndu-și încet drum pentru a ocoli un bolovan imens. Brațele lui erau întinse, parcă ar fi vrut să îmbrățișeze bolovanul. S-a mișcat încet spre dreapta și brusc a pierdut contactul cu pămîntul. Am suspinat involuntar. Pentru o clipă, corpul i-a rămas în aer. Eram sigur că o să cadă, dar n-a căzut. Mîna lui dreaptă s-a prins de ceva și, foarte agil, piciorul lui a revenit iar pe lespede. Dar înainte de a se mișca mai departe, s-a întors și ne-a privit. A fost doar o privire. Era totuși o asemenea stilizare în mișcarea capului, că m-a pus pe gînduri. Mi-am reamintit apoi că el făcuse același lucru, de fiecare dată cînd alunecase. Mă gîndeam că don Genaro trebuia să se fi simțit stingherit de stîngăcia lui și că se întorsese să vadă dacă ne uitam

S-a mai cățărat puțin spre vîrf și a mai pierdut o dată contactul cu pămîntul, atîrnînd periculos pe marginea proeminentă a pietrei. De data aceasta s-a ținut cu mîna stîngă. Cînd și-a recîștigat echilibrul, s-a întors și ne-a privit iar. A mai alunecat de două ori înainte să ajungă în vîrf. De unde stăteam noi, marginea cascadei părea să aibă vreo șase-șapte metri lățime.

Don Genaro a stat o clipă nemișcat. Am vrut să-l întreb pe don Juan ce avea de gînd să facă acolo, dar el părea atît de absorbit de ceea ce făcea don Genaro, încît n-am îndrăznit să-l deranjez.

Brusc, don Genaro a sărit în apă. A fost o acțiune atît de neașteptată, încît am simțit un gol în stomac. A fost un salt magnific, straniu. Pentru o clipă, am avut senzația clară că văzusem o serie de imagini suprapuse ale corpului său făcînd un salt în gol spre mijlocul curentului.

Cînd surpriza mea a încetat, am observat că aterizase pe o piatră de pe marginea cascadei, o piatră care era greu sesizabilă de unde stăteam.

A stat acolo multă vreme. Părea că se luptă cu puterea curentului de apă. De două ori a atîrnat deasupra prăpastiei și n-am putut să-mi dau seama cu ce se ținea. Și-a cîștigat echilibrul și s-a ghemuit pe piatră. Apoi a sărit iar, ca un tigru. De-abia puteam vedea piatra pe care aterizase; era ca un con mic, exact pe marginea hăului.

A rămas acolo aproape zece minute. Era nemișcat. Imobilitatea lui era atît de impresionantă pentru mine, că tremuram. Am vrut să mă ridic și să mă plimb puțin. Don Juan mi-a observat nervozitatea și mi-a spus să mă calmez.

Imobilitatea lui don Genaro mi-a provocat o spaimă extraordinară și misterioasă. Simțeam că dacă mai rămînea cocoțat acolo, nu mă mai puteam controla.

Brusc a sărit iar, de data asta pînă în cealaltă parte a cascadei. A aterizat pe picioare și mîini, ca o felină. A rămas o clipă în poziția asta, apoi s-a ridicat și a privit peste cascadă, în partea celalată și apoi spre noi. Stătea nemișcat uitîndu-se la noi. Avea mîinile întinse lateral, cu plamele strînse, parcă s-ar fi ținut de ceva invizibil.

Era ceva cu adevărat desăvîrșit în poziția lui; corpul lui părea atît de suplu, atît de firav. M-am gîndit că don

Genaro, cu banda lui cu pene pe cap, cu poncho-ul său întunecat și cu picioarele goale, era cea mai minunată ființă umană pe care-o văzusem vreodată.

Și-a întins brusc brațele și capul și și-a aruncat ușor corpul într-un fel de tumbă laterală spre stînga. Bolovanul pe care stătuse era rotund și, cînd a sărit, a dispărut în spatele bolovanului.

În acel moment, au început să cadă picături mari de ploaie. Don Juan s-a ridicat împreună cu cei doi tineri. Mișcarea lor a fost atît de abruptă, încît m-a surprins. Fapta măiastră a lui don Genaro îmi crease o stare profundă de excitație emoțională. Simțeam că era un adevărat artist și am vrut să-l văd imediat, ca să-l pot aplauda.

M-am forțat să privesc în partea stîngă a cascadei, să văd dacă vine, dar nu era acolo. Am insistat să știu ce i s-a întîmplat. Don Juan nu mi-a răspuns.

— Mai bine să ne grăbim să plecăm de aici, a spus el. E o adevărată ploaie torențială. Trebuie să-i ducem pe Pablito și pe Nestor la casa lor și apoi o s-o pornim și noi la drum.

— Nici măcar nu i-am spus la revedere lui don Genaro, m-am plîns.

— El ți-a spus deja la revedere, a răspuns aspru don Juan.

M-a privit o clipă, apoi i s-a luminat fața într-un zîmbet.

— Ți-a urat de asemenea și drum bun. S-a simțit bine cu tine.

— Dar nu-l așteptăm ?

— Nu ! a spus aspru don Juan. Lasă-l în pace, oriunde ar fi. Poate că e un vultur în zbor către cealaltă lume, sau poate a murit acolo, sus. Acum nu contează.

23 octombrie 1968

Don Juan a menționat în treacăt că o să facă o altă călătorie în Mexicul central, în viitorul apropiat.

— O să-l vizitezi pe don Genaro ? am întrebat.

— Poate, a spus el fără să se uite la mine.

— E sănătos, nu-i așa, don Juan ? Vreau să spun, nu i s-a întîmplat nimic acolo sus, pe creasta cascadei, nu ?

— Nu i s-a întîmplat nimic ; e robust.

Am discutat o vreme despre călătoria proiectată și i-am spus apoi că-mi plăcuseră compania lui don Genaro și glumele lui. A rîs și a spus că don Genaro este într-adevăr ca un copil. A urmat o pauză lungă ; m-am străduit să caut o idee care să-mi dea șansa să-l întreb despre lecția lui don Genaro. Don Juan m-a privit și m-a întrebat pe un ton ștrengar :

— Mori de curiozitate să mă întrebi despre lecția lui don Genaro, nu-i așa ?

Am rîs jenat. Eram obsedat de tot ce se întîmplase acolo, la cascadă. Văzusem și revăzusem toate detalile pe care mi le-am putut aminti și concluziile mele au fost că fusesem martor la o faptă incredibilă de capacitate fizică. M-am gîndit că don Genaro era fără îndoială un maestru de neegalat al echilibrului ; fiecare mișcare pe care o realizase era extrem de ritualizată și, inutil de spus, trebuie să fi avut un înțeles simbolic imposibil de dezlegat.

— Da, am spus, admit că mor să știu care a fost lecția lui.

— Hai să-ți spun ceva atunci. Pentru tine a fost o pierdere de timp. Lecția a fost pentru cineva care „vede". Pablito și Nestor au înțeles-o, deși nu „văd" destul de bine. Dar tu, tu ai fost acolo doar ca să privești. I-am spus lui Genaro că tu ești un nebun înfundat la minte, destul de ciudat și probabil că o să-ți revii cu lecția lui, dar n-ai reușit asta. Totuși, nu contează. „Vederea" e foarte dificilă.

— N-am vrut să vorbești după aceea cu Genaro, așa că a trebuit să plecăm. Totuși ar fi fost și mai rău dacă am fi rămas. Genaro a riscat foarte mult pentru tine, ca să-ți arate ceva magnific. Ce păcat că n-ai „văzut".

— Poate, don Juan, dacă îmi spui ce a vrut să mă învețe, o să-mi dau seama dacă am „văzut" cu adevărat.

Don Juan a început să rîdă.

— Cea mai bună trăsătură a ta e că pui întrebări, a spus.

Aparent, avea de gînd să părăsească iar subiectul. Stăteam, ca de obicei, în zona din fața casei sale ; s-a ridicat brusc și a intrat. L-am urmat și am insistat să-i descriu ceea ce văzusem. I-am relatat cu încredere succesiunea evenimentelor, așa cum mi-o aminteam. Don Juan a continuat să zîmbească în timp ce vorbeam. Cînd am terminat, a dat din cap.

— „Vederea" e ceva foarte dificil, a spus.

L-am rugat iar să-și explice afirmația.

— „Vederea" nu e o problemă de discutat, a spus imperativ.

Evident că nu avea de gînd să-mi mai spună ceva, așa că am cedat și am ieșit să-i fac niște treburi.

Cînd m-am întors, era deja întuneric ; am mîncat ceva și apoi ne-am dus afară, sub *ramada ;* nici nu ne-am așezat, că don Juan a început să vorbească despre lecția lui don Genaro. Nu mi-a dat timp să mă pregătesc. Aveam notesul la mine, dar era prea întuneric ca să scriu și nici nu voiam să-i stric fluxul ideilor, intrînd în casă după lampa cu petrol.

A spus că don Genaro, fiind un maestru al echilibrului, putea realiza mișcări foarte complexe și dificile. Statul în cap era una dintre aceste mișcări și prin această poziție el a încercat să-mi arate că era imposibil să „vezi" în timp ce iei notițe. Acțiunea de a sta în cap fără ajutorul mîinilor era, în cel mai bun caz, doar o cascadorie ciudată, care a durat doar o clipă. În opinia lui don Genaro, a scrie despre „vedere" era același lucru ; adică o manevră precară, pe cît de ciudată, pe atît de lipsită de necesitate ca și statul în cap.

Don Juan m-a scrutat în întuneric și a spus pe un ton foarte teatral că, în timp ce don Genaro se dădea în spectacol stînd în cap, eu eram gata să „văd". Don Genaro a observat asta și și-a repetat manevrele de mai multe ori, fără nici un rezultat, pentru că pierdusem imediat firul.

Don Juan a spus că, după aceea, don Genaro, fiind mișcat de afecțiunea lui pentru mine, a încercat într-un mod foarte dramatic să mă îndrepte spre „vedere". După o deliberare foarte atentă, el a decis să-mi arate o acțiune de echilibru, traversînd cascada. A simțit că acea cascadă

era exact ca marginea pe care stăteam eu și era sigur că și eu o puteam trece.

Don Juan mi-a explicat apoi fapta lui don Genaro. A spus că îmi povestise deja că ființele umane erau pentru cei care „văd“ niște ființe luminoase, compuse din ceva ca niște fibrele de lumină, care se rotesc din față spre spate și mențin aparența de ou. Mi-a reamintit că cea mai uimitoare parte a ființelor sub formă de ou era un set de fibre lungi, care apar din zona buricului. Don Juan a subliniat că aceste fibre sînt de cea mai mare importanță în viața unui om. Fibrele acelea erau secretul echilibrului lui don Genaro, iar lecția lui nu avea nimic de-a face cu salturile acrobatice peste cascadă. Fapta lui de echilibru consta în modul în care folosise acele fibre „tentacule“.

Don Juan a părăsit subiectul la fel de brusc precum îl abordase și a început să vorbească despre cu totul altceva.

24 octombrie 1968

L-am încolțit pe don Juan și i-am spus că simțeam intuitiv că nu voi mai primi altă lecție de echilibru și că el trebuia să-mi explice toate detaliile pertinente pe care nu le descoperisem. Don Juan a spus că aveam dreptate în ideea că don Genaro nu-mi va da altă lecție de echilibru.

— Ce altceva mai vrei să știi ? m-a întrebat.

— Ce sînt acelea fibre-tentacule, don Juan ?

— Sînt tentaculele care ies din trupul unui om și care îi apar oricărui vrăjitor care „vede“. Vrăjitorii acționează față de oameni în funcție de modul în care „văd“ tentaculele lor. Persoanele slabe au tentacule foarte scurte, aproape invizibile ; persoanele puternice au unele strălu-

citoare și lungi. Ale lui Genaro, de exemplu, sînt atît de strălucitoare încît se confundă cu grosimea corpului. Poți spune despre fibrele unei persoane dacă e sănătoasă, sau dacă e bolnavă, dacă e rea sau bună, sau trădătoare. Poți spune de asemenea, după fibre, dacă persoana „vede". Aici e problema înșelătoare. Cînd Genaro te-a „văzut", a știut, ca și prietenul meu, Vicente, că tu poți „vedea"; cînd eu te „văd", înțeleg că poți „vedea" și, totuși, știu că nu poți. Ce derutant! Genaro n-a putut să treacă peste asta. Eu i-am spus că ești un nebun ciudat. Cred că el a vrut să „vadă" asta singur și te-a luat la cascadă.

— De ce crezi că dau eu impresia că „văd"?

Don Juan n-a răspuns. A rămas tăcut o vreme. N-am vrut să-l mai întreb altceva. În final, mi-a vorbit și a spus că știe de ce, dar nu știe cum să-mi explice.

— Tu crezi că totul în lume e simplu de înțeles, a spus, pentru că tot ceea ce faci e o rutină care e simplu de înțeles. La cascadă, cînd l-ai privit la Genaro mișcîndu-se peste apă, ai crezut că este un maestru al tumbelor, pentru că tumbele sînt lucrul la care te poți gîndi. Și asta e ceea ce vei crede întotdeauna că a făcut el. Totuși, Genaro n-a sărit deloc peste apă. Dacă ar fi sărit, ar fi murit. Genaro s-a echilibrat pe fibrele lui superbe, strălucitoare. Le-a lungit destul, să spunem destul ca să se poată trage cu ele peste cascadă. A demonstrat modul în care să faci tentaculele acelea să se lungească și cum să le miști cu precizie. Pablito a „văzut" aproape toate mișcările lui Genaro. Pe de altă parte, Nestor a „văzut" doar manevrele evidente. El n-a prins detaliile delicate. Dar tu, tu n-ai „văzut" nimic.

— Poate că dacă mi-ai fi spus dinainte, don Juan, la ce să mă uit...

M-a întrerupt și mi-a spus că, dîndu-mi instrucțiuni, n-ar fi făcut decît să-l jeneze pe don Genaro. Dacă aș fi știut ce avea să se întîmple, fibrele mele ar fi fost agitate și s-ar fi interferat cu ale lui don Genaro.

— Dacă ai fi putut „vedea", a spus el, pentru tine ar fi fost evident, de la primul pas pe care l-a făcut Genaro, că el nu aluneca în timp ce se cățăra pe peretele cascadei. Își desfășura tentaculele. De două ori le-a făcut să înconjoare bolovanul și s-a ținut pe roca goală ca o muscă. Cînd a ajuns în vîrf și era gata să treacă apa, el le-a focalizat pe o pietricică din mijlocul curentului, iar cînd ele au fost asigurate acolo, a lăsat fibrele să-l tragă. Genaro n-a sărit deloc, de aceea a putut să aterizeze pe suprafețele alunecoase ale bolovanilor mici de lîngă creasta cascadei. Fibrele lui erau tot timpul bine ancorate de fiecare piatră pe care a folosit-o. El n-a stat pe primul bolovan prea mult, deoarece avea fibrele legate de altul mai mic, în locul unde curentul apei era cel mai puternic. Tentaculele l-au tras iar și a aterizat pe bolovan. Ăsta a fost lucrul cel mai uluitor pe care l-a făcut. Suprafața era prea mică pentru ca un om să se lase pe ea ; și curentul apei era prea puternic și i-ar fi măturat corpul peste hău dacă n-ar fi avut cîteva fibre prinse de cealaltă piatră. A stat multă vreme în cea de-a doua poziție, pentru că a trebuit să-și retragă tentaculele iar și să le trimită peste apă, în cealaltă parte a cascadei. Cînd le-a ancorat acolo, a trebuit să-și elibereze fibrele prinse pe prima piatră. Lucrul ăsta a fost foarte delicat. Poate că doar Genaro este în stare de asta. Aproape

că și-a pierdut echilibrul ; sau poate că doar ne înșela, n-o să știm niciodată sigur. Personal, cred că aproape și-a pierdut echilibrul. Știu asta, pentru că a devenit rigid și a trimis o rază magnifică, ca o rază de lumină, peste apă. Cred că doar raza aceea l-ar fi putut trage. Cînd a ajuns în partea cealaltă, și-a lăsat fibrele să strălucească ca un mănunchi de lumini. Acesta a fost un lucru făcut doar pentru tine. Dacă ai fi fost în stare să „vezi“, ai fi făcut-o. Genaro a stat acolo uitîndu-se la tine și apoi a înțeles că n-ai „văzut“.

PARTEA A DOUA

SARCINA DE A „VEDEA“

7

Don Juan nu era acasă cînd am ajuns acolo pe la prînz, pe data de 8 noiembrie 1968. Nu aveam nici o idee unde să-l caut, așa că m-am așezat și l-am așteptat. Dintr-un motiv necunoscut, știam că va veni repede. La scurtă vreme după aceea, don Juan a intrat în casă. Am făcut schimb de amabilități. Părea să fie obosit și s-a așezat pe rogojina lui. A căscat de două ori.

Ideea de a „vedea" devenise o obsesie pentru mine și mă decisesem să folosesc iar amestecul lui halucinogen. Fusese o decizie terbil de greu de luat, așa că voiam să mai argumentez puțin subiectul.

— Vreau să învăț să „văd", don Juan, am spus sec. Dar nu vreau să mai iau nimic ; nu vreau să fumez amestecul tău. Crezi că există vreo șansă să pot învăța să „văd" fără el ?

S-a așezat în capul oaselor, m-a privit o vreme și s-a întins iar.

— Nu ! a spus. Va trebui să folosești fumul.

— Dar ai spus că eram gata să „văd", cu don Genaro.

— Am vrut să spun că ceva în tine strălucea ca și cum ai fi fost conștient de ceea ce făcea el, dar tu doar priveai.

Evident că este ceva în tine care seamănă cu „vederea“, dar nu este asta ; ești înfundat și doar fumul te poate ajuta.

— De ce trebuie să fumezi ? De ce nu poți să înveți pur și simplu să „vezi“ singur ? Eu am cea mai serioasă dorință. Nu este de-ajuns ?

— Nu, nu-i de-ajuns. „Vederea“ nu e atît de simplă și doar fumul îți poate da viteza necesară pentru a putea prinde o sclipire a acelei lumi efemere. Altfel, nu ai face decît să privești.

— Ce înțelegi prin lume efemeră ?

— Lumea, cînd o „vezi“, nu este așa cum crezi că este ea acum. Este mai degrabă o lume efemeră, care se schimbă și se mișcă. Probabil că poți învăța să înțelegi acea lume efemeră și singur, dar ar fi în van, deoarece corpul se ruinează în prezența stresului. Pe de altă parte, cu ajutorul fumului nu suferi de extenuare. Fumul îți dă viteza necesară pentru a surprinde mișcarea efemeră a lumii și, în același timp, îți păstrează intacte corpul și forța sa.

— Foarte bine ! am spus teatral. Nu vreau să mai pierdem timpul cu asta. O să fumez !

El a rîs de teatrul meu ieftin.

— Las-o baltă, a spus. Întotdeauna te agăți de partea proastă. Acum crezi că doar prin faptul că ai decis să lași fumul să te ghideze, o să ajungi să „vezi“. Mai e mult de lucru. Întotdeauna mai e mult de lucru indiferent de ce-ar fi vorba.

Pentru o clipă a devenit serios.

— Am fost foarte atent cu tine și acțiunile mele au fost foarte atent selecționate, pentru că e dorința lui Mescalito ca tu să-ți însușești și să înțelegi învățătura mea. Dar știu că nu voi avea timp să te învăț tot ce vreau. Voi

avea timp doar să-ți arăt drumul și să am încredere că vei cerceta așa cum am făcut-o eu. Trebuie să recunosc că ești mult mai indolent și mai încăpățînat decît am fost eu. Ai totuși alte vederi, iar direcția pe care o va lua viața ta este ceva ce nu pot prevedea.

Tonul deliberat al vocii sale, ceva în atitudinea lui au produs în mine un sentiment vechi, un amestec de frică, singurătate și așteptare.

— O să aflăm curînd unde te afli, a spus el criptic.

N-a mai spus nimic altceva. După o vreme, a ieșit din casă. L-am urmat și am rămas în fața lui, neștiind dacă să mă așez, sau să despachetez niște pachete pe care i le adusesem.

— O să fie periculos ? am întrebat, doar ca să spun ceva.

— Totul este periculos, a răspuns.

Don Juan nu părea să aibă de gînd să-mi spună altceva ; a strîns niște pachețele care erau într-un colț și le-a pus într-o plasă. Nu m-am oferit să-l ajut, pentru că știam că dacă ar fi vrut să-l ajut, mi-ar fi spus. Apoi s-a întins pe rogojina lui. Mi-a spus să mă relaxez și să mă odihnesc. M-am întins pe rogojina mea și am încercat să adorm, dar nu eram obosit ; o noapte înainte mă oprisem la un motel și dormisem pînă la prînz, știind că am numai trei ore de condus pînă la casa lui don Juan. Nici el nu dormea. Deși avea ochii închiși, am observat o mișcare ritmică, aproape imperceptibilă a capului său. M-am gîndit că poate își îngîna vreun cîntec.

— Hai să mîncăm ceva, a spus brusc don Juan, iar vocea lui m-a făcut să tresar. O să ai nevoie de toată energia ta. Trebuie să fii în formă bună.

A făcut nişte supă, dar nu mi-era foame.

În ziua următoare, 9 noiembrie, don Juan m-a lăsat să mănînc doar o îmbucătură şi mi-a spus să mă odihnesc. Am stat întins toată dimineaţa, dar n-am putut să mă relaxez. Nu aveam nici o idee despre ce urmărea don Juan ; şi mai rău încă, nu ştiam nici ce aveam eu de gînd.

Pe la trei după-amiază stăteam sub *ramada* lui. Mi-era foame. Sugerasem de nenumărate ori să mîncăm ceva, dar refuzase.

— Nu ţi-ai preparat de trei ani amestecul, a spus brusc. Va trebui să fumezi amestecul meu, aşa că să spunem că l-am cules pentru tine. O să-ţi trebuiască doar puţin din el. O să umplu pipa doar o dată. O să fumezi tot, apoi o să te odihneşti. Atunci va veni paznicul celeilalte lumi. N-o să faci nimic, doar o să-l observi. Observă cum se mişcă ; tot ceea ce face. Viaţa ta poate depinde de cît de bine îl observi.

Don Juan şi-a exprimat atît de brusc instrucţiunile, încît n-am ştiut ce să spun, sau să gîndesc. Am murmurat ceva incoerent pentru o clipă. Nu puteam să-mi ordonez gîndurile. În final, am întrebat primul lucru clar ce mi-a trecut prin cap :

— Cine este paznicul ?

Don Juan a refuzat sec să înceapă o discuţie, dar eram prea agitat ca să mă opresc din vorbă şi am insistat cu disperare să-mi vorbească despre paznic.

— O să-l „vezi“, a spus liniştit. El păzeşte lumea cealaltă.

— Ce lume ? Lumea celor morţi ?

— Nu este lumea celor morți, sau lumea cuiva. E doar o altă lume. Nu are sens să-ți spun despre ea. O să „vezi" singur.

Cu asta, don Juan s-a dus în casă. L-am urmat în camera lui.

— Stai, stai, don Juan. Ce-ai de gînd să faci ?

N-a răspuns. Și-a scos pipa dintr-o legătură și s-a așezat pe o rogojină în centrul camerei, privindu-mă întrebător. Părea că așteaptă să consimt.

— Ești un nebun, a spus încet. Nu ți-e frică. Doar spui că ți-e frică.

Dădu încet din cap, dintr-o parte în alta. Apoi luă punguța cu amestecul de fumat și umplu cupa pipei.

— Mi-e frică, don Juan. Zău că mi-e frică.

— Nu, nu e vorba de frică.

Am încercat cu disperare să cîștig timp și am început o discuție lungă despre natura sentimentelor mele. Am susținut sincer că mi-era frică, dar el mi-a arătat că nu gîfîiam, nici inima nu-mi bătea mai tare decît de obicei.

M-am gîndit o vreme la ce-mi spusese. Nu avea dreptate ; aveam multe din schimbările asociate de obicei cu frica și eram disperat. Totul în jurul meu era pătruns de senzația sfîrșitului iminent. Aveam stomacul deranjat și eram sigur că sînt palid ; mîinile îmi transpirau abundent ; și totuși credeam cu adevărat că mi-era frică. Nu aveam sentimentul de teamă cu care fusesem obișnuit de-a lungul vieții. Frica ce-mi fusese întotdeauna o caracteristică, nu era acolo. Vorbeam plimbîndu-mă încoace și încolo prin fața lui don Juan, care stătea încă pe rogojina lui, ținîndu-și pipa și privindu-mă întrebător ; iar după ce mi-am disecat problema, am ajuns la concluzia că ceea ce

simţeam în locul fricii mele obişnuite era un sentiment profund de nemulţumire, de tulburare, generat de simplul gînd la confuzia creată de ingerarea de plante halucinogene.

Don Juan m-a fixat o clipă, apoi a privit peste mine, încreţindu-şi ochii, ca şi cum ar fi vrut să vadă ceva la distanţă.

Am continuat să mă plimb înainte şi înapoi prin faţa lui, pînă cînd mi-a spus imperativ să stau şi să mă relaxez. Am stat liniştiţi cîteva minute.

— Nu vrei să-ţi pierzi luciditatea, nu-i aşa ? a spus abrupt.

— Foarte adevărat, don Juan.

A rîs încîntat.

— Luciditatea, al doilea duşman al unui om al cunoaşterii, a planat asupra ta. Nu ţi-e frică, a spus încurajator, dar acum nu vrei să-ţi pierzi luciditatea, iar deoarece eşti un nebun, îi spui frică.

A chicotit.

— Dă-mi nişte cărbuni, mi-a spus.

Tonul lui era bun şi încurajator. M-am ridicat automat şi m-am dus în spatele casei, am adunat tăciunii din foc, i-am pus pe o bucată de argilă şi m-am întors în cameră.

— Vino aici, sub *ramada,* a strigat de afară don Juan.

A pus o rogojină pe punctul unde stăteam de obicei. Am pus cărbunii lîngă el, i-a luat şi a suflat pe ei ca să se aprindă. Eram gata să mă aşez cînd m-a oprit şi mi-a spus să stau pe marginea dreaptă a rogojinei. Apoi a pus o bucată de cărbune în pipă şi mi-a dat-o. Am luat-o. Eram uimit de forţa tăcută cu care mă conducea don Juan. Nu mă

puteam gîndi la nimic. Nu mai aveam argumente. Eram convins că nu mi-era frică, ci doar că nu doream să-mi pierd luciditatea.

— Fumează, fumează, mi-a spus cu blîndețe. De data asta, doar o pipă.

Am tras din pipă și am auzit trosnetul amestecului care lua foc. Instantaneu, am simțit o răceală de gheață în gură și în nas. Am mai tras o dată și răceala s-a extins și în piept. Cînd am tras și ultimul fum, am simțit că întregul corp era amorțit de o senzație particulară de căldură rece.

Don Juan mi-a luat pipa și a bătut cupa în palmă, ca să golească reziduul. Apoi, așa cum făcea întodeauna, și-a udat un deget în salivă și a șters cupa pipei.

Corpul mi-era amorțit, dar mă puteam mișca. Mi-am schimbat poziția ca să stau mai comod.

— Ce-o să se întîmple ? am întrebat.

Resimțeam o oarecare dificultate în a articula cuvintele.

Don Juan și-a pus foarte atent pipa în îmbrăcămintea ei și apoi a învelit-o într-o bucată de stofă. Apoi s-a așezat drept în fața mea. Mă simțeam amețit ; ochii mi se închideau involuntar. Don Juan m-a scuturat cu putere și mi-a ordonat să rămîn treaz. A spus că știam foarte bine că dacă voi adormi, voi muri. Asta m-a scuturat. Mi-a trecut prin cap că don Juan spunea asta doar ca să mă țină treaz, dar, pe de altă parte, m-am gîndit, de asemenea, că s-ar putea să aibă dreptate. Am deschis ochii pe cît de mult puteam și asta l-a făcut pe don Juan să rîdă. A comentat că trebuia să aștept o vreme și să-mi păstrez ochii deschiși tot timpul, iar la un moment dat voi fi în stare să văd paznicul celeilalte lumi.

Am simțit o căldură foarte enervantă în tot corpul; am încercat să-mi schimb poziția, dar nu m-am putut mișca. Am vrut să vorbesc cu don Juan; cuvintele păreau să fie atît de adînc îngropate în mine, încît nu am putut să le aduc la suprafață. Apoi m-am rostogolit pe partea stîngă și îl priveam pe don Juan de pe podea.

El s-a aplecat și mi-a șoptit să nu-l privesc, ci să mă uit fix la un punct de pe rogojină, direct în fața ochilor mei. Spunea că trebuia să mă uit cu un ochi, ochiul stîng, și că, mai devreme sau mai tîrziu, voi „vedea" paznicul.

Mi-am fixat privirea pe punctul pe care-l indicase, dar n-am putut să văd nimic. Totuși, la un moment dat, am observat un țînțar care zbura în fața ochilor mei. A aterizat pe rogojină. I-am urmărit mișcările. A venit foarte aproape de mine, atît de aproape încît percepția mea vizuală s-a tulburat. Și apoi, dintr-o dată, am simțit că m-am ridicat. A fost o senzație foarte deconcertantă, care ar fi meritat puțin studiu, dar nu era timp pentru asta. Am avut senzația totală că priveam drept înainte, pe linia mea obișnuită, iar ceea ce am văzut mi-a cutremurat fiecare fibră a ființei mele. Nu există alt mod de a descrie șocul emoțional pe care l-am avut. Exact acolo, în fața mea, la mică distanță se afla un animal gigantic, monstruos. O creatură cu adevărat monstruoasă! Nici în cele mai dure fatezii de ficțiune nu întîlnisem ceva ca ea. Am privit-o complet zăpăcit.

Primul lucru pe care l-am observat a fost mărimea ei. M-am gîndit că trebuia să fi avut aproape treizeci de metri înălțime. Părea că stă drept, dar nu-mi puteam da seama cum stătea. Apoi am observat că avea aripi, două aripi scurte și largi. În acel moment, am devenit conștient că

examinam animalul ca şi cum ar fi fost o viziune obişnuită ; adică, îl priveam. Totuşi, nu-l puteam privi în modul în care eram obişnuit s-o fac. Mi-am dat seama că mai degrabă observam lucruri despre el, ca şi cum viziunea devenea din ce în ce mai limpede pe măsură ce se adunau alte porţiuni. Corpul lui era acoperit cu smocuri de păr negru. Avea un bot lung şi clănţănea. Ochii lui erau bulbucaţi şi rotunzi, ca două mingi enorme.

Apoi a început să bată din aripi. Nu era mişcarea de fîlfîire a aripilor unei păsări, ci un fel de tremurat, de freamăt vibrator. A cîştigat în viteză şi a început să facă cercuri în faţa mea ; nu era un zbor, ci mai degrabă un fel de alunecare laterală cu o viteză şi o agilitate surprinzătoare, doar la cîţiva centimetri deasupra solului. O clipă m-am suprins absorbit de urmărirea mişcării lui. Mă gîndeam că mişcările lui erau urîte şi totuşi viteza şi uşurinţa lui erau suspecte.

A făcut două cercuri în faţa mea, vibrîndu-şi aripile şi ceea ce-i ieşea din bot s-a împrăştiat în toate direcţiile. Apoi s-a întors şi a alunecat înainte cu o viteză incredibilă, pînă ce a dispărut în depărtare. Am privit fix în direcţia în care dispăruse, pentru că nu puteam face altceva. Aveam o senzaţie foarte stranie de a fi incapabil să-mi organizez coerent gîndurile. Nu mă puteam mişca. Parcă aş fi fost lipit în locul acela.

Apoi am văzut în depărtare ceva ca un nor ; o clipă mai tîrziu, bestia era lîngă mine şi făcea cercuri în faţa mea cu mare viteză. Aripile ei se apropiau din ce în ce mai mult de ochii mei, pînă cînd m-au lovit. Am simţit că aripile ei loviseră efectiv partea din mine care era acolo.

Am urlat cu toată puterea din cauza uneia dintre cele mai chinuitoare dureri pe care am avut-o vreodată.

Următorul lucru de care am fost conștient a fost că stăteam pe rogojina mea și don Juan îmi freca fruntea. Mi-a frecat mîinile și picioarele cu frunze, apoi m-a dus la canalul de irigație din spatele casei lui, mi-a scos hainele și m-a scufundat complet, apoi m-a tras afară și m-a scufundat iar de mai multe ori.

Cînd stăteam întins pe fundul canalului, don Juan îmi scotea din cînd în cînd piciorul stîng și îmi atingea ușor talpa. După o vreme, am simțit o gîdilătură. A observat și el și a spus că e foarte bine. M-am îmbrăcat și ne-am întors în casă. M-am așezat iar pe rogojina mea și am încercat să vorbesc, dar simțeam că nu mă puteam concentra la ceea ce voiam să spun, deși gîndurile mele erau foarte clare. Eram uimit să-mi dau seama cît de multă concentrare îți trebuie ca să discuți. Am observat, de asemenea, că pentru a spune ceva, trebuia să nu mai privesc în jur la lucruri. Aveam impresia că eram încîlcit la un nivel foarte adînc și cînd voiam să vorbesc trebuia să ies la suprafață ca un scafandru ; urcam, de parcă eram tras de cuvintele mele. De două ori am ajuns pînă acolo, încît mi-am dres glasul într-o manieră care îmi era perfect normală. Apoi aș fi putut să spun ceea ce voiam, dar nu am făcut-o. Am preferat să rămîn la nivelul acela ciudat de tăcere, în care puteam doar să privesc. Aveam sentimentul că începeam să ating ceea ce don Juan denumise „vedere“ și asta mă făcea fericit.

După aceea, don Juan mi-a dat niște supă și tortillas și mi-a spus că mănînc. Eram în stare să mănînc fără nici o problemă și fără să pierd ceea ce denumeam eu „puterea

de a vedea". Mi-am focalizat vederea pe tot ceea ce mă înconjura. Eram convins că pot să „văd" totul și, totuși, lumea arăta la fel, după aprecierea mea. M-am luptat să „văd" pînă s-a întunecat. În final, am obosit și m-am dus să mă culc.

M-am trezit cînd don Juan m-a acoperit cu o pătură. Mă dureau capul și stomacul. După o vreme, m-am simțit mai bine și am dormit pînă a doua zi.

Dimineața, eram iar în eul meu familiar. L-am întrebat cu înfocare pe don Juan :

— Ce mi s-a întîmplat ?

Don Juan a rîs rezervat :

— Te-ai dus să-l cauți pe paznic și bineînțeles că l-ai găsit, a spus.

— Dar ce era, don Juan ?

— Paznicul, paznicul, santinela celeilalte lumi, a spus el cunoscător.

Intenționam să-i descriu detaliile fiarei urîte și îngrozitoare, dar nu mi-a luat în considerație încercarea, spunînd că experiența nu avea nimic special, că orice om putea face asta.

I-am spus că paznicul fusese un șoc atît de mare pentru mine, încît nu eram în stare să mă gîndesc la el.

Don Juan a rîs și m-a luat peste picior, luînd în zeflemea ceea ce el numea înclinația spre teatralizare a firii mele.

— Creatura aceea, orice ar fi fost, m-a rănit, am spus. Era la fel de reală ca tine și ca mine.

— Bineînțeles că era reală. Te-a durut, nu-i așa ?

Reamintindu-mi experienţa, m-am ambalat şi mai mult. Don Juan mi-a spus să mă calmez. Apoi m-a întrebat dacă mi-a fost într-adevăr frică de ea ; a accentuat cuvîntul „într-adevăr“.

— Am fost pietrificat, am spus. Niciodată în viaţa mea nu am simţit o frică atît de înspăimîntătoare.

— Haide, a spus el rîzînd. Nu ţi-a fost chiar aşa frică.

— Îţi jur, am spus cu o fervoare sinceră, că dacă m-aş fi putut mişca, aş fi fugit mîncînd nori.

A găsit că afirmaţia mea era foarte comică şi a izbucnit în rîs.

— Ce-ai urmărit, cînd m-ai făcut să văd monstruozitatea aceea, don Juan ?

A devenit serios şi m-a scrutat cu privirea.

— Acela a fost paznicul, a spus. Dacă vrei să „vezi“, trebuie să-l depăşeşti pe paznic.

— Dar cum pot să-l depăşesc, don Juan ? Are probabil vreo treizeci de metri înălţime.

Don Juan a rîs atît de tare că i-au dat lacrimile.

— De ce nu mă laşi să-ţi spun ce am văzut, ca să nu fie nici o neînţelegere ? am spus.

— Dacă asta te face fericit, dă-i drumul, povesteşte-mi.

I-am descris tot ce-mi puteam aminti, dar nu părea să-i fi schimbat atitudinea.

— Asta nu-i nimic nou, a spus zîmbind.

— Dar cum te aştepţi să depăşesc eu un lucru ca ăsta ? Cu ce ?

A rămas tăcut o vreme. Apoi s-a întors spre mine şi a spus :

— Nu ţi-a fost frică, nu cu adevărat. Ai fost lovit, dar nu ţi-a fost frică.

S-a sprijinit de nişte grămezi şi şi-a pus mîinile sub cap.

M-am gîndit că a abandonat subiectul.

— Știi, a spus brusc, privind la acoperișul *ramadei*, fiecare om îl poate „vedea" pe paznic. Și el e uneori, pentru unii dintre noi, o fiară cutremurătoare, mare cît cerul. Tu ești norocos ; pentru tine a avut doar treizeci de metri. Și, totuși, secretul lui e atît de simplu.

A făcut o pauză de o clipă și a murmurat un cîntec mexican.

— Paznicul celeilalte lumi este un țînțar, a spus încet, măsurîndu-și parcă cuvintele, pentru a obține efectul scontat.

— Poftim !?

— Paznicul celeilalte lumi este un țînțar, a repetat. Ceea ce-ai întîlnit ieri este un țînțar ; și acel mic țînțar o să te oprească să-l depășești.

O clipă n-am vrut să cred ce spunea don Juan, dar după ce-am revăzut secvența viziunii mele, a trebuit să admit că la un moment dat priveam la un țînțar și, o clipă după aceea, un fel de miraj avusese loc și priveam la o fiară.

— Dar cum poate un țînțar să mă rănească, don Juan ? am întrebat, cu adevărat uimit.

— Nu era un țînțar cînd te-a lovit, a spus, era paznicul celeilalte lumi. Poate că într-o zi vei avea curajul să-l depășești. Dar, totuși, nu acum ; acum e o bestie spumegîndă de treizeci de metri înălțime. Dar n-are sens să mai discutăm despre el. Nu înseamnă nimic să stai în fața lui, așa că dacă vrei să afli mai mult, trebuie să găsești iar paznicul.

Două zile mai tîrziu, pe 11 noiembrie, am fumat iar amestecul lui don Juan.

Îl rugasem să mă lase să mai fumez o dată, ca să-l găsesc pe paznic. Nu era o rugăminte de moment, ci una venită după o lungă deliberare. Curiozitatea mea în legătură cu paznicul era mult mai mare decît frica de el, sau decît îngrijorarea de a-mi pierde luciditatea.

Procedura a fost aceeași. Don Juan a umplut pipa doar o dată, iar cînd am terminat tot conținutul, a curățat-o și a pus-o bine.

Efectul a fost mult mai lent; cînd am început să mă simt puțin amețit, don Juan a venit lîngă mine și m-a ajutat să mă întind pe partea stîngă, ținîndu-mi capul în mîini. Mi-a spus să întind picioarele și să mă relaxez și apoi m-a ajutat să-mi pun brațul drept în fața corpului, la nivelul pieptului. Mi-a întors mîna, astfel încît palma să fie presată pe rogojină și să-mi las greutatea pe ea. N-am făcut nimic ca să-l ajut sau să-l îndepărtez, pentru că nu știam ce făcea el.

S-a așezat în fața mea și mi-a spus să n-am grijă de nimic. Spunea că paznicul va veni și că în raza vizuală aveam un loc circular pentru a-l „vedea". Mi-a mai spus, de asemenea, pe un ton normal, că paznicul putea cauza multă durere, dar că era un mod de a evita asta. Susținea că două zile înainte mă pusese în poziția șezînd, cînd a apreciat că am văzut destul. A arătat spre brațul meu drept și a spus că l-a pus deliberat în poziția aceea, astfel încît să-l pot folosi ca pîrghie pentru a mă ridica cînd doream.

Cînd a terminat de spus astea, corpul meu era deja amorțit. Am vrut să-i atrag atenția că îmi va fi imposibil să mă împing în sus, deoarece îmi pierdusem controlul asupra mușchilor. Am încercat să articulez cuvintele, dar n-am putut. El părea că anticipează, totuși, și mi-a explicat că trucul consta în voință. M-a îndemnat să-mi amin-

tesc vremea cînd, cu ani înainte, fumasem prima dată ciupercile. Cu ocazia aceea, căzusem la pămînt și sărisem iar în picioare, printr-un act pe care îl denumea atunci, „voința" mea ; adică, mai exact, „gîndisem să mă ridic". Susținea că, de fapt, acesta este singurul mod de a mă ridica.

Ceea ce spunea el era inutil, pentru că nu-mi puteam aminti ce făcusem cu ani înainte. M-a cuprins o disperare copleșitoare și am închis ochii.

Don Juan m-a prins de păr și mi-a ordonat cu o voce imperativă să nu închid ochii. Nu numai că mi-am deschis ochii, dar am făcut ceva, după părerea mea, uimitor. Am spus efectiv :

— Nu știu cum m-am ridicat data trecută.

Am fost surprins. Era ceva foarte monoton în ritmul vocii mele, dar era chiar vocea mea și, totuși, credeam sincer că nu putusem spune asta, deoarece cu un minut înainte eram incapabil să vorbesc.

L-am privit pe don Juan. Și-a întors fața într-o parte și a rîs.

— Nu eu am spus asta, am spus.

Și iar am fost surprins de vocea mea. M-am simțit încurajat. Vorbitul în acele condiții devenise un proces înveselitor. Am vrut să-l rog pe don Juan să-mi explice ce era cu vorbirea mea, dar am constatat că eram iar incapabil să murmur un cuvînt. M-am luptat cu înverșunare să rostesc cuvintele, dar era inutil. Am cedat și, în acel moment, aproape involuntar, am spus :

— Cine vorbește, cine vorbește ?

Întrebarea asta l-a făcut pe don Juan să rîdă atît de tare, încît la un moment dat a căzut pe o parte.

Aparent, era posibil să spun lucruri simple, atît timp cît știam exact ce voiam să spun.

— Eu vorbesc ? Eu vorbesc ? am întrebat.

Don Juan mi-a spus că dacă nu-ncetez să bat cîmpii, o să plece afară, sub *ramada*, și o să mă lase cu comicăriile mele.

— Nu-i nimic comic, am spus.

Eram foarte serios aici. Gîndurile mele erau extrem de limpezi ; totuși, corpul meu era amorțit ; nu-l simțeam. Nu eram sufocat, așa cum fusesem în trecut, în condiții similare ; era confortabil, pentru că nu simțeam nimic ; nu aveam nici un control asupra mea și totuși vorbeam. M-am gîndit că dacă puteam vorbi, puteam și să mă ridic, așa cum spusese don Juan.

— Sus, am spus în engleză și într-o clipă eram sus.

Don Juan a dat din cap a neîncredere și a ieșit din casă.

— Don Juan ! am strigat de trei ori.

S-a întors.

— Pune-mă jos, am spus.

— Pune-te singur jos, a răspuns. Se pare că o faci bine.

— Jos, am spus și am pierdut brusc viziunea camerei.

Nu mai puteam vedea nimic. După o clipă, camera și don Juan mi-au intrat în cîmpul vizual. M-am gîndit că trebuie să mă fi întins cu fața în jos, iar el mă prinsese de păr și îmi ridicase capul.

— Mulțumesc, am spus pe un ton foarte monoton.

— Pentru puțin, a replicat, imitîndu-mi tonul vocii și a avut un alt atac de rîs.

Apoi a luat nişte frunze şi a început să-mi frece braţele şi picioarele cu ele.

— Ce faci ? am întrebat.

— Te şterg, a spus, imitîndu-mă în continuare.

Corpul lui se cutremura de rîs. Ochii lui erau strălucitori şi prietenoşi. Simţeam că don Juan era compătimitor şi cinstit şi comic. Nu puteam să rîd cu el, dar mi-ar fi plăcut. M-a inundat un alt sentiment de veselie şi am rîs ; a fost un sunet atît de ciudat, încît don Juan a fost luat prin surprindere pentru o clipă.

— Mai bine te duc la canal, a spus, sau altfel o să te ucizi făcînd pe clovnul.

M-a pus pe picioare şi m-a condus în jurul camerei. Încetul cu încetul am început să-mi simt picioarele şi tălpile şi, în final, întregul corp. Urechile îmi bubuiau de o presiune ciudată. Era ca senzaţia unui picior sau braţ care erau complet adormite. Am simţit o greutate colosală pe spate, pe gît şi sub pielea de pe creştetul capului.

Don Juan m-a îndemnat spre canalul de irigaţie din spatele casei ; acolo m-a scufundat în apă complet îmbrăcat. Apa rece a redus presiunea şi durerea gradat, pînă cînd s-a terminat totul.

Mi-am schimbat hainele în casă şi m-am aşezat şi am simţit iar acelaşi tip de rezervă, aceeaşi dorinţă de a sta liniştit. Totuşi, de data asta am remarcat că nu era vorba de o claritate a minţii, sau de o putere de focalizare ; era mai degrabă un fel de melancolie, de oboseală fizică. În final am adormit.

12 noiembrie 1968

În dimineaţa asta, eu şi don Juan ne-am dus pe dealurile din apropiere să culegem plante. Am mers vreo zece

kilometri pe un teren extrem de dificil. Am obosit foarte mult. Ne-am așezat să ne odihnim la inițiativa mea și el a început o conversație, spunînd că era mulțumit de progresele mele.

— Acum știu că eu eram cel care vorbea, am spus, dar atunci aș fi putut jura că era altcineva.

— Erai tu, bineînțeles, a spus.

— Cum de n-am putut să mă recunosc ?

— Asta face Micul Fum. Poți să vorbești, fără să remarci măcar ; sau poți să te deplasezi mii de kilometri fără să observi. Tot așa poți să treci și prin lucruri. Micul Fum îți ia trupul și ești liber ca vîntul ; chiar mai liber ca vîntul, pentru că el poate fi oprit de o piatră, sau de un zid, sau de un munte. Micul Fum te eliberează ca aerul ; poate chiar și mai mult, pentru că aerul poate fi închis într-un mormînt și se degradează, dar cu ajutorul Fumului nu poți fi oprit și nici nu poți fi închis.

Cuvintele lui don Juan au generat în mine un amestec de euforie și îndoială. Simțeam o greutate copleșitoare, o senzație de vină nedefinită.

— Atunci poți chiar să faci toate lucrurile astea, don Juan ?

— Ce crezi ? Mai degrabă ai crede că ești nebun, nu-i așa ? a spus el cu șiretenie.

— Ei bine, pentru tine e ușor să accepți toate astea. Pentru mine este imposibil.

— Nu-i ușor nici pentru mine. Nu am mai multe privilegii decît tine. Lucrurile astea sînt la fel de acceptat pentru mine, sau pentru tine, sau pentru oricine altcineva.

— Dar tu ești obișnuit cu ele, don Juan.

— Da, dar m-a costat destul. A trebuit să mă lupt, poate mai mult decît o vei face tu vreodată. Tu ai un mod derutant de a obţine ca totul să lucreze pentru tine. Nu ai idee cît de greu a trebuit să trudesc ca să fac ceea ce ai făcut tu ieri. Ai ceva care te ajută la fiecare pas al drumului. Nu există altă explicaţie posibilă pentru maniera în care înveţi tu despre putere. Ai făcut-o înainte cu Mescalito, acum ai făcut-o şi cu Micul Fum. Ar trebui să te concentrezi asupra faptului că ai un mare dar şi ar trebui să laşi deoparte consideraţiile.

— Cînd vorbeşti tu totul pare atît de uşor, dar nu este. Sînt sfîşiat pe dinăuntru.

— O să te aduni destul de curînd. N-ai avut grijă de corpul tău. Eşti prea gras. N-am vrut să-ţi spun asta înainte. Trebuie să laşi pe ceilalţi să facă ce au de făcut. Ai fost plecat ani de zile. Ţi-am spus că o să te întorci, totuşi, şi ai făcut-o. Acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu mine. Am lăsat-o baltă cinci ani şi jumătate.

— De ce-ai plecat, don Juan ?

— Din acelaşi motiv ca şi tine. Nu mi-a plăcut.

— De ce te-ai întors ?

— Din acelaşi motiv pentru care te-ai întors şi tu, pentru că nu există al mod de-a trăi.

Afirmaţia asta a avut un mare impact asupra mea, pentru că şi eu gîndisem că nu exista alt mod de-a trăi. Nu spusesem nimănui gîndul ăsta, dar don Juan presupunea corect.

— Ce am făcut ieri, don Juan ? l-am întrebat după o lungă tăcere.

— Te-ai ridicat cînd ai vrut.

— Dar nu ştiu cum am făcut-o.

— Îți trebuie timp ca să perfectezi tehnica asta. Totuși, lucrul important este să știi cum s-o faci.

— Dar nu știu. Asta e problema, chiar că nu știu.

— Bineînțeles că știi.

— Don Juan, te asigur, îți jur...

Nu m-a lăsat să termin ; s-a ridicat și a plecat.

Mai tîrziu am discutat despre paznicul celeilalte lumi.

— Dacă ceea ce am perceput este real într-adevăr, am spus, atunci paznicul este o creatură gigantică, care poate cauza o durere fizică incredibilă ; și dacă cred că poți călători efectiv pe distanțe enorme printr-un act de voință, atunci e logic să trag concluzia că aș putea aplica tot voința și monstrul să dispară. Este adevărat ?

— Nu chiar, a răspuns. Nu poți aplica voința și monstrul să dispară. Voința ta poate împiedica însă monstrul ca să te rănească. Bineînțeles, dacă realizezi vreodată asta, drumul tău va fi liber. Poți efectiv să treci de paznic și nu-ți poate face nimic, nici măcar să-ți dea tîrcoale înnebunit.

— Cum poate realiza asta ?

— Știi deja. Tot ce-ți trebuie este parctica.

I-am povestit că nu ne înțelegeam din cauza faptului că percepeam diferit lumea. Am spus că, pentru mine, a ști ceva însemna că trebuie să fiu pe deplin conștient de ceea ce făceam și că trebuie să pot repeta ceea ce știam la dorință, dar că în acest caz nici nu eram conștient de ceea ce făcusem sub influența Fumului, nici nu puteam repeta faptul în cazul în care viața mea s-ar fi aflat în pericol.

Don Juan m-a privit întrebător. Părea amuzat de ceea ce spuneam. Și-a scos pălăria și s-a scărpinat pe tîmple, așa cum făcea cînd voia să se prefacă uimit.

— Chiar că știi să vorbești fără să spui nimic, nu-i așa ? mi-a spus rîzînd. Ți-am spus, trebuie să ai o dorință nestrămutată de a deveni un om al cunoașterii. Dar se pare că tu ai o intenție nestrămutată să te amețești cu ghicitori. Insiști să explici totul ca și cum întreaga lume ar fi compusă din lucruri care pot fi explicate. Acum ești confruntat cu paznicul și cu problema de a te mișca folosindu-ți voința. Te-ai gîndit vreodată că doar puține lucruri în lumea asta pot fi explicate în modul tău ? Cînd spun că paznicul îți blochează cu adevărat drumul și poate efectiv să te radă de pe suprafața pămîntului, știu ce spun. Cînd spun că te poți mișca cu voința, știu de asemenea ce spun. Am vrut să te învăț încetul cu încetul cum să te miști, dar apoi mi-am dat seama că tu știi s-o faci, deși spui că nu știi.

— Dar zău că nu știu cum, am spus.

— Știi, nebunule, a spus el apăsat și apoi a zîmbit. Îmi amintești de vremea cînd cineva l-a pus pe puștiul Julio pe o secerătoare ; știa s-o mînuiască, deși n-o mai făcuse înainte.

— Știu ce vrei să spui, don Juan ; totuși, eu cred că nu pot s-o fac iar, pentru că nu sînt sigur de ceea ce am făcut.

— Un fals vrăjitor încearcă să explice lumea prin explicații de care nu e sigur, a răspuns, și astfel totul e doar o vrajă. Dar nici tu nu ești mai bun. Vrei să explici totul în felul tău, dar nu ești sigur nici de explicațiile tale.

8

Don Juan m-a întrebat subit dacă voiam să plec acasă în timpul weekend-ului. Am spus că intenționam să plec luni dimineața. Stăteam sub *ramada,* pe la prînz, sîmbătă, 18 ianuarie 1969, odihnindu-ne puțin după o plimbare lungă pe dealurile din apropiere. Don Juan s-a ridicat și a intrat în casă. O clipă mai tîrziu, m-a chemat și pe mine. Stătea în mijlocul camerei lui și pusese rogojina mea în fața lui. M-a pus să stau jos și fără un cuvînt și-a desfăcut pipa, a scos-o din teaca ei, i-a umplut cupa cu un amestec de fumat și a aprins-o. Își adusese în cameră pînă și o tavă de pămînt ars cu cărbuni.

Nu m-a întrebat dacă voiam să fumez. Doar mi-a dat pipa și mi-a spus să fumez. N-am exitat. Don Juan ghicise, se pare, bine starea mea ; curiozitatea mea copleșitoare despre paznic trebuie să-i fi fost evidentă. N-am avut nevoie de nici o insistență și am fumat tot conținutul.

Reacțiile pe care le-am avut au fost identice cu cele dinainte. Don Juan s-a comportat în aceeași manieră. Totuși, de data asta, în loc să mă ajute s-o fac, mi-a spus doar să-mi proptesc mîna dreaptă pe rogojină și să mă

întind pe partea stîngă. A sugerat să fac palma pumn, ca să am o pîrghie mai bună.

Am făcut pumn palma dreaptă, pentru că am constatat că era mai uşor decît să-mi proptesc palma deschisă pe podea şi să-mi las greutatea pe ea. Nu eram somnoros ; o vreme, am simţit o căldură mare, apoi mi-am pierdut orice simţ.

Don Juan s-a întins cu faţa spre mine, pe o parte ; stătea sprijinit în cot, cu capul proptit pe antebraţul drept. Totul era paşnic, chiar şi corpul meu, care deja nu mai avea simţuri tactile. Mă simţeam foarte mulţumit.

— E frumos, am spus.

Don Juan s-a ridicat grăbit.

— Să nu-ncepi iar cu prostiile, a spus cu fermitate. Nu vorbi. O să-ţi risipeşti toată energia vorbind şi atunci paznicul te va zdrobi, aşa cum zdrobeşti un ţînţar.

Probabil s-a gîndit că analogia lui era comică, deoarece a început să rîdă, dar s-a oprit brusc.

— Nu vorbi, te rog, nu vorbi, a spus cu o privire serioasă.

— N-aveam de gînd să spun nimic, am spus şi chiar că nu voiam să spun nimic.

Don Juan s-a ridicat. L-am văzut plecînd spre spatele casei. O clipă mai tîrziu am observat că un ţînţar aterizase pe rogojina mea şi acest lucru mi-a provocat o nelinişte pe care n-o mai simţisem înainte. Era un amestec de exaltare, chin şi frică. Eram absolut conştient că în faţa mea era gata să se întîmple ceva transcedental ; un ţînţar care păzea lumea cealaltă. Era un gînd ridicol ; îmi venea să rîd tare, dar apoi mi-am dat seama că exaltarea mea îmi abătea atenţia şi eram pe cale să pierd perioada de

tranziție pe care voiam s-o clarific. În încercarea mea anterioară de a vedea paznicul, privisem la țînțar întîi cu ochiul stîng și apoi am simțit că m-am ridicat și l-am privit cu amîndoi ochii, dar nu eram conștient de tranziție.

Am văzut țînțarul făcînd cercuri pe rogojină în fața mea și apoi mi-am dat seama că-l priveam cu amîndoi ochii. A venit foarte aproape; la un moment dat, n-am mai putut să-l văd cu amîndoi ochii și l-am privit cu ochiul stîng, care era la nivelul solului. În clipa în care mi-am schimbat viziunea, am simțit de asemenea că îmi îndreptasem corpul într-o poziție verticală și priveam la un animal incredibil de mare. Era negru și strălucitor. Fața lui era acoperită de un păr lung, negru și înșelător, și arăta ca și cum niște vîrfuri metalice ascuțite ar fi ieșit prin spărturile unor gradații strălucitoare și exacte. Părul era efectiv în smocuri. Corpul lui era masiv, gros și rotund. Aripile erau late și scurte în comparație cu mărimea corpului. Avea doi ochi mari, bulbucați și albi și un bot lung. De data asta arăta mai mult ca un aligator. Părea că are urechi lungi, sau poate antene, și clămpănea.

Mi-am forțat privirea asupra lui și apoi am devenit complet conștient că nu-l puteam privi așa cum privesc de obicei la lucruri. Am avut un gînd ciudat; privind la corpul paznicului, am simțit că fiecare parte a lui era vie în mod independent, așa cum sînt ochii unui om. Apoi mi-am dat seama pentru prima dată în viața mea că ochii sînt singura parte a unui om care îmi pot arăta dacă acesta este viu sau nu. Pe de altă parte, paznicul avea „un milion de ochi".

M-am gîndit că era o descoperire remarcabilă. Înaintea acestei experiențe, făcusem tot felul de speculații cu

privire la comparațiile prin care puteau fi descrise „distorsiunile" care transformau un țînțar într-o fiară gigantică și mă gîndisem că o asemănare bună era „privitul la o insectă prin lentilele măritoare ale unui microscop". Dar aici nu era așa. Aparent, vizionarea paznicului era un proces mult mai complex decît să privești la o insectă mărită.

Paznicul a început să zboare în fața mea. La un moment dat, s-a oprit și am simțit că se uita la mine. Apoi am observat că nu face nici un zgomot. Dansul lui era tăcut. Ceea ce te îngrozea era aspectul său : ochii bulbucați ; gura cumplită, clămpănitul, părul înșelător ; și mai presus de toate, incredibila lui mărime. Am urmărit foarte atent modul în care-și mișca aripile, cum le făcea să vibreze fără sunet. Am urmărit cun aluneca peste sol ca un patinator monumental.

Privind la creatura de coșmar din fața mea, m-am simțit efectiv binedispus. Credeam cu adevărat că am descoperit secretul de a o depăși. M-am gîndit că paznicul era de fapt doar o poză mișcătoare pe un ecran ; nu mă putea atinge ; arăta doar înspăimîntător.

Paznicul stătea liniștit în fața mea ; brusc și-a fluturat aripile și s-a întors. Spatele lui rotund arăta ca o armură strălucitoare și colorată ; strălucirea ei era amețitoare, dar nuanța era grețoasă ; era culoarea care îmi displăcea cel mai mult. Paznicul a rămas o vreme cu spatele la mine și apoi, fluturînd din aripi, a alunecat iar pînă a dispărut.

Eram confruntat cu o dilemă foarte ciudată. Credeam sincer că îl depășisem, înțelegînd că era doar o poză a mîniei. Ajunsesem aici, probabil, datorită insistenței cu care susținuse don Juan că știam mai mult decît voiam să

admit. În orice caz, simțeam că am depășit paznicul și că drumul era liber. Totuși, nu știam cum să continui. Don Juan nu-mi spusese ce să fac în acest caz. Am încercat să mă întorc, să privesc în spatele meu, dar eram incapabil să mă mișc. Totuși, puteam vedea foarte bine pe o arie de o sută optzeci de grade aflată în fața ochilor mei. Și ceea ce am văzut era un orizont noros, galben-pal ; părea gazos. Un fel de nuanță de lămîie acoperea tot ce vedeam. Ca și cum m-aș fi aflat pe un platou plin de vapori de sulf.

Brusc, paznicul a apărut iar ca un punct la orizont. A descris un cerc larg înainte să se oprească înaintea mea ; avea gura larg deschisă, ca o cavernă uriașă ; nu avea dinți. Și-a bătut aripile o clipă și apoi s-a năpustit asupra mea. A sărit efectiv la mine ca un taur și m-a lovit cu aripile sale gigantice peste ochi. Am țipat de durere și apoi am zburat, sau mai degrabă am simțit că fusesem catapultat și am trecut peste paznic, dincolo de platoul gălbui sau în altă lume, lumea oamenilor și m-am regăsit stînd în picioare în camera lui don Juan.

19 ianuarie 1969

— Am crezut cu adevărat că am depășit paznicul, i-am spus lui don Juan.

— Probabil că glumești, a răspuns el.

Don Juan nu-mi vorbise nici un cuvînt despre ziua anterioară și nu m-a deranjat. Fusesem scufundat într-un fel de reverie și iar simnțisem că, dacă m-aș uita cu atenție, voi fi în stare să „văd“. Dar n-am văzut nimic care să fie diferit. Totuși, faptul că n-am vorbit mă relaxase colosal.

Don Juan mi-a cerut să-i descriu secvența experienței mele și ceea ce l-a interesat în mod particular era nuanța

pe care o văzusem pe spatele paznicului. Don Juan a oftat și părea cu adevărat îngrijorat.

— Ai avut noroc că acea culoare era pe spatele paznicului, a spus el cu o față serioasă. Dacă ar fi fost pe partea din față a corpului lui, sau, și mai rău, pe capul lui, ai fi fost mort acum. Nu trebuie să mai încerci să-l „vezi" pe paznic niciodată. Nu ține de temperamentul tău să traversezi cîmpia aceea ; am fost totuși sigur că o să fii în stare s-o faci. Dar să nu mai discutăm despre asta. A fost doar o variațiune din mulțimea de drumuri.

Am detectat o greutate neobișnuită în tonul lui don Juan.

— Ce se va întîmpla cu mine, dacă mai încerc să-l „văd" pe paznic ?

— Te va lua cu el, a spus. Te va lua în gura lui și te va duce pe cîmpia aceea și te va lăsa acolo pentru totdeauna. Este evident că paznicul știa că nu ai temperamentul potrivit și te-a avertizat să stai deoparte.

— Cum crezi că știa paznicul lucrul ăsta ?

Don Juan mi-a aruncat o privire lungă, fermă. A încercat să spună ceva, dar a renunțat, ca și cum ar fi fost incapabil să-și găsească cuvintele necesare.

— Întotdeauna sînt nepregătit pentru întrebarea ta, a spus zîmbind. Nu te-ai gîndit cu adevărat cînd m-ai întrebat asta, nu-i așa ?

Am protestat și am reafirmat că eram uimit că paznicul îmi cunoștea temperamentul.

Don Juan a avut o sclipire ciudată în ochi cînd a spus :

— Și tu nu i-ai menționat nimic despre temperamentul tău paznicului, nu-i așa ?

Tonul lui era atît de comic, încît am izbucnit în rîs amîndoi. După o vreme, totuși, el a spus că paznicul, fiind paznicul, santinela acelei lumi, cunoștea multe secrete pe care un *brujo* era în măsură să la împărtășească.

— Acesta este un mod prin care un *brujo* învață să „vadă", a spus. Dar ăsta nu va fi domeniul tău, așa că n-are sens să mai discutăm despre asta.

— Fumatul este singurul mod de a-l „vedea" pe paznic, don Juan ?

— Nu. Ai putea să-l „vezi" și fără asta. Sînt nenumărați oameni care pot face asta. Eu prefer fumul, pentru că-i mai eficient și mai puțin periculos. Dacă încerci să-l „vezi" pe paznic fără ajutorul fumului, se poate întîmpla să întîrzii atunci cînd trebuie să te ferești de el. În cazul tău, de exemplu, este evident că paznicul te-a avertizat cînd ți-a întors spatele, astfel încît să vezi culoarea care-ți este ostilă. Apoi a plecat ; dar cînd s-a întors, erai încă acolo, așa că sărit la tine. Erai totuși pregătit și ai sărit. Micul Fum ți-a oferit protecția necesară ; dacă ai fi intrat în lumea aceea fără ajutorul lui, n-ai fi fost în stare să te smulgi din înlănțuirea paznicului.

— De ce nu ?

— Mișcările tale ar fi fost prea încete. Ca să trăiești în lumea aceea, trebuie să fii rapid ca lumina. A fost greșeala mea să părăsesc camera, dar nu voiam să mai vorbești. Ești o gură-spartă, așa că vorbești chiar și în pofida dorinței tale. Dacă aș fi fost acolo cu tine, ți-aș fi tras capul. Ai sărit de unul singur în sus, ceea ce a fost bine ; totuși, n-aș mai trece prin riscul ăsta ; paznicul nu e ceva cu care să te joci.

9

Timp de trei luni, don Juan a evitat în mod sistematic să discute despre paznic. În aceste trei luni i-am făcut patru vizite ; el m-a angajat de fiecare dată în rezolvarea unor treburi pentru el, iar acestea o dată terminate, mă trimitea pur și simplu acasă. Pe 24 aprilie 1969, a patra oară cînd eram la casa lui, l-am confruntat în sfîrșit, după ce servisem masa și stăteam lîngă cuptorul lui de pămînt. I-am spus că făcea ceva deplasat cu mine ; eram pregătit să învăț și el nu mai voia s-o facă. Trebuise să mă lupt aprig ca să depășesc aversiunea mea față de folosirea ciupercilor halucinogene și simțeam, așa cum spusese chiar el, că nu mai aveam timp de pierdut.

Don Juan mi-a ascultat liniștit plîngerile.

— Ești prea slab, a spus. Te grăbești cînd ar trebui să aștepți, dar aștepți cînd ar trebui să te grăbești. Gîndești prea mult. Acum crezi că nu mai este timp de pierdut. Cu puțină vreme în urmă, te gîndeai că nu mai vrei să fumezi niciodată. Viața ta e prea dezlînată ; nu ești destul de echilibrat pentru a întîlni Micul Fum. Eu sînt responsabil pentru tine și nu vreau să mori ca un nebun tembel.

Mă simțeam jenat.

— Ce pot să fac, don Juan ? Sînt foarte nerăbdător.

— Trăiește ca un luptător ! Ți-am mai spus, un luptător își asumă responsabilitatea pentru acțiunile sale, pentru cele mai neînsemnate acțiuni. Tu acționezi după gîndurile tale și asta e o greșeală. Ai eșuat cu paznicul din cauza gîndurilor tale.

— Cum am eșuat, don Juan ?

— Gîndești totul. Te-ai gîndit la paznic și de aceea nu l-ai putut depăși. Întîi trebuie să trăiești ca un luptător. Cred că înțelegi foarte bine asta.

Am vrut să spun ceva în apărarea mea, dar el mi-a făcut un semn cu mîna să mă liniștesc.

— Viața ta este destul de legată, a continuat. De fapt, viața ta este mai legată decît a lui Pablito, sau a lui Nestor, ucenicii lui Genaro, și totuși ei „văd" și tu nu „vezi". Viața ta e mai legată decît a lui Eligio și probabil că el o să „vadă" înaintea ta. Asta mă derutează. Nici măcar Genaro nu poate înțelege asta. Ai îndeplinit cu încredere tot ce ți-am spus să faci. Tot ce m-a învățat Binefăcătorul meu ți-am spus și ție în prima parte a învățăturii. Regula* are dreptate, pașii nu pot fi schimbați. Ai făcut tot ce trebuie făcut și totuși nu „vezi" ; dar pentru cei care „văd" ca Genaro, apari ca și cum ai „vedea". Mă bazez pe asta și sînt înșelat. Întotdeauna îți dai drumul și te comporți ca un idiot care nu „vede", ceea ce bineînțeles e normal pentru tine.

• În cursul uceniciei, o etapă extrem de importantă a fost consacrată ideii că *aliatul are o lege*, ceea ce era, în mod concret, o reglementare rigidă a acțiunilor și a comportametului în procesul de mînuire a unui aliat. De fapt, regula condiționa *eficacitatea* întregului demers. (n. red.).

Cuvintele lui don Juan m-au îndurerat profund. Nu știam de ce, dar eram gata să-mi dea lacrimile. Am început să vorbesc despre copilăria mea și m-a învăluit o undă de autocompătimire. Don Juan m-a fixat cu privirea o clipă, apoi s-a uitat în altă parte. A fost o privire penetrantă. Am simțit că m-a prins efectiv cu ochii lui. Am avut senzația a două degete care m-au prins ușor și am simțit o agitație ciudată, o mîncărime, o deplasare plăcută în zona plexului solar. Am devenit conștient de regiunea mea abdominală. Îi sesizam căldura. N-am mai putut vorbi coerent și am murmurat ceva, apoi m-am oprit.

— Poate că e vorba despre o promisiune, a spus don Juan după o lungă pauză.

— Poftim !?

— O promisiune pe care ai făcut-o cu mult timp în urmă.

— Ce promisiune ?

— Poate că-mi poți spune tu despre asta. Îți amintești, nu-i așa ?

— Nu-mi amintesc.

— Ai promis odată ceva foarte important. M-am gîndit că poate promisiunea ta te oprește să „vezi".

— Nu știu despre ce vorbești.

— Vorbesc despre o promisiune pe care ai făcut-o ! Trebuie să-ți amintești.

— Dacă știi ce promisiune era, de ce nu-mi spui, don Juan ?

— Nu, n-ar fi de nici un folos să ți-o spun.

— A fost o promisiune pe care mi-am făcut-o mie însumi ?

Pentru o clipă m-am gîndit că se referea la decizia mea de a părăsi ucenicia.

— Nu. Asta e ceva care a avut loc cu mult timp în urmă, a specificat el.

Am rîs, deoarece eram sigur că don Juan juca un fel de joc cu mine. Mă simțeam răutăcios. Am avut o senzație de exaltare la ideea că puteam să-l înșel pe don Juan care, eram convins, știa tot atît de puțin ca și mine despre promisunea făcută. Eram sigur că bîjbîia în întuneric și că încerca să improvizeze. Ideea de a mă juca cu el mă încînta.

— A fost ceva ce am promis bunicului ?

— Nu, a răspuns și i-au strălucit ochii. Nici n-a fost ceva ce i-ai promis bunicuței tale.

Intonația absurdă pe care a dat-o cuvîntului „bunică", m-a făcut să rîd. M-am gîndit că don Juan îmi pregătea un fel de capcană, dar voiam să mă joc pînă la capăt. Am început să denumesc toți indivizii cărora aș fi putut să le promit ceva de mare importanță. A răspuns negativ la fiecare. Apoi a îndreptat discuția spre copilăria mea.

— De ce a fost tristă copilăria ta ? a întrebat cu o expresie serioasă.

I-am povestit că nu fusese cu adevărat tristă, dar probabil puțin cam dificilă.

— Toți simt asta, a spus privindu-mă iar. Și eu am fost foarte nefericit și fricos cînd eram copil. Să fii un indian e greu, foarte greu. Dar memoria acelor vremuri nu mai are sens pentru mine, în afară de faptul că a fost mai greu. Am încetat să mă mai gîndesc la greutatea vieții mele chiar înainte de a învăța să „văd".

— Nici eu nu mă mai gîndesc la copilăria mea, am spus.

— Atunci de ce te întristează ? De ce-ți vine să plîngi ?

— Nu știu. Poate cînd mă gîndesc la copilăria mea, îmi pare rău pentru mine și pentru semenii mei. Mă simt trist și neajutorat.

El m-a privit fix și am înregistrat iar senzația ciudată că două degete ușoare îmi prindeau regiunea abdominală. Mi-am mutat privirea și apoi l-am privit iar. Se uita în depărtare, peste mine ; ochii lui erau cețoși, nefocalizați.

— Este o promisiune făcută în copilăria ta, a spus după o clipă de tăcere.

— Ce-am promis ?

N-a răspuns. Ochii lui erau închiși. Am zîmbit involuntar ; știam că-și căuta drumul în întuneric ; îmi pierdusem, totuși, impulsul inițial de a rîde de el.

— Eram un copil slab, a continuat, și-mi era mereu frică.

— La fel eram și eu, am spus.

— Ceea ce-mi amintesc cel mai mult este teroarea și tristețea care m-au cuprins cînd soldații mexicani au ucis-o pe mama, a spus încet, ca și cum amintirea ar fi fost încă dureroasă. Era o indiancă săracă și umilă. Poate că e mai bine că viața ei s-a terminat atunci. Am vrut să fiu ucis o dată cu ea, pentru că eram copil. Dar soldații m-au luat și m-au bătut. Cînd m-am prins de trupul mamei, m-au lovit peste degete cu un bici și mi le-au rupt. N-am simțit nici o durere, dar nu mă mai puteam prinde de nimic și atunci m-au tras cu ei.

S-a oprit din vorbă. Ochii lui erau tot închiși și am observat un tremur foarte ușor al buzelor. O tristețe pro-

fundă a început să mă cuprindă. Au început să mă inunde imagini din copilăria mea.

— Cîți ani aveai, don Juan? am întrebat, doar ca să-mi depășesc tristețea.

— Poate că șapte. Era vremea marilor războaie Yaqui. Soldații mexicani au venit peste noi pe neașteptate, în timp ce mama mea pregătea niște mîncare. Era o femeie lipsită de apărare. Au ucis-o fără nici un motiv. N-are importanță că a murit în acest mod sau altfel și totuși pentru mine are. Însă nu pot să-mi explic de ce; doar că are. M-am gîndit că l-au ucis și pe tatăl meu, dar n-o făcuseră. Era doar rănit. Mai tîrziu ne-au pus într-un tren ca pe vite și-au închis ușa. Ne-au ținut închiși acolo zile întregi în întuneric, ca pe animale. Ne țineau în viață cu niște mîncare pe care o aruncau din cînd în cînd în vagon. Tatăl meu a murit în vagon din cauza rănilor. A început să delireze de durere și febră și continua să-mi spună că trebuie să trăiesc. A continuat să-mi spună asta pînă a murit. Oamenii au avut grijă de mine; mi-au dat de mîncare; o tămăduitoare mi-a tratat degetele de la mînă. Și, după cum vezi, trăiesc. Viața n-a fost nici bună, nici rea pentru mine; a fost grea. Viața e grea, iar pentru un copil este oroarea însăși.

N-am mai vorbit multă vreme. A trecut peste o oră în tăcere totală. Aveam sentimente foarte confuze. Eram cumva deprimat, dar nu puteam spune de ce. Aveam un sentiment de remușcare. Cu puțin timp înainte, eram gata să rîd de don Juan, dar el întorsese brusc situația cu relatarea sa dură. Fusese simplă și concisă și îmi produsese un sentiment ciudat. Ideea unui copil suferind de durere fusese pentru mine întotdeauna un subiect mișcător. Într-o

clipă, sentimentele mele de înțelegere față de don Juan au dat loc unei senzații de dezgust față de mine însumi. Luasem notițe, ca și cum don Juan ar fi fost un simplu caz clinic. Era gata să-mi rup notițele, cînd don Juan mi-a atins coapsa cu talpa, ca să-mi atragă atenția. A spus că „vedea“ o lumină de violență în jurul meu și se întreba dacă voi începe să-l bat. Rîsul lui a fost o înviorare încîntătoare. A spus că sînt înclinat spre ieșiri violente, dar că nu sînt cu adevărat rău și că, în general, violența e îndreptată împotriva mea.

— Ai dreptate, don Juan, am răspuns.

— Bineînțeles, a spus rîzînd.

M-a îndemnat să discut despre copilăria mea. Am început să-i spun despre anii mei de singurătate și teamă și am început să-i descriu ceea ce credeam a fi lupta mea copleșitoare pentru a supraviețui și a-mi menține spiritul. El a rîs la metafora „menținerea spiritului“.

Am discutat multă vreme. El a ascultat cu o expresie serioasă. Apoi, la un moment dat, ochii lui m-au „prins“ iar și m-am oprit din vorbă. După un moment de pauză, a spus că nu mă umilise nimeni și că ăsta era motivul pentru care eram cu adevărat rău.

— Încă n-ai fost înfrînt, a spus.

A repetat afirmația de patru-cinci ori, drept care m-am simțit obligat să-l întreb ce însemna asta. A explicat că a fi înfrînt era o condiție a vieții, care era inevitabilă. Oamenii sînt ori învingători, ori înfrînți și, în funcție de asta, devin persecutori, sau victime. Aceste două condiții sînt prevalente atît timp cît nu „vezi“ ; „vederea“ împrăștie iluziile victoriei, înfrîngerii, sau suferinței. A adăugat că trebuie să învăț să „văd“ cît sînt încă

învingător, pentru a evita să am vreodată memoria înfrîngerii, sau a umilirii.

Am protestat că nu sînt și nici n-am fost vreodată învingător în ceva ; și că viața mea era, dacă era ceva, o înfrîngere.

A rîs și și-a aruncat pe jos pălăria.

— Dacă viața ta este o astfel de înfrîngere, calcă-mi pe pălărie, m-a provocat în glumă.

Mi-am argumentat cu sinceritate ideea. Don Juan a devenit serios. Ochii lui se subțiaseră sub forma unei linii. A spus că motivul pentru care îmi consideram viața o înfrîngere era altul decît înfrîngerea însăși. Apoi, într-o mișcare foarte rapidă și total neașteptată, mi-a luat capul în mîini, punîndu-și palmele pe tîmplele mele. Ochii lui au devenit fioroși, uitîndu-se la mine. Din frică, am respirat adînc pe gură, involuntar. Mi-a eliberat capul și s-a sprijinit de zid, privindu-mă încă țintă. Își realizase mișcările cu o viteză atît de mare, încît atunci cînd se relaxase și se sprijinea confortabil de zid, eu eram încă în mijlocul acelei inspirații adînci. M-am simțit amețit și jenat.

— „Văd“ un băiețel plîngînd, a spus don Juan după o pauză.

A repetat de mai multe ori, ca și cum n-aș fi înțeles. Aveam sentimentul că vorbea de vremea cînd eram copil și plîngeam, așa că nu i-am dat atenție.

— Hei ! a spus, cerîndu-mi deplină concentrare. „Văd“ un băiețel plîngînd.

L-am întrebat dacă băiețelul eram eu. A spus că nu. Apoi l-am întrebat dacă era o viziune legată de ceva din viața mea, sau doar de o amintire a lui. N-a răspuns.

— „Văd" un băiețel, a continuat să spună. Și plînge și plînge.

— Este un băiat pe care-l cunosc ? am întrebat.

— Da.

— Este băiețelul meu ?

— Nu.

— Plînge acum ?

— Plînge acum, a spus cu convingere.

M-am gîndit că don Juan avea viziunea cuiva pe care-l cunoșteam, care era un băiețel și plîngea chiar atunci. Am numit toți copiii pe care-i cunoșteam, dar el a spus că acei copii n-au nici o legătură cu promisiunea mea, iar copilul care plîngea era foarte important în legătură cu ea.

Afirmațiile lui don Juan păreau fără nici o legătură. Spusese că promisesem ceva cuiva în timpul copilăriei mele și că acel copil, care plîngea chiar în acel moment, avea legătură cu promisiunea. I-am spus că nu deslușeam un sens în cele afirmate. El a repetat calm că a „văzut" un băiețel plîngînd în acel moment și că era și rănit.

M-am luptat serios să găsesc logica afirmațiilor sale, să le încadrez într-un tipar, dar nu le puteam lega de nimic de care să fiu conștient.

— Renunț, am spus, pentru că nu pot să-mi amintesc să fi făcut o pormisiune importantă cuiva, mai puțin unui copil.

Și-a mijit ochii și a spus că acest copil care plîngea în acel moment era un băiețel din copilăria mea.

— Era un băiețel din copilăria mea și mai plînge și acum ?

— Este un copil care plînge acum.

— Îți dai seama ce spui, don Juan ?

— Da.

— N-are nici un sens. Cum poate fi acum un copil, dacă era copil atunci ?

— E un copil și plînge și acum, a spus el încăpățînat.

— Explică-mi asta, don Juan.

— Nu. *Tu* trebuie să-mi explici mie.

Nu puteam să-mi dau deloc seama la ce se referea.

— Plînge ! Plînge ! a continuat să spună don Juan pe un ton hipnotizant. Și acum te îmbrățișează. E lovit ! E lovit ! Și se uită la tine. Îi simți ochii ? A venit la tine fugind. Dar are brațul rupt. Îi simți brațul ? Băiețelul acela are un nas care arată ca un nasture. Da ! E un nas ca un nasture.

Au început să-mi bîzîie urechile și am pierdut senzația de a fi în casa lui don Juan. Cuvintele „nas ca un nasture" m-au plonjat imediat într-o scenă din copilărie. Cunoscusem un băiat cu nasul plat ! Don Juan își făcuse loc într-unul dintre cele mai ascunse unghere din viața mea. Apoi am știut despre ce promisiune vorbea. Aveam o senzație de exaltare, de disperare, de stimă pentru don Juan și manevra lui splendidă. Cum dracu' știa el despre băiatul cu nasul plat din copilăria mea ? Am devenit atît de agitat de amintirea pe care mi-o evocase don Juan, încît puterea amintirilor m-a întors într-o vreme cînd aveam opt ani. Mama mea plecase cu doi ani înainte și eu petrecusem cei mai groaznici ani din viața mea, circulînd între surorile mamei, care au servit drept surogate de mamă și au avut grijă de mine cîte două luni fiecare. Fiecare dintre mătușile mele avea o familie mare și indiferent cît de atente și de protectoare erau față de mine, aveam de făcut față la douăzeci și doi de veri. Cruzimea lor era uneori cu

adevărat bizară. Am simțit atunci că eram înconjurat de inamici, iar în anii groaznici care au urmat, am dus un război disperat și sordid. În final, prin metode pe care nu le știu nici astăzi, am reușit să-mi cuceresc toți verii. Am fost într-adevăr un învingător. Nu mai aveam competitori care să conteze. Nu știam totuși asta și nici nu știam cum să opresc războiul meu, care a fost extins în mod logic și pe terenul școlar.

Clasele școlii rurale unde am fost erau amestecate, iar clasa I și a III-a erau despărțite doar de grilajul dintre bănci. Acolo am întîlnit un băiețel cu nasul plat, care era șicanat cu porecla de „nas-plat". Era în clasa I. Obișnuiam să-l necăjesc la întîmplare, fără intenție. Dar el părea că mă place, în pofida oricărui lucru pe care i-l făceam. Mă urma și chiar păstra secretul că eu eram acela care făcea unele pozne care-l derutau pe profesor. Și totuși eu îl atingeam. Într-o zi, am răsturnat intenționat o tablă grea ; a căzut peste el ; banca în care stătea a atenuat impactul, dar lovitura a fost totuși tare și i-a rupt clavicula. A căzut. L-am ajutat să se ridice și am văzut durerea și frica din ochii lui, care mă priveau cînd se ținea de mine. Șocul de a-l vedea suferind, cu un braț inutilizabil, era mai mult decît puteam suporta. Mă bătusem ani întregi cu verii mei și cîștigasem ; îmi cucerisem dușmanii ; m-am simțit bun și puternic pînă în momentul în care l-am văzut pe băiețelul cu nas plat plîngînd demolat de victoriile mele. În acel moment am părăsit bătălia. Indiferent cum, dar am luat decizia să nu mai cîștig. M-am gîndit că va trebui să i se taie brațul și am promis că, dacă băiețelul se va vindeca, nu voi mai fi niciodată învingător. I-am cedat lui victoriile mele. Așa înțelegeam atunci lucrurile.

Don Juan deschisese o rană coaptă a vieţii mele. Eram ameţit, copleşit. Un izvor de tristeţe extremă mi-a apărut în cale şi m-am prăbuşit în faţa lui. Simţeam greutatea acţiunilor răsfrîngîndu-se asupra mea. Amintirea acelui băieţel cu nasul plat, al cărui nume era Joaquin, a produs în mine un asemenea chin, încît am început să plîng. I-am spus lui don Juan despre tristeţea pe care o resimţeam faţă de acel băiat care nu avusese niciodată nimic, acel mic Joaquin care n-a avut bani să meargă la doctor şi al cărui braţ nu s-a sudat niciodată bine. Şi tot ce i-am dat lui au fost victorille mele din copilărie. Mă simţeam ruşinat.

— Fii liniştită, pasăre ciudată, a spus don Juan imperativ. Ai dat destul. Victoriile tale sînt solide şi erau ale tale. Ai dat destul. Acum trebuie să-ţi schimbi promisiunea.

— Cum s-o schimb ? Trebuie să spun asta ?

— O promisiune ca asta nu poate fi schimbată doar cu vorbele. Poate că în curînd vei şti ce să faci ca s-o schimbi. Apoi, probabil că vei putea ajunge să „vezi".

— Poţi să-mi dai vreun sfat, don Juan ?

— Trebuie să aştepţi liniştit, ştiind că aştepţi şi ştiind ce aştepţi. Aşa se poartă un luptător. Iar dacă va fi o problemă în a-ţi realiza promisiunea, atunci va trebui să fii conştient că o faci. Apoi va veni un moment cînd aşteptarea ta se va termina şi nu va mai trebui să-ţi onorezi promisiunea. Nu poţi face nimic pentru viaţa acelui copil. Numai el poate anula acţiunea asta.

— Dar cum ?

— Învăţînd să-şi anihileze dorinţele. Atît timp cît crede că e o victimă, viaţa lui va fi un iad. Şi atît timp cît

tu crezi același lucru, promisiunea va fi validă. Ceea ce ne face nefericiți este dorința. Totuși, dacă am învăța să ne reducem dorințele la zero, cel mai mic lucru pe care l-am primi ar fi un adevărat cadou. Fii liniștit, i-ai făcut un cadou bun lui Joaquin. Să fii sărac, sau să dorești, sînt doar gînduri ; și la fel sînt ura, foamea sau durerea.

— Nu pot să cred cu adevărat asta, don Juan. Cum pot fi foamea și durerea doar niște gînduri ?

— Pentru mine acum sînt doar gînduri. Asta e tot ce știu. Am reușit acest lucru, și, dacă nu te superi, în asta constă toată puterea pe care o avem pentru a ne opune forțelor care se manifestă în viețile noastre ; fără acea putere am fi doar niște sedimente, praf în vînt.

— N-am nici o îndoială că tu ai reușit, don Juan, dar cum poate un om normal ca mine, sau ca Joaquin să realizeze asta ?

— Depinde de noi, ca indivizi, ca să ne opunem forțelor din viețile noastre. Ți-am spus de nenumărate ori asta. Doar un luptător poate supraviețui. Un luptător știe că așteaptă și știe ce așteaptă ; iar în timp ce așteaptă, el nu dorește nimic și astfel orice lucru, cît de mic, pe care-l primește, este mai mult decît îi trebuie. Dacă are nevoie să mănînce, va găsi un mod, deoarece nu-i este foame ; dacă ceva îl rănește, va găsi un mod de a se debarasa de asta, pentru că nu-l doare. Să-ți fie foame, sau să te doară înseamnă că omul s-a abandonat pe sine și că nu mai este un luptător ; iar forțele foamei și durerii îl vor distruge.

Am vrut să continui cu argumentarea ideii, dar m-am oprit, deoarece mi-am dat seama că în felul acesta aș fi ridicat o barieră de protecție în fața forței devastatoare a superbei cuceriri a lui don Juan, care mă atinsese atît de adînc și cu atîta putere. Cum de știa ? M-am gîndit că

probabil îi povestisem despre băiețelul cu nasul plat în timpul uneia dintre stările mele adînci de conștiință schimbată. Nu-mi aminteam să-i fi spus, dar faptul că nu-mi aminteam în asemenea condiții era de înțeles.

— Cum de-ai știut despre pormisiunea mea, don Juan ?

— Am „văzut-o".

— Ai „văzut-o" cînd am luat Mescalito, sau cînd am fumat amestecul tău ?

— Am „văzut-o" acum. Astăzi.

— Ai „văzut" toată întîmplarea ?

— Iar începi. Ți-am spus că n-are sens să vorbești despre „vedere" în modul ăsta. „Vederea" nu este nimic.

Nu mi-am urmat ideea. Emoțional, eram convins.

— Și eu am făcut odată o făgăduială, a spus brusc don Juan.

Sunetul vocii lui m-a făcut să tresar.

— I-am promis tatălui meu că voi trăi ca să-i distrug pe asasinii lui. Am purtat promisiunea aceea cu mine ani de zile. Acum promisiunea s-a schimbat. Nu mai sînt interesat să distrug pe cineva. Nu-i urăsc pe mexicani. Nu urăsc pe nimeni. Am învățat că drumurile nenumărate pe care le traversezi în viață sînt toate egale. Exploatatorii și exploatații se întîlnesc în final și singurul lucru care contează este că viața a fost prea scurtă și pentru unii și pentru alții. Astăzi sînt trist nu pentru că mama și tata au murit așa cum au murit ; sînt trist pentru că erau indieni. Au trăit ca indienii și au murit ca indienii și n-au știut niciodată că erau, mai presus de toate, oameni.

10

M-am întors să-l vizitez pe don Juan pe 30 mai 1969 și i-am spus fără ocolișuri că voiam iar să „văd". A clătinat din cap și a rîs, iar eu m-am simțit obligat să protestez. Mi-a spus că trebuia să fiu răbdător și că nu era timpul, dar eu am insistat că eram pregătit.

Nu părea să fie enervat de stăruința mea. A încercat cu toate acestea să schimbe subiectul. Nu l-am lăsat și l-am rugat să mă sfătuiască ce să fac pentru a-mi depăși nerăbdarea.

— Trebuie să acționezi ca un luptător, a răspuns.

— Cum ?

— Înveți să acționezi ca un luptător prin fapte, nu prin vorbe.

— Ai spus că un luptător se gîndește la moartea sa. Eu fac asta tot timpul ; evident, nu-i destul.

Păru să-și fi pierdut răbdarea și dintre buzele sale s-a auzit un sunet pocnit. I-am spus că n-aveam de gînd să-l enervez și că dacă nu avea nevoie de mine aici, la casa lui, eram gata să mă întorc la Los Angeles. Don Juan m-a bătut ușor pe spate și a afirmat că nu se enerva niciodată

pe mine ; pur și simplu presupusese că știam ce însemna să fii un luptător.

— Ce trebuie să fac ca să trăiesc ca un luptător ? am întrebat.

Și-a scos pălăria și s-a scărpinat pe tîmple. M-a privit fix și mi-a zîmbit.

— Îți place ca totul să fie clar, nu-i așa ?

— Mintea mea lucrează în modul ăsta.

— Nu trebuie s-o facă.

— Nu știu cum să mă schimb. De aceea, te rog să-mi spui exact ce trebuie să fac ca să trăiesc ca un luptător ; dacă aș cunoaște asta, aș putea găsi un mod de a mă adapta.

Probabil că a considerat afirmațiile mele caraghioase ; m-a bătut pe spate și a rîs.

Aveam sentimentul că o să-mi ceară să plec curînd, așa că m-am așezat pe rogojina mea și am început să-i pun alte întrebări. Voiam să știu de ce trebuia să aștept.

Mi-a explicat că dacă voi încerca să „văd“ într-o manieră dezordonată, înainte să-mi fi „tămăduit rănile“ pe care le primisem în lupta cu paznicul, existau șanse să-l întîlnesc chiar dacă nu l-aș căuta. Don Juan m-a asigurat că nici un om într-o astfel de poziție nu ar fi capabil să supraviețuiască unei asemenea întîlniri.

— Trebuie să-l uiți complet pe paznic înainte de a te îmbarca pe drumul „vederii“, a spus.

— Cum poate fi uitat paznicul ?

— Un luptător trebuie să-și folosească voința și răbdarea pentru a uita. De fapt, un luptător n-are la îndemînă decît voința și răbdarea lui și cu ele poate construi tot ce dorește.

— Dar eu nu sînt un luptător.

— Ai început să înveți comportamentul vrăjitorilor. Nu mai ai timp pentru retrageri sau regrete. Ai timp doar pentru a trăi ca un luptător și a te concentra asupra răbdării și voinței, indiferent că-ți place sau nu.

— Și cum face asta un luptător ?

Don Juan s-a gîndit multă vreme înainte să răspundă.

— Cred că nu există nici un mod de a vorbi despre asta, a spus în final. În special despre voință. Voința este ceva special. Apare în mod misterios. Nu-ți pot spune cum se folosește, doar că rezultatele sînt uluitoare. Probabil că primul lucru care ar trebui făcut este să afli că poți să-ți dezvolți voința. Un luptător știe asta și o așteaptă. Greșeala ta este că nu știi că aștepți voința. Binefăcătorul meu mi-a spus că un luptător știe că așteaptă și știe ce așteaptă. În cazul tău, știi că aștepți. Ești cu mine de ani de zile, dar nu știi ce aștepți. Este foarte dificil, dacă nu chiar imposibil, pentru omul normal să știe ce așteaptă. Totuși, un luptător n-are probleme ; el știe că-și așteaptă voința.

— Ce este exact voința ? Este hotărîre, ca cea a nepotului tău, Lucio, de a obține o motocicletă ?

— Nu, a răspuns încet don Juan și a chicotit. Asta nu-i voință. Lucio se răsfață doar. Voința este altceva, ceva foarte clar și foarte puternic, care ne poate direcționa acțiunile. Voința este ceva pe care omul o poate folosi, de exemplu, pentru a cîștiga o bătălie pe care, după toate calculele, ar pierde-o.

— Atunci, voința trebuie să fie ceea ce numim curaj, am spus.

— Nu. Curajul este altceva. Oamenii curajoși sînt oameni nobili, înconjurați în mod permanent de multă lume

care-i admiră și care se îngrămădește în jurul lor ; totuși, foarte puțin oameni curajoși au și voință. De obicei, sînt oameni fără teamă, care sînt gata să realizeze acțiuni de obicei îndrăznețe ; de multe ori, un om curajos este și înfricoșător și de temut. Pe de altă parte, voința are de-a face cu acțiuni uluitoare, care sfidează orice logică.

— Este voința controlul pe care-l avem asupra noastră ?

— Poți spune că este un fel de control.

— Crezi că-mi pot exersa voința, refuzîndu-mi, de pildă, să fac anumite lucruri ?

— Ca, de exemplu, de a mai pune întrebări ? a intervenit el.

A spus-o pe un ton atît de ștrengar, încît a trebuit să mă opresc din scris și să-l privesc. Am rîs amîndoi.

— Nu, a spus. A-ți refuza ceva este o îngăduință și nu-ți recomand așa ceva. Acesta-i motivul pentru care te las să pui oricîte întrebări vrei. Dacă ți-aș spune să nu mai pui întrebări, ai putea să-ți pervertești voința încercînd să faci asta. Îngăduința de a-ți nega ceva e de departe cea mai rea. Ea ne face să credem că sîntem cineva, cînd în realitate sîntem doar fixați în noi. A te opri de a mai pune întrebări nu înseamnă voința de care-ți vorbesc. Voința este o putere. Și deoarece este o putere, trebuie să fie ținută sub control și direcționată, iar asta cere timp. Știu asta și sînt răbdător cu tine. Cînd eram de vîrsta ta eram la fel de impulsiv ca tine. M-am schimbat totuși. Voința noastră operează în pofida îngăduinței noastre. De exemplu, voința ta a început să-ți deschidă, încet-încet, portița.

— Despre ce portiță vorbești ?

— În fiecare dintre noi există un orificiu asemănător cu porțiunea moale din vîrful capului unui copil care se închide cu vîrsta; portița aceasta însă se deschide pe măsură ce-ți dezvolți voința.

— Și unde se află portița aceasta ?

— În locul fibrelor luminoase, a spus, indicînd spre zona abdominală.

— Cum este ? Pentru ce este ?

— Este o deschidere care permite ca prin spațiul respectiv să se avînte voința, ca o săgeată.

— Voința este un obiect ? Sau ca un obiect ?

— Nu. Ți-am spus asta doar ca să te fac să înțelegi. Ceea ce numește un vrăjitor voință este o putere existentă în interiorul nostru. Nu este un gînd, sau un obiect, sau o dorință. Voința este ceva care te poate face să reușești atunci cînd gîndurile tale îți spun că vei fi înfrînt. Voința este ceea ce te face invulnerabil. Voința este ceea ce îl trimite pe vrăjitor printr-un perete ; prin spațiu ; în lună, dacă dorește.

Nu mai era nimic altceva ce să fi vrut să întreb. Eram obosit și oarecum încordat. Mi-era frică că don Juan îmi va cere să plec și asta mă enerva.

— Hai să mergem spre dealuri, a spus brusc și s-a ridicat.

Pe drum, a început să vorbească despre voință și a rîs de descurajarea mea datorită faptului că nu puteam lua notițe.

Descria voința ca pe o forță care este adevărata legătură a oamenilor cu lumea. A fost foarte atent să sublinieze că lumea este ceea ce precepem noi, în orice manieră am alege s-o percepem. Don Juan susținea că

„perceperea lumii“ presupune un proces de înțelegere a tot ceea ce ni se prezintă. Această „percepție“ particulară este făcută cu simțurile noastre și cu voința.

L-am întrebat dacă era vorba de al șaselea simț. A răspuns că mai degrabă este o relație între noi și lumea percepută.

Am sugerat să ne oprim, ca să pot lua notițe. A rîs și a continuat să meargă.

În noaptea aceea nu mi-a cerut să plec și în ziua următoare el însuși a fost cel care a reluat subiectul despre voință.

— Ceea ce denumești tu însuți voință înseamnă un caracter și o dispoziție puternice, a spus. Ceea ce numește un vrăjitor voință este o forță care vine dinlăuntrul nostru și se atașează singură de lumea înconjurătoare. Apare prin buric, chiar aici, unde este locul fibrelor luminoase.

Și-a mîngîiat zona buricului pentru a-mi arăta locul.

— Spun că apare aici, pentru că poate fi simțită cînd apare.

— De ce o numești voință ?

— Eu nu-i spun în vreun fel anume. Binefăcătorul meu a numit-o voință și alți oameni ai cunoașterii îi spun tot așa.

— Ieri mi-ai spus că poți percepe lumea cu ajutorul simțurilor, precum și cu voința. Cum este posibil ?

— Un om „normal“ poate „prinde“ lucrurile lumii cu mîinile sau cu urechile sale, dar un vrăjitor poate să le prindă, de asemenea, cu nasul, cu limba, sau cu voința lui, în special cu voința. Nu pot descrie exact cum face; dar tu însuți, de exemplu, nu-mi poți descrie cum auzim. Se întîmplă, de asemenea, ca eu să fiu capabil să aud, deci putem discuta despre auz, dar nu despre cum auzim. Un

vrăjitor își folosește voința pentru a percepe lumea. Această percepție, însă, nu-i ca auzul. Cînd privim la lume, sau vrem s-o auzim, avem impresia că este acolo și că este reală. Cînd percepem lumea cu voința noastră, știm că „este acolo“, sau că nu e atît de „reală“ pe cît credem.

— Voința este la fel ca „vederea“ ?

— Nu. Voința este o forță, o putere. „Vederea“ nu este o forță, ci mai degrabă un mod de-a trece prin lucruri. Un vrăjitor poate avea o voință puternică și poate totuși să nu „vadă“ ; ceea ce înseamnă că doar un om al cunoașterii poate percepe lumea cu simțurile sale, cu voința și, de asemenea, cu „vederea“ sa.

I-am spus că eram mai derutat ca niciodată în legătură cu modul în care să-mi folosesc voința pentru a-l uita pe paznic. Afirmația aceasta și starea mea de perplexitate păreau că-l încîntă.

— Ți-am spus că, atunci cînd vorbești, nu faci decît să te derutezi, a spus și a rîs. Dar cel puțin acum știi că aștepți voința ta. Nu știi ce este ea, sau cum ți se va întîmpla. Așa că ai grijă cu tot ceea ce faci. Lucrul care te poate ajuta să-ți dezvolți voința se află chiar în mulțimea de mărunțișuri pe care la faci.

Don Juan a fost plecat toată dimineața; s-a întors spre seară cu o grămadă de plante uscate. Mi-a făcut semn cu capul să-l ajut și am lucrat în tăcere totală ore întregi, sortînd plante. Cînd am terminat, ne-am așezat să ne odihnim și el a zîmbit binevoitor.

I-am spus într-o manieră foarte serioasă că îmi citisem notițele și că încă nu puteam înțelege ce presupunea a fi un luptător, sau ce însemna ideea de voință.

— Voința nu e o idee, a spus el.

Asta era prima dată cînd vorbea în timpul zilei.

A continuat după un moment lung de pauză :

— Noi sîntem diferiți, tu și eu. Caracterele noastre nu sînt asemănătoare. Natura ta este mai violentă decît a mea. Cînd eram de vîrsta ta, nu eram violent, ci rău ; tu ești invers. Așa era Binefăcătorul meu ; el ar fi fost perfect pentru a-ți fi profesor. Era un mare vrăjitor, dar nu putea „vedea" ; nu în modul în care „vedem" eu și Genaro. Eu înțeleg lumea și trăiesc ghidat de „vederea" mea. Pe de altă parte, Binefăcătorul meu a trebuit să trăiască ca un luptător. Dacă un om „vede", nu mai trebuie să trăiască ca un luptător, deoarece poate „vedea" lucrurile așa cum sînt ele în realitate și își poate direcționa viața ca atare. Dar, ținînd cont de caracterul meu, aș spune că nu vei ajunge niciodată să „vezi", ceea ce înseamnă că va trebui să trăiești toată viața ca un luptător. Binefăcătorul meu spunea că, atunci cînd un om pășește pe drumurile vrăjitoriei, devine conștient treptat că viața lui normală a fost lăsată pentru totdeauna în urmă ; că, într-adevăr, cunoașterea e o afacere înspăimîntătoare ; că problemele lumii obișnuite nu mai sînt un tampon pentru el ; și că trebuie să adopte un nou mod de viață, dacă vrea să supraviețuiască. Primul lucru pe care ar trebui să-l facă în acest moment, ar fi să vrea să devină un luptător, un pas și o decizie foarte importante. Natura înspăimîntătoare a cunoașterii nu-i lasă nici o altă alternativă, decît pe aceea de a deveni un luptător. Atunci cînd cunoașterea devine o treabă înspăimîntătoare, omul își dă seama că și moartea este un partener de neînlocuit, care stă lîngă el pe rogojină. Fiecare părticică minusculă de cunoaștere care devine putere are ca forță centrală moartea. Moartea dă o

ultimă atingere și tot ceea ce e atins de ea devine într-adevăr putere. Un om care urmează drumurile vrăjitoriei este confruntat cu anihilarea iminentă la fiecare schimbare de drum și devine, în mod inevitabil, perfect conștient de moartea sa. Fără conștiința morții, el ar fi doar un om normal angajat în acțiuni normale. I-ar lipsi potența necesară, concentrarea necesară, care transformă timpul normal al cuiva pe pămînt în putere magică.

— Astfel, pentru a fi un luptător, un om trebuie să fie, în primul rînd, pe bună dreptate, perfect conștient de moartea sa. Dar a fi preocupat de moarte te forțează să te concentrezi asupra eului, iar asta te slăbește. Deci, următorul lucru de care ai nevoie pentru a fi un luptător, este detașarea. Ideea morții iminente, în loc să devină o obsesie, devine o indiferență.

Don Juan s-a oprit din vorbă și m-a privit. Părea că așteaptă un comentariu.

— Înțelegi ?

Înțelesesem ce spusese el, dau eu personal nu puteam vedea cum se poate ajunge la sentimentul de detașare. Am spus că din puctul de vedere al propriei mele ucenicii, trecusem deja prin momentul în care am simțit cum a devenit cunoașterea o treabă înspăimîntătoare. Puteam spune, de asemenea, că nu mai găseam un suport în premisele vieții mele normale. Și voiam, poate că mai mult decît atît, aveam nevoie să trăiesc ca un luptător.

— Acum trebuie să te detașezi, a spus.

— De ce anume ?

— Detașează-te de tot.

— Este imposibil. Nu vreau să fiu un sihastru.

— A fi un sihastru înseamnă un privilegiu și nu m-am gîndit niciodată la asta. Un sihastru nu este detașat, deoa-

rece se abandonează benevol acestei practici. Doar ideea morții conferă unui om destulă detașare, astfel încît să devină incapabil să se abandoneze oricărui lucru. Doar ideea morții este cea care îl face pe om să fie destul de detașat, ca să nu-și refuze nimic. Totuși, un astfel de om nu așteaptă cu nerăbdare, deoarece a obținut o dorință tăcută față de viață și față de toate lucrurile vieții. Știe că moartea îi dă tîrcoale și că nu-i va da timp să se agațe de ceva, astfel încît el încearcă, fără nerăbdare, orice și totul în același timp. Un om detașat, care știe că n-are nici o posibilitate de a-și ține moartea la distanță, are doar un singur lucru de opus acesteia : puterea deciziilor sale. El trebuie să fie, ca să spun așa, un maestru al deciziilor lui. Trebuie să înțeleagă perfect că alegerea sa este responsabilitatea lui și că, o dată ce o face, nu mai este timp pentru regrete, sau recriminări. Deciziile lui sînt definitive, pentru simplul fapt că moartea lui nu-i dă timp ca să se poată agăța de altceva. Și astfel, cu conștiința morții sale, cu detașarea sa și cu puterea deciziilor sale, luptătorul își aranjează viața într-o manieră strategică. Cunoașterea morții sale îl ghidează și îl face să fie detașat și cu patimi potolite ; puterea deciziilor sale finale îl face capabil să aleagă fără regrete, iar ceea ce alege este întotdeauna cel mai bun lucru din punct de vedere strategic ; și astfel el realizează tot ce are de făcut, cu savoare și cu eficiență pătimașe. Cînd un om se poartă în felul acesta, se poate spune pe drept cuvînt că este un luptător și că a obținut răbdarea !

Don Juan m-a întrebat dacă aveam ceva de spus, iar eu am remarcat că sarcina pe care o descrisese el va lua o viață pentru a fi realizată. A răspuns că protestam prea mult în fața lui și că știa că eu mă apăram, sau cel puțin încercam să mă port ca un luptător în viața de zi cu zi.

— Ai gheare destul de frumoase, a spus rîzînd. Arată-mi-le din cînd în cînd. E o practică bună.

Am făcut un gest ca și cînd mi-aș fi arătat ghearele și am mîrîit, iar el a rîs. Apoi și-a dres glasul și a continuat să vorbească.

— Cînd luptătorul a obținut răbdarea, se află în drum spre voință. Știe cum să aștepte. Moartea stă cu el pe rogojină, sînt prieteni. Moartea îl sfătuiește, în moduri misterioase, cum să aleagă, cum să trăiască strategic. Și luptătorul așteaptă ! Aș spune că luptătorul învață fără grabă, pentru că-și așteaptă voința ; și într-o zi reușește să realizeze ceva care în condiții normale ar fi cu totul imposibil de realizat. S-ar putea să nici nu-și dea seama de asta. Dar, pe măsură ce continuă să realizeze acțiuni imposibile, sau pe măsură ce i se întîmplă lucruri imposibile, el devine conștient că apare un nou tip de putere. O putere care-i iese din corp, pe măsură ce progresează pe drumul cunoașterii. La început, este ca o mîncărime în buric, sau un punct cald, care nu poate fi liniștit ; apoi apare o durere, o jenă profundă. Uneori, durerea și jena sînt atît de mari, încît luptătorul are convulsii luni întregi, iar cu cît mai severe sînt convulsiile, cu atît mai bine pentru el. O putere minunată este întotdeauna însoțită de o durere mare. Cînd convulsiile încetează, luptătorul observă că are sentimente ciudate față de lucruri. Observă că poate atinge practic orice cu ajutorul unui simț care-i iese din corp, dintr-un punct exact de deasupra sau de sub buric. Sentimentul acela este voința și cînd este capabil să prindă absolut orice cu ea, se poate spune pe drept cuvînt că luptătorul este un vrăjitor și că a obținut voința.

Don Juan s-a oprit din vorbă și părea că așteaptă comentariile sau întrebările mele. Nu aveam nimic de spus. Eram atît de adîncit și de îngrijorat de ideea că un vrăjitor trebuie să sufere de dureri și de convulsii, dar mă jenam să-l întreb dacă și eu va trebui să trec prin asta. În final, după o lungă tăcere, l-am întrebat, iar el a chicotit ca și cum ar fi anticipat întrebarea. A spus că durerea nu era absolut necesară ; de exemplu, el nu avusese niciodată dureri și voința îi apăruse pur și simplu.

— Într-o zi eram în munți și am dat peste o puma, o femelă ; era mare și înfometată. Am fugit și ea a fugit după mine. M-am cățărat pe o piatră și ea stătea la cîțiva pași, gata să sară. Am aruncat cu pietre în ea. Mîrîia și a început să se dea la mine. Atunci voința mea a ieșit pe deplin și am oprit-o cu ea înainte să sară pe mine. Am mîngîiat-o cu voința mea. I-am mîngîiat efectiv țîțele cu ea. Mă privea cu ochii adormiți și s-a întins pe jos, iar eu am fugit ca un nebun înainte ca ea să se trezească din această stare.

Don Juan a făcut un gest foarte caraghios, pentru a arăta un om alergînd pentru a-și salva viața, ținîndu-și pălăria.

I-am spus că nu-mi plăcea să mă gîndesc că aveam de întîlnit doar convulsii și femele puma, dacă voiam să obțin voința.

— Binefăcătorul meu era un vrăjitor cu puteri mari, a continuat el. Era un luptător în toată puterea cuvîntului. Voința lui era într-adevăr cea mai mare realizare. Dar un om poate merge și mai departe de atît ; un om poate „vedea“. După ce-a învățat să „vadă“, nu mai are nevoie să trăiască precum un luptător, nici să fie vrăjitor. După ce-a învățat să „vadă“, un om devine totul devenind nimic. Ca să spun așa, el dispare și totuși este acolo. Aș spune că

acesta este momentul în care un om poate fi, sau poate obține tot ce dorește. Dar nu dorește nimic și, în loc să se joace cu semenii săi ca și cum ar fi niște jucării, el se pretează la nebunia lor. Singura diferență între el și ei este că un om care „vede" își controlează nebunia, în timp ce semenii săi n-o pot face. Un om care „vede" nu mai are un interes activ pentru semenii săi. „Vederea" l-a detașat deja de absolut tot ce știa înainte.

— Simpla idee de a fi detașat de tot ce știu îmi dă fiori, am comentat.

— Trebuie că glumești ! Lucrul care-ar trebui să-ți dea fiori este faptul că n-ai avea nimic spre care să tinzi, în afară de o viață în care să faci doar ceea ce ai învățat să faci. Gîndește-te la omul care plantează porumb an de an, pînă cînd e prea bătrîn și obosit ca să se ridice, așa că se întinde la umbră ca un cîine bătrîn. Gîndurile și sentimentele lui cele mai bune hoinăresc fără țintă la singurul lucru pe care l-a făcut vreodată, plantatul porumbului. Pentru mine, asta e cea mai mare pierdere posibilă. Sîntem oameni, iar menirea noastră e să învățăm și să fim aruncați în lumi noi indescriptibile.

— Există cu adevărat lumi noi pentru noi ? am întrebat jumătate în glumă.

— N-am epuizat nimic, nebunule, a spus el imperativ. „Vederea" este pentru oamenii impecabili. Acum, temperează-ți spiritul, transformă-te într-un luptător și apoi o să știi că pentru viziunea noastră lumile noi sînt fără de sfîrșit.

11

Don Juan nu m-a mai pus să plec după ce i-am rezolvat comisioanele, așa cum făcuse în ultima vreme. A spus că puteam să rămîn, iar în ziua următoare, 28 iunie 1969, chiar înainte de prînz, mi-a spus că o să fumez iar.

— O să încerc iar să „văd" paznicul ?

— Nu, gata cu asta. De data asta este altceva.

Și-a umplut calm pipa cu amestecul de fumat, a aprins-o și mi-a dat-o. Nu simțeam nici o neliniște. Imediat m-a învăluit o moleșeală plăcută. Cînd am terminat de fumat întregul amestec din pipă, don Juan a pus bine pipa și m-a ajutat să mă ridic. Stătusem față în față, pe două rogojini alăturate, așezate în centrul camerei. A spus că vom merge într-o scurtă plimbare și m-a încurajat să merg, împingîndu-mă ușor. Am făcut un pas și mi-au cedat picioarele. N-am simțit nici o durere cînd genunchii mi-au lovit podeaua. Don Juan m-a ținut de braț și m-a ridicat iar în picioare.

— Trebuie să mergi, a spus, în același fel în care te-ai ridicat atunci. Trebuie să-ți folosești voința.

Păream să fiu legat de pămînt. Am încercat un pas cu piciorul drept și mi-am pierdut imediat echilibrul. Don

Juan m-a ținut de brațul drept și m-a catapultat ușor înainte, dar picioarele mele nu m-au susținut și aș fi căzut în față dacă don Juan nu mi-ar fi prins brațul, ca să-mi amortizeze căderea. M-a ținut de brațul drept și m-a pus să mă întind pe el. Nu simțeam nimic, dar eram sigur că îmi odihneam capul pe umărul lui, vedeam camera dintr-o poziție înclinată. El m-a cărat în poziția asta în jurul *ramadei.* Am încercuit-o de două ori cu extrem de mare dificultate ; în final, persupun, greutatea mea a devenit atît de mare, încît a fost nevoit să-mi dea drumul, lăsîndu-mă să cad la pămînt. Știam că nu putea să mă mai urnească. Într-un anume fel, o parte din mine voia în mod deliberat să devină grea ca plumbul. Don Juan n-a făcut nici un efort să mă ridice. M-a privit o clipă ; stăteam pe spate, cu fața la el. Am încercat să-i zîmbesc și a rîs ; apoi s-a aplecat și m-a pălmuit peste buric. Am avut o senzație foarte stranie. Nu era dureros, sau plăcut, sau altfel. Era mai degrabă un șoc. Don Juan a început imediat să mă rostogolească pe jos. N-am simțit nimic, am presupus că mă rostogolea, deoarece cîmpul meu vizual se schimba conform unei mișcări circulare. Cînd don Juan m-a adus în poziția dorită, a făcut un pas înapoi.

— Ridică-te ! mi-a ordonat pe un ton imperativ. Ridică-te așa cum ai făcut data trecută. Nu pierde timpul. Știi cum să te ridici. Acum sus !

Am încercat să-mi amintesc acțiunile pe care le realizasem cu ocazia aceea, dar nu puteam gîndi clar ; parcă gîndurile mele ar fi avut o voința a lor, indiferent cît de mult încercam să le controlez. În final, m-am gîndit că dacă spuneam „sus“, așa cum făcusem ultima dată, mă voi

ridica în mod sigur. Am spus, „Sus“, tare și clar, dar nu s-a întîmplat nimic.

Don Juan m-a privit cu vădită neplăcere și apoi a trecut pe lîngă mine spre ușă. Eram întins pe partea stîngă și aveam o vedere completă a zonei din fața casei lui ; spatele meu era la ușă, așa că atunci cînd a trecut pe lîngă mine, am presupus automat că intrase în casă.

— Don Juan ! am strigat tare, dar n-a răspuns.

Am avut un sentiment copleșitor de neputință și disperare. Am vrut să mă ridic. Am spus „Sus“, iar și iar, ca și cum ar fi fost cuvîntul magic care să mă miște. Nu s-a întîmplat nimic. Am avut un atac de frustrare și am trecut printr-un fel de furie. Îmi venea să mă dau cu capul de podea și să plîng. Am trecut prin momente îngrozitoare, în care voiam să mă mișc, sau să vorbesc și nu puteam nici una, nici alta. Eram complet imobil, paralizat.

— Don Juan, ajută-mă ! am reușit în final să zbier.

Don Juan s-a întors și s-a așezat rîzînd în fața mea. A spus că deveneam isteric și că ceea ce experimentam era lipsit de însemnătate. Mi-a ridicat capul și, privind direct la mine, a spus că aveam un atac de falsă frică. Mi-a spus să nu m-agit.

— Viața ta se complică, a spus. Scapă de tot ceea ce te face să-ți pierzi cumpătul. Stai aici liniștit și reculege-te.

Mi-a lăsat capul jos. A pășit peste mine și tot ce puteam percepe era doar tîrșîitul sandalelor lui, pe măsură ce se depărta.

Primul meu impuls a fost să mă agit iar, dar nu mai aveam destul energie s-o fac. În loc de asta, am constatat că am căzut într-o stare aparte de seninătate ; m-a învăluit un simțămînt superior de libertate. Știam care era

complexitatea vieții mele. Era băiețelul meu. Voiam să fiu tatăl lui mai mult ca orice pe lume. Îmi plăcea ideea de a-i modela caracterul și de a-l lua în excursii și de a-l învăța „cum să trăiască" și totuși detestam ideea de a-l convinge să adopte modul meu de viață, dar exact asta trebuia să fac, să-l constrîng cu forța, sau cu acel măiastru set de argumente și recompense căruia îi spunem înțelegere.

— Trebuie să-l las, m-am gîndit. Nu trebuie să mă agăț de el. Trebuie să-i dau drumul.

Gîndurile mele au generat un teribil sentiment de melancolie. Am început să plîng. Ochii mi s-au umplut de lacrimi și imaginea *ramadei* s-a încețoșat. Brusc, am simțit o nevoie foarte urgentă de a mă ridica să-l cau pe don Juan, să-i eplic despre băiețelul meu ; și următorul lucru pe care-l știu e că priveam *ramada* dintr-o poziție verticală. M-am întors spre casă și m-am trezit cu don Juan în fața mea. După cîte se pare, stătuse acolo, în spatele meu, tot timpul.

Deși nu-mi simțeam pașii, trebuie să fi pășit spre el, pentru că mă mișcam. Don Juan a venit zîmbind spre mine și m-a susținut de subsuori. Fața lui era foarte apropiată de a mea.

— Bună, bună treabă, a spus liniștitor.

În clipa aceea, am devenit conștient că acolo avea loc ceva deosebit. La început, am avut sentimentul că doar îmi aminteam de ceva care avusese loc cu ani înainte. La un moment dat în trecut, văzusem fața lui don Juan de foarte aproape ; fumasem amestecul lui și apoi avusesem senzația că fața lui don Juan era scufundată într-un bazin cu apă. Era enormă și luminoasă și se mișca. Imaginea fusese atît de scurtă, încît nu avusesem timp s-o înregistrez

bine. Totuși, de data asta, don Juan mă ținea și fața lui era la vreo treizeci de centimetri de mine și am avut timp s-o examinez. Cînd m-a ridicat și m-am întors, l-am văzut clar pe don Juan ; „don Juan pe care-l cunosc“ a venit în mod clar spre mine și m-a ținut. Dar cînd mi-am focalizat ochii pe fața lui, nu l-am mai văzut pe don Juan așa cum sînt obișnuit să-l văd ; în loc de asta, am văzut în fața mea un obiect mare. Știam că era fața lui don Juan, totuși această cunoaștere nu era ghidată de percepția mea ; era mai degrabă o concluzie logică din partea mea ; la urma urmelor, memoria mea confirma că, acum o clipă, „don Juan pe care-l cunosc“ mă ținuse de sub subsuori. De aceea, obiectul luminos și ciudat din fața mea trebuia să fie fața lui don Juan ; era ceva familiar în ea și totuși nu semăna cu ceea ce aș fi numit „adevărata“ față a lui don Juan. Priveam la un obiect rotund, care avea o luminozitate proprie. Fiecare parte din el se mișca. Percepeam un flux ondulatoriu, ritmic, închis ; ca și cum fluxul era închis în el însuși, nedepășind niciodată limitele sale ; cu toate acestea, obiectul din fața mea era plin de mișcare în orice punct de pe suprafața lui. M-am gîndit că mustea de viață. De fapt, era atît de viu, încît am devenit absorbit urmărindu-i mișcarea. Era o fluctuație hipnotizantă. Am devenit din ce în ce mai absorbit, pînă cînd n-am mai putut spune ce era fenomenul din fața ochilor mei.

Am simțiy un șoc brusc; obiectul luminos s-a încețoșat ca și cum îl mișca ceva, apoi și-a pierdut strălucirea și a devenit iar solid și fizic. Mă uitam iar la fața familiară a lui don Juan. Zîmbea liniștit. Viziunea feței „adevărate“ a durat doar o clipă, apoi fața a acumulat iar o strălucire, un luciu, o adiere. Nu era lumină, așa cum

sînt obișnuit să percep lumina, sau chiar o strălucire ; mai degrabă era o mișcare, un sclipit incredibil de rapid. Obiectul strălucitor a început să salte în sus și în jos din nou și asta a întrerupt continuitatea lui ondulatorie. Luciul lui s-a diminuat pe măsură ce se mișca, pînă a redevenit iar fața „solidă" a lui don Juan, așa cum îl vedeam în mod normal. În acel moment, am avut vaga senzație că don Juan mă zgîlțîia. Îmi și vorbea. N-am înțeles ce spunea, dar, cum el continua să mă miște, în cele din urmă l-am auzit.

— Nu te uita fix la mine. Nu te uita fix la mine, continua să spună. Mută-ți privirea ! Mută-ți privirea !

Zgîlțîitul corpului părea că mă forțează să-mi întrerup privirea ; aparent, cînd nu scrutam atent fața lui don Juan, nu vedeam obiectul luminos. Cînd mi-am mutat privirea de pe fața lui și am privit-o cu coada ochiului, ca să spun așa, îi puteam percepe soliditatea ; adică, puteam percepe o persoană tridimensională ; fără să privesc exact la el, de fapt puteam să-i percep întregul corp, dar cînd îmi focalizam privirea, fața devenea imediat un obiect luminos.

— Nu mai privi de loc la mine, a spus don Juan grav.

Mi-am mutat privirea și am privit în pămînt.

— Nu-ți fixa privirea pe nimic, a spus imperativ don Juan și s-a dat într-o parte, pentru a mă ajuta să merg.

Nu-mi simțeam pașii și nu puteam să-mi dau seama cum realizam acțiunea mersului, totuși, cu don Juan ținîndu-mă de subsuori, am mers pînă în spatele casei. Ne-am oprit lîngă canalul de irigație.

— Acum privește la apă, mi-a ordonat don Juan.

Am privit la apă, dar n-am reușit să-mi fixez privirea. Mișcarea curentului îmi distrăgea atenția. Don Juan a

continuat să mă îndemne într-o manieră glumeață să-mi exersez „puterile de fixare“, dar nu mă puteam concentra. Am privit fix iar la fața lui don Juan, dar strălucirea nu mai apărea.

Am început să simt o mîncărime ciudată în corp, senzația unui mădular care amorțise ; mușchii picioarelor au început să se crispeze. Don Juan m-a împins în apă și m-am rostogolit pînă la fund. Mă ținea de mîna dreaptă cînd m-a împins și, cînd am atins fundul, m-a tras înapoi.

Mi-a trebuit multă vreme să-mi pot recîștiga controlul. Cîteva ore mai tîrziu, cînd ne-am întors în casă, l-am rugat să-mi explice experiența. Punîndu-mi haine uscate, i-am descris excitat ce am perceput, dar nu m-a băgat în seamă, spunînd că nu era nici o importanță în asta.

— Mare lucru ! a spus imitîndu-mă. Ai văzut o strălucire, mare șmecherie.

Am insistat să-mi ofere o explicație, dar s-a ridicat și-a spus că trebuie să plece.

Ziua următoare am insistat iar să discutăm despre experiența mea.

— Ce este „vederea“, don Juan ? am întrebat.

A rămas tăcut, zîmbind misterios, pe măsură ce continuam să-l presez să-mi răspundă.

— Să spunem că „vederea“ este cam așa, a spus în cele din urmă. Tu te uitai la fața mea și ai văzut-o strălucind, dar era tot fața mea. Se întîmplă că Micul Fum te ajută să privești așa. În rest nimic.

— Dar în ce mod ar fi diferită „vederea“ ?

— Cînd „vezi“, nu mai există trăsături familiare în lume. Totul este nou. Nimic nu s-a mai întîmplat înainte. Lumea este incredibilă !

— De ce spui incredibilă, don Juan ? Ce o face incredibilă ?

— Nimic nu mai e familiar. Privești în jur și totul devine nimic ! Ieri n-ai „văzut“. Ai privit la fața mea și, deoarece mă placi, ai remarcat strălucirea. Nu eram monstruos, ca paznicul, ci frumos și interesant. Dar n-ai „văzut“. Nu am devenit în fața ta nimic. Și totuși ai făcut-o bine. Ai făcut primul pas adevărat spre „vedere“. Singura reținere a fost că ți-ai focalizat privirea asupra mea și, în acest caz, nu sînt mai bun pentru tine decît paznicul. În ambele cazuri ai eșuat și n-ai „văzut“.

— Dispar lucrurile ? Cum devin ele nimic ?

— Lucrurile nu dispar. Nu se evaporă, dacă la asta te gîndești, ele devin pur și simplu nimic și totuși sînt acolo.

— Cum e posibil, don Juan ?

— Ai cea mai a dracului insistență de a vorbi ! a exclamat don Juan cu o față serioasă. Cred că n-am nimerit-o cu promisiunea ta. Poate că de fapt ai promis să nu te oprești vreodată din vorbă.

Tonul lui don Juan era sever. Privirea de pe fața lui era îngrijorată. Îmi venea să rîd, dar n-am îndrăznit. Credeam că don Juan era serios, dar nu era. A început să rîdă. I-am spus că dacă nu vorbeam, deveneam nervos.

— Atunci să discutăm, a conchis.

M-a luat la gura unui canion aflat la picioarele dealurilor. Era cam la o oră de mers. Ne-am odihnit puțin, apoi m-a condus prin niște tufișuri groase pînă la o baltă ;

adică la un loc unde spunea că a fost o baltă. Era la fel de uscat ca împrejurimile.

— Așază-te în mijlocul bălții, mi-a ordonat el.

M-am conformat și m-am așezat.

— O să stai și tu aici ? am întrebat.

L-am văzut aranjînd un loc, la vreo douăzeci de metri de centrul bălții, lîngă niște pietre aflate alături de versantul muntelui.

A spus că o să mă urmărească de acolo. Stăteam cu genunchii la piept. El mi-a corectat poziția și a spus că stau cu talpa stîngă sub șezut și cu piciorul drept îndoit, cu genunchiul în sus. Mîna dreaptă trebuia să fie pe lîngă corp, cu pumnul sprijinit de pămînt, în timp ce mîna stîngă era peste piept. Mi-a spus să stau cu fața la el și să stau acolo, relaxat dar nu „abandonat". Apoi a scos un fel de coardă albă din punga lui. Arăta ca o spiră mare. A înfășurat-o în jurul gîtului său și a întins-o cu mîna stîngă bine. A tras de coarda întinsă cu mîna dreaptă. S-a auzit un sunet surd, vibratoriu.

A relaxat puțin coarda, s-a uitat la mine și mi-a spus că dacă începusem să simt ceva care venea la mine cînd lovea el coarda, trebuie să strig un anume cuvînt.

L-am întrebat ce era de presupus să vină la mine, dar mi-a spus să tac. Mi-a făcut semn cu mîna că va începe. A spus că dacă venea ceva la mine într-un fel foarte amenințător, trebuia să adopt o poziție de luptă, poziție pe care mi-o arătase cu cîțiva ani înainte. Trebuia să dansez, bătînd cu vîrful tălpii stîngi în pămînt, în timp ce-mi loveam puternic coapsa dreaptă cu mîna. Poziția de luptă era o parte a unei tehnici de apărare, folisită în cazuri de pericol extrem, sau extenuare.

Am avut un moment de veritabilă neliniște. Voiam să-ntreb de ce ne aflam acolo, dar el nu mi-a dat timp și a început să lovească coarda. A făcut-o de mai multe ori, la intervale regulate de vreo douăzeci de secunde. Am observat că pe măsură ce lovea coarda, mărea tensiunea. Vedeam clar cum gîtul și brațele îi tremurau nervos. Sunetul a devenit din ce în ce mai clar și mi-am dat seama că el a adăugat un urlet straniu la fiecare atingere a corzii. Sunetul combinat al corzii întinse și al vocii umane producea o reverberație ciudată, nepămînteană.

N-am simțit că ar fi venit ceva spre mine, dar vederea efortului lui don Juan și sunetul straniu pe care-l scotea mi-au produs o stare aproape de transă.

Don Juan și-a relaxat strînsoarea și m-a privit. În timp ce lovea coarda, era cu spatele la mine și cu fața spre sud-est, la fel ca mine ; cînd s-a relaxat, s-a întors spre mine.

— Nu mă privi cînd întind coarda, a spus. Dar nici nu închide ochii pentru nimic în lume. Privește la pămîntul din fața ta și ascultă.

Și-a tensionat coarda și-a început s-o lovească. Am privit la pămînt și m-am concentrat pe sunetul pe care-l făcea. Nu auzisem niciodată în viața mea un asemenea sunet.

Am devenit foarte înspăimîntat. Reverberația stranie a umplut canionul îngust, producînd un ecou. De fapt, sunetul pe care-l făcea don Juan se întorcea asupra mea ca un ecou, din toți pereții canionului. Don Juan trebuie să fi observat și el asta, pentru că a mărit tensiunea coardei. Deși don Juan schimbase tonul, ecoul părea că se potolește, pentru ca apoi să se concentreze asupra unui punct, spre sud-est.

Don Juan a redus gradat tensiunea coardei, pînă cînd am auzit un zbîrnîit final, nedeslușit. Și-a pus struna în pungă și a venit spre mine. M-a ajutat să mă ridic. Atunci am observat că mușchii picioarelor și mîinilor erau tari ca piatra ; eram efectiv ud de transpirație. Nu avusesem nici o idee că transpirasem așa de tare. Picături de transpirație mi se prelingeau în ochi, făcîndu-i să mă usture.

Don Juan m-a tras practic din locul acela. Am încercat să spun ceva, dar mi-a pus mîna la gură.

În loc să părăsim canionul pe unde venisem, don Juan a făcut un ocol. Ne-am cățărat pe o parte a muntelui și am ajuns pe niște dealuri foarte departe de gura canionului.

Am mers într-o tăcere mormîntală pînă la casa lui. Cînd am ajuns acolo, se lăsase deja întunericul. Am încercat iar să vorbesc, dar don Juan mi-a pus încă o dată mîna la gură.

N-am mîncat și n-am aprins lampa cu petrol. Don Juan mi-a pus rogojina în camera lui și mi-a indicat-o cu bărbia. L-am înțeles ca pe un gest de-a mă culca.

— Am găsit pentru tine un lucru bun de făcut, mi-a spus don Juan imediat ce m-a sculat dimineața. O să începi de astăzi. Nu este prea mult timp, știi asta.

După o pauză foarte lungă și grea, m-am simțit obligat să-l întreb :

— Ce m-ai pus să fac ieri, în canion ?

Don Juan a chicotit ca un copil.

— Am atins doar spiritul acelei bălți, a spus. Acel tip de spirit trebuie atins cînd balta e uscată, cînd spiritul s-a retras în munți. Ieri, putem spune că l-am trezit din picoteală. Dar asta nu l-a deranjat și a indicat spre direcția ta

norocoasă. Vocea lui a venit din direcţia aceea. A indicat spre sud-vest.

— Ce era cu coarda cu care te-ai jucat, don Juan ?

— Un instrument pentru a captura spirite.

— Pot să-l văd ?

— Nu. Dar o să-ţi fac unul. Sau, şi mai bine, o să-ţi faci singur unul într-o zi, cînd o să înveţi să „vezi".

— Din ce e făcut, don Juan ?

— Al meu este din mistreţ. Cînd o să-ţi faci şi tu unul, o să-ţi dai seama că este viu şi că te poate învăţa sunetele care-i plac. Prin practică, o să ajungi să-ţi cunoşti atît de bine prinzătorul de spirite, încît o să produceţi împreună sunete pline de putere.

— De ce m-ai dus să văd spiritul bălţii, don Juan ?

— O să afli în curînd.

Pe la unsprezece şi jumătate dimineaţa ne-am aşezat sub *ramada,* unde şi-a pregătit pipa ca să fumez.

Mi-a spus să mă ridic, atunci cînd corpul meu era destul de amorţit ; am făcut-o cu mare uşurinţă. El m-a ajutat să mă plimb. Am fost surprins de autocontrolul meu ; am mers efectiv singur de două ori în jurul *ramadei.* Don Juan a stat lîngă mine, dar nu m-a condus şi nici nu m-a ajutat. Apoi m-a luat de braţ şi m-a dus la canalul de irigaţie. M-a pus să m-aşez pe marginea lui şi mi-a ordonat să privesc fix la apă şi să nu mă gîndesc la nimic.

Am încercat să-mi focalizez privirea asupra apei, dar mişcarea ei mă deranja. Mintea şi ochii mei au început să se vînture pe alte obiecte din împrejurimi. Don Juan mi-a mişcat capul în sus şi în jos şi mi-a ordonat iar să-mi fixez privirea asupra apei şi să nu mă gîndesc la nimic. A spus

că e dificil să privești la o apă curgătoare și că trebuie să continui să încerci. Am încercat de trei ori și de fiecare dată am fost distras de ceva. Don Juan mi-a mișcat foarte răbdător capul de fiecare dată. În final, am observat că mintea și ochii mei se focalizau asupra apei; în pofida mișcării ei, mă acapara tot mai mult percepția aspectului ei lichid. Apa a devenit ușor diferită. Părea să fie mai grea și de un verde-cenușiu uniform. Îi puteam observa valurile pe care le forma mișcarea. Valurile erau foarte ascuțite. Și apoi, brusc, am avut senzația că nu mai priveam la o masă de apă curgătoare, ci la o poză a apei; ceea ce era în fața ochilor mei era un fragment înghețat al apei curgătoare. Valurile erau imobile. Puteam privi la fiecare dintre ele. Apoi au început să acumuleze un fel de ceață verde. Ceața s-a extins în valuri și, pe măsură ce se mișca, verdeața ei devenea tot mai strălucitoare, pînă cînd nu mai era decît o radiație amețitoare, care acoperea totul.

Nu știu cît de mult am stat la canalul de irigație. Don Juan nu m-a întrerupt. Eram scufundat în strălucirea verde a ceții. O puteam sesiza peste tot în jurul meu. Mă calma. Nu aveam gînduri, sau sentimente. Tot ce simțeam era o conștiință tăcută, conștiința unei verdeți strălucitoare, liniștitoare.

Următorul lucru pe care l-am simțit a fost că eram extrem de rece și umed. Treptat, mi-am dat seama că eram scufundat în canalul de irigație. La un moment dat, mi-a intrat apă în nas și am înghițit-o și m-am înecat. Simțeam o mîncărime enervantă în nas și am strănutat în mod repetat. M-am ridicat și am strănutat atît de tare și cu forță,

încît am eliminat și niște gaze. Don Juan a dat din palme și a rîs.

— Dacă un corp scoate gaze, atunci este viu, a spus.

Mi-a făcut semn să-l urmez și ne-am dus acasă.

M-am gîndit să stau liniștit. Într-un fel, mă așteptam să fiu într-o dispoziție detașată și mohorîtă, dar de fapt nu mă simțeam obosit, sau melancolic. Mă simțeam mai degrabă vioi și mi-am schimbat repede hainele. Am început să fluier. Don Juan m-a privit curios, prefăcîndu-se uimit ; a deschis gura și a făcut ochii mari. Gestul lui era atît de comic, încît am rîs puțin mai mult decît ar fi fost normal.

— Ai început să cedezi, a spus și a rîs foarte tare.

I-am explicat că nu voiam să cad în obișnuința de a mă simți posomorît după ce-i foloseam amestecul de fumat. I-am povestit că, după ce mă luase la canalul de irigație, în timpul încercărilor mele de a-l întîlni pe paznic, am devenit convins că puteam „vedea" dacă priveam la lucrurile din jurul meu destul de mult.

— „Vederea" nu este o problemă de a privi și a sta liniștit, a comentat el. „Vederea" este o tehnică care trebuie învățată. Sau poate e o tehnică pe care unii dintre noi o cunosc deja.

M-a cercetat cu privirea ca și cum ar fi insinuat că eu eram unul dintre cei care erau deja în posesia acelei tehnici.

— Te simți destul de puternic ca să mergi ? m-a întrebat.

Am spus că mă simțeam perfect, ceea ce era adevărat. Nu îmi era foame, deși nu mîncasem toată ziua. Don Juan a pus într-o raniță ceva pîine și niște bucăți de carne us-

cată și mi-a dat-o, apoi mi-a făcut un semn cu capul să-l urmez.

— Unde merge ? am întrebat.

A indicat spre dealuri, cu o mișcare ușoară a capului. Ne-am îndreptat spre același canion unde era balta, dar n-am intrat în el. Don Juan s-a cățărat pe pietrele din dreapta noastră, exact la gura canionului. Ne-am urcat pe deal. Soarele era aproape de orizont. Era o zi liniștită, dar mi-era cald și mă sufocam. Respiram cu greutate.

Don Juan era destul de departe în fața mea și a trebuit să se oprească să mă aștepte. A spus că eram într-o condiție fizică slabă și poate că ar fi fost mai bine să nu mergem mai departe. M-a lăsat să mă odihnesc cam vreo oră. Apoi a ales un bolovan neted, aproape rotund, și mi-a spus să mă întind acolo. Mi-a aranjat corpul pe bolovan. Mi-a spus să-mi întind brațele și picioarele și să le las să atîrne liber. Spatele meu erau ușor arcuit și gîtul relaxat, încît îmi atîrna și capul. M-a pus să stau în această poziție vreo cincisprezece minute. Apoi mi-a spus să-mi descopăr regiunea abdominală. A ales niște frunze și ramuri și le-a îngrămădit peste buricul meu. Am simțit instantaneu o căldură în tot corpul. Don Juan m-a apucat de picioare și m-a întors, pînă cînd am ajuns cu capul spre sud-est.

— Acum hai să chemăm spiritul ăla al bălții, a spus.

Am încercat să întorc capul ca să-l privesc. El m-a ținut strîns de păr și a spus că eram într-o poziție foarte vulnerabilă și într-o stare fizică teribil de slabă și trebuia să rămîn nemișcat și liniștit. Îmi pusese toate ramurile și frunzele acelea pe buric în mod special ca să mă protejeze și rămînea lîngă mine, în caz că nu reușeam să rezist singur.

Stătea în picioare, exact lîngă capul meu, și dacă-mi rostogoleam ochii îl puteam vedea. Și-a luat coarda și a tensionat-o și apoi și-a dat seama că-l priveam cu ochii ridicați spre frunte. M-a lovit energic în cap cu încheieturile degetelor și mi-a ordonat să privesc la cer, să nu închid ochii și să mă concentrez asupra sunetului. A adăugat, gîndindu-se mai bine, că nu trebuia să ezit să strig cuvîntul pe care mi-l spusese, dacă observam ceva care venea la mine.

Don Juan și „prinzătorul lui de spirite" au început cu un zbîrnîit scăzut. A mărit gradat tensiunea și eu am început să aud reverberația, apoi un ecou clar, care venea în mod consecvent dintr-o direcție sud-estică. Tensiunea s-a mărit. Don Juan și al său „prinzător de spirite" se potriveau perfect. Coarda producea o notă joasă și don Juan o amplifica, mărindu-i intensitatea, pînă cînd devenea un strigăt straniu, de neconceput din punctul de vedere al experienței mele.

Sunetul a reverberat în munți și ecoul lui s-a întors la noi. M-am gîndit că venea direct spre mine. Simțeam că avea ceva de-a face cu temperatura corpului meu. Înainte ca don Juan să-și înceapă strigătele mă simțeam foarte cald și în largul meu, dar în timpul celor mai înalte note ale lui, m-au trecut fiorii ; dinții îmi clănțăneau incontrolabil și aveam cu adevărat senzația că venea ceva asupra mea. La un moment dat, am observat că cerul se întunecase. Nu fusesem conștient de cer, deși priveam la el. Am avut un moment de panică intensă și am urlat cuvîntul învățat de la don Juan.

Don Juan a început imediat să descrească tensiunea coardei și a strigătelor lui stranii, dar asta nu mi-a adus nici o ușurare.

— Acoperă-ți urechile, mi-a murmurat imperativ don Juan.

Mi le-am acoperit cu mîinile. După cîteva minute, don Juan s-a oprit și a venit lîngă mine. După ce a luat ramurile și frunzele de pe buricul meu, m-a ajutat să mă ridic și le-a pus atent pe piatra unde stătusem. A făcut un foc cu ele și, în timp ce ardeau, m-a frecat pe stomac cu alte frunze din punga lui.

Cînd eram gata să-i spun că mă durea capul groaznic, mi-a pus mîna pe gură.

Am stat acolo pînă cînd au ars toate frunzele. Era deja întuneric. Am coborît dealul și mi s-a făcut rău de la stomac.

În timp ce mergeam de-a lungul canalului de irigație, don Juan a spus că am făcut destul și că nu mai trebuia să stau acolo. L-am rugat să-mi explice ce era spiritul bălții, dar el mi-a făcut semn să tac. A spus că o să vorbesc despre el altădată, apoi a schimbat deliberat subiectul și mi-a dat o explicație lungă despre „vedere". Am spus că era regretabil că nu puteam scrie pe întuneric. El a părut foarte mulțumit și a spus că mai tot timpul nu dădeam atenție la ce spunea, pentru că eram atît de preocupat să scriu totul.

A vorbit despre „vedere" ca și cum era un proces independent de aliați și de tehnicile vrăjitoriei. Un vrăjitor era o persoană care putea comanda un aliat și astfel putea manipula puterea aliatului în avantajul său, dar faptul că el comanda un aliat, nu însemna că putea și „vedea". I-am reamintit că îmi spusese odată că era imposibil să „vezi", dacă nu aveai un aliat. Don Juan mi-a replicat foarte calm că ajunsese la concluzia că era posibil să „vezi" și totuși să nu comanzi un aliat. Simțea că nu era nici un motiv să nu

fie așa, deoarece „vederea“ n-are nimic de-a face cu tehnicile manipulatorii ale vrăjitoriei, care serveau doar pentru a acționa asupra semenilor noștri. Pe de altă parte, tehnicile de „vedere“ nu aveau nici un efect asupra oamenilor.

Gîndurile mele erau foarte clare. Nu simțeam oboseală, sau somnolență și nu mai aveam nici un sentiment neconfortabil în stomac, plimbîndu-mă cu don Juan. Eram teribil de înfometat și, cînd am ajuns la casa lui, m-am umflat cu mîncare.

După aceea, l-am rugat să-mi spună mai mult despre tehnicile „vederii“. A zîmbit larg și mi-a spus că eram iar întreg.

— Cum se face, am spus, că tehnicile „vederii“ nu au efect asupra oamenilór ?

— Ți-am spus deja, a răspuns. „Vederea“ nu este vrăjitorie. Totuși, pot fi ușor confundate, deoarece un om care „vede“ poate învăța în foarte scurt timp să manipuleze un aliat și să devină un vrăjitor. Pe de altă parte, un om poate învăța anumite tehnici pentru a manipula un aliat și astfel să devină un vrăjitor, dar el poate să nu învețe niciodată să „vadă“. Și apoi, „vederea“ e contrară vrăjitoriei. „Vederea“ te face să-ți dai seama de lipsa de importanță a oricărui lucru.

— Lipsa de importanță a cui, don Juan ?

— Lipsa de importanță a oricărui lucru.

N-a mai discutat altceva. Mă simțeam relaxat și nu voiam să mai discut. Eram întins pe spate pe o rogojină. Îmi făcusem pernă din hanorac. Mă simțeam confortabil și fericit și mi-am scris notițele ore întregi la lumina lămpii cu petrol.

Brusc, don Juan a vorbit iar.

— Astăzi te-ai descurcat foarte bine. Ai lucrat foarte bine la apă. Spiritul bălții te place și te-a ajutat tot timpul.

Apoi mi-am dat seama că uitasem să-i descriu experiența mea. Am început să-i relatez ceea ce percepusem acolo. El nu m-a lăsat să continui. A spus că știa că am perceput o ceață verde.

— De unde știi, don Juan ? m-am simțit obligat să-l întreb.

— Te-am „văzut“.

— Ce făceam ?

— Nimic, stăteai acolo și priveai țintă la apă, iar în cele din urmă ai perceput ceața verde.

— Era cumva „vedere“ ?

— Nu. Dar erai foarte aproape. Te apropii.

M-am ațîțat. Voiam să știu mai mult despre asta. El a rîs și s-a amuzat pe seama rîvnei mele. A spus că oricine putea percepe ceața verde, pentru că era ca și cu paznicul, ceva care era inevitabil acolo, așa că nu era o mare realizare în asta.

— Cînd am spus că ai lucrat bine, m-am gîndit la faptul că nu te-ai agitat, a spus, așa cum ai făcut cu paznicul. Dacă ai fi fost iar neliniștit, ar fi trebuit să-ți scutur capul și să te aduc înapoi. Ori de cîte ori intră un om în ceața verde, binefăcătorul lui trebuie să stea cu el, în caz că începe să se prindă singur în capcană. Poți scăpa din raza paznicului singur, dar din ghearele ceții verzi nu poți scăpa de unul singur. Cel puțin nu la început. Mai tîrziu o să înveți un mod de a o face. Acum încercăm să aflăm altceva.

— Ce încercăm să aflăm ?

— Dacă poți „vedea“ apa.

— Dar cum o să știu că am „văzut-o“, sau că o „văd“ ?

— O să știi. Te zăpăcești numai atunci cînd vorbești.

12

Lucrînd la notițele mele, am ajuns la diverse întrebări.

— Ceața verde este ceva ca paznicul, ceva ce trebuie depășit pentru a „vedea" ? l-am întrebat pe don Juan imediat ce ne-am așezat sub *ramada* lui, pe 8 august 1969.

— Da. Trebuie depășit totul, a răspuns.

— Cum pot depăși ceața verde ?

— În același mod în care ar fi trebuit să-l depășești pe paznic, lăsînd-o să se transforme în nimic.

— Ce-ar trebui să fac ?

— Nimic. Pentru tine, ceața verde este ceva încă și mai ușor decît paznicul. Spiritul bălții te place, în timp ce a avea de-a face cu paznicul nu se potrivea cu temperamentul tău. Nu l-ai „văzut" niciodată cu adevărat pe paznic.

— Asta pentru că nu mi-a plăcut, probabil. Ce s-ar fi întîmplat dacă aș fi întîlnit un paznic care mi-ar fi plăcut ? Trebuie să existe unii oameni care ar privi paznicul pe care l-am văzut eu ca pe ceva minunat. Ei l-ar depăși pentru că le place ?

— Nu. Încă nu-nțelegi. Nu contează dacă îți place sau nu paznicul. Atît timp cît ai un sentiment față de el, paz-

nicul va rămîne la fel, monstruos, minunat sau altfel. Pe de altă parte, dacă n-ai nici un sentiment față de el, paznicul va deveni nimic și totuși va fi acolo, în fața ta.

Ideea că ceva atît de colosal ca paznicul ar putea deveni nimic și ar sta totuși în fața mea n-avea absolut nici un sens. Simțeam că era una dintre premisele ilogice ale cunoașterii lui don Juan. Totuși, simțeam și faptul că, dacă el dorea, putea să-mi explice. Am insistat să-l întreb despre asta.

— Te-ai gîndit că paznicul era ceva ce cunoșteai, asta am vrut să spun.

— Dar nu m-am gîndit că era ceva cunoscut.

— Te-ai gîndit că este urît. Mărimea lui era înfricoșătoare. Era un monstru. Tu știi ce înseamnă toate lucrurile astea. Așa că paznicul a fost întotdeauna ceva ce cunoașteai, iar atît timp cît era ceva ce cunoșteai, nu l-ai „văzut". Ți-am spus deja, paznicul trebuie să devină nimic și trebuie să stea totuși în fața ta. Trebuie să fie acolo și, în același timp, trebuie să fie nimic.

— Cum se poate asta, don Juan ? Ceea ce spui este absurd.

— Este. Dar așa este „vederea". Nu există nici un mod de a vorbi despre asta. Așa cum am spus mai înainte, „vederea" se învață prin „vedere".

— Aparent n-ai nici o problemă cu apa. Aproape ai „văzut-o" data trecută. Apa este „pivotul" tău. Tot ce-ți trebuie acum este să-ți perfecționezi tehnica „vederii". Acum ai un ajutor puternic în spiritul bălții.

— Mai am o întrebare arzătoare pe care-aș vrea s-o pun, don Juan.

— Poți avea toate întrebările arzătoare pe care le vrei, dar nu putem discuta despre spiritul bălții în vecinătatea lui. De fapt, este mai bine să nici nu te mai gîndești la el. Deloc. Altfel, spiritul te va prinde în capcană, iar dacă se va întîmpla asta, nici o ființă umană nu te va mai putea ajuta. Așa că ține-ți gura închisă și gîndește-te la altceva.

În dimineața următoare, pe la ora zece, don Juan și-a scos pipa din tocul ei, a umplut-o cu amestecul de fumat, apoi mi-a dat-o și mi-a spus s-o duc pe malul apei. Ținînd pipa cu amîndouă mîinile, am reușit să-mi deschei cămașa și-am pus pipa în sîn, ținînd-o strîns. Don Juan a luat două rogojini și o tăviță cu cărbuni. Era o zi caldă. Ne-am așezat pe rogojini la umbra unui pîlc de copaci *brea,* exact la marginea apei. Don Juan a pus un cărbune în cupa pipei și mi-a dat-o să fumez. Nu aveam nici o neliniște, ori vreun sentiment de exaltare. Mi-am amintit că în timpul celei de-a doua încercări de a „vedea“ paznicul, după ce don Juan îmi explicase adevărata lui natură, avusesem un sentiment unic de uimire și de venerație. Totuși, de data asta, deși don Juan mă făcuse să cunosc posibilitatea de a „vedea“ efectiv apa, nu eram implicat și emoțional ; eram doar curios.

Don Juan m-a pus să fumez de două ori cantitatea fumată ultima oară. La un moment dat, el s-a aplecat și mi-a șoptit în urechea dreaptă că o să mă învețe cum să folosesc apa pentru a mă mișca. I-am simțit fața foarte aproape, ca și cum și-ar fi pus gura la urechea mea. Mi-a spus să nu-mi fixez privirea în apă, ci asupra suprafeței ei și să stau așa pînă cînd voi percepe ceața verde. A repetat

de mai multe ori că trebuia să-mi concentrez toată atenția asupra ceței, pînă cînd nu mai puteam detecta nimic altceva.

— Privește la apa din fața ta, l-am auzit spunînd, dar nu lăsa sunetul ei să te poarte undeva. Dacă lași sunetul apei să te ducă, s-ar putea să nu mai fiu în stare să te găsesc și să te aduc înapoi. Acum intră în ceața verde și ascultă-mi vocea.

L-am auzit şi l-am înţeles cu o claritate extraordinară. Am început să privesc țintă la apă și am avut o senzație foarte stranie de plăcere fizică ; o mîncărime nedefinită. Am stat cu privirea fixată multă vreme, dar n-am detectat ceața verde. Simțeam că-mi fug ochii și a trebuit să lupt pentru a continua să privesc la apă ; în cele din urmă, n-am mai putut să-mi controlez ochii și probabil că i-am închis, sau am clipit, sau poate mi-am pierdut doar capacitatea de focalizare ; în orice caz, exact în acel moment apa a devenit fixă ; a încetat să se mai miște. Părea că este o pictură. Valurile erau imobile. Apoi apa a început să facă spume ; parcă erau bule de aer care explodau imediat. Pentru o clipă, am văzut spuma ca o expansiune înceată a unei materii verzi. Era o explozie tăcută ; apa izbucnea într-o ceață verde strălucitoare, care s-a extins pînă cînd m-a învăluit.

Am rămas suspendat în ea, pînă cînd un zgomot strident, foarte ascuțit și susținut a cutremurat totul ; ceața părea că se încheagă în trăsăturile obișnuite ale suprafeței apei. Zgomotul strident era don Juan, care urla, „Heiiii !" aproape de urechea mea. Mi-a spus să dau atenție vocii lui și să mă întorc în ceață și să aștept acolo pînă cînd mă va chema el. Am răspuns „O.K." în engleză și i-am auzit rîsul chicotit.

— Te rog, nu vorbi, a spus. Nu-mi mai da nici un O.K.

Îl puteam auzi foarte bine. Sunetul vocii lui era melodios și mai ales prietenos. Am știut asta fără să gîndesc ; era o convingere de care am devenit conștient și apoi a trecut.

Vocea lui don Juan mi-a ordonat să-mi concentrez atenția întreagă asupra ceții, dar să nu mă abandonez. A repetat că un luptător nu se lasă pradă niciodată nici unui lucru, nici măcar morții sale. M-am cufundat iar în ceața verde și am observat că nu era deloc ceață, sau cel puțin nu era așa cum concepeam eu ceața. Fenomenul ce aducea cu o ceață era compus din mici bule, obiecte rotunde, care-mi apăreau în raza vizuală și se mișcau mai departe, avînd o calitate de plutire. Le-am urmărit o vreme mișcarea, apoi un sunet tare și distant mi-a atras atenția ca un șoc și mi-am pierdut capacitatea de-a focaliza și nu le-am mai putut percepe. Tot ceea ce percepeam apoi era o strălucire verde, amorfă, ca de ceață. Am auzit iar zgomotul acela puternic și șocul pe care mi l-a dat a risipit imediat ceața și m-am trezit privind la canalul de irigație. Apoi l-am auzit iar, mai aproape ; era vocea lui don Juan. Îmi spunea să-i dau atenție, pentru că vocea lui era singurul meu ghid. Mi-a ordonat să privesc spre malul pîrîiașului și la vegetația din fața mea. Am văzut niște trestii și un spațiu liber. Era un mic adăpost pe mal, un loc unde trecea don Juan pentru a-și umple găleata cu apă. După cîteva momente, don Juan mi-a ordonat să mă reîntorc în ceață și să fiu atent la vocea lui, pentru că mă va ghida, astfel încît să învăț cum să mă mișc ; a spus că o dată ce vedeam

bulele, trebuia să mă urc pe una dintre ele și s-o las să mă poarte.

L-am ascultat și am fost înconjurat imediat de ceața verde și apoi am văzut bulele mici. Am auzit iar vocea lui don Juan, ca un huruit foarte ciudat și înspăimîntător. Imediat ce-am auzit-o am început să-mi pierd capacitatea de a percepe bulele.

— Urcă-te pe una dintre bulele acelea, l-am auzit spunînd.

M-am luptat să mențin percepția bulelor verzi și să-i aud și vocea. Nu știu cît de mult m-am luptat pentru asta, cînd am devenit brusc conștient că puteam să-l ascult și în același timp să percep și bulele care continuau să treacă, plutind încet și dispărînd din cîmpul meu vizual. Vocea lui don Juan a continuat să mă îndemne să urmăresc una dintre ele și să mă urc pe ea.

M-am întrebat cum puteam să fac asta și automat am dat glas cuvîntului „Cum". Am simțit cuvîntul foarte adînc în mine și, pe măsură ce a ieșit, m-a scos spre suprafață. Cuvîntul era ca o geamandură care apărea din adîncul meu. M-am auzit spunînd „Cum" și mi s-a părut că sună a urlet de cîine. Don Juan a urlat și el, tot ca un cîine, apoi a scos niște sunete de coiot și a rîs. M-am gîndit că era foarte comic și am început să rîd.

Don Juan mi-a spus foarte calm să mă fixez pe o bulă, urmărind-o.

— Întoarce-te iar, a spus. Întoarce-te în ceață ! În ceață !

M-am întors și am observat că mișcarea bulelor încetinise și că ele deveniseră mari cît o minge de baschet. De fapt, erau atît de mari și se mișcau atît de încet, încît pu-

team să le examinez în cele mai mici detalii. Nu erau cu adevărat bule, nu ca balonașele de săpun, nici ca un balon, sau alt recipient sferic. Nu erau containere, totuși erau umplute cu ceva. Nu erau nici rotunde, deși la început, cînd le percepusem, puteam jura că erau așa, și imaginea care-mi venise în minte era de „bule". Le vedeam ca și cum aș fi privit printr-o fereastră; adică, rama ferestrei nu-mi permitea să le urmăresc, ci doar să le văd venind și trecînd prin fața cîmpului meu de percepție.

Totuși, cînd am încetat să le văd ca pe niște bule, am fost capabil să le urmăresc; în această acțiune m-am fixat de una dintre ele și am plutit cu ea. Simțeam cu adevărat că mă mișcam. De fapt, eu eram „bula", sau lucrul acela care semăna cu o bulă.

Apoi am auzit sunetul strident al vocii lui don Juan. M-a făcut să tresar și am pierdut sentimentul de a fi „ea". Sunetul era extrem de înspăimîntător; era o voce îndepărtată, foarte metalică, parcă ar fi vorbit printr-o portavoce. Am distins cîteva cuvinte.

— Privește la maluri, spunea el.

Am văzut o masă de apă foarte mare. Apa curgea. Auzeam zgomotul pe care-l făcea.

— Uită-te la maluri, l-am auzit pe don Juan spunîndu-mi iar.

Am văzut un zid de beton.

Sunetul apei a devenit teribil de tare; m-a învăluit. Apoi a cedat instantaneu, ca și cum ar fi fost oprit. Am avut senzația de întuneric, de somn.

Am devenit conștient că eram scufundat în canalul de irigație. Don Juan îmi dădea cu apă pe față în timp ce murmura ceva. Apoi m-a cufundat în canal. Mi-a tras

capul afară, la suprafață și m-a lăsat să mă odihnesc pe mal, în timp ce mă ținea de gulerul cămășii. Aveam o senzație foarte plăcută în mîini și în picioare. Le-am întins. Ochii mei erau obosiți și mă mîncau ; mi-am ridicat mîna să mă șterg la ochi. Era o mișcare dificilă. Brațul meu părea să fie greu. De abia am putut să-l ridic din apă, dar cînd am făcut-o, brațul a apărut acoperit de o masă uimitoare de ceață verde. Mi-am ținut brațul în fața ochilor. Îi puteam vedea conturul ca o masă întunecată verzuie, înconjurată de un verde cu o strălucire mai intensă. M-am ridicat în grabă în picioare în mijlocul curentului privindu-mi corpul ; pieptul, brațele și picioarele erau verzi, un verde profund. Nuanța era atît de intensă, încît îmi dădea sentimentul unei substanțe vîscoase. Arăta ca o figurină pe care o făcuse don Juan pentru mine, cu cîțiva ani înainte, dintr-o rădăcină de Datura.

Don Juan mi-a spus să ies afară. Am remarcat în vocea lui o urgență.

— Sînt verde, am spus.

— Termină, a spus el imperativ. N-ai timp. Ieși de acolo. Apa e gata să te prindă în capcană. Ieși afară din ea ! Afară ! Afară !

Am intrat în panică și am sărit afară.

— De data asta trebuie să-mi spui tot ce s-a întîmplat, a spus el sec, imediat ce ne-am așezat unul în fața celuilalt, în camera lui.

Nu-l interesa succesiunea experienței mele ; voia să știe doar ce am întîlnit cînd îmi spusese să privesc la maluri. Îl interesau detaliile. I-am descris zidul pe care-l văzusem.

— Zidul era în stînga ta, sau în dreapta ? a întrebat.

I-am spus că zidul fusese de fapt chiar în fața mea. Dar el a insistat că trebuia să fi fost în stînga, ori în dreapta mea.

— Cînd l-ai văzut prima dată, unde era ? Închide ochii și nu-i deschide pînă nu-ți amintești.

S-a ridicat și mi-a manevrat corpul, în timp ce eu stăteam cu ochii închiși, pînă cînd am ajuns cu fața spre est, aceeași direcție în care stăteam pe malul canalului. M-a întrebat în ce direcție mă mișcasem.

Am răspuns că mă mișcasem înainte, în fața mea. El a insistat că trebuia să mă concentrez și să-mi amintesc momentul cînd vedeam încă apa ca niște bule.

— În ce direcție pluteau ? m-a întrebat.

Don Juan a tot insistat să-mi amintesc și în final a trebuit să admit că bulele păreau că se mișcau spre dreapta mea. Totuși, nu eram absolut sigur, așa cum voia el. La întrebările lui, mi-am dat seama că eram incapabil să-mi clasific percepția. Bulele se mișcaseră spre dreapta mea cînd le-am văzut prima dată, dar cînd au devenit mai mari, pluteau peste tot. Unele părea că vin direct spre mine, altele păreau că se îndreaptă în toate direcțiile. Erau bule care se mișcau deasupra mea și sub mine. De fapt, ele erau peste tot în jurul meu. Mi-am reamintit că le auzeam sfîrîitul ; de aceea, trebuie să le fi simțit și cu urechile mele, nu numai cu ochii.

Cînd bulele au devenit atît de mari, încît am reușit să mă „urc“ pe una dintre ele, am „văzut“ cum se frecau unele de altele, ca baloanele.

Emoția mea creștea, pe măsură ce-mi aminteam percepția. Totuși, don Juan era complet dezinteresat. I-am

spus că văzusem bulele sfîrîind. Nu era un efect pur auditiv, sau vizual, ci ceva nediferențiat, totuși perfect clar ; sferele se răzuiau una de alta. Nu auzeam și nu vedeam mișcarea lor, o simțeam ; eram o parte din sunet și mișcare.

În timp ce-i descriam experiența mea, am devenit adînc mișcat. Îl țineam de braț și i-l mișcam, într-o ieșire de mare agitație. Îmi dădusem seama că bulele nu aveau limite exterioare ; oricum, ele aveau conținut, iar marginile lor își schimbau forma și erau inegale și zimțate. Bulele se întrepătrundeau și se separau cu mare viteză, totuși mișcarea lor nu era amețitoare, ci rapidă și în același timp înceată.

Un alt lucru pe care mi l-am amintit, descriindu-i experiența, era calitatea culorii pe care păreau că o posedă bulele. Erau transparente și foarte strălucitoare și păreau aproape verzi, deși aceasta nu era o nuanță, așa cum sînt obișnuit eu să percep nuanțele.

— Te înfunzi, a spus don Juan. Lucrurile astea nu sînt importante. Te agăți de problemele neinteresante. Singura problemă importantă este direcția.

Nu-mi puteam aminti decît că mă mișcasem fără nici un punct de referință, dar don Juan a ajuns la concluzia că, deoarece la început bulele pluteau în mod consecvent spre dreapta mea — sud —, sudul era direcția care trebuia să mă intereseze. M-a îndemnat iar în mod imperativ să-mi amintesc dacă zidul era în dreapta mea, sau în stînga. M-am forțat să-mi amintesc.

Cînd don Juan mă „chemase" și am ieșit la suprafață, ca să spun așa, cred că aveam zidul în stînga. Eram foarte aproape de el și eram în stare să disting canelurile și pro-

tuberanțele armăturii de lemn, sau ale matriței în care fusese turnat betonul. Fuseseră folosite fibre subțiri de lemn și distribuția pe care o creau era compactă. Zidul era foarte înalt. Un capăt al lui mi-era vizibil și am observat că nu avea un colț, ci se curba.

A tăcut o clipă, ca și cum s-ar fi gîndit cum să descifreze înțelesul experienței mele ; în cele din urmă, a spus că nu realizasem mare lucru, că am dat greș în ceea ce se aștepta el de la mine.

— Ce trebuia să fac ?

N-a răspuns, dar și-a încrețit buzele.

— Te-ai descurcat foarte bine, a spus. Astăzi ai învățat că un *brujo* folosește apa pentru a se mișca.

— Dar am „văzut" ?

M-a privit cu o expresie curioasă. Și-a rostogolit ochii și a spus că trebuia să intru în ceața verde de multe ori, pînă cînd îmi puteam răspunde singur la întrebare. A schimbat într-un mod subtil direcția conversației noastre, spunînd că nu învățasem cu adevărat cum să mă mișc folosind apa, dar că învățasem că un *brujo* poate face asta și el îmi spusese în mod deliberat să mă uit la malurile șanțului, pentru a sesiza mișcarea.

— Te-ai mișcat foarte repede, a continuat, le fel de repede ca un om care știe cum să realizeze tehnica asta. N-a fost prea ușor să țin pasul cu tine.

L-am rugat să-mi explice ce s-a întîmplat de la început. A rîs, dînd încet din cap a neîncredere.

— Întotdeauna insiști să știi lucrurile de la început, a spus. Dar nu există nici un început, începutul e doar în capul tău.

— Cred că începutul a fost cînd am stat pe malul canalului și am fumat, am spus.

— Dar înainte să fumezi a trebuit să mă gîndesc ce să fac cu tine, a spus. Ar trebui să-ți spun ce am făcut și nu pot, pentru că asta ar conduce la o altă problemă. Așa că probabil lucrurile vor fi mai clare pentru tine dacă nu te vei gîndi mereu la începuturi.

— Atunci spune-mi ce s-a întîmplat după ce m-am așezat pe mal și am fumat.

— Cred că mi-ai spus deja acest lucru, mi s-a adresat el rîzînd.

— A avut vreo importanță ceva din ceea ce am făcut, don Juan ?

A dat din umeri.

— Mi-ai urmărit indicațiile foarte bine și n-ai avut nici o problemă să intri și să ieși din ceață. Apoi mi-ai auzit vocea și ai revenit la suprafață de cîte ori te-am chemat. Ăsta a fost un exercițiu. Restul a fost foarte ușor. Pur și simplu ai lăsat ceața să te poarte. Ai procedat ca și cum ai fi știut ce să faci. Cînd ai ajuns foarte departe, te-am chemat și ți-am spus să te uiți la maluri, astfel încît să știi cît de departe ai ajuns. Apoi te-am tras înapoi.

— Vrei să spui, don Juan, că am călătorit într-adevăr cu apa ?

— Da. Și încă foarte departe.

— Cît de departe.

— Nu ți-ar veni să crezi.

Am încercat să-l conving să-mi spună, dar a renunțat la subiect și a spus că trebuia să plece pentru o vreme. Am insistat că trebuia măcar să-mi dea o idee.

— Nu-mi place să fiu ținut în întuneric, am spus.

— Te ții singur în întuneric, a răspuns. Gîndește-te la zidul pe care l-ai văzut. Stai aici pe rogojină și amintește-ți fiecare detaliu al lui. Apoi, probabil că o să descoperi singur cît de departe ai ajuns. Tot ce știu acum este că ai călătorit foarte departe. Știu asta, pentru că mi-a trebuit mult timp ca să te trag înapoi. Dacă n-aș fi fost cu tine, te-ai fi rătăcit și nu te-ai fi întors niciodată, caz în care tot ce ar fi rămas din tine acum ar fi corpul tău mort rămas pe malul canalului. Sau poate că te-ai fi întors singur. Cu tine nu sînt sigur niciodată. Judecînd după efortul pe care a trebuit să-l fac înapoi, aș spune că erai sigur în...

A făcut o pauză lungă ; m-a fixat cu privirea prietenește.

— Aș zice munții din Mexicul central, a spus. Nu știu cît de departe ai zice tu, poate în Los Angeles, sau poate în Brazilia.

Don Juan s-a întors a doua zi la prînz. În acest timp, scrisesem tot ce-mi puteam aminti despre percepția mea. Pe măsură ce scriam, încercam să urmăresc malurile canalului în sus și în jos și să coroborez dacă am văzut ceva care să-mi fi sugerat imaginea zidului. Am presupus că don Juan mă dusese în stare de amorțire și apoi mă pusese să-mi concentrez atenția asupra vreunui zid aflat în drum. În orele care s-au scurs între timpul cînd am detectat prima dată ceața verde și timpul în care am ieșit din canal și ne-am întors la casa lui, am calculat că dacă m-ar fi condus la plimbare am fi putut merge cel mult patru kilometri. Așa că am bătut malurile canalului în fiecare direcție cîte cinci kilometri, urmărind atent fiecare detaliu care ar fi putut să-mi sugereze imaginea zidului. Apa era, atît cît puteam estima, un canal folosit pentru irigații.

Avea un metru douăzeci-un metru cincizeci lățime pe toată lungimea sa și n-am putut găsi nimic de-a lungul lui care să-mi fi reamintit, sau să-mi fi sugerat imaginea unui zid de beton.

Cînd, spre seară, a sosit acasă don Juan, l-am acostat și am insistat să-i citesc consemnarea mea. A refuzat să asculte și m-a pus să stau jos. S-a așezat și el în fața mea. Nu zîmbea. Părea că se gîndește, judecînd după privirea pătrunzătoare a ochilor lui, care erau fixați deasupra orizontului.

— Cred că de acum trebuie să fii conștient, a spus pe un ton care era dintr-o dată foarte sever, că totul reprezintă un pericol de moarte. Apa este la fel de ucigătoare ca și paznicul. Dacă nu ești atent, ea te va prinde. Ieri aproape că a făcut-o. Dar pentru a fi prins, un om trebuie să dorească asta. Aici se află problema ta. Tu doreai să te abandonezi ție însuți.

Nu știam despre ce vorbea. Mă atacase atît de brusc, încît eram dezorientat. Am încercat cu timiditate să mă explic. El a menționat, fără tragere de inimă, că se dusese la canionul de apă și îl „văzuse" pe spirtul bălții și că avea convingerea profundă că îmi sporisem șansele de a „vedea" apa.

— Cum ? am întrebat, cu adevărat uimit.

— Spiritul e o forță, a spus, și astfel el răspunde doar la forță. Tu nu poți să te răsfeți în prezența lui.

— Cînd m-am răsfățat ?

— Ieri, cînd ai devenit verde în apă.

— Dar nu m-am răsfățat. M-am gîndit că era un moment foarte important și ți-am spus ceea ce mi se întîmpla.

— Cine ești tu să gîndești, sau să decizi ce este important ? Nu știi nimic despre forțele pe care le atingi. Spiritul bălții există acolo și te-ar fi ajutat probabil ; de fapt, te ajuta pînă cînd ai stricat totul. Acum nu știu care va fi viitorul faptelor tale. Ai cedat forței spiritului bălții și acum te poate lua oricînd.

— Am greșit că m-am privit cum deveneam verde ?

— Te-ai abandonat. Ai dorit să te abandonezi. Ți-am spus deja asta și o repet și acum. Poți supraviețui în lumea unui *brujo* doar dacă ești un luptător. Un luptător tratează totul cu respect și nu calcă nimic în picioare, decît dacă trebuie. Tu n-ai tratat ieri cu respect spiritul apei. De obicei, te comporți foarte bine. Totuși, ieri te-ai abandonat morții tale, ca un tembel. Un luptător nu se abandonează în fața nici unui lucru, nici chiar în fața morții lui. Un luptător nu este un partener mînat de dorință ; un luptător nu-i accesibil, iar dacă se angajează în ceva, poți fi sigur că știe ce face.

Eram derutat și îmi pierise graiul. Don Juan părea foarte supărat și asta mă deranja. Nu se purtase așa cu mine decît foarte rar. I-am spus că nu mi-am dat seama că făcusem ceva rău. După cîteva momente de tăcere tensionată, și-a scos pălăria, a zîmbit și mi-a spus că-mi cîștigasem controlul asupra eului meu cel răsfățat. A accentuat că trebuia să evit apa și că nu trebuia s-o ating de suprafața corpului meu timp de trei-patru luni.

— Nu cred că pot rezista fără să fac un duș, am comentat.

Don Juan a rîs pînă i-au dat lacrimile.

— Nu poți rezista fără un duș ! Uneori ești atît de slab, încît am impresia că faci pe nebunul. Dar nu-i o glumă. Uneori n-ai nici un control și forțele vieții tale te atacă fără a întîmpina vreo rezistență.

Am obiectat că este imposibil din punct de vedere uman să te controlezi tot timpul. El a susținut că pentru un luptător nimic nu se găsește în afara controlului. Am ridicat problema accidentelor și am spus că ceea ce mi s-a întîmplat la canal putea fi considerat drept un accident, deoarece nici n-am dorit așa ceva și nici nu eram conștient că purtarea mea era nepotrivită. Am vorbit despre oameni diferiți care trecuseră prin întîmplări care puteau fi categorisite drept accidente, am vorbit în special despre Lucas, un bătrîn Yaqui foarte de treabă, care, în timp ce conducea camionul, s-a răsturnat cu mașina, suferind un accident, de pe urma căruia s-a ales cu vătămări grave.

— Mie mi se pare că este imposibil să se evite accidentele, am spus. Nici un om nu poate controla totul în jurul lui.

— Adevărat, a spus don Juan sarcastic. Dar nu orice este un accident inevitabil. Lucas nu trăiește ca un luptător. Dacă ar fi făcut-o, ar fi știut ce așteaptă ; și n-ar fi condus camionul acela cînd era beat. S-a zdrobit de piatra de la marginea drumului pentru că era beat și și-a rănit corpul pentru nimic. Pentru un luptător viața e un exercițiu de strategie, a continuat don Juan. Dar tu vrei să afli scopul vieții. Pe un luptător nu-l interesează astfel de lucruri. Dacă Lucas trăia ca un luptător — și a avut o șansă pentru asta, așa cum toți avem o șansă — și-ar fi aranjat viața în mod strategic. De aceea, dacă n-ar fi putut evita accidentul care i-a rupt coastele, ar fi găsit o modalitate de a depăși acest handicap, sau consecințele lui, sau de a se lupta împotriva lor. Dacă Lucas ar fi fost un luptător, n-ar fi stat în casa lui cea murdară să moară de foame. S-ar fi bătut pînă la sfîrșit.

I-am pus lui don Juan o alternativă, luîndu-l pe el ca exemplu, și l-am întrebat ce-ar face dacă el însuși ar fi implicat într-un accident în care și-ar pierde picioarele.

— Dacă n-aș fi în stare să mă feresc și mi-aș pierde picioarele, a răspuns, n-aș mai fi în stare să fiu un om, așa că aș intra în ceea ce mă așteaptă acolo.

A făcut un gest care cuprindea totul în jurul lui.

Am argumentat că nu mă înțelesese. Eu n-am vrut să-i arăt decît că este imposibil ca un individ să prevadă toate variantele implicate în acțiunile sale zilnice.

— Tot ce-ți pot spune, a spus don Juan, este că un luptător nu este niciodată vulnerabil, nu stă niciodată în drum ca să fie făcut bucăți. În felul acesta, reduce la minimum șansele de neprevăzut. Ceea ce denumești tu accidente este aproape totdeauna foarte ușor de evitat, cu excepția nebunilor care trăiesc totul anapoda.

— Dar nu este posibil să trăiești tot timpul urmînd o strategie, am spus. Imaginează-ți că cineva te așteaptă undeva cu o pușcă puternică și cu lunetă ; te poate lovi perfect de la patru sute cincizeci de metri. Ce-ai face ?

Don Juan m-a privit cu un aer de neîncredere și apoi a izbucnit în rîs.

— Ce-ai face ? l-am îndemnat.

— Dacă cineva m-ar aștepta cu o pușcă cu lunetă ? a spus, evident, imitîndu-mă.

— Dacă cineva se ascunde și te așteaptă. Nu ai avea nici o șansă. Nu poți opri un glonț.

— Nu, nu pot, dar tot nu înțeleg ideea ta.

— Ideea mea este că toată strategia ta nu poate fi de nici un folos într-o astfel de situație.

— Oh, dar bineînțeles că poate. Dacă cineva m-ar aștepta cu o pușcă cu lunetă, pur și simplu n-aș apărea pe acolo.

13

Următoarea mea încercare de a „vedea“ a avut loc pe 3 septembrie 1969. Don Juan m-a pus să fumez două cupe de pipă. Efectele imediate au fost identice cu cele pe care le avusesem pe parcursul încercărilor anterioare. Îmi amintesc că atunci cînd corpul meu era perfect amorțit, don Juan m-a ținut de subsuoara dreaptă și m-a pus să mă duc în tufișurile groase de deșert care cresc pe kilometri întregi în jurul casei sale. Nu pot să-mi amintesc ce am făcut eu, sau don Juan după ce am intrat în ele și nici cît de mult am mers ; la un moment dat, am constatat că mă aflam pe vîrful unui delușor. Don Juan stătea în stînga mea, atingîndu-mă. Nu-l puteam simți, dar îl puteam vedea cu coada ochiului. Aveam sentimentul că el îmi vorbise, deși nu-mi aminteam cuvintele lui. Totuși, simțeam că știu exact ce spusese, în pofida faptului că nu puteam să-mi amintesc clar. Aveam senzația că acele cuvinte erau ca vagoanele unui tren care trecea pe lîngă mine, iar ultimul cuvînt era ca o cabină pătrată de frînar. Știam care era ultimul cuvînt, dar nu-l puteam exprima, sau gîndi clar. Era o stare de semiveghe, cu imaginea de vis a unui

tren de cuvinte. Apoi l-am auzit foarte slab pe don Juan vorbindu-mi.

— Acum trebuie să te uiți la mine, a spus și mi-a întors fața spre el. A repetat propoziția de vreo trei-patru ori.

Am privit și am detectat imediat același efect strălucitor, pe care îl mai percepusem de două ori înainte în timp ce-i priveam fața ; era o mișcare fascinantă, o deplasare a luminii în niște zone închise. Nu existau granițe definite ale acestor zone, dar totuși lumina pulsatorie nu le depășea niciodată, ci se mișca în niște limite invizibile.

Am baleiat obiectul strălucitor din fața mea și imediat a început să-și piardă strălucirea și au apărut trăsăturile familiare ale lui don Juan, sau mai exact s-au suprapus peste strălucirea aceea palidă. Apoi, probabil că mi-am focalizat iar privirea ; trăsăturile lui don Juan s-au șters și strălucirea s-a accentuat. Mi-am plasat atenție pe zona care trebuia să fie ochiul stîng. Am observat că aici mișcarea nu părea să fie inclusă. Am detectat ceva care părea să fie asemănător unor explozii de scîntei. Exploziile erau ritmice și emanau efectiv ceva ca niște particule de lumină, care zburau cu aparentă forță spre mine și apoi se retrăgeau ca niște fibre de cauciuc.

Don Juan trebuie să-și fi întors capul. Brusc m-am regăsit privind la un cîmp arat.

— Acum uită-te înainte, l-am auzit pe don Juan.

În fața mea, la vreo două sute de metri, se afla un deal lung și mare ; toată panta lui fusese arată. De la baza lui pînă la vîrf, erau brazde orizontale și paralele între ele. Am observat că pe suprafața arată erau multe pietre mici și bolovani imenși care întrerupeau liniaritatea brazdelor.

Chiar în fața mea se găseau niște tufișuri care nu-mi permiteau să observ detaliile unei rîpe, sau canion de apă, de la picioarele dealului. De unde eram, canionul apărea ca o tăietură adîncă, cu o vegetație pronunțat diferită de dealul cel sterp. Verdeața părea să fie formată din copaci uriași care creșteau pe fundul canionului. Am simțit o briză lovindu-mă peste ochi. Simțeam un sentiment de pace și de liniște profundă. Nu erau sunete de insecte, sau de păsări.

Don Juan mi-a vorbit iar. Mi-a trebuit o clipă ca să înțeleg ce spunea.

— Vezi un om pe cîmpul acela ? a continuat el să mă întrebe.

Am vrut să-i spun că nu era nici un om pe cîmp, dar n-am putut să dau glas cuvintelor. Don Juan mi-a luat capul în mîini pe la spate — îi puteam vedea degetele pe sprîncenele și obrajii mei — și m-a făcut să văd panorama cîmpului, mișcîndu-mi capul încet, de la dreapta spre stînga și apoi în direcție inversă.

— Urmărește fiecare detaliu. Viața ta poate depinde de asta, l-am auzit spunîndu-mi de mai multe ori.

M-a făcut să trec în revistă de patru ori orizontul vizual de o sută optzeci de grade din fața mea. La un moment dat, cînd îmi mișcase capul spre extrema stîngă, mi s-a părut că am detectat ceva care se mișcase pe cîmp. Am avut o scurtă percepție de mișcare cu coada ochiului drept. El a început să-mi miște capul înapoi spre dreapta și am fost capabil să-mi fixez privirea pe cîmpul arat. Am văzut un om mergînd de-a lungul brazdelor. Era clar un bărbat, îmbrăcat ca un țăran mexican ; purta sandale și pălărie de paie, o pereche de pantaloni gri ușori, o cămașă

bej cu mîneci lungi și avea pe umărul drept o geantă maro, agățată cu o curea.

Don Juan trebuie să fi remarcat că am văzut bărbatul. M-a întrebat de mai multe ori dacă bărbatul privea la mine, sau dacă venea spre mine. Am vrut să-i spun că se plimba și că era cu spatele la mine, dar n-am putut spune decît „Nu". Glasul lui don Juan m-a povățuit că dacă bărbatul se întorcea și venea spre mine să strig și el îmi va întoarce capul, pentru a mă proteja.

Nu simțeam teamă, sau neliniște, sau implicare. Am urmărit scena cu detașare. Bărbatul s-a oprit din mers la mijlocul cîmpului. Și-a pus talpa dreaptă pe marginea unui bolovan mare și rotund, ca și cum și-ar fi legat sandaua. Apoi s-a îndreptat, a scos din geantă o sfoară și a legat-o pe mîna stîngă. Mi-a întors spatele și, cu fața spre deal, a început să cerceteze spațiul din fața lui. M-am gîndit că cerceta zona, din cauza modului în care își deplasa capul, într-o mișcare înceată spre dreapta. L-am văzut din profil, apoi a început să se întoarcă cu corpul spre mine, pînă cînd a ajuns să mă privească. Își săltase efectiv capul, sau l-a mișcat în așa fel încît n-am mai avut nici un dubiu că mă văzuse. Și-a întins brațul stîng în față, indicînd spre pămînt și, ținîndu-și brațul în aceeași poziție, a început să se apropie de mine.

— Vine ! am strigat fără nici o dificultate.

Don Juan trebuie să-mi fi întors capul, pentru că acum priveam la tufișuri. Mi-a spus să nu-mi fixez privirea, ci să privesc „ușor" la lucruri și să-mi trec privirea peste ele, adăugînd că o să stea la mică distanță în fața mea, după care o să se îndrepte spre mine. În acel mo-

ment, trebuia să-mi fixez privirea asupra lui, pînă-l vedeam strălucind.

L-am văzut pe don Juan ducîndu-se spre un punct la vreo douăzeci de metri. Se mişca cu o viteză şi o agilitate atît de incredibile, încît îmi venea greu să cred că era el. S-a întors cu faţa spre mine şi mi-a ordonat să-mi fixez privirea asupra lui.

Faţa lui strălucea ; arăta ca o pată de lumină. Lumina părea că se împrăştie pe pieptul lui, aproape pînă spre mijlocul corpului. Parcă aş fi privit la o lumină cu pleoapele pe jumătate închise. Strălucirea părea că se extinde, apoi se retrage. A început probabil să vină spre mine, deoarece lumina a devenit mai intensă şi mai perceptibilă.

Mi-a spus ceva. M-am luptat să înţeleg şi am pierdut viziunea strălucirii, apoi l-am văzut pe don Juan aşa cum îl văd de obicei ; era la doi paşi de mine. S-a aşezat cu faţa spre mine.

Cînd mi-am îndreptat atenţia asupra lui, am început să detectez o strălucire vagă. Apoi, faţa lui a început să fie întretăiată de raze subţiri de lumină, arătînd ca şi cum cineva s-ar fi jucat cu nişte oglinzi mici, trimiţîndu-le strălucirea pe ea. Pe măsură ce lumina se intensifica, faţa şi-a pierdut contururile şi a devenit iar acel obiect strălucitor şi amorf. Am perceput încă o dată exploziile de lumină emanînd dintr-o zonă care trebuie să fi fost ochiul stîng. Nu mi-am focalizat atenţia asupra lui, ci am privit deliberat la o zonă adiacentă, care am presupus că era ochiul drept. Imediat am surprins imaginea unei zone pline de lumină, transparentă şi limpede. Era o lumină lichidă.

Am observat că percepţia era mai mult decît consistentă, o simţeam. Oaza de lumină întunecată şi lichidă

avea o profunzime extraordinară. Era „prietenoasă", „bună". Lumina care emana din ea nu exploda, ci se rotea din interior încet, creînd reflexii desăvîrșite. Strălucirea avea un mod de a mă atinge, sau de a mă calma, foarte plăcut și delicat, ceea ce îmi dădea senzația de desăvîrșire.

Am văzut un inel simetric de stropi de lumină scînteietori, extinzîndu-se în planul vertical al zonei de strălucire. Inelul se extindea și acoperea aproape toată suprafața strălucitoare, apoi se contracta pînă într-un punct aflat în mijlocul oazei strălucitoare. Apoi m-am retras în mod deliberat înapoi fără să-mi pierd viziunea și am fost capabil să-i văd amîndoi ochii. Am distins ritmul celor două tipuri de explozii de lumină. Ochiul stîng trimitea scîntei de lumină care străpungeau efectiv planul vertical, în timp ce ochiul drept emana scîntei de lumină care radiau fără să străpungă. Ritmul celor doi ochi era alternant, lumina din ochiul stîng exploda în afară, în timp ce razele radiante de lumină ale ochiului drept se contractau și se roteau spre interior. Apoi lumina din ochiul drept s-a extins și a acoperit întreaga suprafață strălucitoare, în timp ce lumina explozivă din ochiul stîng se retrăgea.

Don Juan trebuie să mă fi întors iar, pentru că priveam iar la cîmpul arat. L-am auzit spunîndu-mi să-l urmăresc pe bărbat.

Acesta stătea pe bolovan și mă privea. Nu-i puteam distinge trăsăturile; pălăria îi acoperea aproape toată fața. După o clipă, și-a pus geanta pe brațul drept și a început să meargă spre dreapta mea. A ajuns pînă aproape de capul cîmpului arat, a schimbat direcția și a făcut cîțiva pași spre viroagă. Apoi nu mi-am mai putut controla focalizarea și el a dispărut și, o dată cu el, întreaga

scenă. Peste ea s-a suprapus imaginea tufișurilor deșertice.

Nu-mi amintesc cum m-am întors la casa lui don Juan, nici ce a făcut el ca să mă „aducă înapoi". Cînd m-am trezit, eram lungit pe rogojină în camera lui don Juan. A venit lîngă mine și m-a ajutat să mă ridic. Eram amețit ; mă durea stomacul. Don Juan m-a tras în tufișuri într-o manieră foarte rapidă și eficientă. Mi s-a făcut rău și el a rîs.

După aceea m-am simțit mai bine. M-am uitat la ceas ; era unsprezece seara. M-am întors să mă culc, iar pe la ora unu în după-amiaza următoare m-am simțit iar în eul meu normal.

Don Juan a continuat să mă întrebe cum mă simt. Aveam senzația că sînt distrat. Nu mă puteam concentra. M-am plimbat o vreme în jurul casei, sub atenta supraveghere a lui don Juan. M-a urmat peste tot. Simțeam că nu mai este nimic de făcut și m-am întors să mă culc. M-am trezit spre seară, simțindu-mă mai bine. Am găsit în jurul meu multe frunze zdrobite. De fapt, cînd m-am trezit, eram întins pe burtă, pe o grămadă de frunze. Mirosul era foarte puternic. Mi-am amintit că am devenit conștient de mirosul lor înainte de a mă trezi complet.

M-am dus în spatele casei și l-am găsit pe don Juan stînd lîngă canalul de irigație. Cînd m-a văzut că mă apropiam, a făcut gesturi frenetice să mă oprească și să mă trimită înăuntru.

— Fugi înăuntru ! a strigat.

Am alergat în casă și a venit și el puțin mai tîrziu.

— Să nu mai vii niciodată după mine, a spus. Dacă vrei să mă vezi, așteaptă-mă aici.

Mi-am cerut scuze. Mi-a spus să nu mă irosesc în scuze prostești, care oricum nu aveau puterea să-mi anuleze acțiunile. Spunea că fusese foarte dificil să mă aducă înapoi și că intervenise pentru mine la apă.

— Acum trebuie să ne încercăm norocul și să te spăl în apă, a continuat.

L-am asigurat că mă simțeam bine. M-a privit direct în ochi multă vreme.

— Vino cu mine, a spus. O să te bag în apă.

— Mă simt bine, am spus. Uite, iau notițe.

M-a ridicat de pe rogojină cu o forță considerabilă.

— Nu te răsfăța ! mi-a spus. În scurtă vreme o să adormi iar. De data asta s-ar putea să nu mai fiu în stare să te trezesc.

Am fugit în spatele casei. Înainte să ajungem la apă, mi-a spus pe un ton foarte teatral să închid ochii și să nu-i deschid pînă nu-mi spune el. Mi-a spus că, dacă îmi fixam privirea asupra apei chiar și pentru o clipă, puteam muri. M-a condus de mînă și m-a cufundat în apă cu capul înainte.

Am ținut ochii închiși pe măsură ce el a continuat să mă bage în apă și să mă scoată, ore întregi. Schimbarea pe care am simțit-o a fost remarcabilă. Ceea ce nu era bine cu mine înainte de a intra în apă era atît de subtil, încît nu-mi dădusem seama cu adevărat, pînă cînd n-am comparat cu sentimentul de bunăstare și vioiciune pe care-l aveam în timpul în care don Juan m-a ținut în canalul de irigație.

Apa mi-a intrat în nas și am început să strănut. Don Juan m-a tras afară și m-a condus cu ochii închiși în camera lui, m-a pus să mă așez pe rogojina mea, mi-a aranjat

corpul și apoi mi-a spus să deschid ochii. I-am deschis și ceea ce am văzut m-a făcut să sar înapoi și să-l prind pe don Juan de picior. Am avut un moment de nemaipomenită confuzie. Don Juan m-a lovit cu încheieturile degetelor exact în moalele capului. A fost o lovitură rapidă, nici dureroasă, nici grea, ci cumva șocantă.

— Ce este cu tine ? Ce-ai văzut ? m-a întrebat.

După ce deschisesem ochii, văzusem aceeași scenă pe care o urmărisem înainte. Îl văzusem pe bărbat. Totuși, de data aceasta aproape mă atingea. I-am văzut fața. Era un aer de familiaritate în ea. Aproape am știut cine era. Scena s-a dizolvat în momentul în care don Juan m-a lovit în cap.

M-am uitat în sus la don Juan. Își pregătise mîna să mă lovească iar. A rîs și m-a întrebat dacă mi-ar fi plăcut să mai primesc o lovitură. I-am dat drumul de picior și m-am întins pe rogojină. Mi-a ordonat să privesc drept în față și să nu mă întorc pentru nici un moment în direcția apei din spatele casei lui.

Apoi am observat pentru prima dată că în cameră era beznă. Pentru o clipă, n-am fost sigur că aveam ochii deschiși. Mi-am pus mîinile la ochi ca să mă conving. L-am chemat tare pe don Juan și i-am spus că se întîmpla ceva cu ochii mei ; nu puteam vedea deloc, deși cu o clipă înainte îl văzusem pregătit să mă lovească. I-am auzit rîsul deasupra capului meu în dreapta și apoi a aprins lampa cu gaz. Ochii mei s-au adaptat la lumină în cîteva secunde. Totul era așa cum fusese mereu : zidurile camerei, tencuite cu nuiele, și rădăcinile de plante medicinale uscate și ciudat contorsionate, agățate de ele ; grămada de ierburi ; acoperișul de trestie ; lampa cu gaz atîrnînd de o bîrnă.

Văzusem camera de sute de ori, totuși de data asta era ceva unic în ea și în mine. Era prima dată cînd nu credeam în „realitatea" finală a percepției mele. Fusesem îndrumat spre acest sentiment și probabil că-l înregistrasem de multe ori, dar nu fusesem niciodată atît de aproape de o îndoială serioasă. Totuși, de data aceasta nu credeam că era „reală" și, pentru o clipă, am avut senzația stranie că vedeam o scenă ciudată care va dispărea, dacă don Juan mă va lovi în vîrful capului cu încheieturile degetelor.

Am început să tremur fără să-mi fie frig. Pe coloană simțeam cum îmi alergau spasme nervoase. Capul îmi era greu, în special în zona chiar de deasupra gîtului.

M-am plîns că nu mă simțeam bine și i-am povestit ce am văzut. El a rîs de mine, spunînd că a sucomba de frică era o slăbiciune mizerabilă.

— Ești înspăimîntat, dar nu-ți este frică, a spus. Ai văzut aliatul privindu-te, mare lucru. Așteaptă pînă cînd o să fiți față în față înainte să faci pe tine.

Mi-a spus să mă ridic și să mă duc la mașină fără să mă întorc în direcția apei și să-l aștept pînă va lua o frînghie și o lopată. M-a pus să-l conduc într-un loc unde am găsit un ciot de copac. Am început să-l săpăm în întuneric. Am lucrat din greu ore întregi. N-am scos bușteanul, dar m-am simțit mult mai bine. Ne-am întors la casa lui și am mîncat, și lucrurile erau iar perfect reale și obișnuite pentru mine.

— Ce s-a întîmplat cu mine ? am întrebat. Ce am făcut ieri ?

— M-ai fumat și apoi ai fumat un aliat, a spus el.

— Poftim ?!

Don Juan a rîs și a continuat spunînd că după asta o să-l rog să-mi spună totul de la început.

— M-ai fumat, a spus iar. Ți-ai fixat privirea pe fața mea, în ochii mei. Ai văzut luminile care marchează fața unui om. Eu sînt un vrăjitor, ai văzut asta în ochii mei. Totuși, nu știai asta, pentru că a fost prima dată cînd ai făcut-o. Ochii oamenilor nu sînt asemănători. O să afli în curînd asta. Apoi ai fumat aliatul.

— Vrei să spui, bărbatul din cîmp ?

— Acela nu era un bărbat, era un aliat care-ți făcea semn.

— Unde ne-am dus ? Unde eram eu cînd am văzut bărbatul, adică aliatul ?

Don Juan a făcut un gest cu bărbia indicînd o zonă în fața casei lui și mi-a explicat cum mă luase pe vîrful unui delușor. Am spus că scena pe care o vizionasem nu avea nimic de-a face cu tufișurile din jurul nostri și el a replicat că aliatul care-mi „făcuse semn" nu era din împrejurimi.

— De unde este ?

— O să te duc acolo foarte curînd.

— Care este înțelesul viziunii mele ?

— Învățai să „vezi", asta e tot ; dar acum ești gata să-ți pierzi nădragii, pentru că te răsfeți ; te-ai abandonat fricii. Mai bine mi-ai descrie tot ce-ai văzuut.

Cînd am început să-i relatez modul în care îmi apăruse fața lui, m-a oprit și a spus că nu avea nici o importanță. I-am povestit că aproape îl „văzusem" ca un „ou luminos". A răspuns că „aproape" nu era de ajuns și că „vederea" o să-mi ceară mult timp și muncă.

Era interesat de scena din cîmpul arat și fiecare detaliu pe care mi-l puteam aminti despre bărbat.

— Aliatul acela îți făcea semn, a comentat. Ți-am mișcat capul cînd a venit la tine, nu pentru că te punea în pericol, ci pentru că este mai bine să aștepți. Nu te grăbești. Un luptător nu este niciodată nepregătit și nu se grăbește niciodată. Să întîlnești un aliat fără această condiție, înseamnă să ataci un leu cu gazele tale.

Mi-a plăcut metafora. Am avut un moment încîntător de rîs.

— Ce s-ar fi întîmplat dacă nu mi-ai fi mișcat capul ?

— Ar fi trebuie să-l miști singur.

— Și dacă n-aș fi făcut-o ?

— Aliatul ar fi venit la tine și te-ar fi speriat foarte tare. Dacă ai fi fost singur, ar fi putut să te ucidă. Pentru tine nu e bine să fii singur în munți, sau în deșert pînă n-o să poți să te aperi singur. Un aliat poate să dea peste tine cînd ești singur și te poate face praf.

— Care a fost scopul acțiunilor pe care le-a făcut el ?

— Privindu-te, el îți urează bun venit. Ți-a arătat că ai nevoie de un prinzător de spirite și de o pungută, dar nu din zona asta ; geanta lui era dintr-o altă parte a țării. Ai în drum trei blocuri care te opresc ; acestea erau cele trei pietre mari. Și, în mod sigur, o să capeți cele mai bune puteri din canioanele de apă, sau din rîpe ; aliatul ți-a indicat viroaga. Restul scenei era necesar pentru a te ajuta să reții locul exact unde te așteaptă. Acum știu unde este și o să te duc acolo foarte curînd.

— Vrei să spui că scena pe care am văzut-o există cu adevărat ?

— Bineînțeles.

— Unde ?

— Nu-ți pot spune asta.

— Cum pot găsi eu zona aceea ?

— Nu-ți pot spune nici asta și nu pentru că nu vreau, ci pur și simplu pentru că nu știu cum să-ți spun.

Am vrut să aflu ce semnificație avea faptul că am văzut aceeași scenă și în camera lui. Don Juan a rîs și m-a imitat cum mă țineam de piciorul lui.

— Asta e o reafirmare că aliatul te vrea, a explicat. El a vrut să fie sigur că tu, sau eu, știm că te primește.

— Dar fața pe care am văzut-o ?

— Pentru tine este o față familiară, pentru că îl cunoști. L-ai mai văzut înainte. Poate că este fața morții tale. Te-ai înspăimîntat, dar asta a fost o neglijență din partea ta. El te aștepta, iar cînd ți s-a arătat, ai cedat în fața fricii tale. Din fericire, eu eram aici să te lovesc, altfel s-ar fi întors împotriva ta, ceea ce ar fi fost normal. Pentru a întîlni un aliat, un om trebuie să fie un luptător ireproșabil, sau aliatul se va întoarce împotriva lui și-l va distruge.

Don Juan n-a fost de acord să plec a doua zi la Los Angeles. După cît se pare, se gîndea că nu-mi revenisem în întregime. A insistat să stau în camera lui, cu fața spre sud-est, pentru a-mi economisi energia. El stătea în stînga mea, mi-a dat notesul și mi-a spus că-l prinsesem ; nu numai că trebuia să stea cu mine, dar trebuia să și discute cu mine.

— Trebuie să te duc iar la apă, la asfințit, a spus. Încă nu ești înzdrăvenit și astăzi nu trebuie să fii lăsat singur. O să-ți țin companie toată dimineața ; după-masă, o să fii într-o formă mai bună.

Grija lui m-a făcut să mă simt foarte neliniștit.

— Ce se întîmplă cu mine ? am întrebat.

— Ai atins un aliat.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Astăzi nu trebuie să discutăm despre aliați. Trebuie să vorbim despre altceva.

Nu voiam să discut deloc. Începusem să mă simt neliniștit și încordat. Don Juan a găsit, se pare, situația foarte grotescă ; a rîs pînă i-au dat lacrimile.

— Nu-mi spune că atunci cînd trebuie să vorbești nu găsești nimic de spus, a remarcat el avînd în ochi o sclipire ștrengărească.

Starea lui avea un efect foarte calmant asupra mea.

În acel moment, era un singur subiect care mă interesa : aliatul. Fața lui era atît de familiară ; altfel decît l-aș fi cunoscut sau văzut undeva. De fiecare dată cînd încercam să mă gîndesc la ea, simțeam o avalanșă de alte gînduri, ca și cum o anumită parte din mine ar fi cunoscut răspunsul, dar nu-i permitea restului să se clarifice. Senzația că fața aliatului îmi era familiară mi se părea atît de stranie, încît m-a aruncat într-o stare de melancolie morbidă. Don Juan spusese că s-ar fi putut să fie fața morții mele. M-am gîndit că această afirmație a lui m-a țintuit. Voiam cu disperare să-l întreb despre asta și aveam senzația clară că don Juan mă oprea. Am respirat de două ori adînc și-am izbucnit cu o întrebare.

— Ce este moartea, don Juan ?

— Nu știu, a răspuns zîmbind.

— Vreau să spun, cum ai descrie tu moartea ? Vreau opiniile tale. Cred că oricine poate exprima opinii despre moarte.

— Nu știu despre ce vorbești.

Aveam în portbagajul mașinii, *Cartea tibetană a morții.* M-am gîndit s-o folosesc drept subiect de conversație, deoarece vorbea despre moarte. Am spus că o să i-o citesc și am început să mă ridic. M-a pus să mă așez și s-a dus singur să caute cartea.

— Dimineața este o vreme proastă pentru vrăjitori, a spus drept explicație pentru că m-a pus să stau pe loc. Ești prea slab ca să părăsești camera mea. Aici ești protejat. Dacă te-ai aventura acum pe afară, sînt șanse să dai peste un dezastru teribil. Un aliat te-ar putea ucide pe drum sau în tufișuri și, mai tîrziu, cînd ți s-ar găsi corpul, s-ar spune că ai murit misterios, sau că ai avut un accident.

Nu eram în poziția, sau starea în care să-l fi putut întreba despre deciziile lui, așa că am stat aproape toată dimineața și i-am citit și explicat unele părți ale cărții. M-a ascultat cu atenție și nu m-a întrerupt deloc. A trebuit să mă opresc de două ori, în timp ce mi-a adus apă și mîncare, dar de îndată ce-am terminat, m-a îndemnat să continui cu cititul. Părea foarte interesat.

Cînd am terminat, m-a privit.

— Nu înțeleg de ce oamenii aceia discută despre moarte ca și cum ar fi viață, a spus încet.

— Poate că așa o înțeleg ei. Crezi că tibetanii „văd“ ?

— Mă îndoiesc. Cînd un om învață să „vadă“, pentru el nici un singur lucru nu mai predomină. Nici unul. Dacă tibetanii ar putea „vedea“, ar putea spune imediat că nici un singur lucru nu mai este la fel. O dată ce începem să „vedem“, nimic nu mai este cunoscut ; nimic nu mai rămîne așa cum sîntem obișnuiți să-l cunoaștem cînd nu „vedem“.

— Poate, don Juan, „vederea“ nu e aceeași pentru toți.

— Adevărat. Nu este la fel. Totuși, asta nu înseamnă că înțelesurile vieții predomină. Cînd înveți să „vezi“, nici un singur lucru nu mai este la fel.

— Tibetanii cred evident că moartea este ca viața. Cum crezi tu că este moartea ? am întrebat.

— Nu cred că moartea se aseamănă cu ceva și cred că tibetanii trebuie să fi vorbit despre altceva. În orice caz, lucrul despre care vorbesc ei nu este moartea.

— Despre ce crezi că vorbesc atunci ?

— Poate îmi poți spune tu asta. Tu ești cel care citește.

Am încercat să vorbesc despre altceva, dar el a început să rîdă.

— Poate că tibetanii „văd“ într-adevăr, a continuat don Juan, caz în care ei trebuie să-și fi dat seama că ceea ce „văd“ nu are nici un sens și atunci au scris toate prostiile astea, deoarece pentru ei nu avea nici o importanță ; caz în care ceea ce au scris nu este deloc o prostie.

— Nu mă interesează deloc părerea tibetanilor, am spus, dar mă interesează cu adevărat ce ai tu de spus. Mi-ar plăcea să aud ce crezi tu despre moarte.

M-a fixat o clipă cu privirea și apoi a chicotit. A făcut ochii mari și și-a ridicat sprîncenele, într-un gest comic de surpriză.

— Moartea este un vîrtej, a răspuns. Moartea e fața aliatului, e un nor strălucitor la orizont ; e șoapta lui Mescalito la urechea ta ; e gura fără dinți a paznicului ; e Genaro stînd în cap ; moartea e discuția ; moartea ești tu

și notesul tău ; moartea este nimic. Nimic ! E aici și, totuși, nu e deloc aici.

Don Juan a rîs cu mare încîntare. Rîsul lui era ca un cîntec, avea un fel de ritm de dans.

— N-are nici un sens, nu-i așa ? a spus don Juan. Nu-ți pot spune ce e moartea. Dar poate că ți-aș putea spune despre moartea ta. Nu există nici un mod de a ști sigur cum va fi ; totuși, ți-aș putea spune cum ar putea arăta.

În acest moment, m-am înspăimîntat și am argumentat că voiam să știu doar cum îi apărea moartea lui ; am accentuat că mă interesează opiniile lui despre moarte în general, dar nu mă interesa să aflu despre moarte cuiva în particular, cu atît mai puțin a mea.

— Nu pot vorbi despre moarte decît în termeni personali, a spus. Ai vrut să-ți spun despre moarte. Foarte bine ! Atunci să nu-ți fie frică să asculți despre propria-ți moarte.

Am admis că eram prea agitat ca să vorbesc despre ea. Am spus că voiam să discut despre moarte în termeni generali, așa cum făcuse chiar el, cînd îmi povestise că atunci cînd a murit fiul lui, Eulalio, viața și moartea s-au amestecat ca o ceață de cristale.

— Ți-am spus că viața fiului meu s-a extins în momentul morții sale. Nu vorbeam despre moarte în general, ci despre moartea fiului meu. Moartea, orice ar fi, a făcut ca viața să i se răspîndească.

Am vrut să îndepărtez categoric conversația de la domeniul particular și am menționat că citisem descrieri ale unor oameni care muriseră pentru cîteva minute și apoi au fost reanimați prin mijloace medicale. În toate cazurile amintite, persoanele în cauză declaraseră, după reani-

mare, că nu-și puteau aminti nimic ; că moartea era pur și simplu o senzație de suprimare a conștiinței.

— Este perfect de înțeles, a spus el. Moartea are două faze. Prima fază este un întuneric. E o fază fără înțeles, foarte asemănătoare cu primul efect al lui Mescalito, în care simți o lumină care te face fericit, complet, și îți dă senzația că totul în lume îți este la îndemînă. Dar asta e o fază scurtă ; dispare curînd și intri într-o zonă nouă, o zonă de tărie și de putere. Această a doua fază e adevărata întîlnire cu Mescalito. Moartea e foarte asemănătoare cu asta. Prima fază e un întuneric superficial. Totuși, a doua e faza adevărată, în care te întîlnești cu moartea ; e un moment scurt, după prima eclipsă, cînd aflăm că sîntem, întrucîtva, din nou noi înșine. Atunci moartea lovește cu putere și cu o furie tăcută, pînă viața se dizolvă în nimic.

— Cum poți fi sigur că vorbești despre moarte, don Juan ?

— Îl am pe aliatul meu. Micul Fum mi-a arătat moartea cu mare claritate. De aceea, acum pot vorbi doar despre moartea mea personală.

Cuvintele lui don Juan mi-au provocat o neliniște profundă și o ambivalență dramatică. Aveam sentimentul că o să-mi descrie detaliile comune, deschise ale morții mele și că o să-mi spună cum și cînd o să mor. Simplul gînd de a cunoaște asta mă făcea să disper și în același timp îmi provoca și curiozitatea. Aș fi putut să-l rog să-mi descrie propria lui moarte, bineînțeles, dar simțeam că o astfel de rugăminte ar fi crudă și am renunțat automat.

Don Juan părea că se distrează de conflictul meu intern. Corpul lui era convulsionat de rîs.

— Vrei să știi cum ar putea fi moartea ta ? m-a întrebat cu o expresie de încîntare copilărească pe față.

Am găsit plăcerea lui ștrengară de a mă împunge mai degrabă reconfortantă. Aproape mi-a îndepărtat neliniștea.

— O.K., spune-mi, am spus cu o voce pierită.

A avut o explozie formidabilă de rîs. Se ținea de stomac și s-a rostogolit pe-o parte, imitîndu-mă în continuu, „O.K., spune-mi", cu o voce pierită. Apoi s-a îndreptat și s-a așezat, arătînd o rigiditate simulată și a spus cu un tremolo în voce :

— A doua fază a morții tale poate fi cam așa.

Ochii lui m-au examinat cu o curiozitate aparent neprefăcută. Am rîs. Mi-am dat seama cu claritate că această comedie a lui era singurul mecanism care putea șterge asprimea ideii morții mele.

— Conduci foarte mult, a început, așa că la un moment dat o să fii iar la volan. O să fie o senzație foarte rapidă, care n-o să-ți dea timp să te gîndești. Brusc, să spunem, o să te afli conducînd, așa cum ai făcut-o de mii de ori. Dar înainte să te întrebi despre asta, o să observi în fața parbrizului o formație ciudată. Dacă te vei uita mai atent, o să-ți dai seama că e un nor care seamănă cu un vîrtej strălucitor. Va semăna, să spunem, cu o față, chiar în mijlocul cerului din fața ta. Pe măsură ce o vei urmări, o să-ți dai seama că se mișcă înapoi, pînă cînd va deveni un punct strălucitor în depărtare și apoi o să observi că a început să se miște spre tine ; va prinde viteză și într-o clipire se va lovi de parbrizul mașinii. Ești puternic ; sînt sigur că morții tale îi vor trebuie două lovituri înainte să te dea gata. În momentul acela, vei ști unde te afli și ce ți se

întîmplă ; fața se va șterge iar în zare, va prinde iar viteză și se va zdrobi de tine. Fața o să intre în tine și atunci o să știi — a fost tot timpul fața aliatului, sau eram eu vorbind, sau tu scriind. Moartea a fost tot timpul nimic. Nimic. A fost un punctuleț pierdut în foile notesului tău. Și totuși, va intra în tine cu o forță incontrolabilă și te va face să te reverși ; te va face să te reverși peste cer și pămînt și dincolo de ele. Și o să fii ca o ceață de cristale mici, în continuă mișcare.

Am rămas înmărmurit de descrierea morții mele. Mă așteptasem să aud ceva atît de diferit. Multă vreme n-am putut spune nimic.

— Moartea intră prin buric, a continuat. Exact prin orificiul voinței. Zona aceasta e cea mai importantă și mai sensibilă parte a unui om. E zona voinței și, de asemenea, zona prin care murim cu toții. Știu asta, deoarece aliatul m-a ghidat prin faza asta. Un vrăjitor își canalizează voința, lăsîndu-și moartea să-l cuprindă, și atunci cînd e culcat și începe să se extindă, voința lui impecabilă ia conducerea și asamblează iar ceața intr-o persoană.

Don Juan a făcut un gest straniu. Și-a deschis palmele ca două evantaie, le-a ridicat le nivelul coatelor, le-a întors pînă cînd detegele mari i-au atins corpul, apoi le-a adus încet și le-a unit în centrul corpului, peste buric. Le-a ținut așa o clipă. Brațele îi tremurau de efort. Apoi le-a ridicat pînă cînd vîrfurile degetelor mijlocii i-au atins fruntea și apoi le-a lăsat în jos în aceeași poziție, pe centrul corpului.

A fost un gest formidabil. Don Juan îl realizase cu atîta forță și frumusețe, încît eram fermecat.

— Voința e cea care îl asamblează pe un vrăjitor, a spus, dar deoarece vîrsta îl face să slăbească, și voința lui slăbește și vine un moment inevitabil, în care nu mai ești capabil să-ți comanzi voința. Atunci el nu mai are nimic să opună forței tăcute a morții și viața sa devine la fel ca viața semenilor lui oameni, o ceață care se extinde trecînd dincolo de limitele sale.

Don Juan m-a fixat cu privirea și s-a ridicat. Tremuram.

— Acum te poți duce în tufișuri, a spus. E după-amiază.

Simțeam nevoia să mă duc, dar nu-ndrăzneam. Mă simțeam mai mult încordat decît înfricoșat. Totuși, nu mai eram neliniștit în privința aliatului.

Don Juan a spus că nu conta ce simțeam, atît timp cît eram „solid". M-a asigurat că eram într-o formă perfectă și că mă puteam duce în trufișuri cu siguranță, atît timp cît nu mă apropiam de apă.

— Asta e o altă problemă, a spus. Trebuie să te mai spăl o dată, așa că stai departe de apă.

Mai tîrziu, a vrut să-l duc cu mașina în orașul din apropiere. I-am spus că asta va fi o schimbare binevenită pentru mine, deoarece încă tremuram ; ideea că un vrăjitor se joacă efectiv cu moartea sa, era pentru mine destul de terifiantă.

— Să fii un vrăjitor e o povară teribilă, a spus pe un ton încurajator. Ți-am spus că e mult mai bine să înveți să „vezi". Un om care „vede" e totul ; în comparație cu el, un vrăjitor e un tip trist.

— Ce este vrăjitoria, don Juan ?

M-a privit multă vreme, dînd din cap imperceptibil.

— Vrăjitoria înseamnă aplicarea voinței într-un punct cheie. Vrăjitoria este interferență. Un vrăjitor caută

şi găseşte punctul cheie al oricărui lucru pe care vrea să-l influenţeze şi apoi îşi aplică voinţa asupra lui. Un vrăjitor nu trebuie să „vadă“ pentru a fi un vrăjitor, tot ce trebuie să ştie e cum să-şi folosească voinţa.

L-am rugat să-mi explice ce înţelegea prin punct cheie. S-a gîndit o vreme şi apoi a spus că el ştia ce este maşina mea.

— Este evident, o maşină, am spus.

— Vreau să spun că maşina ta sînt bujiile. Pentru mine, ăsta e punctul cheie. Îmi pot aplica voinţa asupra ei şi maşina nu va porni.

S-a urcat în maşină şi s-a aşezat. Mi-a făcut semn să fac la fel, în timp ce se aşeza confortabil în scaun.

— Urmăreşte ce fac, mi-a spus. Sînt o cioară, aşa că întîi o să-mi înfoi penele.

Şi-a făcut corpul să tremure. Mişcarea îmi amintea de o cioară udîndu-şi penele într-o baltă. Şi-a lăsat capul în jos ca o pasăre care îşi scufundă ciocul în apă.

— E foarte bine, într-adevăr, a spus şi a început să rîdă.

Rîsul lui era straniu. Avea asupra mea un efect ciudat, hipnotizant. Mi-am reamintit că l-am auzit rîzînd de multe ori în această manieră. Probabil că motivul pentru care nu fusesem complet conştient de asta era că nu rîdea prea mult în acest fel în prezenţa mea.

— O cioară îşi mişcă gîtul, a spus şi a început să-şi îndoaie gîtul şi să-şi frece obraji de umeri. Apoi s-a uitat la lume cu un ochi şi pe urmă cu celălalt.

Capul lui s-a înclinat ca şi cum şi-ar fi schimbat cîmpul de vedere asupra lumii de pe un ochi pe celălalt. Tonul rîsului lui s-a ridicat. Aveam sentimentul absurd că o să se transforme într-o cioară în faţa mea. Îmi venea să rîd, dar eram aproape paralizat. Simţeam efectiv un fel de

forță care mă învăluia. Nu mi-era frică și nici nu eram amețit, sau adormit. Simțurile mele erau ascuțite, atît cît îmi dădeam seama.

— Acum pornește-ți mașina, a spus don Juan.

Am învîrtit cheia și, automat, am apăsat pe pedala de accelerație. Electromotorul a început să se învîrtă, fără să reușească să pornească motorul. Rîsul lui don Juan era un cotcodăcit moale, ritmic. Am încercat iar ; și iar. Am petrecut vreo zece minute, tot încercînd să pornesc motorul. Don Juan a cotcodăcit tot timpul. Apoi am renunțat și am stat acolo, cu o greutate în cap.

S-a oprit din rîs și m-a scrutat cu privirea și atunci am „știut" că mă băgase oarecum într-o transă hipnotică cu rîsul lui. Deși fusesem complet conștient de ceea ce avea loc, simțeam că nu sînt eu însumi. În timpul în care am încercat să-mi pornesc mașina eram foarte docil, aproape amorțit. Ca și cum don Juan nu i-ar fi făcut ceva mașinii mele, ci și mie. Cînd s-a oprit din cotcodăcit, am fost sigur că vraja s-a risipit și am pornit iar impetuos starterul. Eram convins că don Juan mă hipnotizase cu rîsul lui și că mă făcuse să cred că nu puteam porni mașina. Cu coada ochiului l-am văzut privindu-mă curios în timp ce acționam starterul și pompam furios pedala cu piciorul.

Don Juan m-a bătut pe umăr ușurel și a spus că furia mea mă va face „solid" și că probabil că nu voi mai avea nevoie să fiu spălat iar în apă. Cu cît mă înfuriam mai tare, cu atît mai repede puteam să-mi revin după întîlnirea mea cu aliatul.

— Nu te jena, l-am auzit spunînd. Pornește mașina.

Rîsul lui natural a explodat și m-am simțit ridicol și prostănac.

După o vreme, don Juan a spus că a eliberat mașina. Și mașina a pornit !

14

28 septembrie 1969

Casa lui don Juan avea ceva straniu în ea. O clipă m-am gîndit că se ascunde undeva ca să mă sperie. L-am strigat tare și apoi mi-am făcut suficient curaj ca să intru. Don Juan nu era acolo. Am pus cele două pungi cu alimente pe care le adusesem pe o grămadă de lemne de foc și m-am așezat să-l aștept, așa cum mai făcusem de multe ori pînă atunci. Dar pentru prima oară în anii mei de asociere cu don Juan, mi-a fost frică să stau singur în casa lui. Simțeam o prezență, ca și cum cineva invizibil ar fi fost acolo, cu mine. Apoi mi-am amintit cum cu ani înainte, avusesem același sentiment vag că cineva necunoscut îmi dădea tîrcoale cînd eram singur. Am sărit în picioare și am fugit din casă.

Venisem să-i spun lui don Juan că efectul cumulativ al sarcinei de a „vedea" își punea amprenta asupra mea. Începusem să mă simt vag neliniștit, fără nici un motiv evident ; obosit fără a fi istovit. Apoi reacția mea cînd am

fost singur în casa lui don Juan, mi-a reamintit cum mă cuprinsese frica în trecut.

Frica apăruse cu nişte ani înainte, cînd don Juan forţase o confruntare stranie între mine şi o vrăjitoare, o femeie căreia i-a spus „la Catalina“. Totul a început pe 23 noiembrie 1961, cînd l-am găsit în casa lui, cu o gleznă luxată. Mi-a explicat că avea un inamic, o vrăjitoare care se putea transforma într-o mierlă şi care încercase să-l ucidă.

— Imediat ce voi putea merge, o să-ţi arăt cine este femeia aceea, a spus don Juan. Trebuie să ştii cine este.

— De ce vrea să te omoare ?

A dat din umeri şi a refuzat să-mi spună.

M-am întors să-l văd peste zece zile şi l-am găsit perfect sănătos. Îşi rotea glezna, ca să-mi arate că era bună, şi a atribuit refacerea rapidă ghipsului pe care-l făcuse chiar el.

— E bine că eşti aici, a spus. Astăzi o să te iau într-o mică excursie.

Apoi mi-a indicat să duc maşina spre o zonă pustie. Acolo am oprit ; don Juan şi-a întins picioarele şi s-a aşezat confortabil în scaun, ca şi cum ar fi avut de gînd să tragă un pui de somn. Mi-a spus să mă relaxez şi a rămas foarte tăcut ; a început să-mi explice că trebuia să rămînem pe cît de discreţi posibil pînă la căderea nopţii, deoarece după-amiaza era un timp foarte periculos pentru treaba pe care o aveam în vedere.

— Ce fel de treabă avem ? am întrebat.

— Sîntem aici ca s-o urmărim pe „la Catalina“, a răspuns.

Cînd se făcuse destul de întuneric, ne-am strecurat din mașină și am mers foarte încet și fără zgomot prin tufișurile pustii.

Din locul unde ne-am oprit, puteam distinge siluetele întunecate ale dealurilor laterale. Ne aflam într-un canion plat, destul de larg. Don Juan mi-a dat instrucțiuni detaliate despre cum să rămîn una cu tufișurile și m-a învățat un mod de a sta „în așteptare“, după cum se exprima el. Mi-a spus să-mi îndoi piciorul drept sub copasa stîngă și să țin piciorul stîng ghemuit. A explicat că piciorul îndoit servea ca o coardă pentru a te ridica în mare viteză în caz de necesitate. Apoi mi-a spus să mă așez cu fața spre vest, pentru că asta era direcția casei femeii. El s-a așezat lîngă mine, în dreapta mea, și mi-a spus în șoaptă să-mi mențin ochii ațintiți pe sol, căutînd sau mai degrabă așteptînd un fel de vînt care va fîșîi printre tufișuri. Cînd pala de vînt atingea tufișurile pe care îmi focalizasem privirea, trebuia să-mi ridic ochii și să văd vrăjitoarea în toată „splendoarea ei diabolică“. Don Juan a folosit exact aceste cuvinte. Cînd l-am rugat să-mi explice ce voia să spună, a răspuns că dacă eu detectam o undă de vînt, pur și simplu trebuia să mă uit și să văd singur, deoarece „un vrăjitor în zbor“ era o viziune atît de magnifică, încît sfida orice explicație.

Era un vînt ușor și de mai multe ori mi s-a părut că am detectat o undă în tufișuri. M-am uitat de fiecare dată, pregătit să am o experiență transcendentală, dar n-am văzut nimic. De fiecare dată cînd vîntul sufla prin tufișuri, don Juan lovea viguros solul, învîrtindu-se și mișcîndu-și brațele ca niște bice. Forța mișcărilor lui era extraordinară.

După cîteva eșecuri de a o vedea pe vrăjitoare „în zbor", a fost sigur că nu voi fi martor la nici un fenomen transcendental, totuși etalarea de „putere" a lui don Juan era atît de uluitoare, încît nu-mi păsa dacă petreceam noaptea acolo.

În zori, don Juan s-a așezat lîngă mine. Părea total extenuat. Se mișca cu greutate. S-a întins pe spate și a murmurat că nu reușise să „străpungă femeia". Am fost foarte intrigat de afirmația asta ; a repetat-o de cîteva ori și de fiecare dată tonul lui a devenit mai deprimat, mai disperat. Am început să simt o neliniște neobișnuită. Simțeam că puteam să mă transpun ușor în sentimentele pe care le încerca don Juan.

Don Juan nu a menționat nimic despre eveniment, sau despre femeie timp de cîteva luni. M-am gîndit că ori uitase, ori rezolvase întreaga afacere. L-am găsit totuși, într-o zi, într-o stare foarte agitată și într-o manieră care era foarte deosebită de calmul lui obișnuit și mi-a spus că mierla stătuse în fața lui cu o noapte înainte, aproape atingîndu-l, și că el nici măcar nu se trezise. Arta femeii era atît de mare, încît nici măcar nu-i simțise prezența. Povestea că norocul lui a fost că s-a trezit în miezul nopții și a dat o luptă groaznică pentru viața lui. Tonul vocii lui don Juan era mișcător, aproape patetic. Am simțit o undă copleșitoare de compasiune și grijă.

A reafirmat pe un ton teatral și sumbru că nu avea nici un mod de a o opri și că data următoare cînd va veni la el va fi ultima lui zi pe pămînt. M-am mîhnit și aproape mi-au dat lacrimile. Don Juan a părut că remarcă grija mea profundă și a rîs, mi-am zis eu, brav. M-a bătut pe spate și a

spus că nu trebuia să mă îngrijorez, pentru că nu era încă totul pierdut, deoarece avea o ultimă carte, un atu.

— Un luptător trăiește strategic, a spus zîmbind. Un luptător nu cară niciodată lucruri pe care nu le poate mînui.

Zîmbetul lui don Juan a avut puterea să împrăștie norii amenințători de pieire. M-am simțit brusc ușurat și am rîs amîndoi. M-a bătut pe spate.

— Știi, dintre lucrurile de pe pămîntul acesta, tu ești atuul meu, a spus dintr-o dată, privindu-mă drept în ochi.

— Ce ?!

— Tu ești atuul meu în lupta cu bestia aceea.

N-am înțeles ce voia să spună și mi-a explicat că femeia nu mă cunoștea și că dacă voi acționa cum îmi va spune el, aveam o șansă foarte bună să o „străpung".

— Ce vrei să spui prin „a o străpunge" ?

— Nu poți s-o omori, dar poți s-o străpungi ca pe un balon. Dacă o să faci asta, o să mă lase în pace. Dar nu te gîndi la asta acum. O să-ți spun cînd va veni timpul.

Au trecut luni de zile. Uitasem incidentul și am fost luat prin surprindere cînd am ajuns într-o zi la casa lui don Juan ; el a ieșit alergînd și nu m-a lăsat să cobor din mașină.

— Trebuie să pleci imediat, a șoptit cu o urgență înfricoșătoare. Ascultă-mă cu atenție. Cumpără o pușcă, sau fă rost de una de undeva ; nu-mi aduce propria ta pușcă, înțelegi ? Ia orice armă, cu execepția celei care-ți aparține și adu-o aici imediat.

— De ce vrei o pușcă ?

— Du-te acum !

M-am întors cu o pușcă. Nu avusesem destui bani să cumpăr una, dar un prieten de-al meu îmi dăduse pușca lui veche. Don Juan nu s-a uitat la ea ; mi-a explicat rîzînd de ce se purtase cu atîta bruschețe. Mierla era pe acoperișul casei sale și nu voia ca ea să mă vadă.

— Faptul că am văzut mierla pe acoperișul casei mi-a dat ideea că poți să aduci o pușcă și s-o străpungi cu ea, a spus don Juan apăsat. Nu vreau să ți se întîmple ceva, așa că ți-am sugerat să cumperi o pușcă, sau să obții cumva una. Vezi, trebuie să distrugi arma după ce duci la îndeplinire această sarcină.

— Despre ce sarcină vorbești ?

— Trebuie să încerci să străpungi femeia cu arma ta.

M-a pus să curăț arma, frecînd-o cu frunzele și tulpinile unei plante cu un miros ciudat. El însuși a frecat două cartușe și le-a pus pe cele două țevi. Apoi a spus că trebuia să mă ascund în fața casei lui și să aștept pînă cînd pasărea naegră va ateriza pe acoperiș și apoi, după ce țin-team foarte atent, să trag cu amîndouă țevile. Efectul surprizei, mai mult decît alicele, va străpunge femeia, iar dacă eram puternic și decis, puteam s-o conving să-l lase în pace. De aceea, ochitul meu trebuia să fie impecabil și la fel și voința mea de a o străpunge.

— Trebuie să țipi în momentul în care tragi, a spus el. Trebuie să fie un strigăt puternic și pătrunzător.

Apoi a adunat cîteva grămezi de bambus și bețe de foc în fața *ramadei*, la vreo trei metri. M-a pus să mă sprijin de grămezi. Poziția era destul de confortabilă. Stăteam așezat pe jumătate ; spatele meu era bine sprijinit și aveam o vedere bună asupra acoperișului.

A spus că era prea devreme ca vrăjitoarea să iasă și că trebuia să facem toate pregătirile pînă la apus ; el se va preface că se închide în casă, pentru a atrage un alt atac din partea ei. Mi-a spus să mă relaxez și să-mi găsesc o poziție confortabilă din care să pot trage fără să mă mișc. M-a pus de cîteva ori să țintesc spre acoperișul casei și a ajuns la concluzia că acțiunea de a ridica arma și de a ținti era prea înceată și stînjenitoare. Apoi a construit o capră pentru armă. A făcut două găuri adînci cu o bară de fier ascuțită, a plantat între ele două bețe bifurcate și a legat între furci o prăjină lungă. Structura îmi oferea un suport pentru tras și-mi permitea să țin arma îndreptată spre acoperiș.

Don Juan s-a uitat la cer și a spus că era timpul să intre în casă. S-a ridicat și a intrat calm înăuntru, dîndu-mi un ultim avertisment, că sarcina mea nu era o glumă și că trebuia să lovesc pasărea din prima lovitură.

După ce don Juan a plecat, am mai avut cîteva minunte de asfințit și apoi s-a întunecat. Parcă întunericul ar fi așteptat să fiu singur și apoi a coborît asupra mea. Am încercat să-mi concentrez privirea asupra acoperișului, care era profilat pe cer ; o vreme, a fost destulă lumină la orizont, astfel că linia acoperișului era încă vizibilă, dar apoi cerul s-a întunecat și abia puteam distinge casa. Mi-am păstrat ochii ațintiți asupra acoperișului ore întregi, fără să remarc ceva. Am văzut două bufnițe zburînd spre nord ; anvergura aripilor lor era remarcabilă și nu puteau fi confundate cu niște mierle. La un moment dat, am observat clar forma neagră a unei păsărele aterizînd pe acoperiș. Era în mod sigur o pasăre ! Inima a început să-mi bat cu putere ; am simțit un bîzîit în urechi. Am țintit în întu-

neric și am tras cu amîndouă țevile. A fost o explozie destul de tare. Am simțit în umăr reculul puternic al patului armei și în același timp am auzit un strigăt uman sfîșietor și terifiant. A fost puternic și lugubru părînd a veni de pe acoperiș. Am avut un moment de derută totală. Apoi mi-am amintit că don Juan mă avertizase să urlu cînd trag și că uitasem s-o fac. Mă gîndeam să încarc arma iar, cînd l-am văzut pe don Juan deschizînd ușa și fugind spre mine. Avea cu el și lampa cu gaz. Părea să fie destul de agitat.

— Cred că ai lovit-o, a spus. Acum trebuie să găsim pasărea moartă.

A adus o scară și m-a pus să mă urc și să caut pe *ramada,* dar n-am găsit nimic acolo. S-a urcat și el și s-a uitat o vreme, cu aceleași rezultate.

— Probabil că ai făcut pasărea bucățele, a spus don Juan, caz în care trebuie să găsim cel puțin o pană.

Am început să căutăm întîi în jurul *ramadei,* apoi în jurul casei. Am căutat la lumina lămpii pînă în zori. Apoi am început să căutăm iar în zona pe care o cercetasem noaptea. Pe la unsprezece dimineața, don Juan a oprit cercetarea. S-a așezat descurajat, mi-a zîmbit sfios și a spus că nu reușisem să-l opresc pe inamicul lui și că acum, mai mult ca niciodată, viața lui nu făcea nici cît o ceapă degerată, pentru că femeia era fără îndoială supărată și o să vrea să se răzbune.

— Tu ești oricum în siguranță, a spus don Juan pe un ton convingător. Femeia nu te cunoaște.

Mergînd spre mașină, cu gîndul să mă întorc acasă, l-am întrebat dacă trebuia să distrug pușca. A răspuns că pușca nu făcuse nimic și că trebuia să i-o dau proprietarului.

Am observat în ochii lui don Juan o privire de adevărată disperare. M-am simțit atît de mișcat, încît eram gata să încep să plîng.

— Ce pot să fac ca să te ajut ?

— Nu este nimic de făcut, a răspuns.

Am rămas o vreme tăcuți. Voiam să plec imediat. Simțeam un chin copleșitor. Nu eram deloc în apele mele.

— Chiar ai vrea să mă ajuți ? a întrebat don Juan pe un ton copilăresc.

I-am spus că persoana mea era în întregime la dispoziția lui, că afecțiunea mea pentru el era atît de profundă, încît aș fi dat curs oricărei acțiuni pentru a-l ajuta.

Don Juan a zîmbit și m-a întrebat dacă gîndeam într-adevăr așa, iar eu mi-am reafirmat dorința de a-l ajuta.

— Dacă vrei într-adevăr, a spus, aș mai avea o șansă.

Părea să fie încîntat. A zîmbit larg și a bătut de cîteva ori din palme, așa cum făcea cînd voia să-și exprime un sentiment de plăcere. Schimbarea asta de dispoziție era atît de remarcabilă, încît m-a cuprins și pe mine. Am simțit brusc că starea copleșitoare, chinul, dispăruseră și viața era iar inexplicabil de palpitantă. Don Juan s-a așezat și am făcut și eu la fel. M-a privit multă vreme și apoi a început să-mi spună într-o manieră foarte calmă și chibzuită că, de fapt, eram singura persoană care putea să-l ajute în acel moment și de aceea avea să-mi ceară să fac ceva foarte periculos și foarte special.

A făcut o pauză de-o clipă, ca și cum ar fi vrut o reafirmare din partea mea, și mi-am exprimat iar dorința fermă de a face orice pentru el.

— O să-ți dau o armă cu care să o străpungi, a spus.

A luat din punga lui un obiect lung şi mi l-a dat. L-am luat şi l-am examinat. Aproape că era să-l scap din mînă.

— E un porc mistreţ, a continuat. Trebuie s-o străpungi cu el.

Obiectul pe care-l ţineam în mînă era un picior din faţă al unui porc mistreţ, uscat. Pielea era urîtă şi ţepii erau tari la atingere. Copita era intactă şi cele două jumătăţi ale ei erau depărtate, ca şi cum piciorul ar fi fost încordat. Era un lucru oribil. Aproape că m-a făcut să vărs. L-a luat repede înapoi.

— Trebuie s-o izbeşti cu porcul mistreţ în buric, a spus el.

— Poftim ? am răspuns cu voce scăzută.

— Trebuie să ţii porcul mistreţ în mîna stîngă şi s-o înjunghii cu el. E o vrăjitoare, iar porcul mistreţ va intra în buricul ei şi nimeni din lumea asta, cu excepţia unui vrăjitor, nu-l va vedea blocat acolo. Nu e o luptă obişnuită, ci o afacere a vrăjitorilor. Pericolul pe care-l înfrunţi este că, dacă n-o străpungi, te va lovi de moarte pe loc sau tovarăşii şi rudele ei te vor împuşca, sau te vor tăia. Pe de altă parte, poţi să scapi fără nici o zgîrietură.

— Dacă reuşeşti, o să aibă foarte mult de furcă cu porcul mistreţ în corp şi mă va lăsa în pace.

M-a învăluit iar un chin copleşitor. Nutream o afecţiune profundă pentru don Juan. Îl admiram. În momentul în care mi-a cerut acest lucru uluitor, învăţasem deja să privesc modul lui de viaţă şi cunoaşterea lui ca pe nişte realizări supreme. Cum putea cineva să lase să moară un astfel de om ? Şi totuşi, cum putea cineva să-şi rişte viaţa în mod deliberat ? M-am cufundat în deliberările mele şi n-am observat că don Juan se ridicase şi

stătea lîngă mine, pînă cînd m-a bătut pe umăr. Mi-am ridicat privirea ; zîmbea binevoitor.

— Oricind vei simți că vrei să mă ajuți cu adevărat, întoarce-te, a spus, dar pînă atunci nu. Dacă te întorci, o să știu ce vom avea de făcut. Acum, du-te ! Dacă nu vrei să te întorci, o să înțeleg și asta.

M-am ridicat automat, m-am suit în mașină și am plecat. Don Juan mă întorsese efectiv pe dos. Puteam să plec fără să mă mai întorc, dar gîndul că eram liber să plec nu mă liniștea. Am mai condus o vreme, apoi am întors brusc mașina și am luat-o înapoi spre casa lui.

Era încă sub *ramada* și nu a părut surprins cînd m-a văzut.

— Stai jos, a spus. Norii dinspre vest sînt minunați. Va fi în curînd întuneric. Stai liniștit și lasă asfințitul să te cuprindă. Fă ce vrei, dar cînd o să-ți spun, privește drept la norii aceia strălucitori și roagă asfințitul să-ți dea putere și calm.

Am stat două ore cu fața spre norii dinspre vest. Don Juan a intrat în casă și a stat acolo. Cînd s-a întunecat, s-a întors.

— Asfințitul a sosit, a spus. Ridică-te ! Nu-ți închide ochii, dar privește direct la norii aceia ; ridică-ți brațele cu palmele deschise și degetele întinse și aleargă pe loc.

I-am urmat instrucțiunile ; mi-am ridicat brațele deasupra capului și am început să alerg pe loc. Don Juan a venit lîngă mine și mi-a corectat mișcările. Mi-a pus mistrețul în palma stîngă și m-a pus să-l țin cu degetul mare. Apoi și-a tras brațele în jos, pînă cînd erau îndreptate spre norii gri-închis și oranj de la orizont, spre vest. Mi-a întins degetele în evantai și mi-a spus să le îndoi peste

palme. Era de o importanță crucială să le țin depărtate pentru că, dacă le uneam, nu aș fi cerut asfințitului putere și calm, ci l-aș fi amenințat. Mi-a corectat și alergarea. A spus că trebuie să fie liniștită și uniformă, ca și cum aș alerga spre asfințit cu brațele întinse.

În timpul nopții n-am putut dormi. Parcă în loc să mă calmeze, asfințitul m-ar fi agitat în mod extrem.

— Mai am încă atît de multe lucruri nedecise în viața mea, am spus. Atîtea lucruri nerezolvate.

Don Juan a chicotit încet.

— Nu e nimic nedecis în lume, a afirmat. Nimic nu e terminat, totuși nimic nu e nerezolvat. Du-te să te culci.

Cuvintele lui don Juan erau ciudat de liniștitoare.

În dimineața următoare, pe la zece, don Juan mi-a dat ceva să mănînc și apoi am pornit la drum. Mi-a șoptit că vom întîlni femeia pe la prînz, sau chiar înainte dacă era posibil. Spunea că timpul ideal ar fi fost în orele dimineții, pentru că o vrăjitoare ca ea este întotdeauna mai puțin puternică, sau mai puțin conștientă, dar că ea n-ar părăsi protecția casei sale în acel ore. Nu am pus nici o întrebare. M-a îndreptat spre șosea și la un moment dat mi-a spus să opresc și să parchez pe margine. A spus că trebuie să așteptăm acolo.

M-am uitat la ceas ; era zece și cincizeci și cinci. Am căscat de mai multe roi. Eram cam adormit ; mintea mea rătăcea fără țintă.

Brusc, don Juan s-a îndreptat în scaun și mi-a dat un cot. Am tresărit în scaun.

— Uite-o ! a spus.

Am văzut o femeie mergînd spre șosea pe marginea unui cîmp cultivat. Avea un coș agățat de mîna dreaptă. Atunci am observat că parcasem lîngă o intersecție. Erau

două drumeaguri înguste care mergeau paralel cu șoseaua pe ambele părți ale ei și unul mai larg care era perpendicular pe șosea; oamenii care foloseau drumeagul acela trebuiau să treacă evident peste șosea.

Cînd femeia era încă pe drumul de țară, don Juan mi-a spus să cobor din mașină.

— Fă-o acum, a spus ferm.

L-am ascultat. Femeia era aproape de șosea. Am alergat și am ajuns-o din urmă. Eram atît de aproape de ea, încît i-am simțit hainele pe față. Am scos de sub cămașă copita mistrețului și am lovit-o cu ea. N-am simțit nici o rezistență în obiectul bont pe care-l aveam în mînă. Am văzut în fața mea o umbră plutind, ca o draperie; capul meu s-a întors spre dreapta și am văzut-o pe femeie stînd la vreo cincisprezece metri de mine, pe cealaltă parte a șoselei. Era o femeie destul de tînără, cu tenul închis și cu un corp puternic și îndesat. Îmi zîmbea. Dinții ei erau mari și albi și zîmbetul era blînd. Își închisese ochii pe jumătate, ca și cum i-ar fi protejat de vînt.

Apoi am avut un moment unic de derută. M-am întors să mă uit la don Juan. El făcea gesturi disperate să mă cheme. Am alergat înapoi. Erau trei sau patru bărbați care veneau în goană spre mine. Am sărit în mașină și am luat-o în direcție opusă.

Am încercat să-l întreb pe don Juan ce se întîmplase, dar nu puteam vorbi; urechile îmi plesneau de o presiune copleșitoare; simțeam că mă sufoc. Părea mulțumit și a început să rîdă. Ca și cum eșecul meu nu l-ar fi îngrijorat. Țineam mîinile atît de strîns pe volan, încît nu le puteam mișca; erau încleștate; brațele erau rigide și picioarele la fel. De fapt, nu-mi puteam lua piciorul de pe accelerație.

Don Juan m-a bătut pe spate și mi-a spus să mă relaxez. Încetul cu încetul, presiunea din urechile mele s-a diminuat.

— Ce s-a întîmplat acolo ? am întrebat în final.

A chicotit ca un copil, fără să răspundă. Apoi m-a întrebat dacă am remarcat modul în care a sărit femeia de pe drum. I-a lăudat viteza excelentă. Discuția lui don Juan părea atît de incoerentă, încît nu-l puteam urmări. O lăuda pe femeie ! Spunea că puterea ei era impecabilă și că era un inamic implacabil.

L-am întrebat pe don Juan dacă nu-l deranja eșecul meu. Eram cu adevărat surprins și enervat de schimbarea dispoziției lui. Părea efectiv bucuros.

Mi-a spus să opresc. Am parcat pe marginea drumului. Și-a pus mîna pe umărul meu și m-a privit în ochi pătrunzător.

— Ceea ce am făcut cu tine astăzi e un truc, a spus sec. Regula e că un om al cunoașterii trebuie să-și prindă ucenicul în capcană. Astăzi te-am prins și te-am păcălit să înveți.

M-a lăsat fără grai. Nu-mi puteam ordona gîndurile. Don Juan a explicat că întreaga treabă cu femeia a fost o capcană ; că nu-l amenințase niciodată ; și că treaba lui era să mă pună în contact cu ea, în condiții specifice de abandon și putere, pe care le realizasem cînd am încercat s-o străpung. Mi-a lăudat hotărîrea și a denumit-o un act de putere, care i-a demonstrat femeii că eram capabil de un mare efort. Don Juan a spus că, deși nu eram conștient, tot ce realizasem era că am făcut pe grozavul în fața ei.

— N-ai fi putut s-o atingi nicidecum, a spus, dar i-ai arătat ghearele. Acum ea știe că nu ți-e frică. Ai provocat-o.

Eu am folosit-o ca să te păcălesc, pentru că este puternică și implacabilă și nu uită niciodată. De obicei, bărbații sînt prea ocupați pentru a fi inamici implacabili.

Simțeam o furie teribilă. I-am spus că nu e bine să te joci cu sentimentele și credințele cele mai intime ale unei persoane.

Don Juan a rîs pînă cînd i-au dat lacrimile pe obraji și l-am urît. Aveam o dorință copleșitoare să-l lovesc și să plec ; era, totuși, un ritm atît de ciudat în rîsul lui, încît mă ținea paralizat.

— Nu fi atît de supărat, a spus liniștitor don Juan.

Apoi a adăugat că acțiunile sale n-au fost niciodată o farsă, că și el lăsase deoparte viața cu mult timp înainte, cînd Binefăcătorul lui l-a păcălit, așa cum mă păcălise el pe mine. Don Juan a spus că Binefăcătorul lui era un om crud, care nu se gîndea la el în modul în care el, don Juan, se gîndea la mine. Foarte bățos, mi-a spus că femeia își încercase cu adevărat forțele cu el și că încercase cu adevărat să-l omoare.

— Acum știe că mă jucam cu ea, m-a prevenit el rîzînd, și o să te urască de aici încolo pe *tine* pentru asta. Nu poate să-mi facă nimic, dar o să se țină de tine. Încă nu știe cîtă putere ai, așa că va veni să te testeze puțin cîte puțin. Acum n-ai altă șansă decît să înveți pentru a te putea apăra, sau să cazi pradă acestei femei. Ea nu este un truc.

Don Juan mi-a reamintit de modul în care zburase.

— Nu fii supărat, a spus. Nu a fost un truc obișnuit. A fost legea.

Era ceva cu adevărat înnebunitor în modul în care femeia se mișcase de lîngă mine. Fusesem chiar eu martor ;

sărise pe toată lățimea șoselei într-o singură clipită. Nu aveam nici un mod de a scăpa de certitudinea asta. Din acel moment, mi-am concentrat toată atenția asupra acelui incident și, încetul cu încetul, a acumulat „dovada" că ea mă urmărea efectiv. Faza finală a fost că a trebuit să mă retrag din ucenicie sub presiunea fricii mele iraționale.

M-am întors la casa lui don Juan cîteva ore mai tîrziu, spre după-amiază. După toate aparențele mă aștepta. A venit la mine în timp ce coboram din mașină și m-a examinat cu ochi curioși, mergînd de cîteva ori în jurul meu.

— De unde nervozitatea asta ? a întrebat, înainte să pot spune ceva.

I-am explicat că dimineață mă speriase ceva și că am început să simt ceva dîndu-mi tîrcoale, ca în trecut. Don Juan s-a așezat și părea cufundat în gînduri. Fața lui avea o expresie neobișnuit de serioasă. Părea obosit. M-am așezat lîngă el și mi-am aranjat notițele.

După o pauză foarte lungă, fața lui s-a înseninat și a zîmbit.

— Ceea ce ai simțit azi dimineață a fost spiritul bălții, a spus. Ți-am spus că trebuie să fii pregătit pentru întîlniri neașteptate cu acele forțe. Credeam că ai înțeles.

N-am putut răspunde.

— Am înțeles.

— Atunci de ce teama ?

N-am putut răspunde.

— Spiritul acela e pe urma ta, a spus. El te-a atins deja în apă. Te asigur că te va atinge iar și probabil că n-o să fii pregătit și acea întîlnire va fi sfîrșitul tău.

Cuvintele lui don Juan m-au făcut să mă simt sincer îngrijorat. Sentimentele mele erau totuși ciudate ; eram îngrijorat, dar nu mi-era frică. Tot ceea ce se întîmpla cu mine nu reușise să-mi dea la iveală vechile mele sentimente de frică oarbă.

— Ce-ar trebui să fac ?

— Uiți prea ușor, a răspuns. Drumul cunoașterii nu e unul forțat. Pentru a învăța, trebuie să fim stimulați. Pe drumul cunoașterii ne batem întotdeauna cu ceva, evităm ceva, sîntem pregătiți pentru ceva ; și acel ceva este întotdeauna inexplicabil, mai mare și mai puternic decît noi. Forțele inexplicabile vor veni la tine. Acum e spiritul bălții, mai tîrziu va fi propriul tău aliat, așa că n-ai nimic altceva de făcut decît să te pregătești pentru luptă. Cu ani în urmă, „la Catalina“ te-a stimulat, ea era doar o vrăjitoare, iar acela era un truc de începători. Lumea e într-adevăr plină de lucruri înspăimîntătoare și noi sîntem creaturi neajutorate, înconjurate de forțe care sînt inexplicabile și intransigente. Omul obișnuit, în ignoranța lui, crede că forțele acelea pot fi schimbate, sau explicate ; el nu știe, într-adevăr, cum să facă asta, dar se așteaptă ca acțiunile omenirii să le explice, sau să le schimbe mai devreme sau mai tîrziu. Pe de altă parte, vrăjitorul nu se gîndește să le explice, sau să le schimbe ; în loc de asta, învață să folosească acele forțe, redirecționîndu-le și adaptîndu-se singur la direcția lor. Ăsta-i trucul lui. Este foarte puțin în vrăjitorie, o dată ce afli trucul acesta. Un vrăjitor e doar puțin mai bine plasat decît omul normal. Vrăjitoria nu-l ajută să ducă o viață mai bună ; de fapt, aș putea spune că vrăjitoria îl stinghereşte ; îi face viața împovărătoare și precară. Deschizîndu-se cunoașterii, un

vrăjitor devine mai vulnerabil decît omul obișnuit. Pe de o parte, semenii lui, oamenii, îl urăsc, le este frică de el și vor complota ca să-l elimine; pe de altă parte, forțele inexplicabile și intransigente care ne înconjoară pe toți, prin dreptul nostru de a fi vii, sînt pentru vrăjitor o sursă și mai mare de pericol. A fi străpuns de un semen e într-adevăr dureros, dar nu înseamnă nimic în comparație cu a fi atins de un aliat. Un vrăjitor, deschizîndu-se cunoașterii, cade pradă unor astfel de forțe și are doar o singură metodă de a contrabalansa asta: voința lui; de aceea, trebuie să simtă și să se poarte ca un luptător. Voi repeta asta încă o dată. Pe drumul cunoașterii, doar ca un luptător se poate supraviețui. Ceea ce ajută un vrăjitor să ducă o viață mai bună e forța de a fi un luptător. Este angajamentul meu de a te învăța să „vezi". Nu pentru că eu personal vreau s-o fac, ci pentru că tu ai fost cel ales; tu mi-ai fost indicat de Mescalito. Sînt obligat de dorința mea personală, totuși, să te învăț să simți și să acționezi ca un luptător. Eu personal cred că a fi un luptător e mai potrivit decît orice altceva. De aceea, am urmărit să îți arăt forțele acelea așa cum le percepe un vrăjitor, pentru că doar sub impactul înspăimîntător al lor poate cineva să devină un luptător. „A vedea", fără a fi mai întîi luptător, te-ar slăbi; ți-ar da o resemnare, o dorință de retragere; corpul tău s-ar altera, pentru că ai deveni indiferent. Este angajamentul meu personal să te fac un luptător, astfel încît să nu te fărîmițezi. Te-am auzit spunînd de multe ori că ești pregătit să mori. Eu nu privesc acest sentiment drept necesar, îl cred o slăbiciune inutilă. Un luptător trebuie să fie pregătit doar pentru bătălie. Te-am auzit, de asemenea, spunînd că părinții tăi ți-au lezat spiritul. Cred că spi-

ritul omului e ceva care poate fi lezat foarte ușor, deși nu prin aceleași acțiuni pe care le denumești tu vătămătoare. Cred că părinții tăi te-au lezat făcîndu-te răsfățat și moale și predispus la șovăială. Spiritul unui luptător nu e înclinat spre compromisuri și lamentări, nici spre a cîștiga sau a pierde. Spiritul unui luptător are o singură predispoziție — să lupte — și fiecare luptă e ca o ultimă bătălie a luptătorului pe pămînt. De aceea, viitorul contează foarte puțin pentru el. În ultima lui bătălie pe pămînt, un luptător își lasă spiritul să zboare liber și limpede. Iar pe masură ce poartă lupta, știind că voința lui e impecabilă, luptătorul rîde și rîde.

Am terminat de scris și mi-am ridicat privirea. Don Juan mă privea fix. A dat din cap dintr-o parte în alta și a zîmbit.

— Scrii chiar totul ? a întrebat cu neîncredere. Genaro spune că nu poate fi niciodată serios cu tine, pentru că tu scrii tot timpul. Are dreptate ; cum poate fi cineva serios, dacă scrii tot timpul ?

A chicotit și am încercat să-mi apăr poziția.

— Nu contează, a spus. Dacă vei învăța vreodată să „vezi", presupun că trebuie s-o faci în modul tău ciudat.

S-a ridicat și a privit cerul. Era aprape de prînz. A spus că mai era încă timp să pornim într-o expediție de vînătoare spre un loc din munți.

— Ce vom vîna ? am întrebat.

— Un animal special, o căprioară, un porc mistreț, sau chiar o puma.

A făcut o mică pauză și apoi a adăugat :

— Chiar un vultur.

M-am ridicat și l-am urmat la mașină. A spus că de data asta vom merge și vom încerca să aflăm ce fel de animal vom vîna. Era gata să se urce în mașină, cînd a părut că-și aduce aminte de ceva. A zîmbit și a spus că drumul va trebui amînat pînă cînd voi învăța ceva fără de care vînătoarea ar fi imposibilă.

Ne-am întors și ne-am așezat iar sub *ramada* lui. Erau atîtea lucruri pe care aș fi vrut să le întreb, dar nu mi-a dat timp să spun ceva înainte să vorbească iar.

— Asta ne aduce la ultimul lucru pe care trebuie să-l știi despre un luptător, a spus don Juan. Un luptător își alege subiectele care-i formează lumea. În ziua aceea, cînd mi-ai spus că ai văzut aliatul și eu a trebuit să te spăl de două ori, știi ce era rău cu tine ?

— Nu.

— Îți pierduseși toate toate scuturile.

— Ce scuturi ? Despre ce vorbești ?

— Am spus că un luptător își selectează subiectele care-i formează lumea. El alege deliberat, deoarece fiecare element pe care-l alege e un scut care-l protejează de faptele forțelor pe care încearcă să le folosească. Un luptător își va folosi scuturile pentru a se proteja de aliatul lui, de exemplu. Un om obișnuit, care e și el înconjurat de acele forțe inexplicabile, nu e conștient de ele, deoarece el are alte tipuri de scuturi care-l protejează.

A făcut o pauză și m-a privit întrebător. N-am înțeles ce voia să spună.

— Care sînt scuturile acelea ? am insistat.

— Ceea ce fac oamenii, a repetat.

— Ce fac ei ?

— Ei, privește în jur. Oamenii sînt ocupați să facă ceea ce fac de obicei. Acelea sînt scuturile lor. Ori de cîte ori un vrăjitor are o întîlnire cu una din forțele acelea inexplicabile și intransigente despre care am vorbit, orificiul lui se deschide, făcîndu-l mai susceptibil morții decît este de obicei ; ți-am spus că noi murim pe acolo, de aceea, dacă e deschis, trebuie să ai la îndemînă voința pentru a-l închide ; asta, bineînțeles, dacă ești un luptător. Dacă nu ești un luptător, ca tine, atunci nu ai nici o altă resursă, decît să folosești activitățile din viața zilnică, pentru a-ți distrage mintea de la teama de întîlnire, permițînd astfel deschizăturii să se închidă. Tu te-ai supărat pe mine în ziua aceea în care ți-ai întîlnit aliatul. Te-am făcut să te superi cînd ți-am oprit mașina și te-am răcit cînd te-am cufundat în apă. Faptul că aveai pe tine hainele, a mărit răceala. Supărarea și răceala te-au ajutat să-ți închizi orificiul și erai protejat. Totuși, în momentul acesta din viața ta, nu mai poți folosi scuturile la fel de eficient ca un om obișnuit. Știi prea multe despre forțele acestea și acum ești aproape gata să simți și să te porți ca un luptător. Vechile tale scuturi nu mai sînt sigure.

— Ce trebuie să fac ?

— Acționează ca un luptător și alege-ți elementele lumii tale. Nu poți să te mai înconjori cu lucruri aiurea. Îți spun asta foarte serios. Acum e prima dată în viața ta că nu mai ești în siguranță în vechiul tău mod de viață.

— Ce înțelegi prin alegerea unor elemnte ale lumii mele ?

— Un luptător întîlnește forțele acelea inexplicabile și intransigente pentru că le caută deliberat, de aceea este întotdeauna pregătit pentru întîlnire. Tu, pe de altă parte,

nu ești niciodată pregătit pentru ea. De fapt, dacă forțele acelea vor veni la tine, te vor lua pe nepregătite; frica îți va deschide orificiul și viața ta va scăpa inevitabil prin ea. Deci, primul lucru pe care trebuie să-l faci este să fii pregătit. Gîndește-te că aliatul poate să-ți sară în față în orice clipă și că trebuie să fii pregătit pentru asta. Să întîlnești un aliat nu e o petrecere de duminică și un luptător își asumă responsabilitatea pentru a-și proteja viața. Așa că, dacă una dintre forțele acelea te atinge și-ți deschide orificiul, trebuie să te străduiești să-l închizi singur. În acest scop trebuie să ai un număr de lucruri selectate care-ți dau mare liniște și plăcere, lucruri pe care le poți folosi deliberat pentru a-ți distrage gîndurile de la frica ta și pentru a-ți închide orificiul și a te face solid.

— Ce fel de lucruri ?

— Cu ani în urmă ți-am spus că în viața de zi cu zi, un luptător își alege de urmat un drum cu inimă*. Ceea ce face ca un luptător să fie diferit de un om obișnuit este tocmai consecvența alegerii unui drum cu inima. El știe că un drum are inimă atunci cînd este una cu el, cînd simte o mare liniște și plăcere parcurgîndu-l pe toată lungimea lui. Lucrurile pe care le alege un luptător pentru a-și confecționa scuturile protectoare sînt elementele unui drum cu inimă.

— Dar ai spus că nu sînt un luptător, deci cum pot să-mi aleg un drum cu inimă ?

* „Drumul cu inimă“ însemna, în mod metaforic, că, în ciuda faptului că omul este pieritor, cel pornit pe calea Cunoașterii trebuia să persevereze pe drumul ales, să fie capabil să găsească satisfacții și împlinire personală în alegerea celei mai oportune alternative și să se identifice complet cu ea(n. red.).

— Asta-i punctul tău de răscruce. Să spunem că înainte nu aveai nevoie să trăiești ca un luptător. Acum e altfel, acum trebuie să te înconjori cu elementele unui drum cu inimă și trebuie să-ți refuzi restul, sau altfel te vei anihila la următoarea întîlnire. Pot să adaug că n-ai nevoie să ceri o altă întîlnire. Acum un aliat poate veni la tine și în somn ; în timp ce vorbești cu prietenii tăi ; în timp ce scrii.

— De ani de zile încerc să trăiesc conform învățămintelor tale, am spus. Evident că n-am făcut-o destul de bine. Cum pot să o fac și mai bine ?

— Te gîndești și discuți prea mult. Trebuie să te oprești să mai vorbești cu tine.

— Ce vrei să spui ?

— Discuți prea mult cu tine. Nu ești unic în asta. Toți facem asta. Purtăm un monolog interior. Gîndește-te la asta. De cîte ori ești singur, ce faci ?

— Discut cu mine.

— Despre ce discuți cu tine ?

— Nu știu ; orice, probabil.

— O să-ți spun eu ce discutăm noi. Discutăm despre lumea noastră. De fapt, ne menținem lumea cu monologul nostru interior.

— Cum facem asta ?

— De cîte ori terminăm de discutat cu noi înșine, lumea este întotdeauna așa cum ar trebui să fie. Noi o reînnoim, o umplem de viață, o susținem cu monologul nostru interior. Nu numai asta, dar ne alegem de asemenea și drumurile pe măsură ce discutăm cu noi. Astfel, ne repetăm aceleași alegeri iar și iar, pînă în ziua în care murim, pentru că noi continuăm să ne repetăm același

monolog interior iar și iar, pînă în ziua în care murim. Un luptător este conștient de asta și se străduie să-și oprească monologul interior. Acesta e ultimul lucru pe care trebuie să-l cunoști, dacă vrei să trăiești ca un luptător.

— Cum pot să mă opresc să discut cu mine însumi ?

— Mai întîi de toate, să-ți folosești urechile pentru a lua din greutatea care apasă pe ochii tăi. Ne-am folosit ochii pentru a judeca lumea de cînd ne-am născut. Discutăm cu alții și cu noi înșine, în principal despre ceea ce vedem. Un luptător este conștient de asta și ascultă lumea ; ascultă sunetele lumii.

Mi-am pus notițele deoparte. Don Juan a rîs și a spus că nu se gîndea să forțez lucrurile, că ascultarea sunetelor lumii trebuie făcută armonios și cu mare răbdare.

— Un luptător este conștient că lumea se schimbă imediat ce se oprește din discuția cu el însuși, a spus, și trebuie să fie pregătit pentru șocul acesta emoțional.

— Ce vrei să spui, don Juan ?

— Lumea este așa-și-așa, așa și pe dincolo, pentru că noi ne spunem singuri că e așa. Dacă ne oprim din discuția asta, atunci lumea nu va mai fi așa-și-așa. În acest moment, nu cred că ești pregătit pentru o lovitură atît de monumentală, de aceea trebuie să începi să-ți asamblezi lumea.

— Zău că nu înțeleg !

— Problema ta este că amesteci lumea cu ceea ce fac oamenii. Încă o dată, nu ești unic în asta. Fiecare dintre noi procedează așa. Lucrurile pe care le fac oamenii sînt scuturi împotriva forțelor care ne-nconjoară ; ceea ce facem ca oameni ne dă confort și ne face să ne simțim în siguranță ; ceea ce fac oamenii este într-adevăr foarte

important, dar numai ca scut. Nu învățăm niciodată că lucrurile pe care le facem ca oameni sînt doar niște scuturi și le lăsăm să ne domine și să ne răvășească. De fapt, aș putea spune că, pentru omenire, ceea ce fac oamenii e mai mare și mai important decît lumea însăși.

— Ce numești tu lumea ?

— Lumea este tot ce e închis aici, a spus și a bătut în pămînt. Viața, moartea, aliații și tot ce ne înconjoară. Lumea e incomprehensibilă. Nu o vom înțelege niciodată ; nu o să-i deslușim vreodată secretele. De aceea, trebuie s-o tratăm așa cum este ea, un mister ciudat ! Totuși, un om obișnuit nu face asta. Lumea nu este niciodată un mister pentru el, iar cînd ajunge la vîrsta bătrîneții, este convins că nu mai are de ce trăi. Un bătrîn n-a terminat lumea. A terminat doar ceea ce fac oamenii. Dar, în confuzia lui stupidă, el crede că lumea nu mai are mistere pentru el. Ce preț mizerabil trebuie să plătim pentru scuturile noastre ! Un luptător este conștient de confuzia asta și învață să trateze lucrurile în conformitate. Lucrurile pe care oamenii le fac nu trebuie în nici un caz să fie mai importante decît lumea. Și astfel, un luptător tratează lumea drept un mister nesfîrșit, iar ceea ce fac oamenii, drept o nebunie fără sfîrșit.

15

Am început să exersez ascultatul „sunetelor lumii“ şi am continuat timp de două luni, aşa cum îmi spusese don Juan. La începuut era chinuitor să ascult şi să nu mă uit, dar şi mai chinuitor era să nu vorbesc cu mine. La sfîrşitul celor două luni, eram capabil să-mi opresc monologul interior pentru mici perioade de timp şi eram capabil, de asemenea, să fiu atent la sunete.

Am sosit la casa lui don Juan pe 10 noiembrie 1969, la ora nouă dimineaţa.

— Trebuie să plecăm chiar acum în călătorie, a spus el după ce sosisem la casa lui.

M-am odihnit vreo oră şi apoi am mers cu maşina spre pantele line ale munţilot dinspre est. Am lăsat maşina în grija unuia dintre prietenii lui, pe perioada cînd eram în munţi. Don Juan pusese într-o raniţă nişte pişcoturi şi cornuri dulci pentru mine. Erau provizii destule pentru o zi, două. Îl întrebasem pe don Juan dacă vom sta mult. A clătinat din cap.

Am mers toată dimineaţa. Era o zi destul de caldă. Duceam o canistră cu apă, din care am băut mai mult eu. Don Juan a băut doar de două ori. Cînd n-a mai rămas

apă, m-a asigurat că puteam bea din pîraiele întîlnite în cale. A rîs de îndoiala mea. După scurtă vreme, setea mi-a învins frica.

După prînz, ne-am oprit într-o mică vale de la baza unor dealuri cu verdeață luxuriantă. Dincolo de dealuri, spre est, munții înalți se profilau pe un cer noros.

— Poți să te gîndești, poți să scrii despre ce spunem sau precepem, dar nimic despre locul unde ne aflăm, mi-a spus.

Ne-am odihnit o vreme și apoi a scos o pungă din cămașă. A deschis-o și mi-a arătat pipa lui. I-a umplut cupa cu amstec de fumat, a aprins un chibrit și cu el a aprins un bețigaș, l-a pus în cupa pipei și mi-a spus să fumez. Fără un cărbune în pipă, era greu s-o aprinzi ; a trebuit să ținem bețigașe pînă cînd s-a aprins amestecul.

Cînd am terminat de fumat, m-a anunțat că eram acolo pentru a afla ce o să vînez. A repetat cu grijă de vreo trei-patru ori că cel mai important aspect al încercării mele era să găsesc niște spații. A accentuat cuvîntul „spații" și a spus că în ele un vrăjitor poate afla tot felul de mesaje și indicații.

Am vrut să întreb despre ce fel de spații era vorba ; don Juan părea să fi ghicit întrebarea mea și a spus că erau imposibil de descris și că țineau de domeniul „vederii". A repetat de mai multe ori că trebuia să mă concentrez doar asupra sunetelor și că trebuia să fac tot posibilul să găsesc spațiile dintre sunete. A spus că o să cînte de patru ori din prinzătorul lui de spirite. Eu trebuia să folosesc acele sunete stranii drept ghid pentru aliatul care-mi urase bun venit ; acel aliat avea să-mi dea mesajul pe care-l căutam. Don Juan mi-a spus că trebuia să stau în alertă totală,

deoarece nu avea idee cum se va manifesta aliatul pentru mine.

Am ascultat cu atenție. Stăteam jos, cu spatele lipit de roca dealului. Am simțit o amorțire ușoară. Don Juan m-a avertizat să nu închid ochii. Am început să ascult și am putut distinge ciripitul păsărelelor, vîntul șuierînd printre frunze, bîzîitul insectelor. Cînd am devenit și mai atent, am putut să disting efectiv patru feluri de triluri de păsărele. Puteam sesiza viteza vîntului, în termeni de rapid și încet ; puteam, de asemenea, să aud fîlfîitul distinct a trei tipuri de frunze. Bizîitul insectelor era amețitor. Erau atît de multe, încît n-am putut să le socotesc, sau să le direcționez corect.

Eram cufundat într-o lume ciudată a zgomotelor, așa cum nu mai fusesem niciodată în viața mea. Am început să alunec într-o parte. Don Juan a făcut o mișcare să mă oprească, dar mi-am revenit înainte s-o facă el. M-am îndreptat și am luat o poziție corectă. Don Juan mi-a mișcat corpul pînă cînd m-a proptit de o spărtură a zidului de piatră. A eliminat pietricele de sub picioarele mele și mi-a sprijinit de piatră spatele capului.

Mi-a spus în mod imperativ să privesc la munții dinspre sud-est. Mi-am fixat privirea la distanță, dar m-a corectat și a spus că nu trebuia să-mi fixez privirea, ci doar să mi-o plimb pe dealurile din fața mea și vegetația de pe ele. A repetat iar și iar că trebuia să-mi concentrez toată atenția pe auz.

Sunetele au început să predomine din nou. Nu c-aș fi vrut să le aud ; mai degrabă aveau un mod de-a mă forța să mă concentrez asupra lor. Vîntul sufla printre frunze. Venea pe sus, de deasupra copacilor și apoi cădea în valea

unde ne aflam. În cădere, lovea întîi frunzele copacilor; ele produceau un sunet straniu, pe care mi-l reprezentam ca pe un sunet bogat, aspru și luxuriant. Apoi vîntul atingea tufișurile și ele sunau ca o mulțime de lucruri mici; era un sunet aproape melodios, foarte cuprinzător și destul de solicitant; părea capbil să înăbușe totul în jur. L-am gasit neplăcut. M-am simțit jenat, pentru că m-am gîndit că eram ca murmurul tufișurilor, cicălitor și solicitant. Sunetul era atît de înrudit cu mine, încît îl uram. Apoi am auzit vîntul rostogolindu-se pe pămînt. Nu era un sunet foșnit, ci mai degrabă un fluierat, aproape un țiuit, sau un bîzîit plat. Ascultînd sunetele pe care le scotea vîntul, mi-am dat seama că toate trei se petreceau în același timp. Mă întrebam cum de eram capabil să le izolez pe fiecare, cînd am devenit conștient iar de trilurile păsărilor și bîzîitul insectelor. La un moment dat, erau doar sunetele vîntului, iar în momentul următor a izbucnit dintr-o dată în cîmpul conștiinței mele un flux gigantic de alte sunete. Logic, toate sunetele existente trebuie să fi existat în timpul în care eu auzeam doar vîntul.

N-am putut să socotesc toate trilurile păsărilor, sau bîzîitul insectelor, totuși eram convins că ascultam fiecare sunet separat asa cum era produus. Ele creau împreună o ordine de-a dreptul extraordinară. Nu pot să-i spun altfel, ci doar „ordine“. Era o ordine a sunetelor care aveau o distribuție; adică fiecare sunet apărea în succesiune.

Apoi am auzit un urlet unic și prelungit. M-a făcut să tremur. Fiecare alt zgomot a încetat pentru o clipă și valea era încă tăcută cînd reverberația urletului a atins limitele exterioare ale văii; apoi zgomotele au început iar. Le-am prins imediat distribuția. După o clipă de ascultare

atentă, m-am gîndit că am înțeles recomandarea lui don Juan de-a urmări spațiile dintre sunete. Distribuția zgomotelor avea pauze între sunete ! De exemplu, trilurile specifice ale păsărilor erau ritmate și aveau cîte o întrerupere la fel ca toate celelalte sunete pe care le percepeam. Fîșîitul frunzelor era ca un clei de legătură care le transforma într-un bîzîit monoton. Fapt este că tempoul fiecărui sunet era o unitate în distribuția globală a sunetelor. Astfel, spațiile, sau pauzele dintre sunete erau, dacă le dădeam atenție, locuri goale într-o structură.

Am auzit iar urletul pătrunzător al prinzătorului de spririte al lui don Juan. Nu m-a șocat, dar sunetele au încetat pentru o clipă și am perceput această pauză ca pe o gaură, o gaură foarte mare. Exact în acel moment, mi-am schimbat atenția de la auz la văz. Priveam la un mănunchi de dealuri scunde cu vegetație luxuriantă. Silueta dealurilor era aranjată într-un asemenea mod, încît, din locul de unde priveam, părea să existe o gaură pe o parte a unui deal. Era un spațiu între două dealuri și prin el putea vedea nuanța gri profundă și întunecată a munților din depărtare. Pentru o clipă n-am știut ce era. Parcă locul acela gol la care priveam ar fi fost „gaura" din sunet. Apoi zgomotele au început iar, dar imaginea vizuală a hăului imens a rămas. Scurtă vreme după aceea, am devenit și mai conștient de distribuția sunetelor și de ordinea și aranjamentul pauzelor. Mintea mea era capabilă să distingă și să discearnă printre extrem de numeroasele sunete individuale. Puteam, efectiv, să mențin urma tuturor sunetelor și, astfel, fiecare pauză dintre sunete era ca un spațiu gol, clar și definit. La un moment dat, pauzele s-au cristalizat în mintea mea și au format o rețea solidă, o

structură. N-o vedeam, n-o auzeam. O simțeam cu o parte necunoscută din mine.

Don Juan a atins încă o dată coarda sa; sunetele au încetat așa cum făcuseră și mai înainte, creînd o gaură imensă în structura sunetului. Totuși, de data asta, pauza aceea mare s-a amestecat cu golul din dealurile la care priveam; s-au suprapus. Efectul percepției celor două spații goale a durat atîta timp cît am fost capabil să văd-aud contururile lor potrivindu-se unul cu altul. Apoi celelalte sunete au început iar și structura pauzelor a devenit o percepție extraordinară, aproape vizuală. Am început să văd sunetele pe măsură ce creau distribuții și apoi toate aceste distribuții s-au suprapus peste mediul înconjurător în același fel în care percepusem cele două găuri mari cum se suprapuneau. Nu priveam și nu auzeam așa cum sînt obișnuit s-o fac. Făceam ceva ce era complet diferit de trăsăturile lor combinate. Dintr-un motiv oarecare, atenția mea era concentrată asupra găurii celei mari din dealuri. Simțeam că o auzeam și în același timp priveam la ea. Era ceva ademenitor în ea. Domina cîmpul meu de percepție și fiecare ditribuție de sunet care coincidea cu o trăsătură a mediului era articulată de gaura aceea.

Am auzit încă o dată urletul straniu al prinzătorului de spirite al lui don Juan; toate celelalte sunete s-au oprit; cele două găuri mari păreau că se aprind și apoi priveam iar la cîmpul arat; aliatul stătea acolo așa cum îl văzusem prima oară. Lumina întregii scene a devenit foarte clară. Îl puteam vedea complet, ca și cum ar fi fost la cincisprezece metri. Nu-i vedeam fața; o acoperea pălăria lui. Apoi a început să vină către mine, ridicîndu-și capul pe măsură ce mergea; aproape puteam să-i văd fața și asta

mă înspăimînta. Am știut că trebuia să-l opresc fără întîrziere. Am simțit în corp ceva ca un impuls ciudat ; am simțit o revărsare de „putere". Am vrut să-mi mișc capul într-o parte ca să opresc viziunea, dar nu puteam s-o fac. Exact în acea clipă crucială mi-a trecut un gînd prin minte. Am înțeles de ce don Juan, cînd mi-a vorbit despre elementele unui „drum cu inimă", spunea că acestea erau niște scuturi protectoare. Era ceva ce voiam să fac în viața mea, ceva foarte mistuitor și incitant, ceva care mă umplea cu o mare liniște și bucurie. Am știut că aliatul nu mă putea stăpîni. Mi-am mișcat capul fără nici o problemă înainte să-i văd toată fața.

Am început să aud toate celelalte zgomote ; au devenit brusc foarte tari și ascuțite, parcă ar fi fost supărate pe mine. Și-au pierdut distribuțiile și s-au transformat într-un conglomerat amorf de țipete ascuțite și dureroase. Urechile au început să-mi bîzîie sub presiunea loc. Simțeam capul gata să-mi explodeze. M-am ridicat și mi-am pus palmele peste urechi.

Don Juan m-a ajutat să merg la un pîrîiaș, m-a pus să-mi scot hainele și m-a rostogolit în apă. M-a pus să mă întind pe malul aproape uscat al pîrîiașului și apoi a luat apă în pălărie și m-a stropit cu ea.

Presiunea din urechi a scăzut foarte rapid și i-au trebuit doar cîteva minute să mă „spele". M-a privit, a dat din cap a aprobare și a spus că mă făcusem „solid" aproape imediat.

M-am îmbrăcat, și el m-a dus înapoi la locul unde stătusem. Mă simțeam extrem de viguros, optimist și lucid.

A vrut să cunoască toate detaliile viziunii mele. A spus că „găurile“ din sunete sînt folosite de vrăjitori pentru a afla anumite lucruri. Aliatul vrăjitorului îi poate dezvălui afaceri complicate prin găurile din sunete. A refuzat să fie mai explicit cu privire la „găuri“ și mi-a respins întrebările, spunînd că, deoarece nu aveam un aliat, o astfel de informație nu mi-ar face decît rău.

— Totul are înțeles pentru un vrăjitor, a spus. Sunetele au găuri în ele și la fel e totul în jurul tău. În mod normal, un om nu are viteza de a prinde „găurile“ și astfel trece prin viață fără protecție. Viermii, păsările, copacii, toate ne-ar spune multe dacă am avea viteza necesară de a le prinde mesajele. Fumul îți poate da acea viteză ca să le prinzi. Dar trebuie să fim în relații bune cu toate ființele vii din lumea asta. Acesta-i motivul pentru care trebuie să vorbim cu plantele pe care le vom omorî, pentru a le cere scuze că le rănim ; același lucru trebuie făcut cu animalele pe care le vînăm. Trebuie să luăm doar atît cît ne trebuie, altfel plantele și animalele și viermii pe care i-am ucis se vor întoarce împotriva noastră și ne vor provoca boli și nenoroc. Un luptător este conștient de asta și se străduie să le calmeze, astfel încît cînd el scrutează sunetele, copacii și păsările și viermii să-i dea mesaje adevărate. Dar toate acestea nu sînt importante acum. Acuma este important că ai văzut aliatul. Acesta-i jocul tău ! Ți-am spus că vom vîna ceva. M-am gîndit că va fi un animal. M-am gîndit că tu o să vezi animalul pe care îl vom vîna. Eu însumi, am văzut un porc mistreț ; prinzătorul meu de spirite este un porc sălbatic.

— Vrei să spui că prinzătorul tău de spirite este făcut dintr-un porc sălbatic ?

— Nu ! Nimic nu este făcut din altceva în viața unui vrăjitor. Dacă un lucru este ceva, atunci este lucrul acela în sine. Dacă ai cunoaște porcii mistreți, ți-ai da seama că prinzătorul meu de spirite este unul dintre ei.

— De ce am venit aici să vînăm ?

— Aliatul ți-a arătat un prinzător de spirite pe care l-a scos din punga lui. O să-ți trebuiascî unul dacă vrei să-l chemi pe el.

— Ce e un prinzător de spirite ?

— Este o fibră. Cu ea pot chema aliații, sau propriul meu aliat, sau pot chema spiritele bălților, ale rîurilor, spiritele munților. Al meu e un porc mistreț și urlă ca un porc mistreț. L-am folosit de două ori cu tine, pentru a chema spiritul bălții să te ajute. Spiritul a venit la tine, așa cum a venit astăzi aliatul. Totuși, n-ai putut să-l vezi, deoarece n-ai avut viteza necesară ; oricum, în ziua aceea în care te-am dus la canionul de apă și te-am pus pe o piatră, ai știut că spiritul era aproape de tine, fără să-l vezi efectiv. Spiritele acelea sînt ajutoare. Sînt greu de mînuit și sînt oarecum periculoase. E nevoie de o voință implacabilă pentru a le mînui la dorință.

— Cum arată ele ?

— Sînt diferite pentru fiecare om și la fel sînt și aliații. Pentru tine, un aliat ar apărea ca un om pe care l-ai cunoscut odată, sau ca un om pe care ești întotdeauna gata să-l cunoști : asta e înclinația naturii tale. Ești înclinat spre mistere și secrete. Eu nu sînt ca tine, așa că pentru mine un aliat este ceva foarte precis. Spiritele bălților sînt proprii unor locuri specifice. Cel pe care l-am chemat să te ajute este unul pe care-l cunoșteam eu. M-a ajutat de multe ori. Domeniul lui este acel canion. Atunci cînd l-am chemat să te ajute, nu erai puternic și spiritul te-a luat tare. Nu era intenția lui asta — ele nu au nici una —,

dar stăteai acolo foarte slăbit, mai slăbit decît mă așteptam eu. Mai tîrziu spiritul aproape că te-a momit spre moartea ta ; în apa canalului de irigație erai fosforescent. Spiritul te-a luat prin suprindere și aproape ai sucombat. O dată ce un spirit face asta, revine întotdeauna după prada lui. Sînt sigur că va reveni la tine. Din nefericire, ai nevoie de apă ca să devii iar solid, cînd folosești Micul Fum ; asta îți creează un dezavantaj teribil. Dacă nu folosești apa, probabil că o să mori, dar dacă o folosești, spiritul te va lua.

— Pot folosi apa din alt loc ?

— Nu există nici o diferență. Spiritul bălții de lîngă casa mea te poate urmări oriunde, dacă n-ai un prinzător de spirite. Asta ți-a arătat aliatul. Ți-a spus că ai neviue de unul. L-a înfășurat pe mîna stîngă și a venit la tine după ce ți-a indicat canionul de apă. Astăzi a vrut iar să-ți arate prinzătorul de spirite așa cum a făcut prima dată cînd l-ai întlnit. A fost inteligent din partea ta că l-ai oprit ; aliatul mergea prea repede pentru forța ta și o întîlnire directă cu el ar fi fost foarte dăunătoare pentru tine.

— Cum pot să obțin acum un prinzător de spirite ?

— După cît se pare, aliatul îți va da unul el însuși.

— Cum ?

— Nu știu. O să trebuiască să te duci la el. Ți-a arătat deja unde să-l cauți.

— Unde ?

— Acolo sus, pe dealurile acelea unde ai văzut gaura.

— Îl voi căuta eu pe aliat ?

— Nu. Dar ți-a urat deja bun venit. Micul Fum ți-a deschis drumul spre el. Apoi, mai tîrziu, o să-l întîlnești față în față, dar asta se va întîmpla doar după ce o să-l cunoști foarte bine.

16

Am sosit în aceeași vale în după-amiaza zilei de 15 decembrie 1969. Don Juan mi-a tot repetat, pe măsură ce ne deplasam prin tufișuri, că direcțiile, sau punctele de orientare aveau o importanță crucială în viitoarea mea întîlnire.

— Trebuie să determini direcția corectă imediat după ce ai sosit pe vîrful unui deal, a spus don Juan. Cum ai ajuns în vîrf, întoarce-te cu fața în direcția asta.

A indicat spre sud-est.

— Asta este direcția ta cea bună și trebuie să fii întotdeauna cu fața spre ea, în special cînd ești în pericol. Amintește-ți de asta.

Ne-am oprit la baza dealurilor unde percepusem gaura. Mi-a indicat un anumit loc unde să mă așez ; s-a așezat lîngă mine și mi-a dat instrucțiuni detaliate cu o voce foarte calmă. Spunea că, imediat ce ajungeam pe vîrful dealului, trebuia să-mi întind brațul drept în față, cu palma în jos și cu degetele răsfirate ca un evantai, cu excepția degetului mare, care trebuia să fie îndoit pe palmă. Apoi trebuia să-mi întorc capul spre nord și să-mi îndoi brațul peste piept, indicînd cu mîna tot spre nord ; apoi trebuia

să dansez punînd talpa stîngă în spatele celei drepte și bătînd pămîntul cu vîrful tălpii stîngi. Spunea că, atunci cînd începeam să simt o căldură urcînd pe piciorul stîng, trebuia să încep să-mi mișc brațul de la nord spre sud și apoi iar spre nord.

— Punctul spre care palma ta va simți căldură, în timp ce-ți miști brațul, este locul unde trebuie să stai și este de asemenea direcția în care trebuie să privești. Dacă punctul e spre est, sau dacă este în direcția aceea — aici a indicat iar spre sud-est — rezultatele vor fi excelente. Dacă punctul în care ți se încălzește mîna este spre nord, o să iei o bătaie bună, dar poți întoarce cursul lucrurilor în favoatea ta. Dacă punctul e spre sud, o să ai o luptă grea.

— La început va trebui să-ți miști brațul de vreo patru ori, dar pe măsură ce vei deveni familiar cu mișcarea, o să ai nevoie doar de o singură baleiere pentru a afla dacă mîna se încălzește sau nu. O dată ce stabilești un punct unde mîna se încălzește, așază-te acolo ; acela e primul tău punct. Dacă ești cu fața spre nord sau spre sud, o să trebuiască să te hotărăști dacă ești destul de puternic să rămîi. Dacă o să te îndoiești de tine însuți, ridică-te și pleacă. Nu e nevoie să stai dacă n-ai încredere. Dacă te decizi să stai, curăță o zonă destul de mare pentru a face un foc, cam la un metru și jumătate de locul tău. Focul trebuie să fie în linie dreaptă pe direcția în care privești. Zona unde faci focul este al doilea punct al tău. Apoi adună toate bețigașele pe care le găsești între aceste două puncte și fă un foc. Stai pe primul tău punct și privește la foc. Mai devreme sau mai tîrziu, spiritul va veni și o să-l vezi. Dacă mîna nu ți se încălzește deloc după patru ba-

leieri, mişcă încet braţul de la nord spre sud şi apoi întoarce-te şi mişcă-l spre vest. Dacă mîna se încălzeşte în orice loc spre vest, lasă totul baltă şi fugi. Aleargă în jos spre cîmpie şi, indiferent de ce auzi sau simţi în urma ta, nu te întoarce. Imediat ce ajungi în cîmpie, indiferent cît de înspăimîntat eşti, opreşte-te din fugă, aruncă-te la pămînt, scoate-ţi jacheta, înfăşoar-o în jurul buricului şi ghemuieşte-te ca o minge, cu genunchii lipiţi de stomac. Trebuie să stai în poziţia asta pînă în zori. Dacă urmezi aceste reguli simple, nimic n-o să ţi se poată întîmpla. În cazul în care nu ajungi la timp în zona de cîmpie, aruncă-te la pămînt acolo unde eşti. Acolo o să treci prin nişte momente îngrozitoare. O să fii hărţuit, dar dacă stai calm şi nu te mişti şi nu te uiţi, o să depăşeşti totul fără nici o zgîrietură. Acum, dacă nu ţi se încălzeşte deloc mîna în timp ce o mişti spre vest, întoarce-te iar spre est şi aleargă într-o direcţie estică pînă îţi pierzi respiraţia. Acolo opreşte-te şi repetă operaţia. Trebuie să continui aşa şi să mergi spre est, repetînd aceste mişcări, pînă cînd ţi se încălzeşte mîna.

După ce mi-a dat aceste insctrucţiuni, m-a pus să le repet pînă cînd mi le-am întipărit în memorie. Apoi ne-am aşezat în tăcere pentru multă vreme. Am încercat de două ori să reanim conversaţia, dar m-a forţat să tac de fiecare dată, printr-un semn imperativ.

Începea să se întunece, cînd don Juan s-a ridicat şi a început să urce dealul fără nici un cuvînt. L-am urmat. În vîrful dealului am făcut mişcările pe care le învăţasem de la el. Don Juan a stat deoparte la mică distanţă şi se uita scrutător la mine. Am fost foarte atent şi deliberat de încet. Am încercat să simt orice schimbare perceptibilă de

temperatură, dar nu am putut detecta dacă palma mea se încălzea sau nu. Se lăsase deja întunercul, am fost capabil totuși să alerg într-o direcție estică, fără să mă împiedic de tufișuri. M-am oprit cînd nu-am mai putut respira, nefiind prea departe de punctul de plecare. Eram extrem de obosit și de încordat. Antebrațele mă dureau și la fel și gambele.

Acolo am repetat toate mișcările necesare, dar tot fără vreun rezultat. Am alergat în întuneric de încă două ori și apoi, în timp ce-mi mișcam brațul pentru a treia oară, mi s-a încălzit mîna deasupra unui punct situat spre est. Era o schimbare de temperatură atît de categorică, încît m-a uimit. M-am așezat și l-am așteptat pe don Juan. I-am spus că detectasem o schimbare de temperatură în mînă. A spus să continui. Am adunat toate bețele pe care le-am găsit și am făcut un foc. El s-a așezat în stînga mea, la vreo șaizeci de centimetri.

Focul producea siluete ciudate, care dansau. Uneori flăcările deveneau irizate ; erau albăstrui și apoi se făceau de un alb strălucitor. Mi-am explicat acest joc neobișnuit de culori prespunînd că era produs de oarecare proprietăți chimice ale bețelor uscate și ale ramurilor pe care le culesesem. Altă trăsătură foarte neobișnuită a focului erau scînteile. Bețele noi pe care continuam să le adaug făceau scîntei care explodau în aer.

Am privit fix la foc, în modul în care credeam că-mi recomandase don Juan și am amețit. Mi-a întins tărtăcuța lui cu apă și mi-a făcut semn să beau. Apa m-a relaxat și mi-a dat un sentiment încîntător de prospețime.

Don Juan s-a aplecat spre mine și mi-a șoptit în ureche că nu trebuia să privesc fix la flăcări, că trebuia să

urmăresc direcția focului. După ce am procedat așa vreo oră, devenisem foarte rece și transpirat. La un moment dat, cînd mă aplecam să iau un băț, ceva ca o molie sau un punct pe retina mea, a trecut dinspre dreapta spre stînga între mine și foc. Am avut imediat un recul. Am privit la don Juan și el mi-a făcut semn cu o mișcare a bărbiei să privesc iar la flăcări. O clipă mai tîrziu, aceeași umbră a trecut în direcție inversă.

Don Juan s-a ridicat grăbit și a început să pună pămînt peste bețele arzînde pînă cînd a stins complet focul. A executat această manevră cu o viteză uluitoare. Atunci cînd am vrut să-l ajut, deja terminase. A călcat cu piciorul peste bețele care mocneau și apoi aproape că m-a tras în josul dealului, după care am ieșit din vale. Mergea foarte rapid, fără să întoarcă capul și nu mi-a permis să vorbesc.

Cîteva ore mai tîrziu, cînd am ajuns la mașină, l-am întrebat ce era lucrul pe care-l văzusem. A dat din cap în mod imperativ și am condus mai departe în liniște deplină.

A intrat direct în casă, cînd am ajuns acolo în zori, și, cînd am încercat să vorbesc din nou, m-a făcut să tac.

Don Juan stătea afară, în spatele casei. Părea că așteptase să mă trezesc, deoarece a început să vorbească imediat ce am ieșit din casă. A spus că umbra pe care o văzusem cu o noapte înainte era un spirit, o forță care aparținea acelui loc unde o văzusem. A vorbit de acea ființă ca despre una nefolositoare.

— Doar exista acolo. Nu deține secrete ale puterii, așa că nu avea sens să rămînem acolo. Ai fi văzut doar o

umbră care trecea rapid încolo și încoace, toată noaptea. Există alte tipuri de ființe totuși, care ne pot da secrete ale puterii, dacă ești destul de norocos să le găsești.

Apoi am mîncat ceva și n-am mai discutat o vreme. După masă, ne-am așezat în fața casei lui.

— Există trei tipuri de ființe, a spus el brusc, cele care nu ne pot da nimic, deoarece nu au nimic de oferit, cele ce pot produce doar frică și cele ce au daruri. Cea pe care ai văzut-o astă-noapte era una tăcută ; nu avea nimic de oferit ; era doar o umbră. În general însă, ei i se asociază un alt tip de ființă, un spirit răuvoitor dă tîrcoale sălașului unei ființe tăcute. De aceea, am decis să plecăm repede de acolo. Tipul acela de spirit răuvoitor urmează oamenii pînă în casele lor și le face viața imposibilă. Există întotdeauna unii oameni care cred că pot obține foarte mult de la o astfel de ființă, dar simplul fapt că un spirit se află pe lîngă casă nu înseamnă nimic. Oamenii pot încerca să-l ademenească, sau îl pot urmări în jurul casei, avînd impresia că le va putea dezvălui secrete. Dar singurul lucru pe care-l vor putea obține va fi că vor trece printr-o experiență înspăimîntătoare. Cunosc oameni care au urmărit, cu rîndul, una dintre acele ființe răuvoitoare ce veniseră pînă la casa lor. Au procedat așa luni în șir ; în final, cineva a trebuit să intre în casă și să-i scoată afară ; slăbiseră foarte mult și erau pe ducă. Așa că singurul lucru pe care-l poți face cu acest tip răuvoitor este să-l uiți și să-l lași în pace.

L-am întrebat cum pot ademeni oamenii un spirit. A explicat că se depun întîi eforturi pentru a afla unde ar fi mai normal să apară spiritul și îi pun în drum arme, în speranța că le-ar putea atinge, deoarece se știe că spirite-

lor le place echipamentul războinic. Don Juan spunea că orice fel de aparat, sau orice obiect care a fost atins de un spirit devine un obiect al puterii. Totuși, nu se cunoaște ca spiritul răuvoitor să fi atins ceva, ci doar că se pricepe să producă iluzia auditivă a zgomotului.

Apoi l-am întrebat pe don Juan despre maniera în care astfel de spirite puteau provoca frica. A răspuns că cel mai comun mod de a înspăimînta oamenii era ca ele să apară sub forma umbrei întunecate a uunui om care dă tîrcoale casei, creînd un zăngănit înspăimîntător, sau un sunet de voci, sau ca o umbră întunecată care ar sări brusc dintr-un colț întunecat.

Don Juan a spus că al treilea tip de spirit era un adevărat aliat, cel care putea oferi secrete ; acest tip special există în locuri singuratice, abandonate, locuri care sînt aproape inaccesibile. A continuat, că un om care vrea să găsească una dintre aceste ființe trebuie să călătorească foarte departe și să fie singur. Într-un loc distant și singuratic, omul trebuie să îndeplinească ritualul necesar. Trebuie să stea lîngă foc, iar dacă vede o umbră, trebuie să plece imediat. Totuși, poate da și peste alte manifestări, ca de exemplu, un vînt puternic care-i stinge focul și îl împiedică să-l refacă timp de patru încercări ; sau dacă se rupe o ramură dintr-un copac apropiat. Ramura trebuie să se rupă cu adevărat și omul trebuie să se asigure că n-a fost doar sunetul unei ramuri care se rupe.

Alte manifestări de care trebuie să fie conștient sînt pietrele care se rostogolesc, sau pietricele care sînt aruncate în foc, sau orice zgomor constant și apoi trebuie să meargă în direcția în care apare un astfel de fenomen, pînă cînd spiritul i se dezvăluie singur.

Mai există și alte moduri în care o astfel de ființă pune la încercare un luptător. Ar putea sări brusc în fața lui, cu cea mai oribilă înfățișare, sau poate prinde omul din spate și ține la pămînt ore în șir. Poate, de asemenea, să doboare un copac peste el. Don Juan spunea că acelea sînt într-adevăr forțe periculoase și, deși nu pot ucide un om prin contact direct, îi pot provoca moartea prin frică, sau lăsînd să cadă obiecte peste el, sau apărînd brusc și făcîndu-l să se împiedice, să alunece și să cadă într-o prăpastie.

Mi-a mai spus că, dacă voi găsi vreodată o astfel de ființă în circumstanțe nepotrivite, nu va trebui niciodată să încerc să mă lupt cu ea, pentru că m-ar omorî. Mi-ar fura sufletul. Așa că ar trebui sî mă arunc la pămînt și s-o suport pînă dimineața.

— Cînd un om se află fața în față cu un aliat, dătătorul de secrete, trebuie să-și adune tot curajul și să-l prindă înainte să-l prindă aliatul pe el, sau să-l urmărească înainte să-l urmărescă acesta pe el. Urmărirea trebuie făcută fără încetare și apoi va veni lupta. Omul trebuie să blocheze spiritul la pămînt și să-l țină așa pînă cînd îi dă putere.

L-am întrebat dacă aceste forțe au substanță, dacă poți să le atingi cu adevărat. Am spus că doar ideea de „spirit" era cea care îmi sugera ceva ireal.

— Nu le spune spirite, a răspuns. Spune-le aliați; spune-le forțe ineplicabile.

A rămas o vreme tăcut, apoi s-a întins pe spate și și-a pus capul pe brațele îndoite. Am insistat să știu dacă ființele acelea aveau sau nu substanță.

— Bineînțeles că au substanță, a răspuns după un alt moment de tăcere. Cînd te lupți cu ele sînt solide, dar sentimentul acesta durează doar o clipă. Ființele acelea se bazează pe teama omului ; deci, dacă omul care se luptă cu ele este un luptător, ființa își pierde vlaga repede, în timp ce omul devine mai viguros. Efectiv poți absorbi vlaga spiritului.

— Ce fel de vlagă este ? am întrebat.

— Putere. Cînd le atingi, vibrează ca și cum ar fi gata să te sfîșie în bucăți. Dar asta e doar un spectacol. Vlaga se termină cînd omul își menține strînsoarea.

— Ce se întîmplă cînd își pierd vlaga ? Devin ca aerul ?

— Nu, doar că devin flescăite. Mai au totuși substanță. Dar nu se aseamănă cu nimic din ceea ce ai atins vreodată.

Mai tîrziu, în timpul serii, i-am spus că poate ceea ce am văzut eu cu o noapte înainte ar fi putut fi doar o molie. A rîs și a explicat foarte răbdător că moliile zboară înainte și înapoi doar în jurul becurilor, pentru că un bec nu le poate arde aripile. Pe de altă parte, un foc le-ar arde de prima dată cînd s-ar apropia de el. A arătat, de asemenea, că umbra a acoperit tot focul. Cînd a menționat asta, mi-am amintit că a fost într-adevăr o umbră extrem de mare și că a blocat efectiv vederea focului pentru o clipă. Totul se întîmplase atît de repede, încît nu remarcasem acest lucru mai înainte.

Apoi mi-a spus că scînteile erau foarte mari și că zburau spre stînga mea. Observasem și asta. Am spus că poate că bătea vîntul în direcția aceea. Don Juan a repli-

cat că nu era nici un vînt. Era adevărat. Reamintindu-mi experiența, mi-am dat seama că noaptea era liniștită.

Un alt lucru pe care-l uitasem complet era o strălucire verzuie în flăcări, pe care am detectat-o cînd don Juan mi-a făcut semn să continui să privesc la foc, după ce umbra trecuse prima dată prin fața focului. Don Juan mi-a reamintit acest lucru. A obiectat de asemenea la faptul că o denumeam umbră. Spunea că era rotundă și că semăna mai mult cu sferă.

Două zile mai tîrziu, pe 17 decembrie 1969, don Juan a spus pe un ton foarte normal că știam toate detaliile și tehnicile necesare pentru a mă duce singur pe dealuri să obțin un obiect al puterii, prinzătorul de spirite. El m-a îndemnat să mă duc singur și a adăugat că prezența lui n-ar face decît să mă stingherească.

Eram gata să plec, cînd s-a răzgîndit.

— Nu ești destul de puternic. O să merg cu tine pînă la baza dealurilor.

Cînd am ajuns în mica vale unde văzusem aliatul, a examinat de la distanță formațiunea de teren pe care o denumisem „o gaură" între dealuri și a spus că trebuia să mergem și mai departe spre sud, în direcția munților din depărtare. Terenul aliatului era în punctul cel mai depărtat pe care-l putea vedea prin gaură.

Am privit formațiunea și tot ce am putut vedea a fost masa albăstrie a munților din depărtare. El m-a ghidat, totuși, într-o direcție sud-estică și după ore de mers am atins un punct care, spunea el, se afla „destul de adînc" în terenul aliatului.

Cînd ne-am oprit era spre seară. Ne-am așezat pe niște pietre. Eram obosit și înfometat ; tot ce mîncasem în timpul zilei erau niște tortillas și apă. Don Juan s-a ridicat brusc, a privt la cer și mi-a spus pe un ton de comandă s-o iau în direcția care era cea mai bună pentru mine și să fiu sigur că-mi puteam aminti punctul unde mă aflam în acel moment, astfel încît să mă pot întoarce acolo după terminarea misiunii. A adăuga pe un ton liniștitor că mă va aștepta chiar dacă îmi va trebui o veșnicie.

Am întrebat îngrijorat dacă obținerea unui prinzător de spirite îmi va lua mult timp.

— Cine știe ? a spus, zîmbind misterios.

Am luat-o spre sud-est, întorcîndu-mă de două ori ca să mă uit după don Juan. Mergea foarte încet în direcție opusă. M-am urcat pe vîrful unui deal mare și am privit iar la don Juan ; era la vreo două sute de metri. Nu s-a întors să se uite la mine. Am alergat pe deal în jos într-o mică depresiune dintre dealuri și m-am trezit că eram singur. M-am așezat pentru o clipă și am început să mă întreb ce făceam acolo. Mă simțeam ridicol să caut un prinzător de spirite. Am alergat înapoi pe deal să-l văd pe don Juan, dar nu l-am putut vedea nicăieri. Am alergat pe deal în jos în direcția în care-l văzusem ultima dată. Voiam să anulez toată afacerea și să plec acasă. Mă aimțeam destul de stupid și obosit.

— Don Juan ! am strigat iar și iar.

Nu-l vedeam nicăieri. Am alergat iar pe vîrful unui deal abrupt ; nu l-am putut vedea nici de acolo. Am alergat o bucată de drum căutîndu-l, dar dispăruse. M-am întors și m-am dus la locul unde mă lăsase. Aveam certitudinea că-l voi găsi acolo rîzînd de inconsecvențele mele.

— În ce dracu' am intrat ? am spus tare.

Atunci mi-am dat seama că nu exista nici o modalitate de a opri ceea ce se întîmpla acolo. Nu știam cum să mă întorc la mașină. Don Juan schimbase de multe ori direcțiile și orientarea generală după cele patru puncte cardinale nu era de ajuns. Mi-era frică să nu mă pierd în munți. M-am așezat și pentru prima dată în viața mea am avut sentimentul ciudat că nu există nici un mod de a mă întoarce la un punct original de plecare. Don Juan spusese că eram cel care a insistat mereu să poată începe de la un punct pe care eu îl denumeam începutul, cînd, de fapt, începutul nu exista. Și acolo, în mijlocul acelor munți, am simțit că am înțeles ce spunea el. Parcă punctul de plecare fusesem întotdeauna eu însumi ; ca și cum don Juan n-ar fi existat deloc acolo ; și atunci cînd l-am căutat, a devenit ceea ce era cu adevărat — o imagine efemeră care s-a volatilizat peste deal.

Am auzit fîșîitul moale al frunzelor și m-a învăluit o mireasmă ciudată. Simțeam vîntul ca o presiune în urechi, ca un bîzîit rezervat. Soarele era gata să atingă niște nori de la orizont, care arătau ca o bandă solidă de nuanță oranj, cînd a dispărut în spatele unui pîlc de nori mai mici ; apoi a apărut iar, o clipă mai tîrziu, ca o minge purpurie plutind în negură. Părea că se luptă în acea clipă ca să atingă o pată de cer albastru, dar că norii nu-i vor lăsa timp și apoi banda oranj și silueta întunecată a munților l-au înghițit.

M-am întins pe spate. Lumea în jurul meu era atît de liniștită, atît de calmă și în același timp atît de străină, încît m-am simțit copleșit. Nu voiam să plîng, dar lacrimile mi s-au prelins ușor pe obraji.

Am rămas în poziția aceasta ore întregi. Eram aproape încapabil să mă ridic. Rocile de sub mine erau tari și exact unde mă întinsesem era foare puțină vegetație în comparație cu tufișurile verzi și luxuriante dimprejur. De unde eram, vedeam o margine cu copaci înalți pe dealurile estice.

Într-un tîrziu, s-a făcut destul de întuneric. M-am simțit mai bine ; de fapt, m-am simțit aproape fericit. Pentru mine, semiîntunericul era mai protector și mai îmbietor decît lumina dură a zilei.

M-am ridicat, am urcat pe vîrful unui delușor și am început să repet mișcările pe care le învățasem de la don Juan. Am alergat de șapte ori spre est și apoi am simțit o schimbare de temperatură în mînă. Am făcut un foc și am început să fiu foarte atent, asa cum îmi recomandase don Juan, la fiecare detaliu. Au trecut ore întregi și am început să mă simt obosit și rece. Adunasem o grămadă mare de bețigașe ; am alimentat focul și m-am dat mai aproape de el. Veghea era atît de obositoare și de intensă, încît m-a extenuat ; am început să ațipesc. Am adormit de două ori și m-am trezit doar cînd mi-a căzut capul într-o parte. Eram atît de adormit, încît nu mai puteam urmări focul. Am băut niște apă și m-am stropit pe față ca să mă trezesc. Am reușit să mă lupt cu somnul doar pentru momente scurte. Eram întructva descurajat și iritat ; mă simțeam complet stupid că eram acolo și asta-mi dădea o senzație de frustrare irațională și de deprimare. În cele din urmă, am renunțat la lupta de a rămîne trez. Am mai pus pe foc o grămadă de bețe uscate și m-am întins să dorm. Urmărirea unui aliat și a unui prinzător de spirite erau în acel moment o sarcină complet străină și absurdă.

Eram atît de adormit, încît nici nu mai puteam să gîndesc, sau să vorbesc cu mine însumi. Am adormit.

Am fost trezit de un pocnet puternic. Se părea că zgomotul, oricare ar fi fost acesta, venise exact de deasupra urechii mele stîngi, pentru că stăteam întins pe partea dreaptă. M-am ridicat în capul oaselor complet treaz. Urechea mea stîngă bîzîia și se înfundase de apropierea și forța sunetului.

Trebuie să fi adormit doar puțin timp, judecînd după cantitatea de bețe uscate care ardea încă în foc. Nu am mai auzit alte zgomote, dar am rămas treaz și am continuat să pun bețe pe foc.

M-am gîndit că poate ceea ce m-a trezit era o împușcătură, poate că cineva se afla prin împrejurimi și trăgea în mine. Gîndul a devenit foarte puternic și chinuitor și a declanșat o avalanșă de temeri raționale. Eram sigur că cineva era proprietar al terenului, și dacă era așa, atunci puteam fi luat drept hoț și puteam fi ucis, sau puteam fi omorît în scop de jaf, fără să se știe că nu aveam nimic cu mine. Am avut un sentiment de îngrijorare teribilă pentru securitatea mea. Simțeam încordarea în umeri și în gît. Mi-am mișcat capul în sus și în jos ; vertebrele gîtului îmi pocneau. Am continuat să mă uit la foc, dar n-am văzut nimic neobișnuit în el, nici n-am mai auzit vreun zgomot.

După o vreme, m-am relaxat un pic și m-am gîndit că poate don Juan era la baza întîmplărilor. M-am convins rapid de asta. Gîndul m-a făcut să rîd. Am avut altă avalanșă de concluzii raționale, concluzii fericite de data asta. M-am gîndit că don Juan trebuie să mă fi suspectat că voi renunța la ideea de a rămîne în munți, sau trebuie să mă fi

văzut alergînd după el şi s-a ascuns într-o gaură ferită, sau după vreun tufiş. Apoi m-a urmărit şi, văzînd că am adormit, m-a trezit rupînd o creangă lîngă urechea mea. Am mai pus beţe pe foc şi-am început să mă uit în jur într-un mod firesc să văd dacă pot să-l remarc, deşi ştiam că dacă se ascundea pe acolo, n-aş fi în stare să-l descopăr.

Totul era liniştit : greierii, vîntul trecînd peste copacii de pe pantele dealurilor vecine, sunetul moale, pocnit al beţelor care se aprindeau. Scînteile zburau în jur, dar erau scîntei obişnuite.

Brusc, am auzit trosnetul unei crengi rupîndu-se în două. Zgomotul venea din stînga mea. Mi-am ţinut respiraţia, ascultînd cu cea mai mare concentrare. O clipă mai tîrziu, am auzit altă creangă trosnind în dreapta mea.

Apoi am auzit un sunet slab şi depărtat de crengi trosnite. Parcă mergea cineva şi călca pe ramuri, făcîndu-le să trosnească. Sunetele erau bogate şi pline, aveau o anumită robusteţe. Păreau, de asemenea, că se apropie de locul unde mă aflam. Am avut o reacţie foarte înceată şi nu ştiam dacă să ascult, sau să mă ridic. Încă mai deliberam ce să fac, cînd brusc m-a învăluit sunetul de crengi rupte ; era peste tot în jurul meu. Am fost învăluit atît de repede de ele încît de-abia am avut timp să sar în picioare şi să calc pe foc.

Am început să alerg în jos pe deal prin întuneric. Mi-a trecut prin cap, în timp ce goneam prin tufişuri, că nu era nici un loc plat în jur. Am continuat să alerg mai moderat, încercînd să-mi protejez ochii de tufişuri. Eram la jumătatea pantei dealului, cînd am simţit ceva în spatele meu, aproape atingîndu-mă. Nu era o ramură ; era ceva care am simţit intuitiv că venea peste mine. Ideea asta m-a

îngheţat. Mi-am scos jacheta, am împachetat-o peste stomac, m-am ghemuit şi mi-am acoperit ochii cu mîinile, aşa cum îmi spusese don Juan. Am păstrat poziţia asta puţină vreme şi apoi mi-am dat seama că totul în jurul meu era liniştit. Nu se auzea nici un fel de sunet. Am devenit extrem de alarmat. Muşchii stomacului mi s-au contractat şi tremurau spasmodic. Apoi am auzit alt sunet pocnit. Părea că este departe, dar era extrem de clar şi de distinct. S-a mai auzit o dată, mai aproape de mine. A urmat un interval de tăcere şi apoi ceva a explodat exact deasupra capului meu. Bruscheţea zgomotului m-a făcut să tresar involuntar şi aproape că m-am rostogolit pe o parte. Era în mod clar sunetul unei crengi rupîndu-se în două. Sunetul s-a produs atît de aproape, încît am auzit fîşîitul frunzelor în momentul ruperii.

A urmat apoi un torent de explozii pocnite ; în jurul meu se rupeau ramuri cu mare forţă. În acest moment, lucrul deplasat era reacţia mea la întregul fenomen ; în loc să fiu înspăimîntat, rîdeam. Credeam sincer că don Juan mă păcălea iar. O serie de concluzii logice mi-au întărit încrederea ; m-am simţit înconjurat. Eram sigur că puteam prinde vulpea aia bătrînă de don Juan cu un alt truc de-al lui. Era lîngă mine, rupînd ramuri şi ştiind că nu voi îndrăzni să mă uit, era liber şi în siguranţă să facă tot ce voia. M-am gîndit că trebuie să fie singur în munţi, deoarece fusesem cu el în mod constant, de multe zile. Nu avusese timpul sau ocazia să angajeze nişte colaboratori. Dacă se ascundea, aşa cum credeam, era singur şi putea produce, în mod logic, doar un număr limitat de zgomote. Deoarece era singur, zgomotele trebuiau să apară într-o succesiune temporală liniară ; adică, unul o dată, sau cel

mult două, trei în acelaşi timp. Apoi, varietatea zgomotelor trebuie să fie limitată la mecanica unui singur individ. Eram absolut sigur, în timp ce stăteam ghemuit şi nemişcat, că întreaga întîmplare era un joc şi că singurul mod de a rămîne în el era prin neangajarea mea emoţională. Eram angajat în mod clar în el. M-am suprins chicotind la ideea că puteam anticipa următoarea mişcare pe care aş face-o, dacă aş fi don Juan.

Sunetul cuiva care soarbe mi-a oprit exerciţiul mental. Am ascultat atent ; sunetul s-a auzit iar. Nu puteam determina ce era. Semăna cu un animal care soarbe apa. S-a întîmplat iar foarte aproape. Era un sunet iritant, care-mi amintea de zgomotul plescăit al unei adolescente cu fălci mari, care mesteca gumă. Mă întrebam cum putea produce don Juan un astfel de zgomot, cînd acesta s-a auzit venind iar din dreapta mea. La început era doar un singur zgomot şi apoi am auzit o serie de sunete de sorbit şi de împroşcat, ca şi cum cineva ar fi mers prin noroi. Era un sunet exasperant, aproape senzual, al unui picior care calcă printr-un noroi adînc. Zgomotele s-au oprit pentru o clipă şi apoi au început iar, spre stînga mea, foarte aproape, probabil la vreo trei metri. Acum sunau ca şi cînd cineva ar fi mers cu paşi mărunţi, cu cizme înalte, prin noroi. M-am minunat de bogăţia sunetului. Nu-mi puteam imagina nici un mecanism primitiv pe care l-aş fi putut realiza pentru a putea produce astfel de sunete. Am auzit altă serie de sunete de plescăială şi împroşcare spre dreapta şi apoi au început toate odată, în toate părţile. Parcă mergea cineva alergînd cu paşi moderaţi prin noroi în jurul meu.

M-a cuprins o îndoială firească. Dacă don Juan făcea toate astea, atunci trebuia să alerge în cercuri cu o viteză incredibilă. Rapiditatea sunetelor făcea alternativa asta imposibilă. Apoi m-am gîndit că, în definitiv, don Juan trebuie să fi avut tovarăși. Am vrut să continui speculațiile cu privire la cine ar fi putut fi acoliții lui, dar intensitatea sunetelor mi-a captat toată concentrarea. Nu puteam gîndi clar, totuși nu mi-era frică, eram probabil doar zăpăcit de calitatea ciudată a sunetelor. Plescăiala vibra efectiv. De fapt, acele vibrații păreau că țintesc direct în stomacul meu, sau poate că eu le percepeam cu partea inferioară a abdomenului.

Conștientizarea acestui fapt a condus la o pierdere instantanee a simțului meu de obiectivitate și a indiferenței mele. Sunetele îmi atacau stomacul ! Atunci mi-a trecut prin cap întrebarea „Dar dacă nu este don Juan ?" și am intrat în panică. Mi-am încordat mușchii abdominali și mi-am îndoit coapsele strîns peste jacheta mea.

Zgomotele au crescut în număr și viteză, ca și cum ar fi știut că mi-am pierdut încrederea, vibrațiile lor erau atît de intense, încît mi-a venit să vomit. M-am luptat cu sentimentul de greață. Am respirat adînc și am început să cînt cîntecele peiotei. Mi s-a făcut rău și zgomotele de plescăială au încetat imediat ; sunetele greierilor și al vîntului și lătratul sacadat și îndepărtat al coioților s-au suprapus. Încetarea abruptă mi-a permis un respiro și m-am trecut în revistă. Doar cu scurtă vreme în urmă fusese, în cea mai bună stare de spirit, încrezător și indiferent ; evident, eșuasem mizerabil în evaluarea situației. Chiar dacă don Juan ar fi avut acoliți, ar fi fost imposibil din punct de vedere mecanic să-mi afecteze stomacul. Pentru

a produce sunete de asemenea intensitate, le-ar fi trebuit mecanisme care le depășeau posibilitățile și concepția. După toate aparențele, fenomenul pe care-l percepeam nu era un joc, și teoria „un alt truc al lui don Juan" era doar o explicație rudimentară a mea.

Aveam cîrcei și o dorință copleșitoare de a mă rostogoli și de a-mi întinde picioarele. M-am decis să mă mișc spre dreapta, pentru a-mi muta fața de pe locul unde vomitasem. În clipa în care am început să mă mișc, am auzit un scheunat foarte moale deasupra urechii mele stîngi. Am înghețat pe loc. Scîrțîitul s-a repetat pe partea cealaltă a capului. Era un singur sunet. M-am gîndit că semăna cu scîrțîitul unei uși. Am așteptat, dar n-am mai auzit nimikc, așa că m-am decis să mă mișc iar. Nici n-am apucat să-mi mișc capul cu un centimetru, cînd am fost aproape forțat să sar în sus. Într-o clipă m-a cuprins un potop de scîrțîieli. Uneori era ca scîrțîitul unei uși ; alteori era precum chițăitul unor șobolani, sau cobai. Nu erau tari, sau inetnse, ci erau foarte moi și insidioase și îmi produceau spasme chinuitoare de greață. S-au oprit așa cum au început, diminuîndu-se gradat, pînă cînd mai puteam auzi doar unul, sau două în același timp.

Apoi am auzit ceva ce semăna cu aripile unei păsări mari care trecea peste vîrfurile tufișurilor. Părea că zboară în cercuri pe deasupra capului meu. Scîrțîielile slabe au început iar să crească și la fel și fîlfîitul aripilor. Deasupra capului meu păreau că există o grămadă de păsări gigantice care dădeau din aripile lor moi. Ambele zgomote s-au unit, creînd în jurul meu o undă învăluitoare. Simțeam că plutesc suspendat într-un imens val ondulatoriu. Scîrțîielile și fîlfîitul erau atît de line, încît le

puteam simți cu tot corpul. Fîlfîitul de aripi al unui stol de păsări părea că mă trage în sus de deasupra, în timp ce scheunatul unei armate de șobolani părea că mă împinge de dedesubt și din jurul întregului corp.

Nu aveam nici un dubiu că prin stupiditatea mea prostească dezlănțuisem ceva teribil. Îmi clănțăneau dinții, respiram adînc și cîntam cîntecele peiotei.

Zgomotele au durat multă vreme și m-am împotrivit lor cu toată puterea mea. Cînd au încetat, a urmat iar o „tăcere" întreruptă, așa cum sînt obișnuit să percep tăcerea ; adică, puteam percepe doar sunetele naturale ale insectelor și vîntului. Momentul de tăcere era pentru mine mai vătămător decît zgomotele. Am început să mă gîndesc și să-mi analizez poziția și deliberarea mea m-a aruncat în panică. Știam că eram pierdut ; nu aveam nici cunoașterea, nici vitalitatea de a îndepărta ceea ce mă acosta. Eram complet lipsit de apărare, ghemuit peste propriul meu vomitat. M-am gîndit că-mi sosise sfîrșitul și am început să plîng. Am vrut să mă gîndesc la viața mea, dar nu știam de unde să încep. Nimic din ceea ce făcusem în viața mea nu merita această ultimă amintire, așa că nu aveam la ce mă gîndi. Asta a fost o înțelegere acută. Mă schimbasem de la ultima dată cînd avusesem o experiență similară. De data asta eram mai gol. Aveam mai puține sentimente personale de cărat.

M-am întrebat ce-ar face un luptător în această situație și am ajuns la concluzii diferite. Exista ceva în regiunea mea ombilicală care era de o importanță unică ; era ceva nepămîntean în sunete ; ele îmi țințeau stomacul ; iar ideea că don Juan mă păcălea era de nesusținut.

Mușchii stomacului erau foarte tari, deși nu aveam crampe. Am continuat să cînt și să respir adînc și am simțit o căldură liniștitoare inundîndu-mi corpul. Pentru mine devenise clar că, dacă voiam să supraviețuiesc, trebuia să procedez potrivit învățămintelor lui don Juan. Am repetat instrucțiunile lui în gînd. Mi-am amintit punctul exact în care dispăruse soarele în munți, în raport cu dealul unde eram și cu locul pe care eram ghemuit. M-am reorientat și cînd am fost convins că aprecierea mea asupra punctelor cardinale era corectă, am început să-mi schimb poziția, astfel încît să am capul orientat într-o poziție nouă și „mai bună“, spre sud-est. Am început să-mi mișc tălpile spre stînga, centimetru cu centimetru, pînă cînd erau sub gambe. Apoi am început să-mi aliniez corpul cu tălpile, dar nici n-apucasem să mă tîrăsc lateral, că am simțit o atingere deosebită ; am avut efectiv senzația că ceva îmi atingea zona neacoperită de pe spatele gîtului. S-a întîmplat atît de rapid, încît am țipat involuntar și am înghețat iarăși. Mi-am întărit mușchii abdomenului și am început să respir adînc și să cînt cîntecele peiotei. O clipă mai tîrziu, am simțit încă o dată aceeași atingere pe gît. M-am ghemuit. Gîtul meu era neacoperit și nu puteam face nimic pentru a-l proteja. Am fost iar atins. Era un obiect foarte moale, aproape mătăsos, care-mi atingea gîtul, ca laba păroasă a unui iepure gigantic. M-a atins iar și apoi a început să-mi treacă pe gît înainte și înapoi, pînă cînd mi-au dat lacrimile. Parcă era o hoardă de canguri, tăcuți, moi și fără greutate, care mă călcau pe gît. Puteam auzi loviturile înăbușite ale labelor lor, pe măsură ce treceau ușor peste mine. Nu era deloc o senzație dureroasă și, totuși, era înnebunitoare. Am știut că dacă nu mă

ocupam cu ceva, voi înnebuni și mă voi ridica și voi fugi. Așa că am început să-mi manevrez ușor corpul spre o poziție nouă. Încercarea mea de a mă mișca părea că accelerează atingerea de pe gît. În final, am devenit atît de frenetic, încît mi-am săltat corpul și l-am aliniat într-o clipă într-o direcție nouă. N-aveam nici o idee despre urmarea acțiunii mele. Acționam doar pentru a nu înnebuni complet.

Imediat ce am schimbat direcțiile, atingerea de pe gît a încetat. După o pauză lungă, chinuitoare, am auzit un trosnet distant de ramuri. Zgomotele nu mai erau aproape. Parcă s-ar fi retras într-o poziție depărtată de mine. După o clipă, sunetul ramurilor rupte s-a amestecat cu un sunet puternic de frunze foșnite, ca și cum un vînt puternic ar fi măturat tot dealul. Toate tufișurile din jurul meu păreau să tremure, totuși nu era nici un pic de vînt. Sunetul foșnit și trosnetul ramurilor îmi dădeau sentimentul că tot dealul era în flăcări. Corpul meu era tare ca piatra. Transpiram copios. Am început să mă simt din ce în ce mai cald. Pentru o clipă, am fost complet convins că ardea tot dealul. N-am sărit s-o iau la goană, pentru că eram amorțit în așa măsură, încît nu mă puteam mișca ; de fapt, nici nu-mi puteam deschide ochii. Tot ce conta pentru mine în acel moment era să mă ridic și să scap de foc. Aveam crampe teribile la stomac, care începuseră să-mi taie respirația. Am fost foarte preocupat să încerc să respir. După o luptă lungă, am fost iar capabil să respir adînc și am fost de asemenea capabil să observ că foșnetul încetase ; mai era doar cîte un trosnet ocazional. Sunetul trosnit de ramuri a devenit din ce în ce mai distant și mai sporadic și apoi a încetat complet.

Am fost capabil să deschid ochii. Am privit printre gene la pămîntul de sub mine. Era deja ziuă. Am mai așteptat o vreme fără să mă mișc și apoi am început să-mi destind corpul. M-am rostogolit pe spate. Soarele era ridicat peste dealurile dinspre vest.

Mi-au trebuit ore întregi ca să-mi întind picioarele și să mă tîrîi în jos pe deal. Am început să merg spre locul unde mă lăsase don Juan, care era, probabil, la vreun kilometru și jumătate depărtare ; pe la prînz, eram de-abia la marginea unor păduri, la încă vreo patru sute de metri buni de locul acela.

N-am mai putut să merg, cu nici un preț. M-am gîndit la pume și am încercat să mă urc într-un copac, dar brațele mele nu-mi puteau susține greutatea. M-am întins pe o piatră și m-am resemnat să mor acolo. Eram convins că voi fi hrană pentru pume, sau alți prădători. Nu mai aveam forță nici cît să arunc o piatră. Nu mi-era foame, nici sete. Pe la prînz, găsisem un pîrîu și băusem multă apă, dar apa nu m-a ajutat să-mi refac puterea. Stînd acolo, complet lipsit de apărare, m-am simțit mai mult descurajat decît temător. Eram atît de obosit, că nu mă mai interesa soarta mea și am adormit.

M-am trezit cînd m-a scuturat ceva. Don Juan era aplecat peste mine. M-a ajutat să mă așez și mi-a dat și niște apă și niște fiertură de ovăz. A rîs și a spus că arătam mizerabil. Am încercat să-i spun ce se întîmplase, dar m-a făcut să tac și a spus că greșisem semnul, că locul unde trebuia să-l întîlnesc era la vreo o sută de metri. Apoi m-a cărat în jos pe deal. Spunea că mă duce la un rîu și că o să mă spele acolo. Pe drum, mi-a înfundat urechile cu niște frunze pe care le-a scos din punga lui și apoi mi-a acoperit

ochii, punînd cîte o frunză pe fiecare ochi și legîndu-le cu o cîrpă. Mi-a spus să-mi scot hainele și să-mi pun mîinile peste ochi și urechi, ca să fiu sigur că nu puteam vedea, sau auzi ceva.

Don Juan mi-a șters tot corpul cu frunze și apoi m-a scufundat în rîu. Am simțit că era un rîu mare. Era adînc. Stăteam în picioare și nu-i atingeam fundul. Don Juan mă ținea de cotul drept. La început, n-am simțit răceala apei, dar încetul cu încetul am început să mă simt înfiorat și apoi răceala a devenit intolerabilă. Don Juan m-a scos afară și m-a uscat cu niște frunze care aveau un miros deosebit. M-am îmbrăcat și el m-a condus ; am mers o bună bucată de drum, înainte să-mi scoată frunzele din urechi și de pe ochi. Don Juan m-a întrebat dacă mă simțeam destul de puternic ca să merg pînă la mașină. Lucrul ciudat era că mă simțeam foarte puternic. Am alergat pe un deal abrupt ca s-o dovedesc.

Pe drumul spre mașină, am stat foarte aproape de don Juan. M-am împiedicat de cîteva ori și el a rîs. Am observat că rîsul lui era extrem de înviorător și a devenit punctul focal al refacerii mele ; cu cît rîdea mai mult, cu atît mă simțeam mai bine.

I-am descris în ziua următoare lui don Juan succesiunea evenimentelor din momentul în care m-a părăsit. A rîs tot timpul descrierii mele, în special cînd i-am spus că mă gîndisem că era unul dintre trucurile lui.

— Întotdeauna crezi că ești păcălit, a spus. Ai prea multă încredre în tine. Acționezi ca și cum ai cunoaște toate răspunsurile. Nu știi nimic, micul meu prieten, nimic.

Era prima dată cînd don Juan îmi spunea „micul meu prieten". M-a luat prin surprindere. El a observat și a rîs. În vocea lui era o mare căldură și asta m-a întristat. I-am spus că fusesem neatent și incompetent, pentru că asta era înclinația inevitabilă a personalității mele ; și că nu-i voi înțelege niciodată lumea. Mă simțeam adînc mișcat. A fost foarte încurajator și a spus că m-am descurcat foarte bine.

L-am întrebat despre înțelesul experienței mele.

— N-are nici un înțeles, a răspuns. Același lucru s-ar fi putut întîmpla oricui, în special cuiva ca tine, care are deja gaura deschisă. Este ceva foarte obișnuit. Orice luptător care caută aliați ți-ar putea spune despre faptele tale. Ceea ce ți-au făcut ție a fost o nimica toată. Totuși, gaura ta este deschisă și de acea ești agitat. Nu te poți transforma peste noapte într-un luptător. Acum trebuie să pleci acasă și să nu te mai întorci pînă cînd nu ești tămăduit și pînă cînd nu ți se închide gaura.

17

Nu m-am întors multe luni în Mexic; am folosit timpul pentru a lucra la notițele mele de teren și, pentru prima dată în cei zece ani de cînd am început ucenicia, învățăturile lui don Juan aveau un sens adevărat. Simțeam că perioadele lungi de timp în care trebuia să stau departe de ucenicie avuseseră un efect foarte calmant și benefic asupra mea; ele mi-au permis oportunitatea de a-mi revedea descoperirile și de a le aranja într-o ordine intelectuală potrivită instruirii și interesului meu. Totuși, evenimentele care au avut loc la ultima mea vizită pe teren au indicat o eroare în optimismul meu despre înțelegerea cunoașterii lui don Juan.

Ultima consemnare în notițele de teren am făcut-o pe 16 octombrie 1970. Evenimentele care au avut loc cu acea ocazie au marcat o tranziție. Ele nu numai că au închis un ciclu de instrucție, dar au deschis de asemenea unul nou, care era atît de diferit de ceea ce făcusem pînă atunci, încît cred că acesta este punctul în care trebuie să-mi termin reportajul.

Apropiindu-mă de casa lui don Juan, l-am văzut stînd, în maniera lui obișnuită, pe veranda din fața ușii. Am par-

cat la umbra unui copac, mi-am luat servieta și o genată cu alimente din mașină și m-am dus spre el, salutîndu-l cu voce tare. Apoi am observat că nu era singur. Mai era un bărbat, care stătea jos în spatele unei grămezi de lemne de foc. Amîndoi mă priveau. Don Juan mi-a făcut cu mîna și celălalt a făcut la fel. Judecînd după ținuta lui, nu era un indian, ci un mexican din sud-vest. Purta blugi Levi's, o cămașă bej, o pălărie texană de cowboy și cizme de cowboy.

Am vorbit cu don Juan și apoi am privit la bărbat ; îmi zîmbea. L-am fixat o clipă cu privirea.

— Iată-l pe micul Carlos, i-a spus bărbatul lui don Juan, și nici măcar nu-mi vorbește. Nu-mi spune că e supărat pe mine !

Înainte să pot spune ceva, au izbucnit în rîs și de-abia atunci mi-am dat seama că bărbatul ciudat era don Genaro.

— Nu m-ai recunoscut, nu-i așa ? a întrebat el, încă rîzînd.

A trebuit să admit că ținuta lui mă dezorientase.

— Ce faci în partea asta a lumii, don Genaro ? am întrebat.

— A venit să se bucure de vîntul cald, a spus don Juan. Nu-i așa ?

— Așa este, a răspuns don Genaro ca un ecou. N-ai idee ce poate face vîntul cald cu un corp bătrîn ca al meu.

M-am așezat între ei.

— Ce face vîntul cald corpului tău ? am întrebat.

— Vîntul cald îi spune corpului meu lucruri extraordinare.

S-a întors spre don Juan cu ochi strălucitori.

— Nu-i așa ?

Don Juan a dat afirmativ din cap.

Le-am spus că anotimpul vînturilor calde din Santa Ana era partea cea mai rea a anului pentru mine și că era destul de ciudat că don Genaro venea să caute vîntul cald, în timp ce eu fugeam de el.

— Carlos nu poate rezista la căldură, i-a spus don Juan lui don Genaro. Cînd se încălzește, devine ca un copil și se sufocă.

— Sufo... ce ?

— Sufo... că.

— Dumnezeule ! a exclamat don Genaro, mimînd grija și a făcut un gest de disperare care a fost indescriptibil de comic.

Apoi don Juan i-a explicat că fusesem plecat luni de zile, din cauza unui incident nefericit cu aliații.

— Așa, deci într-un tîrziu ai întîlnit un aliat ! a spus don Genaro.

— Cred că da, am afirmat prudent.

Au rîs tare. Don Genaro m-a bătut pe spate de două, trei ori. Era o atingere foarte ușoară, pe care am interpretat-o drept un gest prietenesc de grijă. Și-a lăsat mîna pe umărul meu, în timp ce mă privea și am simțit o mulțumire placidă, care a durat doar o clipă, pentru că, în următorul moment, don Genaro mi-a făcut ceva inexplicabil. Am simțit brusc în spate greutatea unui bolovan. Aveam senzația că a mărit greutatea mîinii, care se odihnea pe umărul meu drept, pînă cînd m-a făcut să mă încovoi la pămînt și să dau cu capul de sol.

— Trebuie să-l ajutăm pe micul Carlos, a spus don Genaro și i-a aruncat lui don Juan o privire conspirativă.

M-am îndreptat iar și am privit la don Juan, dar el se uita într-o parte. Am avut un moment de ezitare și gîndul enervant că don Juan acționa ca și cum ar fi fost indiferent m-a detașat. Don Genaro rîdea; părea că-mi așteaptă reacția.

L-am rugat să-și mai pună o dată mîna pe umărul meu, dar n-a vrut s-o facă. L-am îndemnat să-mi spună cel puțin ce-mi făcuse. A chicotit. M-am întors iar spre don Juan și i-am spus că greutatea mîinii lui don Genaro aproape mă zdrobise.

— Nu știu nimic despre asta, a spus don Juan cu adevărat comic. Nu și-a pus mîna pe umărul meu.

Cu asta, au izbucnit amîndoi în rîs.

— Ce mi-ai făcut, don Genaro ? am întrebat.

— Mi-am pus doar mîna pe umărul tău, a spus inocent.

— Fă-o din nou, am spus.

A refuzat. În acest moment don Juan a intervenit și m-a rugat să-i descriu lui don Genaro ceea ce am perceput la ultima mea experiență. M-am gîndit că voia să-i fac o descriere exactă a ceea ce mi se întîmplase, dar cu cît era mai serioasă descrierea mea, cu atît rîdeau și mai mult. M-am oprit de două sau trei ori, dar m-au îndemnat să continui.

— Aliatul va veni la tine indiferent de sentimentele tale, a spus don Juan cînd am terminat descrierea mea. Vreau să spun, nu trebuie să faci ceva pentru a-l ademeni. Poți să stai și să tai frunze la cîini, sau să te gîndești la femei și, brusc, o atingere pe umăr, te întorci și aliatul e lîngă tine.

— Ce pot să fac dacă se întîmplă una ca asta ? am întrebat.

— Hei ! Hei ! Stai o clipă ! a spus don Genaro. Asta nu e o întrebare bună. N-ar trebuit să întrebi ce poți face, evident nu poți face nimic. Ar trebui să întrebi ce poate face un luptător.

S-a întors spre mine clipind. Capul lui era ușor înclinat spre dreapta și avea gura contractată.

Am privit la don Juan, încercînd să ghicesc dacă totul era doar o glumă, dar el își menținea o față solemnă.

— Foarte bine ! am acceptat. Ce poate face un luptător ?

Don Genaro a clipit și a pocnit din buze, ca și cum ar fi căutat un cuvînt bun. M-a privit țintă, ținîndu-se de bărbie.

— Un luptător își udă pantalonii, a spus cu o solemnitate indiană.

Don Juan și-a acoperit fața și don Genaro a lovit solul cu palmele, explodînd într-un hohot de rîs.

— Frica este ceva peste care nu poți trece, a spus don Juan după ce rîsul a încetat. Cînd un luptător este prins într-o poziție atît de incomodă, îi întoarce spatele aliatului pur și simplu, fără a se mai gîndi de două ori. Un luptător nu-și poate permite să fie indulgent, de aceea nu poate muri de frică. Un luptător îi permite altuia să vină doar cînd este viguros și pregătit. Cînd este destul de puternic pentru a se încleșta cu aliatul, își deschide gaura și țîșnește înainte, prinde aliatul, îl fixează la pămînt și își menține încleștarea exact cît timp trebuie, apoi își mută privirea, eliberează aliatul și îl lasă să plece. Un luptător, micul meu prieten, este maestrul tuturor timpurilor.

— Ce se întîmplă dacă îți fixezi privirea prea mult timp asupra aliatului ? am întrebat.

Don Genaro m-a privit și a făcut gestul comic al cuiva care fixează pe cineva cu privirea, făcîndu-l să întoarcă capul.

— Cine știe ? a spus don Juan. Poate că Genaro o să-ți spună ce i s-a întîmplat lui.

— Poate, a spus don Genaro și a chicotit.

— Vrei să-mi spui, te rog ?

Don Genaro s-a ridicat, și-a trosnit oasele, întinzîndu-și brațele, și și-a deschis ochii, pînă cînd erau rotunzi și arătau smintiți.

— Genaro o să facă deșertul să tremure, a spus și a intrat în tufișuri.

— Genaro este dispus să te ajute, a spus don Juan pe un ton confidențial. El a făcut același lucru pentru tine, acasă la el și, atunci aproape că ai „văzut".

M-am gîndit că se referea la ceea ce se întîmplase la cascadă, dar vorbea despre niște sunete nepămîntești, de bubuit, pe care le auzisem la casa lui don Genaro.

— Apropo, ce-a fost atunci ? am întrebat. Am rîs de asta, dar nu mi-ai explicat niciodată despre ce era vorba.

— N-ai întrebat niciodată.

— Am întrebat.

— Nu. M-ai întrebat despre orice altceva, cu excepția acestui lucru.

Don Juan mă privea acuzator.

— Asta e arta lui Genaro, a spus. Doar Genaro poate face asta. Atunci aproape ai „văzut".

I-am spus că nu m-am gîndit niciodată să asociez „vederea“ cu zgomotele ciudate pe care le auzisem cu acea ocazie.

— Și de ce nu ? a întrebat el sec.

— „Vederea“ înseamnă pentru mine ochii, am răspuns.

M-a cercetat o clipă cu privirea, ca și cum ar fi fost ceva rău cu mine.

— N-am spus niciodată că „vederea“ este doar o problemă de ochi, a comentat și a dat din cap a neîncredere.

— Cum o face ? am insistat.

— Ți-am spus deja cum o face, a spus aspru don Juan.

Exact în acel moment, am auzit un bubuit extraordinar.

Am tresărit și don Juan a început să rîdă. Huruitul era ca o avalanșă colosală. Ascultîndu-l, am avut impresia simpatică că inventarul meu de experiențe în sunete se trage în mod clar din filme. Trăsnetul profund pe care-l auzisem semăna cu coloana sonoră a unui film în care întregul versant se prăbușește într-o vale.

Don Juan se ținea de coaste ca și cum l-ar fi durut de atîta rîs. Huruitul tunător a făcut să tremure solul unde stăteam Am auzit distinct șocul greu a ceea ce părea să fie un bolovan monumental care se rostogolea. Am auzit o serie de lovituri zdrobitoare care mi-au dat impresia că bolovanul se rostogolea inexorabil spre mine. Am avut un moment de confuzie supremă. Mușchii meu erau încordați ; întregul corp era gata să-și ia zborul.

M-am uitat la don Juan. Mă fixa cu privirea. Apoi am auzit cea mai groaznică lovitură din viața mea. Era ca și

cum un bolovan monumental ar fi aterizat în spatele casei. Totul tremura și în acel moment am avut o percepție foarte stranie. Pentru o clipă am „văzut“ efectiv un bolovan de mărimea unui munte, exact în spatele casei. Nu era ca o imagine suprapusă peste imaginea casei la care priveam. Nu era nici viziunea unui bolovan real. Mai degrabă, zgomotul crea imaginea unui bolovan de mărime monumentală rostogolindu-se. Efectiv, am „văzut“ zgomotul. Caracterul inexplicabil al percepției mele m-a proiectat în disperare și confuzie. Niciodată în viața mea nu concepusem că simțurile mele erau în stare să perceapă într-o asemenea manieră. Am avut un atac de frică rațională și m-am decis să fug, pentru a-mi salva viața. Don Juan m-a ținut de braț și mi-a ordonat în mod imperativ să nu fug și nici să nu mă întorc, ci să rămîn cu fața în direcția în care dispăruse don Genaro.

Apoi am auzit o serie de zgomote bubuitoare, care semănau cu sunetul unor pietre care cad și se îngrămădesc una peste alta și apoi totul s-a liniștit iar. Cîteva minute după aceea, don Genaro s-a întors și s-a așezat. M-a întrebat dacă „văzusem“. N-am știut ce să spun. M-am întors spre don Juan pentru o indicație. El mă fixa cu privirea.

— Cred că a făcut-o, a spus și a chicotit.

Am vrut să spun că nu știam despre ce vorbeau. Mă simțeam teribil de frustrat. Aveam o senzație de furie, de tulburare profundă.

— Cred că ar trebui să-l lăsăm „aici“ să stea singur, a spus don Juan.

S-au ridicat și au plecat de lîngă mine.

— Carlos se complace în confuzia lui, a spus don Juan foarte tare.

Am stat singur ore întregi şi am avut timp să-mi scriu notiţele şi să analizez experienţa mea absurdă. După ce m-am gîndit la ea, pentru mine a devenit evident că din momentul în care l-am văzut pe don Genaro stînd acolo, sub *ramada* lui don Juan, situaţia acumulase o gradare ridicolă. Cu cît mă gîndeam mai mult la asta, cu atît eram mai convins că don Juan îi cedase controlul lui don Genaro şi asta mă umplea de nelinişte.

Don Juan şi don Genaro s-au întors la asfinţit. S-au aşezat lîngă mine şi m-au flancat. Don Genaro s-a apropiat de mine şi aproape că s-a întins peste mine. Umărul lui subţire şi firav m-a atins uşor şi am avut acelaşi sentiment pe care-l avusesem cînd mă atinsese cu mîna. O greutate zdrobitoare m-a îndoit şi am căzut în poala lui don Juan. El m-a ajutat să mă aşez şi a întrebat pe un ton glumeţ dacă voiam să dorm în poala lui.

Don Genaro părea să fie încîntat ; îi străluceau ochii. Îmi venea să plîng. Aveam sentimentul că eram un animal închis într-un ţarc.

— Te înspăimînt, Carlos ? a întrebat don Genaro şi părea cu adevărat îngrijorat. Arăţi ca un cal sălbatic.

— Spune-i o poveste, a spus don Juan. Este singurul lucru care-l calmează.

S-au mutat în faţa mea. Amîndoi m-au examinat cu curiozitate. În semiîntuneric, ochii lor păreau sticloşi, ca nişte bazine imense de apă şi erau înfricoşători. Nu erau ochi de oameni. Ne-am fixat o clipă cu privirea şi apoi m-am uitat în altă parte. Am remarcat că nu-mi era frică

de ei și, totuși, ochii lor mă înspăimîntaseră atît de mult, încît începusem să tremur. Simțeam o derută foarte tulburătoare.

După o clipă de tăcere, don Juan l-a îndemnat pe don Genaro să-mi spună ce s-a întîmplat atunci cînd a trebuit să plece privirea aliatului. Don Genaro stătea la cîțiva metri, cu fața spre mine ; nu spuneau nimic. L-am privit ; ochii lui păreau de patru-cinci ori mai mari decît cei umani ; străluceau și aveau o atracție irezistibilă. Ceea ce părea a fi lumina ochilor lui domina totul în jurul lor. Corpul lui don Genaro părea că s-a contractat și arăta mai mult ca un corp de felină. Am observat o mișcare a corpului lui de pisică și m-am înspăimîntat. În mod absolut automat, ca și cum aș fi procedat așa toată viața mea, am adoptat „forma de luptă" și am început să bat ritmic în gambă. Cînd am devenit conștient de acțiunile mele, m-am jenat și l-am privit pe don Juan. El mă fixa cu privirea, așa cum făcea de obicei ; ochii lui erau buni și liniștitori. A rîs tare. Don Genaro a scos un sunet de pisică ce toarce, s-a ridicat și a intrat în casă.

Don Juan mi-a explicat că don Genaro era foarte energic și că nu- i plăcea să se ocupe de fleacuri și că mă tachinase cu ochii lui. A continuat apoi spunînd că, la fel ca de obicei, știam mai mult decît mă așteptam. A comentat că oricine se ocupă cu vrăjitorii este teribil de periculos în orele asfințitului și că, în acest timp, vrăjitorii ca don Genaro puteau realiza minuni.

Am rămas tăcuți cîteva clipe. M-am simțit mai bine. Discuția cu don Juan m-a relaxat și mi-a redat încrederea. Apoi a spus că se duce să mănînce ceva și că vom merge la

o plimbare, astfel încît don Genaro să-mi poată arăta o tehnică de a te ascunde.

L-am rugat să-mi explice ce înțelegea prin tehnică de ascundere. A spus că terminase cu explicarea lucrurilor pentru mine, deoarece explicațiile nu făceau decît să fiu indulgent.

Am intrat în casă. Don Genaro aprinsese lampa de gaz și mesteca ceva de mîncare.

După ce am mîncat, am intrat toți trei în tufișurile dese. Don Juan mergea aproape de mine. Don Genaro era la cîțiva metri în față.

Era o noapte clară, cu niște nori grei, dar era destulă lumină de lună pentru a face împrejurimile destul de vizibile. La un moment dat, don Juan m-a oprit și mi-a spus s-o iau înainte și să-l urmez pe don Genaro. Am ezitat ; m-a împins ușor și m-a asigurat că totul era în ordine. Spunea că trebuie să fiu întotdeauna pregătit și că trebuie să am încredere întotdeauna în forța mea.

L-am urmărit pe don Genaro și timp de două ore am încercat să-l ajung, dar oricît de mult mă străduiam, nu reușeam. Silueta lui don Genaro era întotdeauna în fața mea. Uneori dispărea, ca și cum ar fi sărit într-o parte a potecii, doar ca să apară iar în fața mea. În ce mă privea, părea să fie o plimbare prin întuneric, ciudată și fără rost. Îl urmam pentru că nu știam cum să mă întorc spre casă. Nu puteam înțelege ce făcea don Genaro. Mă gîndeam că mă ducea într-un loc obscur din tufișuri, ca să mă învețe tehnica despre care-mi vorbise don Juan. Totuși, la un moment dat, am avut senzația ciudată că don Genaro se afla în urma mea. M-am întors și am surprins umbra unei persoane la o oarecare distanță în spatele meu. Efectul a

fost surprinzător. M-am forțat să văd în întuneric și am crezut că pot distinge silueta unui bărbat stînd în picioare, probabil la vreo 40 de metri. Figura era aproape unită cu tufișurile ; parcă ar fi vrut să se ascundă. Am privit țintă pentru o clipă și am putut distinge efectiv silueta unui bărbat în cîmpul meu de percepție, deși încerca să se ascundă în spatele unor tufișuri întunecate. Apoi m-a cuprins un gînd logic. M-am gîndit că omul acela trebuia să fi fost don Juan, care probabil că ne-a urmărit tot timpul. În clipa în care am fost convins că era așa, mi-am dat seama că nu mai puteam izola silueta ; tot ce aveam în fața ochilor era masa întunecată a mărăcinișurilor pustii.

Am mers spre locul unde-l văzusem pe bărbat, dar n-am putut găsi pe nimeni. Don Genaro nu era nici el la vedere și, deoarece nu știam drumul înapoi, m-am așezat și am așteptat. O jumătate de oră mai tîrziu, au apărut și don Juan și don Genaro. Mă strigau. M-am ridicat și m-am alăturat lor.

Am mers spre casă într-o tăcere completă. Interludiul acesta tăcut era binevenit, pentru că mă simțeam complet dezorientat. De fapt, simțeam că sînt o necunoscută pentru mine însumi. Don Genaro îmi făcea ceva, ceva care mă oprea să-mi formulez gîndurile în modul în care eram obișnuit s-o fac. Asta a devenit evident pentru mine în momentul în care mă așezasem jos, acolo, pe potecă. Verificasem în mod automat timpul cînd m-am așezat și apoi am rămas tăcut, ca și cum mintea mea s-ar fi oprit. Totuși, am stat într-o stare de alertă, pe care n-am mai simțit-o înainte. Era o stare fără gînduri, probabil comparabilă cu a nu te interesa nimic. În acest timp, lumea părea să fie

într-un echilibru ciudat; nu era nimic ce să-i fi putut adăuga și nici nu puteam extrage nimic.

Cînd am sosit la casa lui don Juan, don Genaro a rulat o rogojină și s-a culcat. M-am simțit obligat să-i redau lui don Juan experiențele zilei. Nu m-a lăsat să vorbesc.

18 octombrie 1970

— Cred că am înțeles ce încerca să facă don Genaro noaptea trecută, i-am spus lui don Juan.

Am spus asta pentru a-l incita. Refuzul lui continuu de a discuta mă vlăguia.

Don Juan a zîmbit și dat încet din cap, arătîndu-și acordul cu ceea ce spuneam. Aș fi putut lua acest gest drept o afirmație, cu excepția unei străluciri ciudate din ochii lui. Parcă ochii rîdeau de mine.

— Nu crezi că am înțeles, nu-i așa ? am intrebat coercitiv.

— Bănuiesc că da... ai înțeles, de fapt. Știi că don Genaro a fost tot timpul în spatele tău. Totuși, înțelegerea nu e problema importantă.

Afirmația lui că don Genaro fusese tot timpul în spatele meu m-a șocat. L-am rugat să-mi explice.

— Mintea ta e hotărîtă să caute doar o parte din asta, a spus.

A luat un bețigaș uscat și l-a mișcat prin aer. Nu făcea o figură în aer; ceea ce făcea el semăna cu mișcările pe care le făcea cînd curăța resturile dintr-o grămadă de semințe. Mișcările lui erau ca un fel de zgîriere sau împungere ușoară a aerului cu bețigașul.

S-a întors și m-a privit și am dat automat din umeri, într-un gest de uluire. A venit mai aproape și a repetat

mişcările, făcînd opt puncte pe sol. A încercuit primul punct.

— Tu eşti aici, a spus. Noi toţi sîntem aici ; acesta-i sentimentul şi ne mutăm de aici pînă aici.

A încercuit al doilea punct, pe care-l trasase deasupra primului. Apoi a mişcat beţigaşul înainte şi înapoi între cele două puncte, pentru a descrie un trafic complex.

— Există, totuşi, încă şase puncte pe care omul este capabil să le manevreze. Majoritatea oamenilor nu ştiu nimic despre ele.

Şi-a pus beţigaşul între punctele unui şi doi şi a găurit solul cu el.

— A te mişca între aceste două puncte, înseamnă ce numeşti tu înţelegere. Ai făcut asta toată viaţa ta. Dacă spui că-mi înţelegi cunoaşterea, nu faci nimic nou.

A unit apoi unele dintre cele opt puncte cu altele, prin linii ; rezultatul a fost o figură trapezoidală lungă, care avea opt centre de radiaţie nesimetrice.

— Fiecare dintre aceste şase puncte este o lume, exact aşa cum sentimentul şi înţelegerea sînt două lumi pentru tine, a spus.

— De ce opt puncte ? De ce nu o infinitate, ca într-un cerc ? am întrebat.

Am trasat pe pămînt un cerc. Don Juan a zîmbit.

— Atît cît ştiu eu, există opt puncte pe care un om este capabil să le mînuiască. Poate că oamenii nu pot trece peste asta. Şi spun mînuire, nu înţelegere, pricepi asta ?

Tonul lui era foarte comic şi a rîs. El imita, sau mai degrabă îmi lua în derîdere insistenţa de-a folosi cuvintele.

— Problema ta este că vrei să înțelegi totul și asta nu este posibil. Dacă insiști să înțelegi, nu consideri întregul tău ca ființă umană. Obstacolul ești chiar tu, ca entitate. De aceea, n-ai făcut nimic aproape în toți acești ani. Este adevărat, te-ai scuturat de moțăiala ta generală, dar lucrul ăsta ar fi fost oricum realizat de alte circumstanțe.

După o pauză, don Juan mi-a spus să mă ridic, pentru că vom merge la canionul de apă. Cînd ne urcam în mașină, don Genaro a ieșit din casă și a venit cu noi. Am condus o parte a drumului, apoi am mers pe jos, pînă într-o prăpastie adîncă. Don Juan a ales un loc de odihnă, la umbra unui copac mare.

— Mi-ai spus odată, a zis don Juan, că un prieten al tău a spus, cînd ați văzut o frunză căzînd din vîrful unui sicomor, că acea frunză nu va mai cădea din același sicomor niciodată într-o întreagă eternitate, îți amintești ?

Mi-am amintit că-i vorbisem despre acel incident.

— Sîntem la piciorul unui copac foarte mare, a continuat, și acum, dacă ne uităm la celălalt copac din fața noastră, putem vedea o frunză care cade exact din vîrf.

Mi-a făcut semn să mă uit. Pe partea cealaltă a virogii era un copac mare ; frunzele lui erau gălbui și uscate. M-a îndemnat cu o mișcare a capului să mă uit la copac. După o așteptare de cîteva minute, o frunză s-a eliberat din vîrf și a început să cadă spre sol ; a lovit alte frunze și ramuri de trei ori înainte să aterizeze în verdeața înaltă.

— Ai văzut-o ?

— Da.

— Ai spune că aceeași frunză nu va mai cădea iar din același copac, adevărat ?

— Adevărat.

— La cît poți tu înțelege, asta este adevărat. Dar e doar cît poți tu pricepe. Privește iar.

Am privit automat și am văzut o frunză căzînd. Ea a lovit efectiv aceleași frunze și ramuri ca cea anterioară. Parcă priveam o reluare de televiziune. Am urmărit căderea ritmată a frunzei pînă cînd a aterizat pe pămînt. M-am ridicat să văd dacă erau două frunze, dar tufișurile înalte din jurul copacului m-au împiedicat să văd unde aterizase de fapt frunza.

Don Juan a rîs și mi-a spus să mă așez.

— Uite, a spus, indicînd cu capul spre vîrful copacului. Uite cum coboară aceeași frunză.

Am văzut încă o dată o frunză căzînd în exact aceeași poziție ca și celelalte două.

Cînd a ajuns jos, am știut că don Juan era gata să-mi facă semn să privesc iar la vîrful copacului, dar înainte s-o facă, am privit în sus. Frunza cădea iar. Apoi mi-am dat seama că văzusem doar prima frunză desprinzîndu-se, sau mai exact, prima dată cînd a căzut frunza, am văzut-o din clipa în care s-a detașat de creangă ; celelalte trei frunze cădeau deja cînd am ridicat eu capul să mă uit.

I-am spus lui don Juan și l-am îndemnat să-mi explice ce-mi făcea.

— Nu înțeleg cum faci să văd o repetiție a ceea ce am mai văzut înainte. Ce-ai făcut cu mine, don Juan ?

A rîs, dar n-a răspuns și a insistat că eu trebuia să-i spun cum puteam vedea căzînd aceeași frunză de mai multe ori. Am spus că, în conformitate cu rațiunea mea, asta era imposibil.

Don Juan a spus că rațiunea lui îi spunea același lucru, totuși eu fusesem martor la frunza care cădea iar și iar. Apoi s-a întors spre don Genaro.

— Nu-i așa ? a întrebat el.

Don Genaro n-a răspuns. Ochii lui erau fixați asupra mea.

— Este imposibil ! am exclamat.

— Ești înlănțuit ! a răspuns don Juan. Ești înlănțuit de rațiunea ta.

A explicat că frunza căzuse de mai multe ori din același copac, așa că trebuia să mă opresc din încercarea de a înțelege. Pe un ton confidențial, mi-a spus că aveam totul la îndemînă și totuși mania mea mă orbea întotdeauna în final.

— Nu este nimic de înțeles. Înțelegerea este doar o chestiune neînsemnată, atît de neînsemnată ! a spus.

În acest moment, don Genaro s-a ridicat. I-a aruncat o ocheadă lui don Juan ; ochii lor s-au întîlnit și don Juan a privit la pămîntul din fața lui. Don Genaro s-a așezat în picioare în fața mea și a început să-și balanseze brațele în lateral, înainte și înapoi, în unison.

— Privește, micule Carlos, a spus el. Privește ! Privește !

A scos un sunet extraordinar de acut, de biciuitor. Era sunetul unui lucru care e sfîșiat. Exact în clipa în care s-a produs sunetul, am simțit în abdomenul meu o senzație de vacuum. A fost o senzație teribil de chinuitoare de cădere, nu dureroasă, mai degrabă neplăcută și epuizantă. A durat cîteva secunde și apoi a încetat, lăsîndu-mi în genunchi o senzație ciudată de mîncărime. Dar cît timp a

durat senzația, am avut altă percepție a unui fenomen incredibil. L-am văzut pe don Genaro pe vîrful unor munți care erau probabil la vreo șaisprezece kilometri depărtare. Percepția a durat cîteva secunde și s-a întîmplat atît de neașteptat, încît n-am avut timp s-o examinez. Nu-mi pot aminti dacă am văzut o figură de mărimea unui om stînd în picioare pe vîrful munților, sau o imagine redusă a lui don Genaro. Nu-mi pot aminti nici măcar dacă era sau nu don Genaro. Totuși, în acel moment am fost sigur, fără nici cel mai mic dubiu, că l-am văzut stînd în picioare pe vîrful munților. Dar în momentul în care m-am gîndit că era imposibil să văd un om la șaisprezece kilometri depărtare, percepția s-a evaporat.

M-am întors să-l caut pe don Genaro, dar nu era acolo.

Uimirea pe care am simțit-o a fost la fel de mică precum tot ce se întîmplase cu mine pînă atunci. Mintea mea s-a blocat sub presiune. Mă simțeam complet dezorientat.

Don Juan s-a ridicat și m-a pus să-mi acopăr partea inferioară a abdomenului cu mîinile și să-mi presez picioarele strîns pe corp, într-o poziție ghemuită. Am stat în tăcere o vreme, apoi el a spus că o să se abțină să-mi explice ceva, pentru că numai prin acțiune poate deveni cineva un bun vrăjitor. Mi-a recomandat să plec imediat, altfel don Genaro mă va ucide probabil, în efortul lui de-a mă ajuta.

— O să schimbi direcțiile, a spus, și o să-ți rupi lanțurile.

A spus că nu era nimic de înțeles în legătură cu acțiunile lui sau ale lui don Genaro și că vrăjitorii sînt cu adevărat capabili de fapte extraordinare.

— Eu şi Genaro acţionăm aici, a spus şi a indicat unul dintre centrele de radiaţie din diagrama lui. Nu este centrul înţelegerii, şi totuşi tu ştii ce este.

Am vrut să spun că nu ştiam despre ce vorbea, dar nu mi-a dat timp şi s-a ridicat şi mi-a făcut semn să-l urmez. A început să meargă repede şi în scurt timp gîfîiam şi transpiram să ţin pasul cu el.

Cînd am ajuns la maşină, m-am uitat în jur după don Genaro.

— Unde este el ? am întrebat.

— Ştii unde este, m-a repezit don Juan.

Înainte să plec, m-am aşezat cu el, aşa cum fac întotdeauna. Aveam un sentiment copleşitor de a-i cere explicaţii. Aşa cum spune don Juan, explicaţiile sînt cu adevărat slăbiciunea mea.

— Unde este don Genaro ? am întrebat prudent.

— Ştii unde este, a răspuns. Totuşi, eşuezi de fiecare dată, din cauza insistenţei de a înţelege. De exemplu, în noaptea aceea ai ştiut că Genaro era tot timpul în urma ta ; chiar te-ai întors şi l-ai văzut.

— Nu, am protestat. Nu, n-am ştiut.

Aici spuneam adevărul. Mintea mea refuzase să admită acel tip de stimul ca fiind „real" şi totuşi, după zece ani de ucenicie cu don Juan, mintea mea nu mai putea susţine vechile criterii asupra a ceea ce este real. Oricum, toate speculaţiile pe care le făcusem pînă atunci despre natura realităţii fuseseră pure manipulări intelectuale ; dovadă era faptul că sub presiunea acţiunilor lui don Juan şi ale lui don Genaro, mintea mea intrase într-un impas.

Don Juan m-a privit și era atîta tristețe în ochii lui, încît am început să plîng. Lacrimile-mi curgeau în voie. Pentru prima oară în viață, am simțit greutatea împovărătoare a rațiunii mele. M-a copleșit un chin indescriptibil. Am gemut involuntar și l-am îmbrățișat. M-a lovit în vîrful capului cu încheieturile degetelor. Am simțit gestul ca pe o undă ce coboară pe șira spinării. A avut un efect calmant.

— Te răsfeți prea mult, a spus el moale.

EPILOG

Don Juan se plimba încet în jurul meu. Părea că deliberează dacă să-mi spună ceva sau nu. S-a oprit de două ori, părînd că se răzgîndește.

— Nu are absolut nici o importanță dacă te întorci sau nu, a spus în final. Totuși, acum simți nevoia de a trăi ca un luptător. Ai știut întotdeauna asta ; acum te afli pur și simplu în situația de a trebui să folosești ceva ce ai evitat înainte. Dar a trebuit să te lupți pentru cunoașterea asta ; nu ți-a fost înmînată și nici n-a fost ca un har care ți s-a dat pur și simplu. A trebuit să lupți ca să o smulgi din tine. Dar ai rămas încă o ființă luminoasă. Vei muri la fel ca oricine altcineva. Ți-am spus cîndva că într-un ou luminos nu e nimic de schimbat.

A rămas tăcut o vreme. Am știut că mă privea, dar i-am evitat ochii.

— Nimic nu s-a schimbat cu adevărat în tine, a spus.

Ghid minimal de lectură

Pentru a veni în ajutorul cititorului dornic să pătrundă în aparentul labirint al căilor de cunoaștere schițat cu atîta măiestrie de Castaneda, îi punem la dispoziție și un fir al Ariadnei sub forma cîtorva explicații orientative.

Noțiunile constitutive ale abecedarului de mai jos pot fi regăsite în toate volumele ciclului de „învățături"*, pe care editura RAO le va publica în continuare. Pe măsura apariției altor concepte și Ghidul va fi îmbogățit în mod corespunzător.

Tezele susținute pot fi rezumate în felul următor: Omul Cunoașterii are un aliat, aliatul are lege, legea poate fi verificată printr-un consens special.

Înțelegerea corectă a elementelor acestei structuri presupune abordarea cu prioritate și a expresiilor de *realitate obișnuită*, respectiv, *cealaltă realitate*, tărîmuri ale acțiunii întregii opere aflată în discuție.

În accepțiunea autorului și a curentului de idei pe care îl reprezintă, Universul, ca totalitate, include *realitatea*, în

---

* Învățăturile lui don Juan; Cealaltă realitate; Călătorie la Ixtlan; Povestiri despre Putere; Al doilea cerc al Puterii; Darului vulturului.

general (numită realitate obișnuită), și *conștiința*, în mod special (numită și realitate neobișnuită, realitatea de după realitate sau cealaltă realitate). Fenomenele sesizabile senzorial și cu ajutorul unor instrumente constituie doar o parte a realității, nivelul *explicit*, desfășurat. La rîndul său, acest nivel nu este, însă, decît o formă specială a existenței fundamentale și atotcuprinzătoare, cea a ordinei înfășurate, *implicit* — implicate. La nivelul generic, categoriile de spațiu și de timp nu mai sînt decisive, *domnește conexiunea cu totalitatea*, atît materia, cît și conștiința devenind niște abstracțiuni. Ambele realități au *stări speciale* care induc *transformări*. Stările de conștiință schimbată (deci, cealaltă realitate — în limbajul volumului) înseamnă modificarea modului de gîndire, a modului mental însuși și se obțin prin mijloace psihologice, farmacologice sau de natură mecanică. Metodele amerindiene ale lui don Juan, redate cu fidelitate de Castaneda, îmbină aceste mijloace, acordînd prioritate folosirii anumitor substanțe cunoscute sub denumirea de droguri psihedelice. Utilitatea lor a fost demonstrată, de altfel, în domeniul cercetărilor psihiatrice, dezmințind prejudecățile care le înconjurau. Călătoria în zonele necunoscute ale conștiinței, spiritului și sufletului, care deschide dimensiuni nelimitate de cunoaștere, este înlesnită de marijuana, LSD, mescalina, psilocybina, yage, DMT, DET etc., pe care le vom întîlni în lucrare alături de noțiunile de Aliat și de cea de plante de putere.

Personajele principale ale eseului-reportaj, datorită relației specifice care se stabilește între ele, ocupă locurile de *învățător — elev*, *maestru — ucenic*, iar acțiunea pro-

priu-zisă este cea desfăşurată în cadrul procesului de învăţare.

Om al cunoaşterii

Subiectul propriu-zis al strădaniilor şi experienţelor descrise în relatările întregului ciclu. În esenţă, scopul şi rezultatul multiplelor transformări petrecute în cursul unui proces nelimitat de învăţare.

La cursurile de ucenicie putea avea acces oricine fără a fi obligat să îndeplinească anumite *condiţii speciale*. Exista, totuşi, posibilitatea unor manifestări de simpatie sau de ostilitate din partea anumitor puteri obiective, care consfinţeau acceptarea candidatului sau respingerea lui. În caz afirmativ, acesta putea înţelege că va fi sprijinit în drumul său de acea putere.

Cerinţele principale, dar şi *generale* în acelaşi timp, pe care trebuia să le îndeplinească viitorul om al Cunoaşterii erau, pe lîngă dovada unei dorinţe ferme de a învăţa, materializată într-o serie de caracteristici, perfecţionate pe măsura studiului său, *cumpătarea, judecata sănătoasă* şi *claritatea mentală*, pe baza cărora trebuia să accepte învăţăturile fără a întreprinde nici o inovaţie. De asemenea, trebuia să fie deschis tuturor cunoştinţelor predate.

A deveni om al cunoaşteri presupunea, deci, o muncă susţinută, un efort considerabil şi eficient, situarea candidatului într-o perpetuă competiţie, mai ales cu propria persoană şi rigiditatea raţiunii sale dobîndite anterior. În timpul adevăratelor bătălii pe care trebuie să le poarte cu o mulţime de forţe şi cu cei patru duşmani simbolici : *frica, luciditatea, puterea* şi *bătrîneţea*, luptătorul urma să se ghideze după un cod special. I se recomanda să-şi privească cu respect adversarii, să fie temător, dar să nu se lase do-

minat de frică, să fie perfect conștient de propriile intenții, cunoscînd faptul că este înconjurat și implicat într-o curgere universală.

Pe măsura dobîndirii cît mai multor elemente de cunoaștere, va constata că fluxul se concretizează într-o „voință" energetică vizibilă inițiaților sub forma unor fascicule luminoase, care au menirea de a asigura legătura cu unitatea cosmică. Viitorul om al cunoașterii va avea acces și el la această „vedere" în urma unei etape distincte de învățătură descrisă chiar în prezentul volum.

Aliatul

Pe parcursul luptei, omul cuunoașterii nu era singur, ci beneficia de ajutorul unui aliat, numit în literatura de specialitate și ghid, îndrumător spiritual, înger paznic etc.

Existau mai mulți aliați, puteau fi testați toți pentru a se descoperi compatibilitatea maximă între candidat și aliatul său. Acesta nu avea o formă distinctă, dar era perceput drept o *calitate* feminină sau masculină și se afla conținut în anumite plante (cactuși și ciuperci). Datura inoxia, Psilocybe mexicana, Lophora Williamsii.

Aliatul se considera a fi un element indispensabil, o *putere* capabilă să-l transporte pe om dincolo de granițele Sinelui. A avea un aliat însemna, implicit, a avea putere. Condițiile erau : a-l îmblînzi și a-i cunoaște și respecta legea.

Datura, cunoscută și sub numele de Iarba lui Jimson (yerba del diablo), avea mai multe specii din care fiecare persoană implicată în instruire își cultiva una, cu care se identifica. *Datura inoxia* cumula caracteristici feminine, era posesivă, violentă, imprevizibilă și conferea puteri speciale. Îl stăpînea pe cel care îl urma, îi oferea tărie, o

stare de bine, îndrăzneală, îndemînare, fiind un stimulent fantastic pentru un om al cunoașterii curios din fire, dar numai dacă acesta avea o înclinație naturală spre căutarea puterii. Ca vehicul era capricios și nesigur, necesitînd o întreagă ceremonie.

Psilocybe mexicana (bumito) ar fi, după accepțiunea care i se dă de către don Juan, adevăratul deținător al puterii. Cumula calități masculine, era calm, blînd, previzibil, benefic pentru adepții săi și, în plus, conferea un anumit extaz. Se recomanda persoanelor cu firi contemplative, nu înrobea oamenii pentru că nu le putea acorda ușor puterea și era dur, dar drept. Producea senzații de dematerializare, determina o stare de stabilitate emoțională, putea fi îmblînzit, adică folosit și manevrat ca vehicul și ca asistent. Ca vehicul era sigur, nu cerea o anumită ceremonie și, după ce-și trensporta protejatul în cealaltă realitate, îi servea acolo ca asistent.

Chiar dacă nu era un aliat pur, în sensul celor de mai sus, *Lophora Williamsii* (peyote) era specializat în producerea și experimentarea stărilor celeilalte realități. Entitatea numită în lucrare Mescalito era utilizabilă, avea elemente componente, se identifica cu planta, nu avea o anumită regulă, fiind disponibil oricui, chiar fără o perioadă de ucenicie. Era un protector, dar și învățător al unui comportament corect, în sensul de simplificare a modelelor comportamentale. Se folosea mai ales în cursul verificării regulilor și în stabilirea consensului special.

Aliatul are o lege. Exista o reglementare rigidă a acțiunilor și a comportamentului în cursul procesului de mînuire a unui aliat. Pentru a beneficia de calitățile aliatului, omul cunoașterii trebuia să-i cunoască legea sau re-

gula. Aceasta se transmitea oral de către învățător ucenicului său. Era *inflexibilă, necumulativă, acționa* și *se verifica în ambele realități*, atît în cea obișnuită, familiară oricui, cît, mai ales, în cealaltă realitate, prin intermediul stărilor de conștiință schimbată.

Cunoscînd și folosind legea aliatului, se atingeau anumite scopuri specifice verificate în cealaltă realitate. Astfel, *Datura inoxia se testa,* pentru a afla măsura în care aliatul accepta sau nu candidatul. Pentru obținerea răspunsului, acesta trebuia să ingereze planta. Printr-o tehnică mai complexă, de ingerare-absorbție, ucenicul putea beneficia de *darul premoniției*. Aliatul îl transporta într-o anumită zonă a celeilate realități, în care putea să prevadă evenimente necunoscute lui și în legătură cu care își pusese întrebări. Cu ajutorul aceluiași aliat, se putea întreprinde și *zborul* în orice zonă a celeilate realități și se asigura întoarcerea în realitatea obișnuită.

Aliatul conținut în *Psilocybe mexicana* servea și anumitor scopuri. *Testarea* se făcea pentru a realiza prima confruntare cu aliatul. Tehnica era fumatul ciupercilor uscate, cărora li se adăuga un amestec format din alte cinci plante (fără a avea proprietăți halucinogene), astfel încît în parctică era vorba de o ingerare-inhalare. După confruntare, adeptul era sprijinit să se poată *mișca-deplasa* în și prin obiecte și ființe. Tehnica era tot una de ingerare-inhalare, însoțită, eventual, de o sugestie hipnotică. Cel mai complex scop ce putea fi atins cu acest aliat și se verifica în cealaltă realitate era *deplasarea prin adoptarea unei forme alternative,* în condițiile de lipsă a corpului.

Tehnica : ingerare-inhalare plus sugestia hipnotică și un antrenament îndelungat.

Legea aliatului se verifica prin consens special.

Aspectul crucial al învățăturilor lui don Juan consta în testarea regulii în mod pragmatic și în experimentul în contextul celor percepute de persoană drept elemente componente ale celeilalte realități. Fiecare subiect necesita o explicație specială, întrucît regula trebuia înțeleasă pentru a putea fi verificată în cealaltă realitate printr-un consens special.

Dacă și pînă acum procesul de învățare implica un dialog permanent între *învățător* (binefăcător, vrăjitor) și *elevul* său (ucenicul), de data aceasta un ajutor substanțial îl oferea *peyota*, Lophora Williamsii, despre care s-a mai vorbit și în rîndurile anterioare. Învățătorul își pregătea ucenicul, îl supraveghea și, după caz, îl și însoțea în experimentele sale, recapitulînd și explicîndu-i ulterior elementele, fenomenele și senzațiile trăite de acesta.

În vederea realizării unei imagini cît mai fidele a ansamblului conceptual prezent în opera lui Castaneda vom încheia cu cîteva rînduri recapitulative despre procesul de formare a omului cunoașterii.

Așadar, complexul acțiunilor de *învățare-receptare-experimentare-însușire-folosire* se desfășura pe etape, învățătorul apelînd la aliatul corespunzător pentru a-și familiariza treptat ucenicul cu cealaltă realitate, ascunsă celor care nu pășesc decît pe căile realității obișnuite.

În primele etape, *inițierea* se rezuma la circumscrierea existenței celor două realități, a scopului specific urmărit, a ajutoarelor posibile și a cîtorva metode, mijloace și tehnici prin care se putea pătrunde în Cealaltă Realitate. Sub

îndrumarea atentă a maestrului său, adeptul dornic să învețe ajungea să constate că poate păși într-o lume nebănuită, aparent iluzorie, dar reală și plină de necunoscut. Prin experimente, uneori dure, își dădea seama că trecerea se face prin crearea și folosirea unor stări de realitate obișnuită. Învățătorul său îi oferise anumite indicii despre mediu și comportament, sprijinindu-l în reușita sa. Prin sisteme de testare personale eficiente, se determina nivelul de rezonanță și însușirea învățăturilor, aflîndu-se momentul în care *se putea trece la o fază superioară de înțelegere, percepție și testare.* Prezența și participarea profesorului se manifestă cu pregnanță în analizarea situațiilor prin care a trecut învățăcelul : recapitularea evenimentelor, descrierea elementelor componente, sublinierea pozitivă sau negativă a rezultatelor obținute.

În cazul însușirii corespunzătoare a sensului învățăturilor, se trecea la *stadiile tranziționale,* în care cele două forme de realitate se întrepătrundeau. Urmînd experimentarea diferitelor stări ale celeilalte realități, se ajungea la momentul în care *împărțirea* teoretică și artificială a realității devenea *inutilă.*

Pînă atunci, însă, ucenicul trebuia să pătrundă în miezul acelui tărîm nou, în fond o zonă a realității totale, neiluzorie, neechivalentă cu visul, și care putea fi utilizată în folosul viitorului om al cunoașterii, dacă acesta urma calea cea dreaptă. Avea elemente constitutive, stabile și unice, lipsite de un consens obișnuit. Adeptului i se asigurau, prin intermediul experiențelor, condițiile necesare pentru o anumită înțelegere-percepție, cea care se baza pe un *consens special.* Direcționarea acestuia se asigura în alte două faze, ambele conținînd subetape aferente, apropiindu-se de atingerea *țelului operațional* : o autentică adoptare a punctului de vedere propovăduit de învățători. Se considera că a fost atins o dată cu însușirea superfi-

cială* a ordinii operative. Progresul către specific îi descoperea ucenicului forme individuale tot mai caracteristice, îl familiariza cu complexitatea crescîndă a detaliului perceput, îl ridica de la forme familiare la cele nefamiliare și avea anumite rezultate globale specifice.

Cîștigul practic se observa în progresul pe care îl realiza experimentatorul, extinzîndu-și aria evolutivă spre o formă tot mai largă de apreciere, ajungînd la forme de percepție din ce în ce mai înalte.

La un moment dat, în cursul studiilor sale viitorul om al cunoașterii va realiza că a reușit performanța unei *adoptări reale* a ordinii conceptuale, conștientizînd valoarea *practică* a ambelor realități.

De asemenea, trebuie scos în evidență și faptul că învățăturile acumulate puteau fi întrerupte în cursul oricărei etape, procesul început avînd deja un rezultat ireversibil : *deschiderea porților cunoașterii.* În potențialul om al cunoașterii se produseseră transformări esențiale, care îl îndreptau și îl vor îndrepta spre capacitatea de a-și alege, din noianul de drumuri, tocmai pe cel „cu inimă", pentru care pledează cu atîta căldură întregul ciclu al învățăturilor semnat de Carlos Castaneda.

---

* În sensul că ucenicul s-a familiarizat cu ceea ce urmărea procesul de învățare, manifestînd bună-credință în tot ce a întreprins, dar că nu a atins încă în etapele următoare.

De acelaşi autor, în Editura RAO vor mai apărea :

Călătorie la Ixtlan
(Journey to Ixtlan)

Povestiri despre Putere
(Tales of Power)

Al doilea cerc al Puterii
(The Second Ring pf Power)

Darul vulturului
(The Eagle's Gift)